

PROTOKOLL

over forhandlingene ved forbundets
27. ordinære landsmøte i Oslo i dagene
12.—16. september 1971

Referat av *Henry Harm*

FORRETNINGSORDENEN

PROTOKOLL

over forhandlingen ved forsamlingen
37. ordinære landsmøte i Oslo i dagene
12-16. september 1971

Redigert av Hans Horn

ARBEIDSGRUPPE

SAKREGISTER

	Side
Dagsordenen	5
Talerregister	6
<i>Landsmøtets åpning, søndag 12. september</i>	9
Minnetalen	9
Formannens åpningstale	10
Gjestene presenteres	13
En hilsen fra regjeringen	13
De andre gjesters hilsningstaler	15
Fullmaktskomitéens innstilling	21
Dagsordenen	22
Forretningsordenen	23
Møtefunksjonærer og komitéer	24
<i>Formiddagsmøtet mandag 13. september</i>	25
Beretningene for 1967, 1968, 1969 og 1970	26
Regnskapene for samme år	27
Møllergaten 3	29
Den muntlige beretning	33
En orientering av formannen i Vedtektskomitéen	54
Den generelle debatt	63
<i>Ettermiddagsmøtet mandag</i>	63
Fortsatt generell debatt om vedtektene	64
Bernt Alfsen gir en orientering om kontingenten	66
Debatten	69
<i>Formiddagsmøtet tirsdag 14. september</i>	72
Tor Aspengrens innledningsforedrag om den faglige og økonomiske situasjon	73
Adolf Schmidt tar avskjed med landsmøtet	84
Debatten om den faglige og økonomiske situasjon	84
Votering	92
Fortsatt behandling av vedtektene	92

	Side
<i>Ettermiddagsmøtet tirsdag</i>	95
• Vernearbeidet — Direktør Dahlbergs foredrag	95
Debatten	106
Votering	112
Organisasjonskomitéens innstilling	113
Ludvik Wangsmos orientering	116
 <i>Formiddagsmøtet onsdag 15. september</i>	 117
Et forslag om likestilling mellom statens og fylkenes vegarbeidere behandlet	 117
EEC-spørsmålet	119
Ulf Sands innledningsforedrag	113
Ragnar Kalheims innledningsforedrag	128
De to forslag	132
Øystein Larsens motivering og debatten	134
Voteringen	143
Uttalelse om Indo-Kina	143
Organisasjonskomitéens innstilling	144
Debatten	146
Voteringen	150
Fortsatt vedtektsbehandling	151
Avdelingens vedtekter	152
 <i>Ettermiddagsmøtet torsdag</i>	 156
Behandling av forslagene om den faglige og økonomiske situasjon	 156
Alfred Haugen redegjør for pensjonsspørsmålet	173
Debatten	175
 <i>Formiddagsmøtet fredag 16. september</i>	 165
Behandling av forskjellige forslag	185
Kommunevalget, to forslag	189
Norsk Vegplan	190
Anerkjennelse av den Øst-tyske republikk	190
Arbeidstida for underjordsarbeidere	192
Forslaget fra Ingvald Hugaas	192
Bevilgningene	193
Generell debatt	194
De enkelte bevilgninger	195
 <i>Ettermiddagsmøtet fredag</i>	 196
Valgkomitéens innstilling	196
Valgkomitéens formann redegjør	201
Den generelle debatt	202
De enkelte valg	203
Avslutningen	203
Tillitsmenn, forbunds- og landsstyre	205
Representanter	206
Utenlandske gjester	208
Innenlandske gjester	209

DAGSORDEN

1. **Landsmøtets åpning og konstituering.**
 - a) Fullmaktenes godkjenning.
 - b) Vedtakelse av dagsorden og forretningsorden.
 - c) Valg av 3 ordstyrere og 4 sekretærer.
 - d) Valg av komitéer:
 - Valgkomité.
 - Budsjettkomité.
 - Redaksjonskomité.
2. **Beretninger, regnskaper og revisjonsrapporter.**
 - a) Beretning for 1967, 1968, 1969 og 1970.
 - b) Regnskap for 1967, 1968, 1969 og 1970.
 - c) Revisjons- og kontrollkomitéens rapport for samme tidsrom.
 - d) Muntlig beretning for 1971.
3. **Organisasjonskomitéens innstilling.**
 - a) Forbundets vedtekter.
 - b) Avdelingens vedtekter.
4. **Den faglige og økonomiske situasjon.**
 1. Innkomne faglige forslag.
5. **Vernearbeid.**
6. **Orientering om EEC.**
7. **Forskjellige forslag.**

8. Bevilgninger.

9. Valg.

- a) Tillitsmenn.
- b) Forbundsstyret.
- c) Landsstyret.
- d) Revisjonsutvalget.
- e) LO's representantskap.
- f) Tariffråd.

10. Avslutning.

TALERREGISTER

Aldal, Peder 66	Hagen, Asbjørn 117
Alfsen, Bernt 21, 27, 28, 29, 66, 147, 155, 181, 193	Haugen, Alfred 26, 28, 112, 173, 178, 181, 182, 184, 188
Andersen, Oskar 63, 87, 137, 176, 183	Haugli, Harald 110
Andreassen, Harriet 112, 151, 195	Hugaas, Ingvald 26, 28, 69, 107, 148, 175, 192
Antonsen, Gunnar 149	Høyland, Torleif 65
Arnesen, Knut 149	Jakobsen, Jakob 63, 87, 93, 118, 140, 144, 150, 154, 175, 191, 194
Aspengren, Tor 20, 73, 90	Johannessen, Martha 69
Aune, Harald 109	Johansen, Arnold 18
Berge, Gunvald 95, 148	Johansen, Harald 176
Borch, Thorodd 176, 190, 192, 195	Jonassen, Torbjørn 108, 136
Born, Arne 15	
Bunes, Hans 140, 191	
Dahlberg, Bjarne 95, 111	Kalheim, Ragnar 128, 141
Egeland, Anders 23, 25, 64, 72, 107, 110, 176, 202, 203	Kleiven, Hans O. 137, 148, 196
Evanger, Erling 203	Kløvfjell, Ommund 94
Flesvig, Ole 22, 27, 54, 63, 65, 71, 93, 94, 107, 118, 138, 147, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 176, 190, 196	Kolstad, Karl 23, 27, 28, 33, 65, 84, 94, 108, 112, 119, 137, 143, 147, 177, 180, 182, 191, 192, 193, 195, 202
Fuglesteg, Jens 64, 89, 137	Larsen, Asbjørn 71, 88, 94, 151, 153, 177, 183, 193
Gjerde, Bjartmar 13	Larsen, Tormod 110, 192
Godal, Bjørn Tore 205	Larsen, Øystein 9, 10, 13, 21, 22, 23, 24, 25, 29, 33, 117, 118, 134, 143, 180, 190, 191, 193, 203, 204, 205
Grave, John Odd 25	Lauvli, Olaf 181, 191
Grunnvoll, Olav 177, 182, 202, 203	Lehre, Hans 90, 146
Grøndahl, Christian 24, 26, 65, 69, 87, 92, 94, 109, 112, 117, 138, 142, 156, 176, 185, 188	Lindmark, Kåre 28
Gullesen, Aksel 33, 69, 109, 139	Logna, Alf 86, 181
	Lorentsen, Leif 70
	Lund, Halvard 87, 95, 137, 146, 194
	Lysholm, Kjell 202
	Løfblad, John 15

Moen, Edvard 182
Morger, Anna 94
Mortensen, Kurt 140, 141, 184, 187, 195
Mælumshagen, Magne 140, 147, 177, 184

Nilsen, Lars 181
Nilsen, Marvin 88, 106
Nordnes, John 140, 180
Nymoens, Knut 136, 194

Olafsson, Knut 205
Olavsen, Odd 29, 70, 89, 136, 153, 155, 156, 180, 181, 182
Olsen, Odd 72, 85, 138, 148, 154, 156, 191, 194
Opponnen, Asmund 137, 146, 150, 152, 153, 194
Overvik, Asbjørn 65, 85, 138, 147, 153, 191

Pedersen, Arne 66, 70, 143, 150, 151, 152, 182, 190
Pedersen, Petter 151
Pettersen, Karl 65, 117, 194, 201, 202, 203

Rasmussen, Kåre 70, 88, 139, 190
Rislå, Tellef 139

Rodal, Anders Bjarne 64, 136, 146, 150, 153, 155, 194
Rognli, Martin 141

Sand, Ulf 119, 142
Schmidt, Adolf 16, 94
Seljeseth, Ivar 26, 70, 136, 154, 155
Stigen, Olav H. 149
Strømhaug, Ingvald 149
Staveli, John 148
Sætherbakken, Konrad 27, 28, 33, 64, 71, 89, 110, 112, 139, 176, 180, 192
Sørfjordmo, John 88, 137

Tharaldsen, Ragnar 69, 110, 148
Torseth, Olav 70, 89, 139
Trengeid, Nils 70
Tuven, Olav 109, 175

Volan, Elias 204
Valde, Einar 148

Wangsmo, Ludvik 93, 116, 142, 144, 150, 182
Westerås, Erling 64, 146
Westgaard, Knut 135, 141
Wiig, Markus 203
With, Einar 112, 180, 181, 184

Øveraaas, Harald 25, 26, 106, 141, 149, 154, 177, 182, 192, 193

LANDSMØTETS ÅPNING

Søndag 12. september 1971 kl. 12 ble Norsk Arbeidsmandsforbunds 27. ordinære landsmøte åpnet i Folkets Hus's store sal, som var pyntet med blomster og flagg.

Et orkester ledet av kapellmester Thorleif Østereng innledet åpningsprogrammet med å spille Johan Svendsens Polonaise i D-dur. Operasangerinnen Kari Frisell sang fire sanger, akkompagnert av Johan Øian. Hun fikk langvarig bifall. Orkesteret spilte Chr. Teilmanns Festmarsj og Grieg-melodier, arrangert av Emil Reesen.

MINNETALEN

Forbundets formann *Øystein Larsen* holdt denne minnetalen:

Siden siste landsmøte i 1967, har vi mistet en rekke gode organisasjonskamerater. Det er så mange at det ikke er mulig å nevne alle ved navn. I alt er 1516 medlemmer avgått ved døden i perioden.

Alle har gjort sin innsats for fagorganisasjonen og vi er alle stor takk skyldig for det arbeid de har gjort. Endel personer som direkte eller indirekte har vært knyttet til forbundet vil vi nevne spesielt:

Først da *Alfred M. Nilsen*. Han døde 7. november 1970, 87 år gammel. Alfred M. Nilsen ble i 1913 valgt som tillitsmann i forbundet som sekretær for annleggsgruppen og fortsatte i den stilling til 1921. Etter dette kom han til Arbeiderbladet som journalist, men han hadde fremdeles en sterk tilknytning til forbundet, og på landsmøtet i 1928 ble han valgt som formann i kontrollkomitéen, en jobb han hadde fram til 1960.

Olav Gudmundsen, tidligere forretningsfører i Odda og Omegn Arbeidsmannsforening gikk bort i 1970.

Av andre som vi har hatt en sterk kontakt med er fylkesmann *Lars Evensen* som døde 20. januar 1969, 72 år gammel.

Sekretær i AOF, *Ivar Viken* døde i november 1969, 63 år gammel. Sekretær ved LOs distriktskontor i Bergen, *Ralph Christiansen* døde i november 1969, 49 år gammel.

Også andre samarbeidende organisasjoner har mistet fremtredende og dyktige medarbeidere. Vi føler med dem alle i de tap de har lidt.

Vi minnes alle både de som er nevnt og de som ikke er nevnt, og takker dem for deres innsats, og den beste måten vi kan hedre deres minne på, er å føre deres arbeid videre.

Vi lyser fred over deres minne.

Minnetalen ble påhørt stående av forsamlingen, og orkestret spilte Ole Bulls «I ensomme stunder» dempet.

FORMANNENS ÅPNINGSTALE

Forbundsformann *Øystein Larsen*, hilste landsmøtets representanter og gjester velkommen med denne talen:

På landsstyrets vegne har jeg den glede å ønske representanter og gjester velkommen til Norsk Arbeidsmandsforbunds 27. ordinære landsmøte.

Forbundet har i den forløpne periode passert 75 år og dagen ble markert 13. april 1970 i forbindelse med landsstyremøtet. Den oppmerksomhet vi ble vist, både fra med- og motspillere innenlands samt fra våre nordiske broderforbund, var nærmest overveldende, noe vi sjølsagt er meget takknemlig for.

I forbindelse med jubileet vedtok landsstyret at forbundet skulle arrangere et eget veteranopphold for eldre medlemmer, som ved aktiv innsats hadde deltatt i organisasjonsarbeidet. Arrangementet ble meget vellykket og det er et spørsmål om vi ikke bør satse mere på dette området for på den måte å vise våre veteraner vår takk for det arbeid de gjennom årene har gjort for fagorganisasjonen.

Den periode vi nå har bak oss har vært oppmuntrende på mange måter. Vi er kommet ut av den stillstand som vi var i med hensyn til medlemstallet og i løpet av siste år har vi hatt netto tilgang på nye medlemmer på ca. 1000, og mulighetene for en ytterligere framgang er til stede, for vi har ennå brakkmark å rydde på enkelte områder.

Også innen den tariffmessige sektor har vi grunn til å si at det har vært framskritt. Spesielt kan en nevne at det har lyktes å bedre lønnsforholdene innen vegsektoren i denne fireårsperiode,

slik at de fra å være en typisk lavtlønnsgruppe i dag ligger godt i overkant av gjennomsnittsførtjenesten i industrien.

Vi kan vel også nevne at ved siste tariffrevisjon for vegarbeiderne fikk vi bestemmelser om felles lønns- og konkurranseansienitet for stats- og fylkesvegarbeidere.

Når det gjelder lønnsforholdene ellers, så er det jo en kjent sak at vi topper lønnsstatistikken for bygge- og anleggsektoren og for industrien, men dessverre så har vi ennå rene lavtlønnsgrupper i forbundet i tillegg til enkeltindivider innenfor de andre områdene, som det ikke har lyktes å løfte opp på et forsvarlig nivå. Dette må derfor være et av de siktemål forbundet må satse på i tida framover.

Ellers så er det i perioden arbeidet mye med å få i orden en pensjonsordning for fylkesvegarbeidere på linje med den som gjelder for Statens vegarbeidere. Vi er enig med Norges Byforbund — Norges Herredsforbund om et forslag som har vært ute til behandling i fylkene. De fleste fylker har svart positivt, men det er framleis noen som ennå ikke har gitt noe greit svar, slik at vi overfor disse må bruke skarpere midler for endelig å få brakt saken i orden. Når dette har lyktes, så er den siste rest av forskjellsbehandling mellom Stats- og fylkesarbeidere fjernet.

Pensjonsordningen for Statens arbeidere har også vært oppe til behandling. Vi håpet her at vi skulle fått fjernet den forskjell som ennå er til stede mellom Statens pensjonskasse og pensjonsordningen, både med hensyn til beregningsgrunnlaget og enkepensjonen. Dessverre så har vi ikke lyktes i dette, men etter sosialminister Højdahls positive uttalelse under behandlingen i Stortinget, har vi nå et berettiget håp om en tilfredsstillende løsning.

Når det gjelder pensjonsavtalen for underjordsarbeidere ved bergverkene, så oppnådde vi en bedring ved tariffoppgjøret i 1968 og satsene er senere justert. Framleis så er satsene her alt for lave i forhold til levekostnaden.

Vi har i perioden hatt 2 tariffoppgjør som det sjølsagt kan være en god del en kan ha å si om. Særlig oppgjørsformen, men da vi senere i landsmøtet vil få anledning til å drøfte dette, skal jeg ikke komme nærmere inn på dette nå.

En har i forbundet notert seg at det er økende interesse for fastlønnssystemer og at flere og flere bedrifter, særlig innen bergverk, har gått inn for slike lønnsordninger og så vidt vi har erfart, med gode resultater. Arbeidet med dette må fortsette og helst intensiveres i tida framover, både med hensyn til spørsmålet om likestilling for alle ansatte innen bedriftene og kanskje ikke minst som et ledd i vernearbeidet.

Når det gjelder aktiviteten på andre felter, så kan en peke på den store økning som har funnet sted innen studiarbeidet hvor en bl. a. har tredoblet antall forbundskurs og har også hatt en stadig større tilslutning til videregående kurs som AOF arrangerer. Etter at vi nå har fått det nye Opplysningsfondet, regner vi med en ytterligere økning på dette området i framtida.

Vi har også i den senere tid, i samarbeid med Vern og Velferd og Bygg, engasjert oss sterkere i vernearbeid enn vi har gjort tidligere. Dette må også utvides ytterligere og det sier seg sjøl at arbeid på dette felt er av den aller største betydning for sikkerheten ute på arbeidsplassene.

Av andre ting som kan nevnes er innmelding i Den Kollektive hjemforsikring fra 1. januar 1969 etter tidligere vedtak på landsmøtet i 1967, samt overgangen fra FSK til Samvirkes Grunnforsikring fra 1. januar 1971.

Forbundets organisasjonsform vil også bli drøftet på dette landsmøtet. Overgangen til storavdelinger er nå kommet så langt at det nå bare er 4 fylker hvor det ikke er dannet slike. Etter de erfaringer vi nå har, så er det ikke tvil om at den formen forbundet har valgt er til beste for medlemmene.

Når det gjelder debattopplegget om Landsorganisasjonens organisasjonsform, så viste det seg at interessen var mindre en liten innen våre avdelinger. Dette kan sjølsagt skyldes mange ting og kanskje ikke minst det forhold at forslaget var ute til behandling samtidig med en hel del andre større saker, bl. a. forsikringsspørsmålet, og at det resulterte i at spørsmålet om organisasjonsformene ble skjøvet til side. Dette er å beklage, for det er vel en kjennsgjerning at det må gjøres noe for å finne fram til mere tidsmessige organisasjonsformer enn de vi har i dag.

Det er i denne forbindelse at vi i forbundsledelsen samlet går inn for alternativ 4 som tar sikte på å gå vekk fra forbundsformen og over til fegseksjoner direkte under LO. Jeg gjentar hva vi har framholdt tidligere, at vi ser ingen fordel i det å bygge ut den nåværende ordning ved sammenslåing av bestående forbund til større enheter.

På det politiske område er vi igjen kommet i den stilling at vi har fått tilbake en regjering utgått fra Det norske Arbeiderparti. Ikke så rent få av oss hadde vel helst sett at koalisjonspartnerne hadde fått løpt linen helt ut, men da en her har visse spilleregler å gå etter, var vel resultatet den eneste naturlige løsning på regjeringsskrisen.

Vi kan vel også notere oss at regjeringsskiftet (etter mitt skjønn) har ført til en gunstigere utvikling etter andre retningslinjer,

både med hensyn til oljepolitikk og industripolitikk enn den koalisjonen la opp til.

En ting som vi har all grunn til å hilse med glede, er sosialminister Højdahls lansering av en fullstendig omlegging av vår helsetjeneste.

Det er å håpe at valget i høst vil markere den sterke oppslutning regjeringen har ute blant folket. Sjøl om en i enkelte saker tildels kan være dypt uenig med partiet, så er vel de fleste av oss enig i at det bare er gjennom en samlet, sterk arbeiderbevegelse vi har sjanser til å løse de store merkesaker.

Med dette vil jeg da påny ønske gjester og representanter vel møtt og erklære det 27. ordinære landsmøtet for åpnet.

Talen ble mottatt med bifall. Forsamlingen sang deretter «Seiren følger våre faner».

GJESTENE PRESENTERES

Forbundsformannen foretok presentasjon av de innbudte gjester og uttalte til å begynne med sin store glede over at han kunne ønske kirke- og undervisningsminister Bjartmar Gjerde hjertelig velkommen til landsmøtet. Han nevnte deretter ved navn de utenlandske gjester. Han beklaget herunder at Dansk Arbejdsmands- og Spesialarbejderforbund ikke hadde noen representant. Det kom av at vårt broderforbund har kongress samtidig. Han ba om bemyndigelse til å sende forbundet en hilsen til kongressen. Blant de personlig innbudte nevnte han Margit Kristiansen, som har vært i forbundets tjeneste i 30 år og som nylig sluttet, Elias Volan, Jorulf Haugli og Ludolf Wikøren — vinneren av forbundets verve og agitasjonskampen i jubileumsåret 1970.

Formannen meddelte for øvrig at han hadde fått en hilsen fra en av forbundets veteraner, Kristian Moldjord. Han ba om bemyndigelse til å sende ham en hilsen.

EN HILSEN FRA REGJERINGEN

Statsråd *Bjartmar Gjerde* overbrakte en hilsen fra regjeringen. Det var en spesiell glede for ham å kunne hilse fra regjeringen til dette forbund, som har så rike og stolte tradisjoner. Dette forbundet har alltid hatt en spesiell stilling innenfor norsk fagbevegelse, både rent faglig og politisk. Vi i regjeringen håper at det også i framtiden vil spille den samme viktige rolle.

Det er nå gått et halvt år siden arbeiderregjeringen tok fatt på sitt arbeid, fortsatte Gjerde — etter Bortens «glipp» og Bondeviks «vonbrott». Mange innenfor arbeiderbevegelsen mente, i likhet

med det formannen ga uttrykk for i sin åpningstale, at vi ikke burde ha påtatt oss regjeringsmakten. Imidlertid vet vi at det borgerlig styre hadde brakt vårt land opp i store vanskeligheter. Situasjonen minnet noe om den situasjon vil oppleve i 1935. Da måtte vi også ta over regjeringsmakten. Da var forholdene slik at vi så å si ble tvunget til det. Så ilde var det ikke i år, men det borgerlige styre hadde også denne gangen skapt vanskeligheter. Kapitalens frie krefter hadde fått et altfor stort spillerom. Det var et underskudd på 2700 millioner kroner på utenriksbalansen. Folkestrygdofondet truet med å vise et underskudd på 700 millioner. Å overta regjeringsmakten var faktisk en nødvendighet hvis vi skulle få den økonomiske utvikling under kontroll. Vi vet imidlertid at den oppgave å dempe ned den økonomiske utvikling er en utakknemlig oppgave, og må nødvendigvis være en belastning for arbeiderbevegelsen. Men vi kunne ikke løpe fra ansvaret. Vår oppgave var å overvinne vanskelighetene og skape bedre muligheter for arbeiderklassen.

Vi har måttet legge opp vårt arbeid under hensyntaken til det borgerlige flertall i Stortinget, og så håper vi på et flertall om to år. Vi mener at det er mulig å kunne fremme enkelte saker innenfor det nåværende Storting. Vi vil ikke søke døden. Det vil ikke tjene den arbeidende klasse. Vi vil bruke regjeringsmakten til å forberede saker og reformer, som vi om to år får et flertall til å gjennomføre. Men også med den nåværende parlamentariske situasjon vil det være mulig å gjennomføre store ting. Regjeringen venter å få støtte for sitt forslag om bedriftsdemokrati. Vi regner også med å få flertall til å senke pensjonsalderen. Bare disse to ting representerer store løft. Bare disse to reformer er nok til å rettferdiggjøre en arbeiderregjering.

Den jobb og det reformarbeid vi står overfor kan ikke gjennomføres av arbeiderregjeringen alene. I fagforeningene, i partiavdelingene, i kommunene og i fylkestingene må alle gode krefter samle seg om disse oppgaver. Vi må utnytte de muligheter vi har til å skape større likhet og rettferd for det arbeidende folk. Det krever en stor innsats av alle positive krefter i arbeiderklassen, og vi tror og håper at tillitsmennene også i dette forbund er seg dette store ansvar bevisst.

Med denne sterke appell ønsket statsråd Gjerde lykke til med forhandlingene.

Hilsningstalen ble mottatt med langvarig bifall.

DE ANDRE GJESTERS HILSNINGTALER

Arne Born hilste fra Internasjonalen for stats- og kommuneansatte. Det var en spesiell hilsen fra eksekutiven. Born opplyste at man i Internasjonalen var atskillig bekymret for det internasjonale samarbeid. Han håpet at dette landsmøtet ville fatte vedtak som også kan utnyttes i internasjonalt arbeid. Born benyttet samtidig anledningen til å hilse fra sitt eget forbund, Norsk Kommuneforbund. Det hadde vært interessant å se på flere av de forslag som fantes i dagsordenen. Det lå krutt i dem. Han uttalte håp om at vedtakene ville bli konkrete og klare. Han takket for innbydelsen og uttrykte håp om et fortsatt åpent samarbeid mellom dette forbund og Internasjonalen.

Generalsekretær *John Løfblad* takket for innbydelsen på vegne av Den internasjonale Bygnings- og Trearbeiderunion. Han var personlig glad for at han kunne være til stede på dette landsmøtet. Det var første gang han var til stede på Arbeidsmandsforbundets landsmøte. I likhet med hva Born sa ga også Løfblad uttrykk for bekymring for den internasjonale situasjon. Vi kan nok notere positive ting, men det foregår også ting som er lite oppmuntrende. Det er ikke alltid så lett å samarbeide over grensene. Englands uttreden for et par år siden har skapt vansker for vår Internasjonale, som i dag teller ca. 3 millioner. Over 650 000 finner vi i Skandinavia, og 600 000 er fra Vest-Tyskland. Størsteparten av vår medlemsstokk er i det hele på det europeiske kontinent. Den kontingent vi har er 75 øre pr. medlem pr. år. 20 prosent av vår inntekt går til å dekke utgiftene ved arbeid i u-landene. Hittil har vi arbeidet i Afrika, men nå akter vi også å satse midler i Sør-Amerika. Det engelske forbundet har ment at vi bruker for mye av våre midler på u-landene og har av den grunn gått ut. Vi håper imidlertid at vi skal få engelskmennene tilbake til vår Internasjonale.

Vi streber etter en fredelig løsning av de internasjonale motsetninger, og det er derfor gledelig å notere den sterke interesse det er for Fellesmarkeds-spørsmålet. Det er riktig å engasjere seg i denne debatten. Vi må imidlertid sørge for at vi ikke kommer til å ligge etter i denne utvikling, men at vi kan styre den.

Fagbevegelsen i Norden står i en sterk posisjon. Det er nødvendig med en sterk fagbevegelse, fordi den internasjonale kapital ikke kjenner noen landegrenser. Vi må være forberedt på å kunne yte motstand mot de multinasjonale selskaper. Utviklingen på dette område har gått fort, og vi må derfor utvikle vår organisasjon slik at vi blir i stand til å møte disse sterke krefter.

Løfblad takket Norsk Arbeidsmandsforbund for den støtte forbundet hittil hadde gitt Internasjonalen, og håpet at denne ville fortsette. Til slutt ønsket han lykke til med den kongressen.

Presidenten i Gruve-Internasjonalen, *Adolf Schmidt* hilste landsmøtet med denne talen:

Herr formann!
Mine damer og herrer!
Kjære kolleger!

Det er av to grunner jeg møter her for å overbringe hjertelige broderhilsner og alle gode ønsker for dette landsmøtet.

På vegne av Gruvearbeiderinternasjonalen — der de tilsluttede organisasjoner har omkring 1½ million arbeidstakere i gruveindustrien — takker jeg Deres forbund oppriktig for det verdifulle arbeid som hittil er utført.

Jeg er sikker på at også dette landsmøtet kommer til å bli en milepel i Deres historie som igjen vil få innflytelse på virksomheten i vår internasjonale organisasjon. Vår tid som i den grad er preget av teknisk utvikling, rasjonalisering og automatisering trenger fortsatt internasjonal solidaritet som en av de mest avgjørende faglige faktorer.

I en tid der alle steder i verden er fort og lett å nå, må også de faglige organisasjoner rykke hverandre nærmere. De glimrende sosiale og økonomiske framskritt som en for eksempel har oppnådd for gruvearbeiderne i Europa og Amerika, kan ikke sikres for bestandig om vi ikke samtidig klarer å hjelpe til med oppbygningen av organisasjoner i utviklingslandene, slik at medlemmene der kan sikres liknende vilkår. Derfor må tyngden av Gruveinternasjonalens interesse i lang tid framover gjelde veksten av en sterk fagbevegelse i utviklingslandene.

Våre bestrebelser på å sikre de enkelte organisasjoner en tidsmessig sosial status må ikke skje på bekostning av vernet om frihet og demokrati. Det er derfor at vår internasjonale fram for alt må støtte opp om de av våre medlemsorganisasjoner som av sine regjeringer blir hindret i å delta i vårt fellesskap.

Vi skal ikke spørre hvem det er som misbruker friheten og av hvilke årsaker en setter seg utover demokratiske rettigheter. Vi må mobilisere motstanden overfor slike tendenser helhjertet og udelte.

Når jeg nå skal hilse fra medlemmene i mitt eget forbund for gruvedrift og energi, minnes jeg gjerne i taknemlighet den hjelpen vi mottok fra våre broderorganisasjoner under den ualminnelige

vanskelige etterkrigstiden. Og denne takk rettes særskilt til våre skandinaviske venner.

At fagbevegelsen i dagens sosiale rettsstat, den tyske forbundsrepublikken, spiller en så betydelig rolle, er også takket være Deres hjelp som muliggjorde en rask gjenoppbygning etter krigen. Vi er stolte over det vi har maktet å gjennomføre. I særtrygden for gruveindustrien er $\frac{2}{3}$ av medlemmene i den selvstyrte institusjonen arbeidstakere. Arbeidere og funksjonærer sitter likeberettiget med kapitalinnskyterne i gruveindustriens forskjellige organer for å avgjøre næringens politikk.

Strukturkrisen i vårt lands kullgruver krevde en tilpassningsprosess, idet mer en halvparten av dem som i 1952 arbeidet der, måtte forlate dem. Uten medbestemmelsesrett hadde det aldri vært mulig å finne en for alle parter tålelig form.

Denne prosessen er ennå ikke avsluttet. Omlag 50 til 60 000 arbeidstakere til vil miste sine arbeidsplasser i gruvene. De forhandlinger som for tiden føres med forbundsregjeringen for å verne — særlig de eldre sysselsatte mot sosial nød — ser ut til å danne et brukbart grunnlag for gunstige løsninger.

I løpet av de siste tyve år er systemet for den sosiale sikkerhet blitt vesentlig forbedret. De som arbeider i gruvene kan få pensjon når de er 55 år. 40-timersuken er den maksimale arbeidstid for alle våre medlemmer.

På tross av det som allerede er nådd er den kritiske faglige årvåkenhet selve motoren som driver utviklingen fortsatt framover. I tiden som kommer vil det ennå mere enn hittil gjelde å sikre kollegene våre en trygg arbeidsplass.

Det er anerkjent som nyttig og riktig at flere nasjoner samarbeider med henblikk på erobringen og utforskningen av verdensrommet og fremmede planeter. Anses dette som formålstjenlig burde samarbeid også være det rette når det går om sikkerheten og helse på vår jord. I en epoke da mennesker går i land på månen, måtte det da også gå an ved hjelp av medisinsk forskning å bli kvitt de ofte flere hundre år gamle yrkessykdommer som særlig gruvearbeiderne er truet av. Vi må øke innsatsen for trygge arbeidsplasser og for å verne menneskene mot den helsefarlige utvikling i den verden vi lever i.

Vi må alle være villige til ved hjelp av ofte svært forskjellige metoder å skape forutsetningene for en mere human og lykkelig tilværelse for den enkelte.

Vårt forbundsstyre i Tyskland har bedt meg om å invitere en delegasjon under ledelse av forbundsformannen til å besøke vårt land. Vi ønsker å studere hverandres erfaringer og ønsker å lære

å kjenne andre framgangsmåter slik at våre organisasjoner ennå mer effektivt enn hittil kan nå de mål de har satt seg. Vi ville være glade for om et slikt besøk kunne komme i stand i nær framtid.

I egenskap av president for vår Internasjonale og som formann for det tyske broderforbundet, ønsker jeg det norske forbund så vel som samtlige medlemmer og deres familier alt godt for framtiden og dette landsmøtet lykke til med arbeidet.

Arnold Johansen hilste på vegne at Nordiska Byggnads- og Träarbetareföderationen, liksom han også hilste fra de øvrige nordiske gjester, som gjennom dette forbund er tilsluttet den nordiske federasjon.

Federasjonen omfatter for øyeblikket 30 forbund, sa Johansen, innenfor bygge- og anleggsvirksomheten med et medlemstall på ca. 600 000 fordelt slik:

Finland med 4 forbund og 37 000 medlemmer ca. 9000 medlemmer pr. forbund.

Danmark med 13 forbund og 148 000 medlemmer ca. 11 000 medlemmer pr. forbund.

Norge med 6 forbund og 90 000 medlemmer ca. 15 000 medlemmer pr. forbund.

Sverige med 6 forbund og 333 000 medlemmer ca. 55 00 medlemmer pr. forbund.

Island nytt medlem og 1700 medlemmer.

Denne sammensetning av forbundene i de nordiske land, forteller noe om strukturen. Det er derfor helt aktuelt for oss å drøfte strukturproblemer på nordisk plan.

Arbeidsgiverne organiserer seg etterhånden som den tekniske utvikling skrider fram i større samlede enheter. Derfor har fagbevegelsen i de nordiske land bruk for store og sterke organisasjoner innenfor samme bransje, hva enten dette så gjøres ved en kartelldannelse bransjene imellom, eller som rene industriforbund. I samme forbindelse må det sies, at små organisasjoner ikke har økonomiske muligheter for å gi sine medlemmer den service som den langt framskredne teknisk utvikling krever, herunder sakkyndige spesialister i forbindelse med den sterke rasjonalisering som for tiden foregår innenfor bygge- og anleggsvirksomheten. Her må stilles spesialister til rådighet, som kan veilede medlemmene i forbindelse med nye lønnsystemer — sikkerhet — velferd. Juridisk assistanse ved arbeidsulykker — konkurs m. v. Opplysnings- og kursvirksomhet. Der må ansettes fastlønnede tillitsmenn, som står til rådighet for medlemmene ved lønns- og akkordprisforhandlinger m. v.

Man kan stille seg selv det spørsmål: Kan vi gjennom vår nordiske federasjon skape resultater til gagn for medlemmene i de enkelte forbund? Svaret må bli et ubetinget ja.

På en lang rekke områder har de tilsluttede forbund, dels gjennom de årlige kongresser og dels gjennom kurs- og informasjonsvirksomhet, kunne innhente erfaringer og utveksle resultatene av forhandlingene innenfor de tilsluttede forbunds overenskomstområder. Det ligger jo slik an, at lønns- og avtaleforhandlinger i høy grad føres på nordisk plan, slik å forstå, at et framskritt i det ene nordiske land nesten automatisk følges opp av et av de andre.

Dette gjelder ikke minst innenfor de sosiale områder. Her kan nevnes tilleggs pensjon, sykelønn, gruppelivsforsikring, arbeidsløshetsunderstøttelse, omskoling, etterutdanning og permitteringslønn, som vi krever gjennomført, hvor virksomhet som følge av rasjonalisering og strukturendring konsentreres, og som fører til arbeidsledighet, og som også kan føre til at eldre veltjente arbeidere simpelthen kastes på gaten uten utsikt til å kunne få annet arbeid.

Høyaktuelt for det nordiske samarbeide er også spørsmålet om forkortelse av arbeidstiden. Finland er for øyeblikket det eneste land i Norden, som har gjennomført 40 timers arbeidsuke. Sverige følger etter 1. januar 1972. Danmark har en arbeidstid på 41¾ time og Norge 42½ time. Vi kan etter de foreliggende opplysninger neppe regne med, at 40 timers arbeidsuken i alle nordiske land gjennomføres før ved utgangen av 1972.

Et annet viktig spørsmål er ferieperiodene. Danmark var på dette område seilt akterut i forhold til de øvrige nordiske land, hvor man har 4 ukers ferie, Danmark har 3 uker. Fra 1. april 1973 er 4 ukers ferie gjennomført i Danmark, med 9,5 prosent i feriegodtgjørelse, og dessuten 3 prosent for helligdager.

Federasjonens hjelpevirksomhet i Zambia, opphørte ved årsskiftet 1969/70. Det er nå hensikten å fortsette denne virksomhet med støtte til u-landsarbeidet i samarbeid med IBTU, i Latin-Amerika.

På nordisk plan har federasjonen utarbeidet en beretning om lønns- og sosiale forhold i Norden. Ennvidere har federasjonens styre og kongressen beskjeftiget seg med den faglige utdanning i Norden, innenfor bygnings- og treindustrien, og det er i denne forbindelse utarbeidet en rapport av overdirektør Birger Öhmann, Sverige.

Jeg skal ikke fordype meg ytterligere i de mange felles interesser vi har her i Norden. Jeg vet at dere umiddelbart etter denne kongress har et viktig valg. Også Danmark har valg, folketingsvalg den 21. september, og vi håper at det vil gi til resultat en arbeiderregjering også hos oss, slik at vi kan komme på linje med Sverige og Norge.

Med disse ord vil jeg overbringe de hjerteligste hilsener fra federasjonen og de tilslutte forbund. Jeg ønsker at kongressen i de kommende dager vil treffe beslutninger som vil føre til framskritt ikke bare for deres eget forbund, men for hele den internasjonale fagbevegelse. Hell og lykke med landsmøtet og det beslutninger!

LO-FORMANNENS HILSEN

LO-formannen *Tor Aspengren* hilste på vegne av alle de innenlandske gjester og takket for vennlig innbydelse til dette landsmøtet. Personlig setter jeg stor pris på å være til stede på et landsmøte i et forbund som i alle år har vært så sterkt knyttet til den politiske arbeiderbevegelse.

Det er bare et halvt år siden vi fikk en arbeiderregjering her i landet, fortsatte *Aspengren*. Vi må sette alle våre krefter inn på å sørge for et godt valg. Det vil styrke regjeringens stilling. Han minnet om at vi i 1963 hadde et godt kommunevalg. Om vi hadde hatt stortingsvalg på det tidspunkt ville vi ha fått et klart flertall i Stortinget. Bakgrunnen for dette gode resultat var *Kings-Bay*-affæren. Etter å ha reist rundt i landet i disse dager sitter jeg igjen med den samme følelsen av at vi har medvind. Vi må derfor sørge for en bred oppslutning om våre lister ved valget.

Vi står overfor løsningen av to viktige saker — bedriftsdemokratiet og statsbudsjettet. Vi sitter riktignok med et mindretall i Stortinget, men med en bred oppslutning ved kommunevalget vil presset på nasjonalforsamlingen bli like sterkt som i 1963. Et godt kommunevalg vil gi oss muligheter til å løse mange viktige spørsmål.

Vårt land har fått en handlekraftig regjering. I løpet av det halve året den har sittet med makten har vi opplevd at den har tatt initiativet til løsning av en rekke viktige saker, og mange er alt realisert. De som er knyttet til industrien har gitt til kjenne sin store tilfredshet med at vi har fått en handlekraftig regjering ved roret igjen.

Det er særlig en stor sak som fagbevegelsen er interessert i — bedriftsdemokratiet. Vi husker at spørsmålet ble berørt under valgkampen i 1965. Vi fikk en komité som skulle utrede saken, men jeg tror at hvis vi ikke hadde fått en arbeiderpartiregjering, ville det ha trukket ut med behandlingen av denne saken. Vi ville neppe ha fått et konkret forslag om bedriftsdemokrati, slik som tilfellet er i dag.

Et annet stort spørsmål som nå er kommet på gli er miljøspørsmålet. Vi hilser med stor tilfredshet forslaget om et eget

miljø-departement. Innenfor LO er vi svært opptatt av dette spørsmålet. Ikke minst er industriarbeiderne og de som må bo i de store bysamfunn interessert i å få denne saken fremmet. Her i Oslo står vi for øyeblikket opp i en strid hvor miljøspørsmålet er i fokus. Jeg sikter til planen om å rasere *Sogn Hagekoloni* for å gi plass for en studentby hvor det skal samles tusenvis av studenter. Jeg tror det er en stor oppgave for våre politikere å bevare grønne lunger i selv små byer og tettsteder, enten de har form av parker, gressplener eller hagekolonier.

Aspengren sa til slutt at det kunne være mange andre problemer han kunne komme inn på, men de ville man ta opp på tirsdag. Han ville derfor konkludere med å ønske landsmøtet lykke til med forhandlingene. Nok en gang ville han uttrykke håp om et godt A-valg.

Forbundsformannen *Øystein Larsen* takket for alle de gode ønsker som var gitt til kjenne i hilsningstalene. Han takket spesielt for innbydelsen fra det tyske gruveforbundet om at Arbeidsmandsforbundet skulle sende en delegasjon til Vest-Tyskland.

FULLMAKTSKOMITÉENS INNSTILLING

Hovedkasserer *Bernt Alfsen* leste fullmaktskomitéens innstilling, som lød slik:

Fullmaktskomitéen har gjennomgått de til forbundet innkomne fullmakter for representanter til forbundets 27. ordinære landsmøte.

Ved fristens utløp den 5. juli var i alt innkommet fullmakter for 185 representanter som fordeler seg på 30 avdelinger med rett til 2 eller flere representanter, 17 avdelinger som alene velger 1 representant, 16 valgkretser hvor flere avdelinger i fellesskap velger 1 representant.

1 avdeling og 1 valgkrets har ikke deltatt i valgene og er således ikke representert på landsmøtet.

I 3 avdelinger fikk en av de valgte representanter forfall. Deres varamenn hadde heller ikke anledning å møte. Fullmaktskomitéen fant ikke å kunne godta at det ble valgt nye varamenn for disse etter fristens utløp.

Ved gjennomgåelse av fullmaktene har komitéen ikke funnet noe som tyder på at det ved valgene er gått fram på andre måter enn det som er foreskrevet i forbundets vedtekter, og de retningslinjer som er forelagt foreningene i rundskriv.

Etter fristens utløp den 5. juli er innkommet ytterligere 2 fullmakter, nemlig fra avd. 157 Skorovass Fagforening, og avdeling 226 Øst-Finnmark Vegarbeiderforening.

Fullmaktene for disse ble mottatt i forbundet henholdsvis den 12. juli og den 31. august.

Disse avdelinger er tilskrevet og gjort oppmerksom på at fristen for innsendelse av fullmakter var overskredet og at fullmaktene av den grunn ikke kan godkjennes.

Under henvisning til dette vil komitéen foreslå for landsmøtet: De ved fristens utløp den 5. juli innkomne fullmakter godkjennes.

Oslo, den 9. september 1971.

Bernt Alfsen, Karine Pedersen, Harald Haugli.

OPPROP AV REPRESENTANTER

Forbundets nestformann Ole Flesvig foretok navneoppnop.

DAGSORDENEN VEDTATT

Forbundsformannen tok opp landsstyrets innstilling på dagsorden, sålydende:

1. Landsmøtets åpning og konstituering.

- a) Fullmaktenes godkjenning.
- b) Vedtakelse av dagsorden og forretningsorden.
- c) Valg av 3 ordstyrere og 4 sekretærer.
- d) Valg av komitéer:
Valgkomité.
Budsjettkomité.
Redaksjonskomité.

2. Beretninger, regnskaper og revisjonsrapporter.

- a) Beretning for 1967, 1968, 1969 og 1970.
- b) Regnskap for 1967, 1968, 1969 og 1970.
- c) Revisjons- og kontrollkomitéens rapport for samme tidsrom.
- d) Muntlig beretning for 1971.

3. Organisasjonskomitéens innstilling.

- a) Forbundets vedtekter.
- b) Avdelingens vedtekter.

4. Den faglige og økonomiske situasjon.

1. Innkomne faglige forslag.

5. Vernearbeid.

6. Orientering om EEC.

7. Forskjellige forslag.

8. Bevilgninger.

9. Valg.

- a) Tillitsmenn.
- b) Forbundsstyret.
- c) Landsstyret.
- d) Revisjonsutvalget.
- e) LO's representantskap.
- f) Tariffråd.

10. Avslutning.

Anders Egeland, forretningsfører i Vest-Agder Arbeidsmandsforening mente det ville være hensiktsmessig å stykke opp behandlingen av vedtektene.

Karl Kolstad, Vest-Agder, etterlyste et forslag fra Vest-Agder om daglige protokoller. Hvis ikke det lar seg gjennomføre på dette landsmøtet, vil jeg foreslå at det blir tatt opp på neste landsmøte.

Forbundsformannen: Det er forbunds- og landsstyret som har ansvaret for opplegget av landsmøtene. Her er forslaget fra Vest-Agder avvist.

Karl Kolstad, Vest-Agder: Vi har sendt inn forslag om dette, og det burde vært referert.

Forbundsformannen: Dagsprotokoller innebærer ganske store utgifter, og vi har ikke funnet å ville belaste et landsmøte med det. Vi må også kunne kreve av representantene at de følger så godt med i forhandlingene at de ikke trenger en trykt protokoll under landsmøtet. Jeg må også avvise Egelands forslag. Vi kan ikke stykke opp behandlingen av vedtektene.

Dagsordenen ble vedtatt med disse merknader.

FORRETNINGSORDENEN

Følgende innstilling fra landsstyret til forretningsorden ble lest opp:

1. Landsmøtets forhandlinger er åpne for pressen. Likeledes har forbundets medlemmer adgang til galleriet som tilhørere. Landsmøtet beslutter om en sak skal behandles for lukkede dører.

Representantene må forevise adgangskort og tilhørere medlemsbok ved inngangen.

1. Til å lede møtet velges 3 ordstyrere. Ordstyrerne ordner innbyrdes møtenes ledelse. Til å føre protokollen velges 4 sekretærer.
3. Møtene holdes fra kl. 9.00 til kl. 13.00 formiddag og fra kl. 15.00 til kl. 18.00 ettermiddag.
4. Ingen har rett til å få ordet mer enn 3 ganger i samme sak. Unntaken for innledningsforedragene begrenses taletiden til 10 minutter første og 5 minutter annen og tredje gang.
Ordstyreren har for øvrig, når han finner det påkrevet, rett til å stille forslag om ytterligere tidsbegrensning og strek med de inntegnede talere. Til forretningsorden gis ingen ordet mer enn 1 gang og høyst 2 minutter til hver sak.
Talerne skal tale fra den dertil bestemte plass i salen.
5. Forslag må leveres skriftlig til ordstyreren, undertegnet med vedkommendes navn og navnet på den avdeling han representerer. Ikke noe nytt forslag kan tas opp etter at det er besluttet satt strek med de inntegnede talere. Forslag som ingen forbindelse har med de på dagsordenen oppførte saker, kan ikke behandles.
6. Alle beslutninger avgjøres med alminnelig flertall. I tvilstilfelle eller når 20 representanter forlanger det, foregår avstemningen ved navneopprop.
7. I protokollen innføres bare forslagene og avstemningene samt de fattede beslutninger.
8. Protokollen oppleses ved hvert møtes begynnelse og for siste møte ved dets avslutning.

Christian Grøndahl, Vest-Agder, syntes at bestemmelsen i punkt 5 om at «ikke noe nytt forslag kan tas opp etter at det er besluttet satt strek med de inntegnede talere», var en udemokratisk bestemmelse.

Ingen flere merknader ble gjort, og forretningsordenen ble vedtatt mot noen få stemmer.

MØTEFUNKSJONÆRER OG KOMITÉER

Forbundsformannen la fram denne innstilling fra landsstyret::

Dirigenter: Magne Mælumshagen, Arthur Mogstad og John Nordnes.

Sekretærer: Edv. Laxå, Ingrid Johansen, Alfred Guddal og Olav Grunnvoll.

Budsjettkomité: Bernt Alfsen, Solveig Lie, Thorleif P. Støle, Helge Tosseviken og Arthur Magnussen.

Redaksjonskomité: Øystein Larsen, Ole Flesvig, Tormod Larsen, Anna Morger og Karl Kolstad.

Valgkomité: Karl Pettersen, landsstyret. John Sørfjordmo, gruve. John Hårstad, gruve. Martin Rognli, veg. Thorleiv Myrhvang, veg. Tellef Rislå, veg. Morten Antonsen, veg. Edvard Moen, statens anlegg. Ruth Haugen, rengjøring. Gunnar Nilsen, havnevesenet og Arnt Renå, private anlegg.

Uten merknader ble innstillingen på dirigenter, sekretærer, budsjettkomité og redaksjonskomité vedtatt.

I forbindelse med valgkomitéen ble det fremmet to dissenterende forslag.

John Odd Grave, Telemark, forslo Barth Arnesen istedenfor Morten Antonsen.

Andreas Egeland, Vest-Agder, foreslo Torleif Høyland istedenfor Thorleiv Myrhvang.

Det ble først votert over de 9 som det ikke var dissens om, og de ble valgt enstemmig. Deretter ble Myrhvang valgt mot noen få stemmer, og likeledes Morten Antonsen, mot noen få stemmer.

Det ble gitt melding av Bernt Alfsen om reise- diettoppgjørene. Åpningsmøtet sluttet kl. 14.20.

FORMIDDAGSMØTET MANDAG 13. SEPTEMBER

Dirigent: Magne Mælumshagen.

Møtet begynte presis kl. 9.

Forbundsformannen Øystein Larsen ønsket en representant fra republikken Sør-Vietnams provisoriske revolusjonære regjering, velkommen til landsmøtet. Phan Hoi hilste fra det vietnamesiske folk og spesielt fra den frie faglige bevegelse i sitt land. Han takket norsk arbeiderbevegelse og herunder Norsk Arbeidsmandsforbund for all den støtte som var gitt til det sør-vietnamesiske folk. Han overrakte formannen den sør-vietnamesiske republikks flagg og en del akvareller.

Forbundsformannen takket for gavene og for frammøtet. Phan Hoi ble tolket av Mai The.

Harald Øveraas leste protokollen fra søndagens møte, og den ble enstemmig godkjent.

BERETNINGENE

Beretningen for 1967

ble referert punkt for punkt, og enstemmig godkjent uten merknader.

Beretningen for 1968

ble referert på samme måte. Under punktet om representasjon påtalte *Ivar Seljeseth*, Sogn og Fjordane, at ingen fra administrasjonen hadde vært til stede ved konstitueringen av storavdelingen. Det var ellers ingen merknader, og beretningen ble enstemmig godkjent.

Beretningen for 1969

ble referert punktvis.

Ivar Seljeseth, Sogn og Fjordane, forlangte ordet under punktet om representasjon. Han opplyste at en representant fra forbundet nå hadde vært til stede ved årsmøtet i avdelingen, 25. april, men dette var ikke kommet med i beretningen.

Ingen flere forlangte ordet, og beretningen ble enstemmig godkjent.

Beretningen for 1970

ble referert.

Ivar Seljeseth, Sogn og Fjordane: På årsmøtet i Sogn og Fjordane 24. april var forbundet representert ved *Harald Øveraas*, dette er ikke kommet med.

Under avsnittet om tariffrevisjonen for bergverk påtalte *Ingvald Hugaas*, Giken, at de 84 øre pr. time man «fikk» til ettermiddagsskiftet ikke ble betalt av arbeidsgiverne, men faktisk ble tatt fra de andre arbeidskamerater.

Gruvesekretær *Alfred Haugen* opplyste at det var full enighet om å bruke 15 prosent (12 øre) av det generelle tillegg til bestemmelser i overenskomsten om godtgjøring for ettermiddagsskift. Han minnet også om at tarifforslaget ble vedtatt med stort flertall.

Under punktet om yrkesopplæringsstipendier bad *Karl Kolstad*, Vest-Agder, om ordet og spurte om disse var opphørt. I tilfelle de ennå besto ville han gjerne vite hvem som kunne søke og hvilke krav som ble stilt.

Harald Øveraas sa at det var en misforståelse hvis man trodde disse stipendier var opphørt. Kriteriene for å kunne søke var disse: Medlemmet som søker må ha minst 10 års medlemsskap. Barnet man søker for må være under 17 år. Den linje som velges må ligge innenfor et av forbundets faggrupper.

Christian Grøndahl, Vest-Agder, mente det burde ha stått noe mer i beretningen i forbindelse med den tragiske ulykken ved Kna-

ben molybdengruber. Daværende statsadvokat *Dorenheldt* hadde innstilt på påtaleunntatelse, men de siktede i saken ville ikke finne seg i det. De ville at tiltale skulle fremmes, slik at de kunne få høve til å renske seg. Dette burde ha stått i beretningen.

Karl Kolstad, Vest-Agder, savnet opplysninger om hvor forbundet sto når det gjaldt den store Vegplanen.

Ole Flesvig: Jeg kan ikke gå i detalj her, men jeg vil minne om at forbundet har gitt en meget omfattende uttalelse om Norsk Vegplan. Den er sendt til regjeringen og til Arbeiderpartiets stortingsgruppe. Vi har også hatt et møte med samferdselskomitéen i Stortinget, hvor vi har pekt på forbundets synspunkter. Behandlingen av vegplanen er utsatt til høsten. Det vi spesielt har beskjeftiget oss med er prognosene om det framtidige personale. Det forutsettes en sterk overgang til privat enterprise, og følgen av dette blir en veldig nedtrapping av personalet. Vi har pekt på at vegbygging må skje i statens regi, og her har vi fått støtte av Hovedsamarbeidsutvalget for Vegvesenet. Vi kan kanskje komme inn på disse tingene når veggruppen skal ha møte onsdag.

Konrad Sætherbakken, Østfold, mente at dette med den framtidig bemanning i vegvesenet var et meget viktig spørsmål som vi burde befatte oss mer med. Vi har tatt den opp i vårt fylkesting, og jeg mener vi bør ofre denne saken stor oppmerksomhet.

Ole Flesvig: Vi kan diskutere denne saken i veggruppen. Jeg har ikke noe mot at vi former en uttalelse, der vi kan vise til og understreke det vi har sagt i vår tidligere uttalelse.

Med disse merknader ble beretningen for 1970 enstemmig godkjent.

REGNSKAPENE

ble deretter tatt opp til behandling.

Regnskapet for 1967.

Karl Kolstad, Vest-Agder, hadde merket seg at flere tillitsmenn hadde fått lån. Hvem kan få lån? Hvor stor er renten. Når er vedtaket gjort om at man kan få lån? Hvilken forbindelse har vi med *Lørenskog Boligbyggelag*.

Hovedkasserer *Bernt Alfsen*: For å ta det siste først. Det var en tillitsmann som kunne få hus i dette boligbyggelaget, og landsstyret besluttet å gi dette lånet. Det foreligger også vedtak i landsstyret om at man kan gi lån til tillitsmenn for anskaffelse av bil som brukes i forbundets tjeneste. Dette omfatter også forretningsførere i storavdelinger. Renten skal ligge en ½ prosent over den

til enhver tid gjeldende innskuddsrente i Landsbanken. Vi har således en liten fortjeneste på disse lån.

Karl Kolstad: Hvor stor er renten i dag?

Bernt Alfsen: Innskuddsrenten er i dag 3½ prosent. Når det gjelder lånet til Lørenskog boligbyggelag betales det her 8 prosent rente.

Ingen flere merknader til dette regnskap.

Regnskapene for 1968 og 1969 ble lest punkt for punkt, og det var ingen merknader.

Regnskapet for 1970.

Ingvald Hugaas, Giken: Jeg skulle egentlig ha forlangt ordet alt ved regnskapet i 1967, men det er i grunnen en rent generell betraktning jeg vil gjøre. Jeg mener vi burde kunne få utgiftene i forbundet betraktelig ned. Jeg tror vi kunne ha spart atskillige titusener, hvis jeg kunne ha brukt sparekniven. Lønningene f. eks. Hva har tillitsmennene i lønn? Vi vet ikke hva tillitsmennene har i lønn. Vi burde få vite dette i forbindelse med regnskapene. Det står i regnskapet at forbundet får dekket sine administrasjonsutgifter av Kampfondet. Hva er det for noe?

Bernt Alfsen: Det er atskillig arbeid med administrasjonen av Kampfondet, og rent regnskapsmessig er det riktig å føre opp dette til utgift for Kampfondet, og til inntekt for forbundskassa. Vi trodde alle visste hvilken lønn tillitsmennene har. De lønnes etter lønnsklasse 21 i Statens lønnsregulativ. Det går ut på kr. 50 000.00 pr. år.

Karl Kolstad, Vest-Agder: Jeg støtter kravet om offentliggjørelse av lønningene. Nå er jo offentlighetsprinsippet knesatt i det offentlige liv, og det bør gjennomføres også hos oss. Når det gjelder utgiftene i forbundet, tror jeg at de ved rasjonalisering kunne preses ned.

Alfred Haugen trodde at tillitsmennes lønninger var kjent av alle. Det var landsmøtet i 1959 som vedtok at lønningene skulle reguleres i forhold til statens lønnsregulativ. Haugen ville i denne sammenheng peke på den arbeidsbyrde som tillitsmennene hadde.

Konrad Sætherbakken, Østfold, understreket at det ikke var uttrykk for noen misunnelse når han mente at lønningene ligger høyt. Men vi får håpe at også vi vil komme etter.

Kåre Lindmark fra LOs revisjonskontor leste innberetningen fra revisjons- og kontrollkomitéen for hele perioden.

Deretter ble de enkelte regnskaper tatt opp til votering, og de ble enstemmig godkjent.

Ingvald Hugaas tok opp forslag om at en komité skulle velges til å arbeide med å få nedsatt utgiftene i forbundet.

MØLLERGATA 3.

Hovedkasserer *Bernt Alfsen* ga denne redegjørelse for Møllergata 3: Vi flyttet inn i det nye bygget 1. juli 1967. Bygget ble påbegynt i 1965. Det gikk altså nøyaktig to år før det ble ferdig.

Byggekostnadene er på 5 millioner kroner, praktisk talt det som kalkylen gikk ut på. Bygget er på 9 etasjer, og har 3000 kvm. kontorplass. I kjelleren har vi parkeringsplass for biler. Vi leier ut 18 av disse, og forbundet har avsatt 2 plasser til eget bruk. Gårdens drift er tilfredsstillende. Husleien innbringer årlig kr. 768 000.00. Vi er fornøyd med bygget, og leieboerne er tilfreds. Det eneste vi ikke er helt tilfreds med er utseendet. Betongen har noen lite pene sjatteringer. Vi kommer antakelig til å pynte noe på dette. Byggingen av Møllergt. 3 har vært en god investering.

Det er kanskje medlemmer som synes at dette bygget er i største laget, men vi har fått gode renter av våre penger gjennom denne pengeplassering, sa Alfsen til slutt.

Odd Olavsen, Vestfold, foreslo at dagsorden, beretninger og regnskaper skulle sendes til de valgte representanter i god tid før landsmøtet slik at de kunne sette seg inn i sakene.

Forbundsformannen *Øystein Larsen* foreslo at Hugaas' forslag ble oversendt redaksjonskomitéen.

Dette forslaget ble enstemmig vedtatt.

DEN MUNTTLIGE BERETNING

Forbundsformannen avga denne muntlige beretning for den tid av året 1971 som var gått:

Vi har i løpet av våren og sommeren hatt indeksreguleringer for alle grupper innen den private sektor. For de grupper som kom inn under avtalen med Norsk Arbeidsgiverforening ble tillegget 59 øre pr. time fra 14. april. For Store Norske Spitsbergen Kulkompani ble tillegget 56 øre pr. time fra 9. juli. Årsaken til denne differansen var at vi hadde et senere utgangspunkt for beregningen, nemlig tallet for juni som var 113.1 poeng mot det andre 111.7 poeng i mars.

Videre har vi hatt indeksoppgjør for de i rengjøring innen den offentlige sektor. Her ble tillegget 74 øre på akkordtimesatsene og 92 øre for dagtid. Her er da inkludert det innebygde tillegget på 2,5 prosent og trådte i kraft 1. mai.

Lønnsutviklingsgarantien har bare i liten utstrekning berørt våre medlemmer, utenom de rene lavtlønnsgrupper som rengjøring og vakt, hvor tillegget på 35 øre fikk fullt utslag.

Hovedtyngden av våre medlemmer, nemlig de som er i den offentlige sektor, får først i oktober rede på hvor stort tillegget blir. Vi hadde her som utgangspunkt 115.8 poeng. Indekstillegget her skal gjelde fra 1. oktober og hertil kommer det innebygde tillegg på 2,5 prosent.

Reguleringer er også foretatt når det gjelder diett- og kompensasjonstilleggene innen den offentlige sektor. Likeså justeringer av lønnsatsene når det gjelder inkorporering av sykepremien for de av våre medlemmer som kom inn under TX-klassen.

Justerings- og normeringsutvalget har trådt i funksjon innen vegsektoren. Likeledes er det oppnevnt et *Utvalg for helseveike arbeidere*.

Regulering av satsene i B-ordningen for bevegelige helligdager og 1. og 17. mai, samt ferielønn under sykefravær og militærtjeneste.

Når det gjelder *pensjon for fylkesveigarbeidere*, så er dette nå i orden for samtlige fylker, unntatt 4. To av disse har sagt fra at de skal ta stilling til spørsmålet i høst. Disse er Hordaland og Nord-Trøndelag, mens Oppland og Sogn og Fjordane ennå ikke har gitt noe svar.

Vi rekner da eventuelt med å måtte gå til mekling i tilfelle de ikke går med på vårt krav.

Vi må også ta kontakt med Hedmark for å få de til å rekne med all tidligere tjenestetid innen fylket som pensjonsgivende.

TVISTER

Av tvister, så kan vi nevne at vi har fått en avklaring når det gjelder *beredskapstjenesten i Finnmark*.

Ellers så har vi det stadig tilbakevendende spørsmål om *akkordsetting innen bl. a. verkstedene i vegvesenet*. Vansker har det også vært når det gjelder *akkordsetting i anleggssektoren, særlig i Møre og Romsdal*.

Det er falt dom i 2 arbeidsrettssaker. Begge innen Statens anlegg. Den første gjaldt tvist om avlønning ved hovedverkstedet, Tokke-anleggene, og spørsmålet var om de skulle lønnes med prosentlønn i henhold til overenskomstens § 3, pkt. 8, eller med kurveavlønning, slik anleggsledelsen hadde forsøkt å tvinge igjennom.

Domsslutningen gikk ut på at arbeiderne har krav på å bli utlønnet etter den tidligere praktiserte prosentavlønning i henhold til gjeldende overenskomst, § 3, pkt. 8, og etterbetaling er foretatt.

Den andre saken gjaldt tvist om fjelltillegg ved to anleggssteder ved Skjomenanleggene.

Vi fikk *rettens medhold* i kravet om fjelltillegg for anleggsstedet Lappviklia.

For det andre stedet, Lappvika, fikk vi ikke *medhold*, men dette stedet ligger da også helt nede ved sjøen, og etter at det ble vei fram til stedet, kunne det heller ikke påberopes å ligge i «liknende øde strøk» som det heter i overenskomsten.

Vi har ellers hatt en del problemer, idet NVE har blitt mindre imøtekommende enn før i spørsmålet om fri med lønn til fagforeningens formann ved kraftanleggene.

Både ved Tokke, Rana og Aura har det vært slik at fagforeningens formann hadde helt fri med lønn for å utføre tillitsmannsarbeidet. Dette gjaldt da anleggene hadde høy sysselsetting, og ordningen har virket godt sett fra begge parter synspunkt.

Forholdene både sysselsettingsmessig og når det gjelder anleggenes beliggenhet og utstrekning, spredning av arbeidssteder, både ved Folgefonnanleggene og Skjomen, skulle tilsi at man skulle hatt samme ordning som ved andre anlegg, men NVE har ikke imøttekommet dette.

Retts sak Sulitjelma gruver A/S — opparbeidet fritid — ferie.

Bedriftens rett til å legge ferien til opparbeidede fridager uten at arbeidstakerne har rett til fridagene seinere, ble prøvd for retten i Bodø den 4. mai 1971.

Det var høyesterettsadvokat Olaf Sunde ved LOs juridiske kontor som på vegne av arbeiderne ved Sulitjelma gruver A/S hadde saksøkt bedriften og nedlagt påstand om at i de tilfelle arbeiderne har opparbeidet seg en eller flere fridager, skulle de ha krav på å få disse fridager utenom og i tillegg til den lovfestede ferietid.

Domsslutningen i Salten herredsrett går ut på at Sulitjelma gruver A/S frifinnes.

I en kommentar til dommen uttaler høyesterettsadvokat Sunde at det synes helt uforståelig når retten ikke har godtatt at arbeiderne må ha et helt selvstendig rettskrav på opparbeidet fritid, og at de skal ha sådan opparbeidet fritid utenom og i tillegg til ferien. De arbeider på en kontrakt hvoretter de må ha et klart rettskrav på å få den fritiden som de opparbeider.

Skal denne dommen bli stående vil den åpne skremmende perspektiver, sier høyesterettsadvokat Sunde.

Den 21. mai d. å. ble det sendt søknad til Høyesteretts kjæremålsutvalg om samtykke til at saken bringes direkte inn for Høyesterett.

Saken gjelder et prinsipielt rettsspørsmål av betydning langt ut over den konkrete foreliggende sak.

De reelle parter i denne saken er i virkeligheten NAF og LO.

MEDLEMSTALLET

Medlemstallet er steget med vel 200 siden nyttår og er nå 28 188, hvorav 3259 kvinnelige medlemmer.

Av yrkesaktive er det vel 40 prosent (40,2) i vegsektoren. Godt 8 prosent (8,3) i Jernbane og Kraft. 14 prosent Private entreprenører og Maskinentreprenører. 22 prosent i Bergverk (inklusive Mineral og Skifer) og 10,2 prosent rengjøring.

STUDIEVIRKSOMHETEN 1971.

Det er holdt 6 forbundskurs à 1 ukes varighet med til sammen 141 deltakere.

11 brevringer er avsluttet med til sammen 68 deltakere og 51 har deltatt på AOF's kurs av 1 ukes varighet eller lenger.

3 medlemmer har gjennomgått LO-skolens trinn II.

Til sammenlikning kan nevnes at det hittil i år er avviklet like mange kurs i forbundets regi som for hele 1970 og deltakerantallet for disse kurs ligger høyere enn for året 1970 (h.h.v 131 og 141).

Antall deltakere som har vært med på avsluttende brevringer er fordoblet sammenliknet med fjoråret.

Det er også i år arrangert kurs i Longyearbyen for våre medlemmer der oppe. I den forbindelse kan opplyses at forbundet har opprettet avtale Med Store Norske A/S om et eget Opplysnings- og utviklingsfond for Svalbard. Dette betyr at de midler som innbetales til fondet, vil bli benyttet for studievirksomheten på stedet og mulighetene for å utvide studieaktiviteten skulle således være gode.

VERNEARBEIDET 1971.

Forbundet har stått som medinnbyder for distriktskonferanser hvor spørsmålet om verne- og sikkerhetsarbeidet i bygge- og anleggssektoren har vært hovedemnet.

På bakgrunn av de erfaringer som er høstet med hensyn til disse konferanser, vil det bli lagt opp til flere slike og dette vil også skje i samarbeid med Vern og Velferd, Statens Arbeidstilsyn og Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund.

OVERSIKT OVER AGITASJONSSEKRETÆRENS VIRKSOMHET I TIDEN 1. JANUAR TIL 1. AUGUST 1971

Agitasjonssekretæren har i ovennevnte tidsrom besøkt ca. 80 foreninger og arbeidsplasser og har vært ute på reise i 63 døgn. Har

deltatt i 14 styremøter, representantskapsmøter og årsmøter i avdelingene.

Virksomheten har vært konsentrert mest om følgende fylker: Finmark, Trom, Møre og Romsdal, Telemark og Rogaland.

Aksel Gullesen, Giken, pekte på at Sulitjelma Grubers opp-treden uten tvil var et klart brudd på ferieloven. Hvis saken skulle gå oss i mot også i Høyesterett, må vi overveie å få endre ferieloven, slik at bestemmelsene blir helt klare.

Konrad Sætherbakken, Østfold, spurte om det var gjort noe for å få gjennomført den samme pensjonsordning for fylkesveg-arbeiderne som for statsvegarbeiderne. I Rakkestad hadde vi et tilfelle hvor en vegarbeider som hadde arbeidet ved vegvesenet i 40—50 år ikke fikk noen pensjon da han gikk av. Han fikk for-tjenestemedaljen i gull, men noen pensjon fikk han ikke.

Øystein Larsen: Det tar lang tid for å få slike pensjonssaker i orden. «Gangen» er sein, men i mange tilfeller skyldes det også at det blir søkt i seineste laget. Man må være ute i god tid før man går av. Særlig vanskelig er det når man har arbeidet dels på fylkesveg og dels på riksveg. Vi har nå fått gjennomført lik pensjon, men det er forskjellige kontorer som behandler saken og det er forskjellige kontorer som utbetaler pensjonene. Vi har nå fått tilsagn fra Sosialdepartementet om at folk som har arbeidet på fylkes- og riksveg ikke skal lide noe tap ved overføring.

Karl Kolstad, Vest-Agder, pekte på den store økning i virksomheten som hadde funnet sted i vegsektoren — tiltross for 4 års borgerlig regjering.

Beretningen ble med disse merknader tatt til etterretning.

FORBUNDETS VEDTEKTER

Med *Arthur Mogstad* som dirigent tok landsmøtet nå fatt på dags-ordenens punkt 3. Her forelå følgende forslag fra avdelingene:

Forbundets vedtekter.

§ 1.

FORBUNDETS VIRKEOMRÅDE

Nr. 1

Avd. 6, Bergen-Hordaland Arbeidsmannsforening, foreslår:

Virkeområdet fastsettes etter vedtak av LO's kongress, men må være godkjent av forbundets landsmøte eller landsstyre.

Motivering:

Vi mener at våre medlemmer ikke har noen innflytelse på de ved-

tak som blir gjort på LO's kongress, og det er etter vår oppfatning ikke demokratisk.

Landsstyret innstiller:
Forslaget kan ikke tiltres.

§ 2.
FORMÅL

Nr. 2

Avd. 6, Bergen-Hordaland Arbeidsmannsforening, foreslår:

Punkt 5, a:

Ordet «miljø» tilføyes foran ordet «kår».

Motivering:

Skulle være unødvendig.

Landsstyret innstiller:
Forslaget kan ikke tiltres.

Nr. 3

Avd. 8, Sør-Trøndelag Arbeidsmannsforening, foreslår:

Punkt 4:

å arbeide for å sikre friheten, rettssikkerheten og en stadig utvidelse av de demokratiske rettigheter.

Landsstyret innstiller:
Forslaget tiltres.

Nr. 4

Avd. 8, Sør-Trøndelag Arbeidsmannsforening, foreslår:

Punkt 5:

Går ut.

§ 5.
LANDSMØTET

Nr. 5

Avd. 75, Giken Gruvearbeiderforening, foreslår:

Representasjonsretten til landsmøtet blir regnet ut etter medlems-tallet og ikke etter betalt ordinær kontingent.

Motivering:

Æresmedlemmer som er i fullt arbeid og deltar aktivt i forenings-livet må regnes på linje med fulltbetalende medlemmer.

Landsstyret innstiller:
Forslaget kan ikke tiltres. Æresmedlemmer har i henhold til vedtektene full representasjonsrett.

§ 6.

LANDSMØTETS MYNDIGHETSOMRÅDE:

Nr. 6

Avd. 1, Buskerud Arbeidsmannsforening, foreslår:

Punkt 3:

å velge 27 medlemmer og 18 varamenn til landsstyret. Av disse skal 11 være faste medlemmer av forbundsstyret, som består av formann, nestformann, kasserer og 2 sekretærer, samt 6 representanter med varamenn.

Resten i punkt 3 sløyfes.

Motivering:

Etter at utviklingen har medført stadig bedre kommunikasjoner, er avstandene ikke lenger avgjørende for at representantene til forbundsstyret skal velges fra Oslo og nærmeste omegn.

Nr. 7

Avd. 3, Møre og Romsdal Arbeidsmannsforening, foreslår:

De 6 representanter i forbundsstyret som nå velges fra Oslo og nærmeste omegn, foreslås å delvis bli valgt fra andre landsdeler, til dels Nord-Norge og Vestlandet.

Motivering:

Med de kommunikasjonsmuligheter som i dag er, er det mulig på kort varsel å møte i Oslo. Norsk Arbeidsmandsforbund bør nå, som til dels andre forbund, ta konsekvensen av dette å velge medlemmer til forbundsstyret fra forskjellige landsdeler.

Nr. 8

Avd. 6, Bergen-Hordaland Arbeidsmannsforening, foreslår:

6 representanter med varamenn velges landsdelsvis. Til landsstyret skal det velges en representant fra hvert fylke.

Motivering:

Vi mener det er svært viktig at alle medlemmer i alle distrikter kan følge med i det som skjer på alle plan i forbundet.

§ 15.

AVSTEMNING OVER TARIFFORSLAG

Nr. 12

Vegarbeidernes stedlige styre — Midtre distrikt — Hedmark, foreslår:

Nytt punkt 6:

Ved utløpet av tariffperioden skal forslag til ny overenskomst være ferdigbehandlet av hovedpartene.

Ny overenskomst skal være ferdig trykt senest 1 måned etter at forslaget er vedtatt av medlemmene.

Motivering:

Det har ved flere anledninger oppstått vanskeligheter med praktisering av vedtatt forslag under ventetiden på den ferdig trykte overenskomst.

Videre vil vi peke på det uheldige i at en i lang tid etter at forslaget er vedtatt skal være nødt til å forhandle på nytt om enkelte paragrafer og fortolkningen av disse, som tidligere er anbefalt og vedtatt av partene.

Landsstyret innstiller:

Forslaget kan ikke tiltres.

§ 17.

STØNAD UNDER ARBEIDSSTANS

Nr. 13

Avd. 6, Bergen-Hordaland Arbeidsmannsforening, og avd. 75, Giken Gruvearbeiderforening, foreslår:

Punkt 3:

Stønad betales fra og med første uke det er arbeidsstans.

Landsstyret innstiller:

Forslaget kan ikke tiltres.

§ 19.

KONTINGENT

Nr. 14

Avd. 1, Buskerud Arbeidsmannsforening, foreslår:

Punkt 1:

Den ordinære kontingent for heltbetalende er fra 1. januar 1972 kr. 18.00 pr. 2-ukers merke og for halvbetalende kr. 11.00 pr. 2-

Nr. 9

Vegarbeidernes stedlige styre — Midtre distrikt — Hedmark, foreslår:

Landsstyret skal bestå av en representant fra hvert fylke.

Motivering:

Det er uheldig at ikke alle fylker er representert i landsstyret. Dette virker iblant irriterende, og det skulle være mulig å rette på dette ved at vegsektoren — som den største av gruppene i vårt forbund — blir sterkere representert.

Landsstyret innstiller:

Nr. 6-7-8-9.)

Alle fylker sikres representasjon i enten forbundsstyret eller landsstyret, men forbundsstyrets medlemmer kan ikke velges så langt fra Oslo som foreslått, da dette vil medføre betydelige reiseutgifter.

Nr. 10

Vegarbeidernes stedlige styre — Midtre distrikt — Hedmark, foreslår:

Punkt 6:

Tilføyes:

Forbundsstyret plikter å påse at dette blir etterfulgt.

Motivering:

Slik at tariffrådet er i samsvar med vedtektene.

Landsstyret innstiller:

Forslaget kan ikke tiltres.

Landsstyret foreslår imidlertid at pkt. 6 gis følgende tilføyelse: «Nye medlemmer blir i slike tilfelle å oppnevne av forbundsstyret.»

§ 11.

FORBUNDETS MYNDIGHETSOMRÅDE

Nr. 11

Avd. 6, Bergen-Hordaland Arbeidsmannsforening, foreslår:

Punkt 12 overføres til § 9, landsstyrets myndighetsområde.

Vi mener det vil bli en bedre distriktsvis fordeling av representantene til LO's kongress.

Landsstyret innstiller:

Forslaget kan ikke tiltres.

ukers merke. For F-merker betales ingen administrasjonskontingent.

Kontingenten fordeles slik:

Kontingentsatsene for helt- og halvtbetalende holdes likt for alle forbundets medlemmer.

Til forbundskassen kr. 17.00 og til kampfondet kr. 1.00 pr. 2-ukers merke.

Administrasjonskontingent til foreninger og storavdelinger tilbakeføres etter oppsatte budsjetter fra de enkelte avdelinger, som må godkjennes etter nøye vurdering av forbundsstyret.

I ekstraordinære tilfelle kan tilskudd til avdelinger bevilges av forbundsstyret i tillegg til de godkjente driftsbudsjetter.

Punkt 3:

Kontingenten indeksreguleres etter samme beregningsmåte som LO bruker som beregning.

Nr. 15

Avd. 3, Møre og Romsdal Arbeidsmannsforening, foreslår:

Den ordinære kontingent til forbundet økes til kr. 14.10 for heltbetalende og kr. 10.10 for halvtbetalende pr. 2-ukers merke.

Kontingenten indeksreguleres i tilknytning til den alminnelige pris- og lønnsutvikling.

Nr. 16

Avd. 8, Sør-Trøndelag Arbeidsmannsforening, foreslår:

Det gjennomføres månedskontingent og fastsettes en kontingentsats som skal være lik for alle forbundets avdelinger.

Avdelinger som har lønnet tillitsmann får en større andel til administrasjonskontingent enn andre avdelinger, og forbundsstyret fastsetter størrelsen av denne.

Nr. 17

Avd. 36, Oppland Arbeidsmannsforening, foreslår:

Reduksjon av kontingenten for halvtbetalende medlemmer.

Kontingenten indeksreguleres fra 1. januar 1972. Dette må gjelde både avdelings- og forbundskontingenten. Lønnsutviklingen legges til grunn. Kontingenten kan bare reguleres pr. 1. januar hvert år. Basiskontingent pr. 1. januar 1972, første regulering 1. januar 1973.

Motivering:

Skal et forbund og dets avdelinger kunne drive aktivt er de avhengig av sunn økonomi. Dette kan bare oppnås ved at forbundets

og avdelingenes kontingent følger den alminnelige pris- og lønnsutvikling. En heving av kontingenten er nødvendig, og ved å fastsette kontingenten på denne måte unngår en de lange diskusjoner om en nødvendig kontingentforhøyelse på landsmøtene og årsmøter, og ekstrakontingent i periodene. Tiden som har medgått til dette kan brukes til mer konstruktiv diskusjon om blant annet fagbevegelsens oppgaver.

Nr. 18

Avd. 2, Akershus Arbeidsmannsforening,

» 6, Bergen-Hordaland Arbeidsmannsforening,

» 7, Vest-Agder Arbeidsmannsforening,

» 16, Skjomen-anleggenes Fagforening,

» 27, Troms Arbeidsmannsforening, og

Distriktsorganisasjonen for bergverkene — Distrikt II, foreslår:

Lik kontingent for alle forbundets avdelinger.

Motivering:

Den ulike kontingent i de forskjellige avdelinger innen forbundet gjør det vanskelig med hensyn til overføringer, nyorganisering m. v.

§ 20.

KONTINGENTENS INNBETALING

Nr. 19

Avd. 8, Sør-Trøndelag Arbeidsmannsforening, foreslår:

Punkt 1:

Den ordinære kontingent innbetales av fagforeningene en gang hvert kvartal, og senest innen utgangen av den påfølgende måned.

§ 21.

KONTINGENTFRIE MEDLEMMER

Nr. 20

Avd. 1, Buskerud Arbeidsmannsforening, foreslår:

Punkt 1:

Under sykdom, arbeidsløshet, arbeidsstans eller militærtjeneste i lengre tid enn 1 uke, fritas medlemmene for kontingent om de ikke har lønn under sykdom eller militærtjeneste.

Landsstyret innstiller:

(Nr. 14-15-16-17-18-19-20.)

Forslag om kontingenten vil bli lagt fram for landsmøtet.

Det innføres ens kontingent for alle forbundets avdelinger.

§ 28.

UTELUKKING AV FORENINGER OG ENKELTMEDLEMMER

Nr. 21

Avd. 1, Buskerud Arbeidsmannsforening, foreslår:

Nytt punkt 3:

Medlemmer som har reservert seg fra den kollektive hjemforsikring, og som etter skriftlig henvendelse fra forbundet ikke trekker reservasjonen tilbake innen en nærmere fastsatt dato av landsmøtet, kan siden aldri få trukket sin reservasjon tilbake.

Landsstyret innstiller:

Forslag vil bli lagt fram for landsmøtet.

Nr. 22

Avd. 1, Buskerud Arbeidsmannsforening, foreslår:

Nytt punkt 4:

Æresmedlemmer og medlemmer med hvilende rett som ikke innen 1. januar 1972 har betalt sin restanse til den kollektive hjemforsikring, strykes som medlemmer med tap av alle rettigheter.

Landsstyret innstiller:

Forslaget kan ikke tiltres.

AVDELINGENES VEDTEKTER

§ 3.

INNMELDINGSAVGIFT

Nr. 23

Avd. 1, Buskerud Arbeidsmannsforening, foreslår:

Punkt 1, 2. ledd:

Kr. 10.00 endres til kr. 100.00 som tilfaller forbundet.

Punkt 2:

Går ut.

Nr. 24

Avd. 22, Sogn og Fjordane Arbeidsmannsforening, foreslår:

Punkt 1:

Medlemmer betaler minst kr. 10.00 i innmeldingsavgift. Når en betaler innmeldingsavgiften skal en få forbundets og fagforeningens vedtekter.

Av innmeldingsavgiften betales kr. 4.00 til forbundet.

2. avsnitt utgår.

Motivering:

Utgiftene ved utskrivning av medlemsbok og materiellet har gått opp og kroneverdien har vært synkende. Det lar seg heller ikke gjøre med rimelige kostnader å kontrollere om et medlem har vært organisert før eller ikke, og utskrivning av medlemsbok bør foretas straks medlemmet gir sin tilslutning til å melde seg inn. For at det skal være likt for alle bør derfor straffekontingenten på kr. 10.00 falle bort.

Landsstyret innstiller:

(Nr. 23-24.)

Forslagene kan ikke tiltres.

Nr. 25

Avd. 22, Sogn og Fjordane Arbeidsmannsforening, foreslår:

Punkt 2:

Forbundet utleverer gratis nytt medlemsbevis (medlemsbok) til de som har mistet sitt gamle medlemsbevis, eller fått sine medlemsbøker utskrevet.

Motivering:

Innkrevning av det beløp et eldre medlem må betale for ny bok koster forbundet og foreningen mer enn det innvunne beløp, og omkostningen for erstatning for utbrukte bøker vil bli kompensert ved en heving av innmeldingsavgiften.

Landsmøtet bør ellers drøfte om ikke forbundet skal gå vekk fra bruk av medlemsbøker og merker, og heller utstede medlemsbevis for de medlemmer som har bruk for dette.

Landsstyret innstiller:

Forslaget kan ikke tiltres.

§ 4.

MEDLEMSKONTINGENT

Nr. 26

Avd. 1, Buskerud Arbeidsmannsforening, foreslår:

Punkt 1:

Går ut under forutsetning av at forbundets vedtekter § 19 blir endret i henhold til forslag.

Nr. 27

Avd. 3, Møre og Romsdal Arbeidsmannsforening, foreslår:

Foreningen fastsetter selv medlemskontingenten sin så langt den holder seg til § 19, 20 og 21 i forbundets vedtekter.

Ingen må likevel betale mindre enn kr. 15.00 for heltbetalende og kr. 11.00 for halvtbetalende.

På F-merker kan det bare ilegges premie for Kollektiv hjemforsikring og Grunnforsikring.

Nr. 28

Avd. 6, Bergen-Hordaland Arbeidsmannsforening, foreslår:

Hele paragrafen går ut.

Landsstyret innstiller:

(Nr. 26-27-28.)

Forslag vil bli lagt fram for landsmøtet.

§ 5.

ÅRSMØTE OG MEDLEMSMØTER

Nr. 29

Avd. 1, Buskerud Arbeidsmannsforening, foreslår:

Punkt 8:

Teksten fra første komma til punktum, går ut.

§ 7.

BESTEMMELSER FOR STORAVDELINGER

Nr. 30

Avd. 3, Møre og Romsdal Arbeidsmannsforening, foreslår:

Nytt punkt:

I de fylker eller grupper forbundsstyret (landsstyret) har godkjent storavdelinger med heltidsansatt tillitsmann utreder forbundet det beløp avdelingen har til lønnsutgifter og arbeidsgiveravgift for tillitsmannen, dog slik at storavdelingene fremdeles står som arbeidsgivere.

De avdelinger som er av en slik størrelse at de må leie kontorhjelp kan på søknad innvilges $\frac{1}{3}$ av lønnsutgiftene til slik hjelp, begrenset oppad til kr. 6500.00.

Nr. 31

Avd. 7, Vest-Agder Arbeidsmannsforening, foreslår:

Forbundet må foreta utlønning av forretningsførerne og administrasjonen ved de enkelte avdelingskontorer.

Det må bli like vilkår og godtgjørelser for alle forretningsførerne.

Motivering:

Budsjettet til forretningsførerne er avdelingens absolutt største, og det ville være til stor lette for det enkelte kontor om dette bortfalt.

Avdelingene ville da ha mindre penger innestående, og forbundet ville ha en bedre oversikt over økonomien til den enkelte avdeling. Det er heller ikke riktig at det skal være forskjell i lønnen og godtgjørelser til den enkelte.

Nr. 32

Avd. 16, Skjomen-anleggenes Fagforening, foreslår:

Forbundet må sette opp sin administrasjonskontingent slik at de kan foreta utlønning av forretningsførerne og administrasjonen ved avdelingskontorene.

Nr. 33

Avd. 3, Møre og Romsdal Arbeidsmannsforening,

» 15, Aust-Agder Arbeidsmannsforening og

Distriktsorganisasjonen for bergverkene — Distrikt II, foreslår:

Bergverkene får fortsatt stå utenfor storavdelingene — alternativt at bergverkene innenfor Distriktsorganisasjonene danner egen storavdeling.

(Søknadene gjelder for Bergverk innenfor Distriktsorganisasjonen — distrikt II, Sjøflot og Bråstad.)

Nr. 34

Avd. 7, Vest-Agder Arbeidsmannsforening, foreslår:

Punkt 4:

Nåværende tekst endres til:

Hovedstyret skal bestå av 7 eller 9 representanter valgt av avdelingens årsmøte. De bør fortrinnsvis være gruppeformenn. Valget gjelder for 2 år om gangen. Forretningsføreren tiltrer styret med fulle rettigheter.

Motivering:

Avdelingens årsmøte er foreningens høyeste myndighet. Likevel har de ifølge de nå gjeldende vedtekter bare myndighet til å velge formann, nestformann og sekretær, og da bare blant allerede valgte styremedlemmer.

Slik kan det ikke fortsette dersom man har respekt for aksjonen «Demokrati i hverdagen».

Nr. 35

Avd. 8, Sør-Trøndelag Arbeidsmannsforening, foreslår:

Nytt punkt 8:

Omfatter en gruppe flere arbeidsplasser, kan det opprettes klubber på de enkelte arbeidsplasser. Klubber opprettes også innenfor et naturlig avgrenset geografisk område.

Klubbene velger klubbstyre med formann, sekretær, kasserer og 2 styremedlemmer. Funksjonstiden er 2 år. Formann og 2 styremedlemmer velges det ene året. Sekretær og kasserer det andre året. Alle klubber må sikres representasjon i Representantskapet.

Motivering:

Bestemmelsene for storavdelinger må bli gjenstand for en gjennomgripende forandring med det siktemål å få mest mulig smidig og praktisk organisasjonsform innen de enkelte storavdelinger. Nåværende punkt 8 mener vi er helt forkastelig i vår praktiske virksomhet.

De av forbundets tidligere avdelinger som er innlemmet i storavdelingene som klubber, har etter vårt syn ikke noen fast organisasjonsform med hjemmel i nærværende bestemmelser.

Sammenblandingen av tillitsmannsapparatet og klubbstyre lar seg simpelthen ikke praktisere i mange høve.

Vi mener også at flere av de avdelinger som nå har opphørt å eksistere, og som tidligere i sitt geografiske område var blitt til et ledd i det lokale samfunnsmaskineriet fortsatt, med hjemmel i våre vedtekter, bør gis muligheter for å kunne opptre som en fast organisert enhet.

Nr. 36

Avd. 22, Sogn og Fjordane Arbeidsmannsforening, foreslår:

Punkt 11:

Som ny første setning tilføyes:

Storavdelingene skal lønne forretningsførerne og stå som arbeidsgivere for disse.

Motivering:

Det er ingen klare bestemmelser for dette i nåværende vedtekter.

Nr. 37

Avd. 22, Sogn og Fjordane Arbeidsmannsforening, foreslår:

Nytt punkt 14:

De foran nevnte regler og retningslinjer for storavdelinger er å betrakte som retningsgivende bestemmelser. På grunn av vårt lands topografiske beskaffenhet og de ulike kommunikasjonsforhold i vårt land, kan storavdelingene med forbundsstyrets godkjennelse, omgjøre de foran nevnte bestemmelser for storavdelinger når økonomiske eller administrative årsaker tilsier dette.

Forbundsstyret har også fullmakt til å utarbeide retningslinjer og vedtekter for de enkelte storavdelinger, når de mener at foran nevnte forhold tilsier dette.

Motivering:

Storavdelingenes vedtekter må ikke være så «stivbeinte» at de hindrer en forening å drive sin virksomhet på en økonomisk forsvarlig måte. Våre nåværende vedtekter for storavdelinger kan ikke følges om våre ressurser skal bli brukt på beste måte. På grunn av de forhold som er nevnt i punkt 14 vil det være uråd å lage helt ensartede bestemmelser som skal følges over hele landet.

Landsstyret innstiller:

(Nr. 29-30-31-32-33-34-35-36-37.)

Forslag om endringer i vedtektene og forslag om organisasjonsformen vil bli lagt fram for landsmøtet.

§ 9.

AVSTEMNINGSREGLER

Nr. 38

Avd. 22, Sogn og Fjordane Arbeidsmannsforening, foreslår:

Nytt punkt 10:

Forslag til nye tariffer skal forelegges medlemmene minst 3 uker før avstemning.

Motivering:

Gjennom flere tariffperioder har det vært meget kort tidsfrist for tillitsmenn og klubbformenn til å fordele avstemningsmateriellet, samt å få stemmemateriellet inn igjen.

Med en slik bestemmelse i vedtektene kan forbundet overfor motparten gjøre klart hvilke bestemmelser vårt forbund har, og hva de da har å rette seg etter. I praksis vil en slik bestemmelse si at tariff-forslag må sendes fra forbundet 1 måned før avstemning skal finne sted.

Landsstyret innstiller:
Forslaget kan ikke tiltres, da det er de enkeltes forhandlings-
utvalg som fastsetter svarfristen.

REGLER
OM VALG AV REPRESENTANTER TIL LO-KONGRESSEN

Nr. 39

Avd. 8, Sør-Trøndelag Arbeidsmannsforening, foreslår:

Det henstilles til LO å endre reglene slik:

1. Når forbundet har mottatt sekretariatets innkalling til kongress sender forbundsstyret straks melding til hver tilsluttet fagforening om dette.
2. Forbundsstyret deler så landet i enmannskretser for valg på representanter til kongressen og anmoder fagforeninger innen en fastsatt tid om å sende inn forslag på representanter.
3. Forbundenes forslag på representanter sendes fagforeningen sammen med dagsorden til kongressen.
4. Valgene må være gjennomført så tidlig at sekretariatet får melding fra forbundene om det, med nødvendige fullmakter, minst 14 dager før kongressen tar til.

Motivering:

Slik disse regler nå er utformet har ikke medlemmene noen innflytelse på valgene. Disse er i realiteten avgjort i og med at forbundsstyret har foretatt sin innstilling.

Landsstyret innstiller:
Forslaget og motiveringen tiltres. Forslaget oversendes LO.

VEDTEKTSKOMITÉENS INNSTILLING

Fra Vedtektskomitéen forelå det følgende innstilling:

FORBUNDETS VEDTEKTER

§ 2.

Her tiltres forslag nr. 3.

§ 3.

Medlemskap.

Pkt. 2 a utgår og pkt. b blir da pkt. 2.

§ 5.

Landsmøtet.

Pkt. 2 endres til følgende:

Vilkårene for at en forening skal ha rett til representasjon på landsmøtet er som hovedregel at den har stått i forbundet minst 2 måneder før landsmøtet er innkalt, og ellers har oppfylt sine forpliktelser.

Nytt avsnitt i samme punkt:

Foreninger som er stiftet etter denne tidsfrist kan søke forbundsstyret om rett til representasjon.

Pkt. 7, 2. setning, endres til:

Forbundsstyret setter fristen for innsendelse av forslag. Fristen må ikke være kortere enn 3 måneder etter at landsmøtet er gjort kjent.

Pkt. 10:

Tilføyes etter ordet «valgte» og ansatte. Resten som før.

§ 6.

Landsmøtets myndighetsområde.

Pkt. 3, 1. avsnitt — siste setning, endres til:

velges fra Oslo og nærliggende distrikter.

Setningen «Over halvparten osv.» knyttes til avsnittet foran.

Nytt avsnitt:

Alle fylker sikres representasjon enten i forbundsstyret eller i landsstyret. Ved valg av landsstyret skal også så vidt mulig alle yrker innen organisasjonsområdet være representert.

Nytt avsnitt:

Ved valg av tillitsmenn kreves *absolutt* flertall — resten av avsnittet som før.

Pkt. 6, tilføyes ny setning:

Forbundsstyret oppnevner i slike tilfelle nye medlemmer.

Nytt pkt. 7:

å velge medlemmer i forbundets organer som er yrkesaktive. Ved oppnådd pensjon trer disse ut av sine tillitsverv.

Pkt. 7 blir pkt. 8 osv.

§ 9.

Landsstyrets myndighetsområde.

Nytt pkt. 9:

å utnevne æresmedlemmer.

§ 17.

Stønad under arbeidsstans.

Alle satser fordobles.

§ 19.

Kontingent.

Paragrafen endres sålydende:

1. Forbundets kontingentmerker er A-merker, B-merker og C-merker. Prisen pr. merke skal være den samme i alle fagforeninger.
2. Prisen pr. merke er:
kr. 18.00 pr. A-merke,
kr. 12.00 pr. B-merke,
kr. 4.20 pr. C-merke.
3. Fagforeningen innbetaler til forbundet:
For A-merker kr. 16.00,
for B-merker kr. 11.00,
for C-merker kr. 4.20.
4. Til kampfondet avsettes kr. 1.00 pr. A- og B-merke.
5. Regulering av kontingenten foretas når lønnsnivået har endret seg sammenliknet med det utgangspunkt som var kjent da landsmøtet fastsatte kontingenten.

Til grunn legges gjennomsnittet av Norsk Arbeidsgiverforenings statistikk for bergverk og private anlegg, samt statistikken for Statens vegarbeidsdrift og Statens kraftanlegg.

Kontingenten reguleres pr. 1. januar med samme prosenttall som endringen i gjennomsnittfortjenesten.

6. Ekstraordinær kontingent kan utskrives av landsmøtet, landsstyret og forbundsstyret.

§ 21.

Særbestemmelser om kontingenten:

Pkt. 5 utgår og som nytt pkt. 5 blir følgende:

Medlemmer med 25 års medlemskap i forbund tilsluttet LO har rett til forbundets gullmerke.

Medlemmer med langt medlemskap og som har vært særlig aktive og dyktige i faglig arbeid, kan utnevnes til æresmedlemmer.

Pkt. 6 utgår.

§ 22.

Overflytting av medlemsbok.

Pkt. 3:

Ordet «straks» i første linje strykes.

§ 26.

Kampfondet.

Pkt. 1:

«kr. 100.00» endres til *minst kr. 200.00.*

§ 27.

Urvstemning.

Pkt. 4 endres til:

Fagforeninger sender inn stemmeresultatet til forbundsstyret. Fagforeningene oppbevarer stemmesedlene inntil det samlede avstemningsresultat er helt klart.

§ 32.

Vedtekter for forsikringskassen.

Pkt. 3 utgår.

Pkt. 5 endres til:

Medlemmer som er oppnevnt til æresmedlemmer kan få utbetalt, osv. som før.

Ny paragraf:

§ 33 (nåværende § 33 blir § 34).

Kollektiv hjemforsikring.

For å få fri forsikring må man ha vært medlem av forbund tilsluttet LO i minst 10 år.

Arbeidsuføre tilstås fri forsikring fra det tidspunkt de innvilges hvilende rett.

Medlemmer som har reservert seg må trekke sin reservasjon tilbake slik at de har betalt til ordningen i minst 10 år for å få fri forsikring av forbundet.

AVDELINGENES VEDTEKTER

§ 3.

Innmeldingsavgift.

Pkt. 1:

«kr. 4.00» endres til kr. 5.00 og ordet «minst» strykes.

2. avsnitt strykes.

§ 4.

Medlemskontingent.

Pkt. 1 endres til:

Medlemskontingenten er kr. 18.00 pr. A-merke,
» 13.00 pr. B-merke,
» 4.20 pr. C-merke.

Regulering av kontingenten — se forbundets vedtekter, § 19, pkt. 5.

Pkt. 2: Utgår.

Pkt. 3: Utgår.

Pkt. 4 blir pkt. 2 og endres til:

Skylder et medlem kontingent for mer enn 12 uker tapes alle rettigheter i forbundet.

§ 5.

ÅRSMØTER, REPRESENTANTSKAPSMØTER
OG MEDLEMSMØTER

Pkt. 1, første setning, endres til:

Ordinært årsmøte bør holdes senest innen utgangen av april måned. Årsmøtet kan avvikles senere det året forbundets landsmøte holdes.

Pkt. 2:

Valg av styret skal foregå på årsmøtet etter innstilling av gruppevis fordeling.

I foreninger med flere overenskomstområder velges styret etter gruppevis fordeling.

Funksjonstiden for styret er 2 år.

I foreninger med representantskap velges formann, nestformann og sekretær hvert år blant styrets medlemmer.

I foreninger hvor representantskap ikke er opprettet, velges formann, kasserer og 1 styremedlem det ene året, og nestformann, sekretær og resten av styrets medlemmer det andre året.

Pkt. 3: Som før.

Pkt. 4, første setning, endres til:

Årsmøtet velger 2 revisorer/kontrollkomité til å føre kontroll med foreningens regnskaper.

Siste setning i 1. avsnitt endres til:

Valget forgår på første medlemsmøte/representantskapsmøte.

Siste avsnitt endres til:

Foreninger med mer enn 150 medlemmer skal benytte fagrevisor.

Pkt. 5 endres til:

Et medlem kan ikke nekte tillitsverv som foreningen eller forbundet velger det til.

Pkt. 6: Som før.

Pkt. 7: Som før.

Pkt. 8 endres til:

Formann/forretningsfører skal i samarbeid med styret og tillitsmenn i grupper og klubber legge opp til hensiktsmessig, aktiviserende møtevirksomhet innen foreningens organer.

Dagsordenen bestemmes av styret og skal kunngjøres på forhånd. Forslag som er kommet inn fra medlemmer i samsvar med punkt 6 i denne paragraf skal føres opp på dagsordenen.

Pkt. 9: Utgår.

Nytt pkt. 9:

På ordinært og ekstraordinært årsmøte samt medlemsmøter blir alle saker med unntak av dem som etter vedtektene krever absolutt flertall avgjort ved simpelt flertall.

Når $\frac{1}{3}$ av de som har møtt fram forlanger det, skal det holdes skriftlig avstemning.

I tilfelle av stemmelikhet er framlegget forkastet.

Når avstemningen gjelder tarifforslag, skal den være skriftlig. For øvrig vises til forbundets vedtekter § 27, pkt. 4.

Pkt. 11 blir pkt. 10.

§ 6.

Styret.

Pkt. 1:

Ordene «minst 3» strykes, og punktet tilføyes: Forretningsføreren tiltrer styret med fulle rettigheter.

Pkt. 3:

Etter ordet «formannen» tilhøyes: forretningsføreren.

Forretningsføreren er ansvarlig for regnskapsførselen i foreningen. Han er likeledes ansvarlig for at underkasserere blir valgt i nødvendig antall. Det er forutsetningen at han skal besøke foreningens forskjellige arbeidsplasser så ofte det lar seg gjøre. Han skal være arbeidsplassens tillitsmenn behjelpelig med råd og veiledning og likeledes hjelpe til med forhandlinger der dette anses ønskelig. Han skal i størst mulig utstrekning delta på møter som holdes i gruppene og klubbene. Han skal drive agitasjon for å få flest mulig organisert. Han skal videre være forbundet behjelpelig med å få opprettet tariffavtaler der det viser seg nødvendig. Han skal virke som kursleder og i samarbeid med forbundet drive kursvirksomhet og være behjelpelig med å få i gang lokalt studiearbeid i alle grupper og klubber.

Begrensning av biverv:

Forretningsførere kan ikke uten styrets og forbundets godkjenning ta lønnet bistilling i tillegg til stillingen som forretningsfører.

§ 14.

Oppløsning av foreningen.

Pkt. 1, endres til:

Foreningen kan ikke oppløses, deles eller overføres til andre foreninger uten forbundsstyrets godkjenning.

EN ORIENTERING AV FORMANNEN I VEDTEKTSKOMITÉEN

Formannen i vedtektskomitéen, *Ole Flesvig*, ga denne orientering om innstillingen:

Landsstyret oppnevnte i sitt møte 11.—12. april 1970 en organisasjonskomité og en vedtektskomité. Vedtektskomitéen har bestått av Olaf Lauvli, Knut Westgaard, Alfred Haugen, Harriet Andreasen og Ole Flesvig. Bernt Alfsen har tiltrådt komitéen.

Komitéen har holdt alle sine møter etterat fristen for innsendelse av forslag var utløpet og har i store trekk rettet seg etter de forslag som er innkommet.

Det er sjølsagt mange av forslagsstillerne som ikke finner sine forslag igjen i det dokument som har blitt resultatet av arbeidet, men det har i første rekke sammenheng med at de innsendte forslag kan gå i helt motsatte retninger og i slike tilfeller er det umulig å ta hensyn til begge retninger.

Forslaget til endringer er sendt alle representanter før landsmøtet og vi håper at landsmøtedeltakerne har satt seg inn i forslaget.

Under trykkingen har noe av det som skulle stått i forslaget falt ut, men jeg skal komme inn på det under gjennomgåelsen.

Vi har hatt et fellesmøte med organisasjonskomitéen, og begge forslag må på endel punkter sees i sammenheng. Det kan da særlig nevnes kontingentspørsmålet.

En forskjell som dette forslag har i forhold til de gamle vedtekter er at det ikke brukes benevnelsen storavdeling. Alle avdelinger, store og små, har de samme vedtekter. I prinsippet er det ment at forbundet skal bygges opp etter det prinsipp vi inntil nå har kalt storavdelinger.

Når det gjelder medlemmer til forbundsstyret, har det kommet endel avvikende forslag bl. a. at medlemmer fra hele landet kunne velges.

Vi er klar over at enkelte forbund har en ordning hvor det såkalte forbundsstyret er valgt fra hele landet, men dette er ikke da et forbundsstyre slik som vi har med møter, stort sett, annen hver uke. Det er nærmest et landsstyre som kommer sammen 3—4 ganger i året.

Vi har derfor foreslått at den nåværende ordning med forbundsstyre og landsstyre opprettholdes.

Forslaget går imidlertid ut på at alle fylker skal være representert i landsstyret og da slik at de fylker som er representert i forbundsstyret har sin representant gjennom dette. Forbundsstyret er jo en del av landsstyret.

I alminnelighet regner vi med at de vedtak som gjøres på landsmøtet skal gjøres gjeldende fra 1. januar påfølgende år, men vi vil nå foreslå at den del av vedtektene som gjelder valg av landsstyret og forbundsstyret skal gjøres gjeldende allerede fra dette møtet slik at valgene blir foretatt etter de regler som jeg har nevnt.

Vi må derfor behandle dette spørsmålet før valgkomitéen går i gang med sitt arbeid. Ellers vil jo fordelingen av landsstyremedlemmene etter eventuelt nytt mønster først kunne gjøres gjeldende fra neste landsmøte.

Vedtektskomitéen har også foreslått en endring i § 2. Jeg nevnte tidligere at noe hadde falt ut i trykken og første endring skal altså gjelde § 2. (Her er rettelsen alt foretatt i innstillingen). Dette er forøvrig samme endring som står i dagsordenen under *forslag 3*.

Vi foreslår at nåværende pkt. 4 som har følgende ordlyd:

4. å arbeide for å sikre friheten, rettssikkerheten og bygge videre ut den demokratiske styreform slik den har utviklet seg i Norge.

tas ut.

Som nytt pkt. foreslås:

å arbeide for å sikre friheten, rettssikkerheten og en stadig utvidelse av de demokratiske rettigheter.
For øvrig uendret.

Endringen går bare ut på å ta ut pkt. 2 a som har følgende ordlyd:

- a) de lønnstakere som står tilsluttet eller representerer et politisk parti som har et nazistisk eller fascistisk program eller formål er beslektet hermed.

Vi synes dette er et foreldet avsnitt som vi nå godt kan ta ut. For øvrig ingen endring.

I § 5 er pkt. 2 endret dit hen at en forening skal få rett til representasjon på landsmøtet når den er stiftet 2 måneder før landsmøtets innkalling, det er tidligere 3 måneder, og foreslår følgende tilføyelse:

Foreninger som er stiftet etter denne tidsfrist kan søke forbundsstyret om rett til representasjon.

Endringen i pkt. 7 er ikke så revolusjonerende. Det heter nå:

7. Foreninger, grupper (jfr. § 3, B, 3), landsstyret og forbundsstyret har rett til å sette fram forslag for landsmøtet.
Forslaget må være kommet inn til forbundsstyret senest 4 måneder før landsmøtet holdes.

Forbundsstyret setter fristen for innsendelse av forslag. Fristen må ikke være kortere enn 3 måneder etter at landsmøtet er gjort kjent.

I pkt. 10 heter det nå:

10. Valgte sekretærer som ikke er medlemmer av landsstyret har tale- og forslagsrett.

Vi vil tilføye etter valgte og ansatte.

Vi mener at ansatte sekretærer også må få tale og forslagsrett.

§ 6. Landsmøtets myndighetsområde.

I pkt. 3's første avsnitt endres siste setning.

Punktet har nå følgende ordlyd:

3. å velge 27 medlemmer og 18 varamenn til landsstyret. Av disse skal 11 være faste medlemmer av forbundsstyret, som består av formann, nestformann, kasserer og 2 sekretærer samt 6 representanter med varamenn som velges av Oslo og nærmeste omegn.

Det er bare siste setning som endres til som *velges fra Oslo og nærliggende distrikter.*

Avsnittet fortsetter med: Over halvparten av medlemmene i forbundsstyret skal ikke være fastlønte tillitsmenn.

Forbundsstyrets medlemmer skal altså ikke være bare fra Oslo og nærmeste omegn. Med nærliggende distrikter mener vi Akershus, Østfold, Vestfold i sin helhet, deler av Buskerud, Telemark, Oppland og Hedmark.

Videre nytt avsnitt og ny bestemmelse:

Alle fylker sikres representasjon enten i forbundsstyret eller i landsstyret. Ved valg av landsstyre skal også så vidt mulig alle yrker innen organisasjonsområdet være representert.

I punktet heter det nå: Ved valg at tillitsmenn kreves det kvalifisert flertall. Vi vil bytte ut ordet kvalifisert med *absolutt*.

I pkt. 6 som har følgende ordlyd:

6. å velge tariffråd for de enkelte av forbundets grupper. Landsmøtet fastsetter antallet representanter for de enkelte råd. Medlemmer som slutter i arbeid i den gruppe de representerer, trer automatisk ut av rådet.

Her vil vi tilføye:

Forbundsstyret oppnevner i slike tilfeller nye medlemmer.

§ 9. Landsstyrets myndighetsområde.

Det foreslås her bare tilføyd nytt punkt 1 som blir pkt. 9, og som kort og godt går ut på å *utnevne æresmedlemmer.*

Dette om æresmedlemmer skal jeg komme tilbake til under en senere paragraf.

§ 17. Stønad under arbeidsstans.

Eneste endring her er fordobling av satsene. For øvrig har jo forbundsstyret myndighet til å sette slik stønad opp eller ned, men det vil vel i første omgang som regel bli å sette opp.

Som siste endring i § 6 foreslår vi et nytt pkt. 7 med følgende ordlyd:

Å velge medlemmer til forbundets organer som er yrkesaktive. Ved oppnådd pensjon trer disse ut av sine tillitsverv.

I forslaget står pensjonsalder. Det må vi rette til pensjon. For det kan godt tenkes at pensjonsalder er 65 år eksempelvis, men derfor kan vedkommende kvinne eller mann godt arbeide til de er både 67 og 70 år, og da kan de sjølsagt fortsette i det tillitsverv da har eller velges til.

§ 19. Kontingent.

Paragrafen er helt omarbeidet. Det gjelder både redaksjonelt og hva system angår.

§ 19.

Kontingent.

Paragrafen endres sålydende:

1. Forbundets kontingentmerker er A-merker, B-merker og C-merker. Prisen pr. merke skal være den samme i alle fagforeninger.
2. Prisen pr. merke er:
kr. 18.00 pr. A-merke,
kr. 13.00 pr. B-merke,
kr. 4.20 pr. C-merke.
3. Fagforeningen innbetaler til forbundet:
For A-merker kr. 16.00,
for B-merker kr. 11.00,
for C-merker kr. 4.20.
4. Til kampfondet avsettes kr. 1.00 pr. A- og B-merke.
5. Regulering av kontingenten foretas når lønnsnivået har endret seg sammenliknet med det utgangspunkt som var kjent da landsmøtet fastsatte kontingenten.

Til grunn legges gjennomsnittet av Norsk Arbeidsgiverforenings statistikk for bergverk og private anlegg, samt statistikken for Statens vegarbeidsdrift og Statens kraftanlegg.

Kontingenten reguleres pr. 1. januar med samme prosentfall som endringen i gjennomsnittfortjenesten.

6. Ekstraordinær kontingent kan utskrives av landsmøtet, landsstyret og forbundsstyret.

Det er gjort flere hovedendringer i denne paragraf. For det første skal det være lik kontingent for medlemmer landet over uansett hvilken forening de står tilsluttet.

Benevnelsen for de forskjellige merker som før var 1/1-betalende, 1/2-betalende og F-merker går over til benevnelsen A-, B- og C-merker.

Det har vært diskutert å gå over til månedsmerker. Ja, også å sløyfe merkene helt. Komitéen har imidlertid blitt stående ved 2-ukers merker slik vi har nå.

Når det gjelder kontingentens størrelse er det i dag stor variasjon, men de foreninger som har den høyeste kontingent har nå kr. 18.00 for 1/1 kr. 13.00 for 1/2. Forsikringsmerket gir seg mere sjøl for det dekker bare premien til forsikringen og er kr. 4.20.

Tidligere har det vært opp til foreningene å bestemme administrasjonskontingentens størrelse samtidig som det heter at den skal være minst kr. 1.00 pr. merke.

Etter vedtektskomitéens forslag skal nå alle foreninger ha kr. 2.00 i administrasjonskontingent.

For å gi en tilleggsopplysning her må jeg komme så vidt inn på organisasjonskomitéens innstilling som går ut på at foreninger, som har lønnet tillitsmann eventuelt tillitsmenn skal få tilbakebetaling av kontingenten fra forbundet.

En slik tilbakebetaling eller tilskuddsordning har vi også i dag uten at det står i vedtektene. Alle foreninger får tilbakebetalt 10 øre pr. merke i kasserergodtgjørelse. Dessuten får foreninger med lønnet tillitsmann 50 øre pr. merke i tilskudd. Det gis også tilskudd når det er ansatt kontordame.

Nå vil ikke tilskuddets størrelse være fastlagt på forhånd, men bli regulert etter de faktiske behov.

Jeg skal ikke komme mere inn på dette nå men det går jo ut på en solidaritet mellom foreningene. De sterke gir til de svake.

Til kampfondet skal det avsettes kr. 1.00 pr. merke nå som før.

Det foreslås nå indeksregulering av kontingenten. Det er ikke prisindeksen som skal legges til grunn men lønnsutviklingen.

Etter som forbundets medlemstall er delt med en halvpart på offentlig og en halvpart på privat virksomhet foreslår vi å legge til grunn 2 hovedområder fra hver av disse, nemlig: Arbeidsgiverforeningens statistikk for bergverk og private anlegg og Vegdirektoratets statistikk for vegarbeidsdriften og NVE's statistikk for statens kraftanlegg.

Sjøl sagt kan det brukes andre og flere områder men dette er noen av hovedområdene som det stadig foreligger klare statistikker for.

Regulering av kontingenten vil bare bli foretatt pr. 1. januar og det er vel heller ikke sikkert det blir hvert år, kanskje annet hvert år. Det kommer jo helt an på forholdene.

Utskrivning av ekstrakontingent tilligger forbundets organer som før, men det vil vel om forslaget med indeksregulert kontingent blir vedtatt bare komme på tale i rent ekstraordinære streiketilfeller her i landet eller andre land vi står sammen med. De land det her er tale om er de nordiske.

§ 20.

Kontingentes innbetaling.

Her foreslås endring i pkt. 4. Denne endring har falt ut i den trykte innstilling.

Pkt. 4 lyder nå:

4. Resterer en forening kontingent for mer enn 2 måneder uten at forbundsstyret har samtykket i det, kan den strykes som avdeling av forbundet.

Endringen går ut på at 2 måneder blir 12 uker.

§ 21, også her endringer som i sin helhet ikke står i den trykte innstilling.

Overskrift og pkt. 1 lyder nå:

Kontingentfrie medlemmer.

1. Under sykdom, arbeidsløshet, arbeidsstans eller militærtjeneste i lengre tid enn 1 uke fritas medlemmer for kontingent om de ikke har lønn under sykdom, tilleggstrygd, lønn under militærtjeneste.

Som ny overskrift foreslås:

Særbestemmelser om kontingent.

Videre foreslår vi at pkt. 1 endres til:

Medlemmer som har lønn under sykdom, eller syketrygd + tilleggstrygd, militærtjeneste betaler full kontingent.

I de tilfeller medlemmer ikke har lønn som nevnt foran betales C-merker.

Pkt. 5 som nå har følgende ordlyd:

Medlemmer som har fylt 65 år, og som har vært medlemmer av Norsk Arbeidsmandsforbund i minst 30 år og innbetalt ordinær kontingent i 1500 uker til forbundet opptas som æresmedlemmer av forbundet og fritas for kontingent. Forutsetningen er dog at medlemskapet i Landsorganisasjonen ikke er avbrutt.

foreslår vi tatt ut og som nytt pkt. tas inn følgende:

Medlemmer med langt medlemskap og som har vært særlig aktive og dyktige i faglig arbeid, kan utnevnes til æresmedlemmer. Medlemmer med 25 års medlemskap i forbund tilsluttet LO har rett til forbundets gullmerke.

Æresmedlemskap mener vi er noe som skal henge litt høyt, i alle fall noe høyere enn i dag for å innfri navnet *æresmedlemskap*. Slik bestemmelsen er i dag kan den også virke urettferdig og da særlig pga. at et aktivt medlem som har et langt medlemskap i et annet LO-forbund og deretter blir overført til vårt forbund og fortsatt er aktiv ikke kan oppnå æresmedlemskap. På den andre

side kan en person organisere seg i vårt forbund 35 år gammel bare for å holde sitt medlemskap vedlike i 30 år uten å vise den minste aktivitet.

Pkt. 6 går ut da det er foreldet og ellers har tilknytning til det forannevnte.

6. Alle merker før 1. juli 1940 blir da regnet som ordinære, men etter 1. juli 1940 kan det ikke opparbeides rettigheter på F-merker.

Bestemmelsen om forbundets gullmerke har tidligere ikke stått i vedtektene, men vi mener det er riktig å ta denne med.

§ 26. Overflytting av medlemsbok.

Bare en nærmest redaksjonell endring i pkt. 3 om å stryke ordet straks.

§ 26. I Kampfondet heter det:

1. Forbundet har plikt på seg til å opparbeide et kampfond som svarer til minst kr. 100.00 pr. forbundsmedlem.

Kr. 100.00 heves til kr. 200.00.

§ 27. Uravstemning.

Pkt. 4 som nå lyder:

4. Fagforeningen sender inn stemmene til forbundsstyret i forseglet konvolutt etter at opptelling er foretatt.

Endres til:

Fagforeninger sender inn stemmeresultatet til forbundsstyret. Fagforeningene oppbevarer stemmesedlene inntil det samlede avstemningsresultat er helt klart.

§ 32. Vedtekter for forsikringskassen.

§ 31 vedtekter for forsikringskassen gjelder bare for de medlemmer av forbundet som var kontingentfrie pr. 31. desember 1963. Fra dette tidspunkt ble FSK gjort gjeldende for Fagorganisasjonens Stønadskasse.

Nå er jo også den avlastet av den nye grunnforsikring fra 1. januar i år. Den gamle forsikringskassen må fortsatt bestå for ingen av de medlemmene som var kontingentfrie ved utgangen av 1963 har kommet med i noen av de nye ordningene.

Det betales imidlertid ikke inn kontingent til denne kasse, den tærer bare på kapitalen. Vi må derfor ta ut pkt. 3 som lyder:

3. Til dette formål avsettes det av hvert solgt ordinært kontingentmerke 30 øre til forsikringskassen.

I pkt. 5 endres første setning som nå lyder:

5. Medlemmer som har oppfylt betingelsene for æresmedlemskap i henhold til bestemmelsene i § 21, punkt 5, og er opptatt som æresmedlemmer, kan få utbetalt inntil kr. 600.00.

Endres til:

Medlemmer som er oppnevnt til æresmedlemmer.

11. Norsk Arbeidsmandsforbunds forbundsstyre er også styret for forsikringskassen. Kassens regnskap føres særskilt og revideres samtidig med forbundets regnskaper.

Vi foreslår ny § 33 med overskrift:

Kollektiv hjemforsikring.

For å få fri forsikring må medlemskap i forbund tilsluttet LO ha vart minst 10 år.

Arbeidsuføre tilstås fri forsikring fra det tidspunkt de innvilges hvilende rett.

Medlemmer som har reservert seg må trekke sin reservasjon tilbake slik at de har betalt til ordningen minst 10 år for å få fri forsikring av forbundet.

Som kommentar til denne nye paragraf vil jeg si:

Forsikringsselskapet Samvirke har som forsikringsvilkår at alle som har vært medlemmer i 10 år får gratis forsikring fra fylte 75 år. På samme måte har forbundet besluttet at alle som har vært medlemmer i 10 år skal få fri forsikring fra fylte 70 år. Forbundet skal altså betale forsikringen fra 70-årsalder og fram til Samvirke yter fri forsikring.

I tillegg til det har forbundet vedtatt å gi fri forsikring til alle som blir arbeidsuføre og som ikke har reservert seg.

Forsikringen gis da for resten av livet uansett på hvilket tidspunkt arbeidsuførheten inntreffer.

Da Kollektiv hjemforsikring ble innført var det som kjent adgang til å reservere seg mot å bli med i ordningen.

Det står imidlertid åpent for hvem som helst å tilbakekalle reservasjonen og bli med i Kollektiv hjemforsikring.

Det som nå kan hende og som for den saks skyld hender er at folk kommer og vil tilbakekalle sin reservasjon umiddelbart før de fyller 70 år for da å få fri forsikring av forbundet.

Det må i høyeste grad være urimelig at folk som ikke har villet være med i ordningen så lenge de måtte betale skal ha adgang til å få fri forsikring på samme måte som de som har vært med og betalt hele tiden. På bakgrunn av dette må vi ha en slik bestemmelse som vi har foreslått.

Nåværende § 33 blir § 34.

Dermed har vi kommet gjennom vedtektskomitéens forslag til endring av forbundsvedtektene.

Når det gjelder vedtektene for Kollektiv hjemforsikring og for den nye grunnforsikring har ikke komitéen hatt noen myndighet eller mandet til å forandre disse og det har heller ikke dette landsmøtet, men begge disse vedtekter vil bli tatt inn i forbundets vedtekter som bilag.

DEN GENERELLE DEBATT

Oskar Andersen, Bergen-Hordaland, hadde ikke møtt på et landsmøte siden 1938, da vi fikk lønnsnemnd og ble tilkjent 1 øre pr. time. Nå savner jeg de unge på landsmøtet. Vi sitter her med en følelse av at kløften mellom den eldre og den yngre generasjon er blitt bredere. Han ville fastholde avd. 6 forslag i formålsparagrafen.

Jakob Jakobsen, Sør-Trøndelag, pekte på at økonomien for de små avdelinger blir vanskelig når det blir bare storavdelinger. Jeg tror også, sa Jakobsen, at det må slås fast i vedtektene at klubbene må få en liten andel av kontingenten. Han tok opp følgende forslag:

Landsmøtet vedtar i forbindelse med vedtektsbehandlingen at storavdelingenes klubber får beholde en merkekontingent eventuelt et tilskudd for å drive sin møtevirksomhet.

Størrelsesorden vedtas av forbundsstyret.

Ole Flesvig, (til forretningsordenen): Vi har regnet med en generell debatt, men jeg vil peke på at vi må gjøre oss ferdig med mønstret for valg av forbunds- og landsstyre, slik at valgkomitéen kan komme i arbeid. I morgen er det ikke mulig å få plass til denne behandling. Vi bør derfor ta sikte på en liten generell debatt.

Formiddagsmøtet ble avsluttet kl. 13.

ETTERMIDDAGSMØTET MANDAG

Dirigent: *Arthur Mogstad*.

Protokollen fra formiddagens møte ble lest av Edv. Laxå og enstemmig godkjent.

FORTSATT GENERELL DEBATT OM VEDTEKTENE

Dirigenten: Vi fortsetter nå den generelle debatt om vedtektene, men vi må begrense den, slik at vi kan bli ferdig med paragrafene om valg av forbunds- og landsstyre.

Jens Fuglesteg, Telemark, syntes forslaget om kontingentforhøyelse ikke gikk an. Kontingenten burde avstemmes etter inntekten, det måtte bli en viss prosent av lønna. Han fremmet følgende forslag:

LO vert pålagt å greie ut spørsmålet om utlikning av kontingenten prosentvis etter inntekten.

Anders Egeland, forretningsfører i Vest-Agder Arbeidsmannsforening, var ikke klar over hvordan kontingenten skulle fordeles. Er det meningen at foreningene skal sette opp et budsjett, og at forbundsstyret skal fordele pengene. Jeg vil sterkt advare mot denne endringen. Jeg vil heller anbefale kontingentforhøyelse og også indeksregulering. Han fremmet dette forslag:

Forbundet refunderer de administrasjonsutgifter avdelingene har. Disse er: Forretningsførerens lønn og reiseutgifter, kontorhold, kontorhjelpe og sosiale utgifter.

Konrad Sætherbakken, Østfold, spurte dirigenten om han ikke ville begrense debatten til å gjelde bare paragrafen om valg av forbunds- og landsstyre. Her er det begynt en debatt om alle paragrafer. Helt generelt vil jeg si at det foreligger radikale forslag til endringer. Jeg vil imidlertid antyde et forslag om at vi tar forbunds- og landsstyret først.

Erling Westerås, Møre og Romsdal, gikk mot den store forhøyelsen av kontingenten. Det vil bli verre og verre å verve nye medlemmer med en så høy kontingent. Han tok opp følgende forslag:

Forbundet går over til prosentkontingent.

Anders Bjarne Rodal, forretningsfører i Møre og Romsdal arbeidsmandsforening, ville gå rett på § 6, som behandlet valg av forbunds- og landsstyret. Vi trekker vårt forslag nr. 7 tilbake, da forslaget fra forbundsstyret i grunnen dekker vårt. Vi trekker også forslag nr. 15, men opprettholder forslag nr. 30. Jeg er helt enig i lik kontingent over hele landet, men jeg vil advare mot prosentkontingent, da det blir vanskelig å gjennomføre. Jeg er enig i opphevelsen i den gamle vedtektsbestemmelsen om æresmedlemskap og frikontingent. Æresmedlemskap bør, som Flesvig sier, henge høyt.

Asbjørn Overvik (til forretningsordenen) syntes landsmøtet burde innskrenke den generelle debatt til å omfatte valg av forbunds- og landsstyre.

Dirigenten fremmet forslag om at man avbrøt den helt generelle debatt og at man gikk over til å behandle § 6.

Konrad Sætherbakken (til forretningsordenen): Det var nettopp dette jeg foreslo.

Ved voteringen ble dirigentens forslag enstemmig vedtatt.

PARAGRAF 6

Paragraf 6 ble referert, og man fikk en kort debatt om denne.

Christian Grøndahl, Vest-Agder: Da Flesvig redegjorde for innstillingen sa han at man skulle strekke seg helt til Hedmarks søndre del. Jeg synes ikke dette stemmer helt med parolen om Demokrati i hverdagen. Også de nordlige strøk burde være med.

Karl Kolstad, Vest-Agder støttet Grøndahl. Vi bør ikke begrense området for valg av forbundsstyre. Det blir litt for snevert. Ikke bare Oslo-gryta bør bli representert.

Ole Flesvig: Demokrati i hverdagen. Ja, ja, slagord kan brukes til så mangt. Her skal vi velge et forbundsstyre — ikke et landsstyre. Er man villig til å betale for det? Jeg tror ikke vi får mer demokrati i hverdagen, hvis vi skulle velge et forbundsstyre med representanter fra hele landet, for økonomien ville tilsi at det hadde færre møter. Jeg tror demokratiet er tilgodesett med innstillingen. Det er et flertall av representanter fra arbeidsplassene. Personlig tror jeg at den nåværende formen er å foretrekke.

Torleif Høyland, Vest-Agder, anbefalte den nåværende ordningen ved valg av forbundsstyre.

Christian Grøndahl, Vest-Agder: Kan vi ikke avvente en økonomisk undersøkelse og se om det er mulig å få et landsomfattende forbundsstyre.

Votering:

Det ble foretatt votering, og innstillingen for § 6 ble vedtatt enstemmig.

Karl Pettersen, valgkomitéens formann: Det kom på forrige landsmøte en del kritikk over at valgkomitéen ikke tok hensyn til de enkelte distrikter ved besettelse av landsstyret. Jeg vil gjøre oppmerksom på at de enkelte distriktsrepresentanter bør drøfte dette spørsmålet og sende sine forslag til valgkomitéen. Jeg vil også be dere samle dere om forslag fra de forskjellige grupper. Tariffrådets representanter vil vi gjerne ha forslag på. Pettersen ba for øvrig om at valgkomitéen straks tok møte.

Arne Pedersen (til forretningsordenen): Det foreligger også et forslag om fordeling på gruppene i landsstyret. Jeg vil foreslå at også det blir vedtatt.

DEN GENERELLE DEBATT OM DE ØVRIGE PARAGRAFER

Jakob Jakobsen, Sør-Trøndelag, syntes forslaget om nyordning av æremedlemskap ikke var god. Nå skal landsstyret utnevne disse medlemmer. Vi bør vel få regler om det. Det som står er svakt. Det bør få en annen formulering, og punktet bør oversendes vedtektskomitéen.

Arne Pedersen, Buskerud: § 6 er alt vedtatt.

Peder Aldal, Bergen og Hordaland: Tidligere hadde vi en administrasjonskontingent som avdelingene sjøl kunne fastsette. Nå blir den fastsatt til kr. 2.00.

BERNT ALFSEN GIR EN ORIENTERING

Hovedkasserer Bernt Alfsen ga denne orientering:

De kontingentsatser som er foreslått av vedtektskomitéen er framkommet på bakgrunn av forbundets regnskap for 1970 — sett i sammenheng med regnskapene i storavdelingene og den innstilling som organisasjonskomitéen har lagt fram for landsmøtet.

På bakgrunn av de erfaringer som er høstet når det gjelder storavdelingene er det på det rene at ordningen har svart til forventningene.

Dette med at medlemmene har et kontor i sitt eget distrikt — hvor forretningsføreren står til rådighet med bistand og hjelp så langt han rekker, har vist seg å være av stor verdi og nytte for medlemmene.

Organisasjonskomitéen går derfor inn for at ordningen med storavdelinger bør utbygges til å omfatte hele landet så snart som mulig — slik at alle medlemmer kan få nytte godt av de fordeler som denne ordningen medfører.

Det er på denne bakgrunn at vedtektskomitéen har foreslått lik kontingent for alle medlemmer i forbundet — bortsett fra dette med A- og B-merker — som nå betegnes som heltbetalende og halvtbetalende.

Denne forskjellen i merkeprisen vil vi fortsatt få.

For at landsmøtets representanter skal få et bedre grunnlag for bedømmelse av de kontingentsatser som er foreslått — tror jeg at det er nødvendig med endel nærmere opplysninger.

Vedtektskomitéen foreslår at prisen for A-merker skal være kr. 18.00 pr. 2-ukers merke — og for B-merker kr. 12.00 pr. 2-ukers merke.

Videre foreslås det at det skal betales til forbundet kr. 16.00 pr. 2-ukers merke for A-merkene — og kr. 11.00 pr. 2-ukers merke for B-merkene.

Dette vil si at foreningene ved oppgjør til forbundet skal holde tilbake kr. 2.00 for alle ordinære merker — til egen administrasjonskontingent.

Når det gjelder storavdelingene vil kr. 2.00 pr. merke ikke være tilstrekkelig for å dekke alle utgifter.

Kontingentsatsene er derfor stipulert slik at forbundet skal ha til rådighet ca. 1 mill. kroner som skal brukes som tilskudd til storavdelingene — ut over de kr. 2.00 pr. merke som de trekker ved oppgjørene til forbundet.

Dette tilskudd gis i samråd med foreningenes styrer — etter vurdering av det behov som måtte være til stede i de forskjellige foreninger.

En slik fleksibel tilskuddsordning vil virke mere hensiktsmessig enn den ordning vi har nå — med et fast tilskudd pr. merke.

Denne form for tilskudd innebærer at foreninger med stort medlemstall får stort tilskudd, mens foreninger med mindre medlemstall — og som kanskje trenger mere til støtte — får mindre tilskudd.

Når det gjelder den kontingenten som betales til forbundet — er det en rekke bundne utgifter som skal dekkes av denne.

Det gjelder kontingenten til LO, som er kr. 2.26 pr. 2-ukers merke

Premie til Grunnforsikringen » 3.00 » » »

Premie til Kollektiv hjemforsikring .. » 1.20 » » »

I tillegg til premien til Kollektiv hjemforsikring kommer honnørforsikring

for eldre medlemmer og medlemmer

som er arbeidsuføre. Dette utgjør .. » 0.19 » » »

Til Kampfondet avsettes » 1.00 » » »

Kontingent til div. andre organisasjoner » 0.15 » » »

Til landsmøtet avsettes » 0.22 » » »

Det forannevnte beløp på 1 mill. kroner,

som er forutsatt å gå med som til-

skudd til storavdelingene, utgjør ca. » 2.00 » » »

Disse utgifter utgjør til sammen kr. 10.02 på A-merkene.

Av kontingentsatsen på kr. 16.00 som er foreslått for disse merker blir det da tilbake til forbundskassen kr. 5.98 pr. 2-ukers merke.

Når det gjelder B-merkene — er kontingenten til LO kr. 1.14 pr. 2-ukers merke.

For øvrig er de faste utgifter de samme for disse merker som for A-merkene.

De faste utgifter på B-merkene blir da til sammen kr. 8.90 pr. 2-ukers merke.

Med en kontingentsats på kr. 11.00 for disse merker blir det tilbake til forbundskassen kr. 2.10 pr. 2-ukers merke.

Denne oppstilling viser at av kontingentsatsen på kr. 16.00 for A-merker går det ca. 63 prosent til bundne utgifter. Når det gjelder kontingentsatsen på kr. 11.00 for B-merker går det ca. 80 prosent til bundne utgifter.

Det er kanskje mange som ikke har vært klar over at så stor del av kontingenten som innbetales til forbundet, går til slike faste utgifter.

Det er den delen av kontingenten som blir igjen i forbundskassen — etter at de faste utgifter er dekket, som skal finansiere forbundets meget omfattende virksomhet.

Om de kontingentsatser som vedtektskomitéen har foreslått blir vedtatt — kan disse ikke bli gjort gjeldende før fra 1. januar 1972.

Ved beregning av disse satser er det derfor tatt med dekning for prisstigning med 10 prosent sett i forhold til regnskapet for 1970.

De foreslåtte satser er ikke beregnet på å gi noe større overskudd ut over det som skal avsettes til Kampfondet.

Men under forutsetning av at forslaget om indeksregulering av kontingenten — blir vedtatt — er det vår oppfatning at disse satser skal være tilstrekkelige til å finansiere en virksomhet i forbundet som medlemmene kan være tjent med.

Med dette forslaget som er lagt fram — mener vi å ha funnet en mere hensiktsmessig form for utnyttelse av kontingenten som innbetales til forbundet.

Forbundet vil få betydelig større mulighet til å sette inn midler og krefter på de steder hvor det trenges mest — og hvor det på grunn av geografiske forhold eller andre ting er vanskelig å få til en skikkelig aktivitet.

Det er vel ingen som er uenig i at alle medlemmer har krav på den samme service fra forbundets side — uansett hvor de bor i landet.

Det er vår oppfatning at hvis dette forslaget blir vedtatt vil forbundet i langt større grad enn hittil bli istand til å kunne oppfylle dette krav.

Dirigenten opplyste at det var tegnet 13 talere. Han foreslo at det ble satt strek.

Ved voteringen ble dirigentens forslag vedtatt.

Ingvald Hugaas, Giken, ville henstille til landsmøtet å behandle kontingentspørsmålet med omhu. Vi i Sulitjelma tjener ikke så lite, men vi tenker på andre som ligger på lavlønn. Det blir her en forhøyelse av kontingenten av kr. 5.30 pr. merke.

Christian Grøndahl, Vest-Agder, mente at landsstyret og ikke forbundsstyret burde foreta fordelingen av støtten til avdelingene og støttet også forslaget fra Jakobsen om at klubbene måtte tilgodesees. Når det gjelder indeksreguleringen av kontingenten synes jeg det er uriktig å bruke statistikk fra Norsk Arbeidsgiverforening. Det ville være mer betryggende å bruke vår egen statistikk. Han fremmet følgende forslag:

Til grunn legges gjennomsnittet av LOs statistikk for Bergverk og Private anlegg samt statistikken for Statens vegarbeidsdrift og Statens Kraftanlegg.

Aksel Gullesen, Giken, hadde heftet seg ved forslaget til endring i § 21. Forandringen vil innebære en urettferdighet uten like. Vi har mange anonyme medlemmer som utfører et godt organisasjonsarbeid, og så vidt jeg forstår vil disse bli utelukket fra æresmedlemskap. Han satte fram følgende forslag:

Pkt. 5 i § 21 opprettholdes med følgende ordlyd:

Medlemmer som har fylt 65 år og som har vært medlemmer av forbund tilsluttet LO i minst 30 år opptas som æresmedlemmer, samt fritas for kontingent.

Innbetalt ordinær kontingent 1500 uker uten avbrudd.

Ragnar Tharaldsen, Bjørnevattn: Vi vet at kontingenten må forhøyes, men kr. 18.00 i klasse A betegner en veldig stigning. På vegne av avd. 44 og 53 fremmet han følgende forslag:

Medlemskontingent § 4, pkt. 1 endres til:

Medlemskontingenten er kr. 16.00 pr. A-merke.

» » » 11.00 » B-merke.

» » » 4.20 » C-merke.

Pkt. 5 i vedtektskomitéens forslag går ut.

Martha Johannessen, Østfold, trodde det ville være vanskelig å verve medlemmer med den kontingent som var foreslått her. Hun tok opp følgende forslag:

Ingen øking av kontingenten for de halvtbetalende før det har skjedd en økning i timelønna for disse.

Olav Torseth, Møre og Romsdal: Siden 1967 er kontingenten økt med nærmere 100 prosent. Hvor er det blitt av disse pengene? Jeg tror det blir vanskelig å verve nye medlemmer med en så høy kontingent. Vi skal også trekke kontingent ut av de arbeidsledige. Er dette demokratisk?

Odd Olavsen, Vestfold, syntes ikke forslagene til endringer av vedtektene hadde noen sammenheng med parolen om demokrati i hverdagen. Han pekte i denne sammenheng på forslag nr. 1, hvor det ble krevd at medlemmene skulle få mer innflytelse. Her hadde forbunds- og landsstyret avvist forslaget. Han viste for øvrig til forslag nr. 12, som gikk ut på et tillegg i § 15, et nytt punkt 6. Uten at overenskomstene kommer ut til medlemmene, er det vanskelig å diskutere endringer i den neste tarifforhandling.

Etter forslag av dirigenten ble taletiden nedsatt til 5 minutter.

Ivar Seljeseth, Sogn og Fjordane, ville opprettholde forslag nr. 36 og 37. Han syntes ikke innstillingen var klar når det gjaldt fordelingen av penger til storavdelingene.

Kåre Rasmussen, landsstyret, mente at en ensartet kontingent ville være rettferdig. Han ville også anbefale indeksregulering av kontingenten. Det måtte koste noe å være organisert. Helligdagsgodtgjørelsen innbringer noe sånt som kr. 1350.00 i året. Dette har organisasjonen kjempet fram. Kontingenten utgjør kr. 450.00 pr. år, altså bare en tredjepart.

Arne Pedersen, landsstyret: Buskerud arbeidsmandsforening har fremmet et eget forslag når det gjelder kontingenten, og jeg tar det opp. Det hevdes at innstillingens formulering vil garantere lik kontingent. Men har vi anledning til å kontrollere dette? Jeg tror det ikke. Hvis vi imidlertid gjennomfører den ordning vi foreslår vil det bli lik kontingent. Jeg fremmer samtidig følgende subsidiære forslag:

Subsidiært forslag til forslag nr. 14:

Alle foreninger skal sende regnskapsutdrag til forbundet hvert år, og forbundsstyret påser at prinsippet om lik kontingent blir fulgt av avdelingene.

Leif Lorentsen Skomo, Sør-Helgeland, ville spørre om hvordan ledelsen ville løse organisasjonsproblemer i Nordland fylke.

Nils Trengereid, forretningsfører i Bergen-Hordaland arbeidsmannsforening: Alfsen opplyste at avdelingene ville få tilbake penger fra forbundet. På hvilken måte vil fordelingen skje? Bli det på grunnlag av regnskapsutdrag, vedtatt på styre og årsmøte? Og skal så forbundsstyret godkjenne dette? Jeg synes ikke dette ville

være en riktig framgangsmåte. Vi vil anbefale forslag nr. 30 fra Møre og Romsdals arbeidsmannsforening.

Asbjørn Larsen, Kirkenes: Vi er enig i kontingentforhøyelsen. Det innebærer en forhøyelse på ca. 35 prosent. Når det gjelder indeksreguleringen mener vi at det bør klargjøres hvilket grunnlag som skal brukes. Vi mener også at § 33 om Kollektiv hjemforsikring er uklart formet.

Konrad Sætherbakken, Østfold, ville spørre om man ikke burde unngå forhøyelse av kontingenten for deltidsansatte.

Dermed var den generelle debatten avviklet, og landsmøtet gikk over til å behandle de enkelte paragrafer.

Forslag nr. 1 til § 1.

Her ble landsstyrets innstilling vedtatt mot noen få stemmer.

Ole Flesvig ville kommentere de forslag som var satt fram og endel av det som var sagt under den generelle debatt.

Forslaget fra Egeland ville innebære at forretningsførerne ble forbundets distriktssekretærer. Da måtte vi endre hele vår organisasjonsform.

Gullesens forslag til pkt. 5 i § 21 ville bety en utvidelse av den ordningen vi har i dag. Etter min mening bør æresmedlemskap henge høyt. Slik det er i dag ansees ikke æresmedlemskap å være noen stor ting. Vi er det eneste forbund som har en slik ordning med fri kontingent. I § 6 har vi en bestemmelse som gir landsstyret myndighet til å utnevne æresmedlemmer.

Forslaget fra Erling Westerås, innebærer nok en sympatisk tanke. Vanskeligheten er imidlertid å få inn lønnsgrunnlaget. Det lar seg vel gjennomføre der vi har kontingenttrekk, men på andre steder vil det by på praktiske vansker. Jeg synes det er en sympatisk tanke, men jeg tror vi må vente med det en periode. Jeg vil foreslå at vi sender forslaget fra Fuglesteg til LO.

Jakob Jakobsens forslag hører inn under avdelingenes vedtekter. Vi kan ikke ha noe slikt i forbundets vedtekter.

Arne Pedersens forslag. Jeg er klar over hva han er ute etter. Vi mener imidlertid at det ikke er riktig å sette foreningene under administrasjon. Vi vil ikke drive noen politietterforskning om hva foreningene tar inn av kontingent.

Når det gjelder forslagene om æresmedlemskapet, vil jeg presisere at det fortsatt blir anledning til å utnevne æresmedlemmer, men det skal, som jeg tidligere har sagt, være æresmedlemskap som henger høyt.

Hugaas sa at han ville stemme for en lavere kontingent av hen-

syn til dem som tjente mindre. Forslaget om lik kontingent med sikte på en utjevning, solidaritet mellom medlemmene.

Det er reist forslag om at vi skal bruke en annen statistikk enn Arbeidsgiverforeningens i forbindelse med indeksregulering. Jeg tror ikke det er grunn til å trekke denne i tvil. LO har også en statistikk, og den stemmer forbausende med Arbeidsgiverforeningens.

Olavsens hevder at LO-kongressen begrenser vår myndighet. Vårt forbund er også en del av kongressen. Vi har vår innflytelse gjennom våre representanter.

Lorentsen, Skomo spurte om hvordan vi hadde tenkt å løse organisasjonsspørsmålene i Nordland fylke. Jeg kan ikke ta opp dette problemet i hele dets omfang, men det skal vel kunne gå an å få i stand en form for storavdeling også der — på en eller annen måte.

Christian Grøndahls forslag dreide seg om grunnlaget for beregning av indeksregulering. Det har jeg svart på.

Sætherbakken tok opp kontingenten for kvinnene. Han mente øyensynlig at vi burde slå av på B-merkene og legge på A-merkene. Vi har gått ut fra den kontingenten som eksisterer i dag. Det er mange som alt ligger på dette nivå. Ja, mange har endog høyere kontingent.

Andreas Egeland, Vest-Agder, (til forretningsordenen), foreslo at debatten fortsatte, slik at det ble anledning til å ta opp forslag.

Ole Flesvig, syntes ikke det var noen skade ved at punktet stas opp.

§ 2.

Forslag nr. 2 ble ikke tatt opp.

Odd Olsen, Sør-Trøndelag: Pkt. 5 inneholder ting vi alle kan være enig i, men etter at vi fikk inn pkt. 6 på forrige landsmøte kan pkt. 5 bortfalle.

Ole Flesvig, syntes ikke det var noen skade at punktet sto.

Ved voteringen ble innstillingen til forslag 3 vedtatt enstemmig. Innstillingen til forslag nr. 4 ble vedtatt mot noen få stemmer.

Møtet sluttet kl. 17.05.

FORMIDDAGSMØTET TIRSDAG 14. SEPTEMBER

Dirigent: John Nordnes.

Møtet ble satt kl. 9. LO-formannen Tor Aspengren ble ønsket velkommen. Landsmøtet gikk over til å behandle dagsordenens punkt 4. Den faglige og økonomiske situasjon.

TOR ASPENGRENS INNLEDNINGSFORDRAG

Tor Aspengren ville før han gikk over til å behandle vår faglige og økonomiske situasjon komme litt inn på våre internasjonale forhold. Vi står for øyeblikket oppe i en vanskelig situasjon. Amerikas LO har meldt seg ut av FFI. Dernest er vel riktig å nevne at generalsekretæren i Den Frie Faglige Internasjonale skal gå over i et annet yrke, og vi vet at også vanskene på de områdene skaper alltid visse problemer. Jeg nevner også ting som kanskje ikke har direkte tilknytning til FFI: Amerikanernes tilbaketrekking også fra ILO, fra dens møter, og ikke minst deres tilbakeholdelse av finansielle tilskudd. Det er klart at dette blir merkbart i internasjonal målestokk, også rent faglig.

I den forbindelse er det vel riktig å si at vi i vår organisasjon, i norsk landsorganisasjon, har prøvd å knytte kontakter både i Moskva, i forbindelse med besøket der og dessuten i forbindelse med kongressen i Helsinki. Der var det uforbindtlige samtaler både med de østlige og de vestlige representanter. Det er jo sterk interesse for et europeisk samarbeid, og jeg vil gjerne få lov å understreke at det fra vår side, og jeg tror det er riktig å si, fra de flestes side, har ikke dette noe med EEC å gjøre. Uansett hvilken konstellasjon det vil bli i Europa, så er det i den nåværende labile internasjonale situasjon etter vår oppfatning nødvendig og riktig å finne fram til en sterk og samlet europeisk fagbevegelse. Vi har hatt et møte i Frankfurt i juni måned. Dette møtet fortsetter den 5. og 6. november her i Oslo, og vi håper alle at dette skal kunne føre fram til noe.

Jeg vil også nevne de bestrebelsene som gjøres så vel i Italia som i Frankrike for å finne enhetlige fagbevegelser. Dette arbeidet støtter vi varmt og fullt ut. Vi på vår side, dersom det kan gjøres noe, er villig til å bidra til en enhetlig europeisk bevegelse. Vi har sendt en invitasjon til de tre italienske landsorganisasjonene, fordi de selv er interessert i å se en enhetlig fagbevegelse. I Stockholm, under LO-kongressen der, ble vi enige om at denne delegasjon dessuten skulle besøke Danmark, Finland og Sverige. Jeg gjør også merksom på at fra de franske landsorganisasjonene er det også gjester på vei til oss. Jeg tror dette har enormt stor betydning, ikke minst når det gjelder de multinasjonale selskapene som ikke kjenner grenser verken når det gjelder EFTA eller EEC. Derfor er det nødvendig å finne fram til en konstellasjon som betyr styrking av europeisk fagbevegelse.

Når det da gjelder vår egen faglige situasjon, er det vel riktig at vi anser den som god for tiden, både med hensyn til tilsig av medlemmer og når det gjelder den posisjon som vi føler vi har i dagens

situasjon. Det gjelder ikke minst etter de situasjoner som vi var inne i og som vi kom skikkelig ut av i forbindelse med den gamle regjering. Det som kanskje opptar oss mest i øyeblikket, men som kanskje har vært litt skuffende, gjelder den deltakelsen vi har hatt når det gjelder vår organisasjons framtidige struktur. Vi sendte ut et debattopplegg. Det fikk ikke den tilslutningen som eksempelvis Program 69. Det var kanskje heller ikke å vente. Når det gjelder selve strukturen i fagbevegelsen, er det ikke det som opptar medlemmene i første rekke. Det er selvsagt de økonomiske spørsmålene, og det er miljøspørsmålene som interesserer. Men likevel var det en altfor liten deltakelse når det gjaldt strukturen.

Organisasjonskomitéen har imidlertid hatt møter, og det er kanskje riktig å si det slik som formannen også ga uttrykk for ved åpningen, at når det gjelder alternativ 4, så er det vel det som har fått, skal vi si den alminnelige oppslutning både i debatten og i diskusjonen blant tillitsmennene. Alternativ 4 betyr jo da en landsorganisasjon uten forbund, men med fagseksjoner i stedet. På den måten vil en ikke minst slippe striden om sjeler og om hvilke overenskomst-områder som skal legges til grunn for de ulike grupper. Selv om vi ikke har hatt så mye strid vet vi likevel at når tvister melder seg, kan de skape dype spor og dype sår. Dette er problemer som vi gjerne vil unngå. Dessuten kan vi, etter min oppfatning, ved en slik organisasjonsstruktur, få atskillig mer tid og penger til service overfor våre medlemmer. Ingenting er mer viktig enn informasjon og kommunikasjon fra topp til bunn og fra bunn til topp.

Organisasjonskomitéen har riktignok lagt opp til et langsiktig perspektiv når det gjelder de endelige formene. Men under alle omstendigheter må en jo på mellomveien inn til neste kongress og forhåpentlig der få fullmakt til å arbeide videre på et konkret opplegg.

Jeg må også i forbindelse med den aktuelle faglige situasjon komme inn på bedriftsdemokratiet. Etter mange års arbeid og utredninger fikk vi til slutt nedsatt et utvalg, den såkalte Eckhoff-komitéen, til å se på hvilken form vil være den beste for å gjennomføre eller for å komme inn på bedre demokrati innenfor bedriftene. Jeg kan ikke her gå i dybden i dette stoffet, bare gi uttrykk for komitéens innstilling. Komitéen kom jo fram med en innstilling under den borgerlige regjering, og jeg synes det er riktig å understreke det, fordi jeg tror at denne komitéen og kanskje mange andre komitéer i forbindelse med sine innstillinger mye er preget av den politiske situasjon som til enhver tid er gjeldende. I det legger jeg at det kanskje hadde blitt en annen innstilling under en annen politisk konstellasjon. Men lykkeligvis kom vi til slutt, før denne saken ble be-

handlet i Stortinget, til en annen politisk konstellasjon, slik at den innstillingen som kom fra Eckhoff-komitéen, hvor flertallet gikk inn for en forsøksordning med styrerepresentasjon, ikke ble lagt fram som det prinsipale fra myndighetenes side. Mindretallet i Eckhoff-komitéen, Landsorganisasjonens representanter, ga jo der uttrykk for det gamle vi har stått for, en demokratisk bedriftsforsamling i bedrifter med mer enn 200 ansatte, subsidiært styrerepresentasjon, og vi begrenset ikke det nedad i det hele tatt. Det var ikke mulig å få gehør på daværende tidspunkt for lovforslag verken om demokratisk bedriftsforsamling eller om styrerepresentasjon. Som jeg allerede har gitt uttrykk for så har det skjedd en politisk forandring, og det har også skjedd en endring i holdningen til dette spørsmål også fra andre. I dag er man faktisk villig til, innenfor de borgerlige partier, å være med på en lovfestelse av styrerepresentasjon — men da for å slippe å få en demokratisk bedriftsforsamling. Fra vår side er denne saken nå klargjort. I Kommunal- og Arbeidsdepartementet er det lagt fram både en innstilling og et lovutkast som går prinsipielt ut på en demokratisk bedriftsforsamling, dvs. en ny form for representantskap, og dernest så skal det være styrerepresentanter i bedrifter til mellom 50 til 200 ansatte dersom våre medlemmer måtte ønske det.

Det er gitt uttrykk for at Eckhoff-komitéens innstilling og synspunkter derfra overhodet ikke er tatt hensyn til, dvs. at det er sagt at man i utkastet eller forslag til lov nå er gått lenger enn sågar Landsorganisasjonens representanter har gitt uttrykk for. Jeg vil bare igjen gi uttrykk for at vi prinsipielt gikk inn for demokratiske bedriftsforsamlinger og subsidiært styrerepresentasjon. Med andre ord har departementet tatt hensyn til begge de ting som vi ga uttrykk for.

Når det reises så voldsom motstand mot de demokratiske bedriftsforsamlinger, det såkalte nye representantskap, så forstår vi utmerket godt det. Vi tillegger nemlig de nye representantskapene langt mer enn hva de gamle representantskapene var. De gamle representantskaper som vi har i en ca. 50 bedrifter i vårt land, er lagt opp med det for øyet at det skulle være et bredere diskusjonsforum enn hva styrene er, et rådgivende forum som blant annet skal diskutere bedriftenes policy, men dog rådgivende. De representantskap som vi foreslår skal ha en helt annen myndighet. Vi sier det slik at de ting som tidligere har skjedd i tussmørket i generalforsamlingene skal trekkes ut, og blant annet valgene skal foregå i det nye representantskapet. Dessuten gir jeg uttrykk for at der de ansatte har vært med på å skape overskudd, skal de også ha rett til å være med å bestemme større investeringer. Det må ligge nokså

naturlig i dagens situasjon. Vi mener også når bedrifter skal legge om sin produksjon helt eller delvis, eller når de måtte gå til oppsigelse av folk eller permittere i større utstrekning, så skal styret også i de situasjoner ha hjemmel for dette vedtak i bedriftsforsamlinger. Med andre ord skal det nye representantskapet være et organ hvor styret skal svare for seg og sine handlinger, og hvor våre folk skal kunne ta opp enhver sak til diskusjon. Når man her ser skilnadene på disse to slags representantskapsformer, så er det klart at de som eier bedriftene og de som fortsatt ønsker å kjempe mot brodden vil gjøre dette i egenskap av de rettigheter vi her fratar dem.

Jeg har også lyst til å trekke fram ett argument som blir brukt fra Arbeidsgiverforeningens side. Det er, at dette vi nå gjør (dette med demokratisk bedriftsforsamling eller de nye representantskap) er et nytt organ og vil virke tungrodd og vil hemme utviklingen innenfor industrien. Jeg vil nå for min del si at når 50 større bedrifter tidligere har hatt et representantskap, riktignok rådgivende, så er vel ikke det gjort for å skape et tungrodd organ, men nærmest for å gi impulser til nye idéer. Jeg skulle tro at når de ansatte kommer inn i representantskapene, kan de i langt større grad tilføre nye idéer og ny impulser som etter min oppfatning bare kan bety én ting — en fordel for bedriften og en fordel for den enkelte ansatte, og framfor alt en fordel for samfunnet som sådant.

I diskusjonen om innføring av demokrati på arbeidsplassen, har det fra borgerlig hold blitt etterlyst forslag om bedriftsforsamlinger i staten og i samvirkeforetakene. For staten er det bebudet spesielle forslag, og når det gjelder kooperasjonen, henviser jeg til det positive vedtak på NKL's kongress i Kristiansand.

Så noen få ord om opplysnings- og utviklingsfondet, som jo er en konsekvens av dette jeg nå har snakket om. Etter tariffrevisjonen sist med Norsk Arbeidsgiverforening, staten og også andre motparter (jeg regner også med at andre vil komme etterpå), disponerer vi nå i henhold til den avtale vi inngikk med arbeidsgiverne 15 mill. kroner pr. år i tillegg til det vi tidligere har brukt. Av disse 15 mill. kronene skal vi i første omgang avsette 10 prosent til et fond for utbygging av vår skolevirksomhet og våre studiestentra. Men der nest skal vi satse på et utvidet AOF som skal legge opp sin kursvirksomhet i første rekke med det for øyet å skolere tillitsmenn som vi skal ha inn i bedriftsforsamlingene og styrene, slik at de skal kunne hevde seg på samme måte som de på den andre siden av bordet som har både teoretisk utdanning og utdanning på annen måte.

For å få et reelt demokrati er det nødvendig å gi disse menneskene

den skolering og den finpuss som er nødvendig både økonomisk og teknisk. Og med det som vi vet er blitt utført av våre tillitsmenn rundt omkring, er ikke vi et øyeblikk i tvil om at disse med stort hell kan gå inn i styrene. Det blir ingen svekkelse, men tvert om en styrkelse, ikke bare i styret, men også i det nye representantskapet. Et annet spørsmål som vi er midt oppe i gjelder miljøvernet. Dette har jo blitt et av de store spørsmålene. Det er vel kanskje riktig å si det slik at fagbevegelsen etter den andre verdenskrig i stor utstrekning har beskjeftiget seg med økonomiske spørsmål. Og misforstå meg ikke, det er klart at dette vil vi også gjøre i framtiden. Men miljøspørsmålene har kommet nærmere innpå oss enn noen gang før. Vi har selvfølgelig ennå store grupper innenfor Landsorganisasjonen som vi må yte bistand når det gjelder å komme opp på en skikkelig levestandard. Enkelte har jo sagt til oss at vi er for store materialister, de snakker om 10-øringer og de snakker om 5-øringer. Ja, det kan de mennesker si som har en relativt hyggelig levestandard, men med den sammensetning vi har når det gjelder våre medlemmer, er vi nødt til fortsatt å kombinere våre forpliktelser og våre oppgaver med økonomisk framgang for store grupper, og dessuten forsterke oss når det gjelder miljøvernsspørsmålet.

Jeg tenker på miljøvernsspørsmålet i videste forstand. Når det gjelder bedriftene, må vi i langt større grad påvirke Statens Arbeidstilsyn slik at det får arbeidsmuligheter både ved inspeksjoner og yrkeshygieneanalyser for å kunne påvise svakheter ved de ulike bedrifter. Fra vår side er det like viktig og like nødvendig som vi allerede har gjort vedtak om, å få en sosialmedisiner som skal være *vår* rådgiver i dette så viktige spørsmål. Men like viktig som selve miljøet er på arbeidsplassen, like viktig er det også at vi engasjerer oss både faglig og politisk når det gjelder bomiljøet, når det gjelder miljøet i fritid, og jeg tenker ikke da minst på Strandloven som vi har liggende og som må kunne forsterkes og forbedres. Jeg tenker på Fjellplanloven som er blitt liggende urørt i 4—5 år uten å ha vært til behandling. Alt dette må nå komme opp, alt dette må få sin plass i vår miljødiskusjon, slik at allmennheten får anledning til de naturherligheter som vi har både ved kysten og i vår fjellheim.

Pensjonsalderen ser det nå ut til at alle er enige om skal nedsettes til 67 år 1. januar 1973. Riktignok har før valget endel mennesker gitt uttrykk for at det vil være galt å sette ned pensjonsalderen til 67 år. Det vil gjøre det vanskelig for menneskene som skal over i pensjon. Dette er også sagt fra folk som mer eller mindre har studert dette ved skrivebordet. Noen mener dette ut fra rent medisinske hensyn — men når det gjelder de som har stått på en tung arbeids-

plass, så er det ikke noen tvil i det hele tatt. Jeg har her lyst til å nevne Program 69 som jeg allerede har vært inne på. Da vi hadde diskusjon om pensjonsalder og kortere arbeidstid fikk vi et utvetydig svar fra våre medlemmer: La arbeidstiden være som den er, la oss senke pensjonsalderen, slik at vi orker å arbeide den tid vi har. Jeg bare nevner dette som et utgangspunkt og som et svar på den debatten som kom. Vi må selvfølgelig følge denne utviklingen nøye. For hvert år som går skjer det jo en så voldsom utvikling at et svar gitt i 1969 selvfølgelig kan endres i 1975.

Et annet spørsmål som diskuteres når det gjelder pensjonsalderen er den fleksibilitet som man i innstillingen er enig om. Her er det selvfølgelig en del vanskeligheter man kommer opp i. Fleksibiliteten skal gjøres gjeldende både fra 67 til 64 og fra 67 til 70 år. Jeg skulle tro at det ikke blir noe problem med dem som vil gå 3 år før. De må få en pensjon som ikke skal kuttes av med de 3 åra de må gå før. Det må være en like naturlig ting at disse menneskene som har vært med på å bygge opp samfunnet med de muligheter som i dag gis til pensjonister, at de må få være med på noe av den velstandsøkning som finner sted. Jeg tror man kan si det slik at dette med å arbeide fra 67 til 70 år må virke i den retning at man ikke opparbeider seg rettigheter etter 67 år. Da vil det være langt lettere å håndtere det første spørsmålet, og personlig vil jeg jo si at de som er så heldige å ha helse til å arbeide videre til de er 70 år, skal være mer enn takknemlige for det.

Men også her kommer vi til et problem som vi i fagbevegelsen må drøfte med det første. Vi vet jo at staten har sine ordninger, jeg vet ikke helt sikkert om kommunen har sine ordninger når det gjelder pensjonslønninger. Dersom en mann fortsetter i sin stilling i staten, får han full pensjon og han får en viss pensjonslønn. Vi må jo prøve å skape likhet for loven, slik at også de som driver i den private sektor, dersom de skal fortsette til de er 70 år, får lik behandling. Men likheten får vi selvfølgelig aldri når det gjelder dette spørsmålet. For de selvstendig næringsdrivende, jeg tenker på de som driver jordbruk for eksempel får sin fulle pensjon. På hvilken måte de fortsatt arbeider eller ikke arbeider er selvfølgelig vanskelig å kontrollere. Vi må finne fram til en ordning. Men det melder seg med en gang etter min oppfatning, om man skal samordne lønningene eller pensjonene. Det har vært fremme et alternativ om å forhandle seg fram med organisasjonene. Vi har selvfølgelig ikke tatt noe standpunkt til dette. Det ligger også problemer på dette området, men forhåpentlig ikke større problemer enn at vi også kan greie å komme over dem.

Så over til den økonomiske situasjon. På det nåværende tidspunkt

står vi ennå overfor en rekke usikkerhetsfaktorer ved en vurdering av den økonomiske situasjon. Vi har foreløpig bare opplysninger om lønnsutviklingen og prisutviklingen for en del av den tariffperioden vi er inne i. Konjunktursituasjonen framover må i øyeblikket karakteriseres som noe usikker. Vi kjenner alle til problemene i f. eks. land som Storbritannia og i Sverige. Organisasjonen for europeisk økonomisk samarbeid, OECD, forutsa i sin konjunkturrapport for kort tid siden en viss økonomisk oppgang i slutten av 1971 og særlig i 1972 i USA og i Vest-Europa. Men siden da har vi fått de amerikanske tiltakene med importavgift og frigjøring av dollaren fra gullet som har ført til en mindre stabil valutasituasjon enn vi har vært vant til. Disse ting gjør at det som nå kan sies om konjunkturutviklingen må tas med et visst forbehold i alle fall.

Hvis vi skal se på utviklingen fra 1969 til 1970, så vil vi finne at den gjennomsnittlige timelønn for industriarbeidere steg med 6—7 prosent når vi ser bort fra de direkte prisvirkninger av skatteomleggingen. Fra 1. kvartal 1970 til 1. kvartal 1971 som er det siste vi har noen endelig statistikk for, så steg den gjennomsnittlige timefortjeneste for mannlige industriarbeidere med om lag 16 prosent, og i samme tidsrom steg konsumprisindeksen med 7,2 prosent, dvs. en reallønnsøkning på om lag 8 prosent. For kvinner var den nominelle lønnsstigning i samme perioden om lag 17 prosent, og det gir en reallønnsforbedring på om lag 9 prosent. Dette kan selvsagt se veldig bra ut, men vi må huske på at tallene i ett kvartal kan vise noe spesielle utslag. Dessuten blir ikke økningen i den disponible reallønnsinntekt så stor som disse tallene tyder på når en tar hensyn til den økte skatten av inntekten.

Selv om gjennomsnittstallene for industrien er bra, er det like klart at disse dekker over mange ulikheter mellom de forskjellige grupper av lønnstakere i vårt land. Dette gjelder innen industrien selv, og det gjelder for grupper utenfor industrien, og jeg peker ikke her minst på stat og kommune. Fram til 1. kvartal 1971 kan det likevel se ut til at en har fått en viss utjevningseffekt som følge av tariffrevisjonen 1970 med høyere lavtlønnstillegg enn noen gang før. I vår har også lønnsglidningsgarantien spilt en viss rolle for enkelte grupperinger. Indekstillegget på 59 øre, eller 4 til 4,5 prosent fra 14. april i år, har også hatt betydning. Legger vi for industriarbeidere til disse ting vet vi at timefortjenesten har økt med mer enn 20 prosent i gjennomsnitt fra 1. kvartal 1970 til april 1971. Hvordan utviklingen resten av tariffperioden vil bli er mer usikkert, særlig for de grupper der lønnsglidningen spiller en betydelig rolle for utviklingen. De tallene vi hittil har tyder på at lønnsglidningen innen industrien vil fortsette også i 1971 om enn ikke med samme

styrke som i 1970. For de gruppene både i det private arbeidsliv og i stat og kommune hvor lønnsglidningen ikke spiller noen vesentlig rolle, må vi regne med at etterslepet stadig vil øke i den gjenstående del av tariffperioden. Det er vanskelig å gi detaljerte tall for den nominelle lønnsutviklingen framover nå, men antakeligvis vil situasjonen foran tariffrevisjonen være preget av en forholdsvis bra utvikling for enkelte grupper, mens andre grupper igjen har blitt liggende langt, langt etter.

Reallønnsmessig er det enda vanskeligere å spå om utviklingen. Det som kan slås fast er at prisutviklingen i år har vært atskillig roligere enn den var i 1970. Fra januar til august i år steg således konsumprisindeksen med 3,2 prosent, mens den i det samme tidsrom i 1970 steg med 3,5 prosent. Den midlertidige prisstoppen som vi regner med vil bli opphevet i løpet av dette året, har betydd en del for den roligere utviklingen. I samme retning virker de milde tilstramningstiltak som er gjennomført. Vi er vel for så vidt ennå ikke helt ferdig med virkningen av det kjempeprishoppet som Borten-regjeringen ga oss i 1970, men alt i alt er presset i norsk økonomi dempet og utviklingen er brakt mer under kontroll. Vi vil kunne si noe mer presist om situasjonen i løpet av de nærmeste måneder når vi har fått mer aktuell statistikk, nytt statsbudsjett og nytt nasjonalbudsjett og likeledes faktiske opplysninger fra det tekniske beregningsutvalg.

Jeg har tidligere nevnt den valutasituasjon som inntrådte med de amerikanske tiltakene. Situasjonen er jo nå forholdsvis rolig, men det hersker likevel en viss usikkerhet, og det er sterkt ønskelig at vi igjen får en fast internasjonal valutaordning. Dette vil igjen bety at vi kan sette større lit til de forutsigelser som foreligger fra forskjellig hold om konjunkturutviklingen rent internasjonalt.

Når vi skal vurdere situasjonen foran tariffoppgjøret er det rimelig også å trekke inn i bildet det tariffoppgjør som nettopp er avsluttet i Sverige. Vi har jo i tidligere tider alltid kastet et øye til Sverige. At det blir noe svensk eksempel i norsk tariffpolitikk i tiden som kommer, har jeg ingen tro på, men det er vel riktig likevel å gi en liten pekepinn om hva som forelå eller hva som er blitt resultatet i svensk tariffpolitikk. Noen få tall:

For det første inngikk de en 3-årig avtale, og den totale økonomiske rammen for hele perioden ligger på 29 prosent. Men heri er medregnet en lønnsglidning på om lag 3 prosent pr. år, til sammen 9 prosent, og de tariffmessige tilleggene fordeler seg på en rekke ulike poster, blant annet kompensasjon for arbeidstidsforkortelse og sosiale forbedringer, slik at de direkte lønnstillegg generelt, lavtlønnsstillegg, fortjenesteutviklingsgaranti, til sammen utgjør et

sted mellom ca. 10 og 12 prosent over 3-årsperioden. Jeg har allerede vært inne på pensjonsalderen. Det er klart at vi må ta hensyn til nedsettelsen av den alminnelige pensjonsalder fra 70 til 67 år som skal finne sted fra 1. januar 1973. I de undersøkelser som er foretatt både i Landsorganisasjonen og på annen måte skal pensjonsalderen prioriteres foran den alminnelige arbeidstid. Vi er selvsagt klar over at en slik reform økonomisk sett betyr en ytterligere overføring av inntekt fra de yrkesaktive til de ikke-yrkesaktive, altså fra lønnstakere til pensjonister. Og på dette området må vi i fagbevegelsen være villig til å akseptere at den økonomiske konsekvens av nedsettelse av pensjonsalderen er mindre rom for forbedringer for yrkesaktive ved kommende tariffrevisjon.

Jeg har her nevnt noen momenter som er utarbeidet av vårt økonomiske kontor når det gjelder den økonomiske vurderingen og eventuelt hva en kan komme til å måtte kreve ved kommende tariffrevisjon. Å gi noen helt definitiv konklusjon når det gjelder de rent økonomiske tallene vil selvfølgelig være umulig. Det heter jo for så vidt også alltid at den tariffrevisjon en står foran er den vanskeligste man noen gang har hatt. Vi for vår del tillater oss å være optimister. Vi har ingen dårlig økonomisk situasjon i dette landet i dag. Det må videre være ganske klart både for motparten N.A.F., staten og det hele, at vi må ha et rimelig økonomisk spillerom for å kunne komme gjennom denne tariffrevisjonen på en fredelig måte og rette opp skjevheter som har utviklet seg i perioden. Dette dreier seg da i første rekke om lavtlønn, det dreier seg dernest om de grupperinger som jeg allerede har pekt på som har blitt liggende etter i velstandsutviklingen, de som er lønnet i staten og i kommunen, og som ellers er på normallønnsoverenskomster som ikke har fått glidning eller liten glidning. Visse konturer kan en selvfølgelig se av et kommende tariffoppgjør. Sekretariatet skal ha tariffmøter 4. og 5. oktober, 3. og 4. november, Representantskapet 23. og 24. november, og det er Representantskapet som til slutt avgjør hva som skal framlegges i krav.

Dette jeg nå her sier står for min regning. Når vi skal debattere etterpå og vi skulle være uenige om noen punkter, så er det meg og ikke administrasjonen, Sekretariatet eller andre som har ansvaret for det.

Når det gjelder lavtlønsspørsmålet er ikke jeg et øyeblikk i tvil om at det må bli det store spørsmålet ved denne tariffrevisjonen. Når vi ser på den lønnsglidning og den nominelle lønnsøkning som har funnet sted i gjennomsnitt, så skal vi være klar over at mer enn en tredjedel av våre medlemmer liten eller ingen lønnsglidning har hatt. Det betyr, kamerater, at to tredjedeler har fått mer enn hva

gjennomsnittet gir uttrykk for. Med andre ord har vi fått en skjevhet så stor som vi tidligere ikke har hatt det. Hvis vi så noenlunde skal kunne greie å mestre denne situasjon med lavtlønnsgrupperinger, med dem som står på regulative lønninger og normallønnsoverenskomster som ikke har hatt noen glidning, så er vi nødt for å be om visse hensyn fra dem som ligger på en relativ høy lønn.

Innenfor staten har de nå nedsatt et eget utvalg som skal se på hele lønssystematikken. Vi er glad for det fordi vi tror, selv om ikke dette blir ferdig før tariffrevisjonen, det vil danne seg et godt grunnlag iallfall for kommende tariffrevisjon når det gjelder et mer moderne regulativ.

Det neste store spørsmålet er det vel heller ikke noen tvil om. Det gjelder *likhetsproblematikken*, likhetsspørsmålene når det gjelder sykelønnsordningen (som vi i den senere tid har vært så livende redd for og hvor vi fikk oppgitt tall på 16 til 19 mill. kroner i underskudd. Det er heldigvis ikke så ille). Her må vi også komme inn på en ordning, en likeverdig ordning. Hva denne likeverdige ordningen må bli, skal vi komme tilbake til på et seinere tidspunkt i Sekretariatet, og Representantskapet skal få det til endelig avgjørelse. Det sitter et utvalg som ser på dette spørsmålet, hvorvidt man skal bygge på funksjonæravtalen slik den er i dag eller hvorvidt man skal bygge på den ordning vi har innenfor den private sektor med tilleggsordninger. Jeg skal ikke her forutsi noe når det gjelder disse tingene. Det er mange små ting som kan komme inn i bildet her som kan forskyve hele forholdet, eksempelvis karensdagene. Dernest gjelder det spørsmål som kanskje Arbeidsgiverforeningen og Landsorganisasjonen må ta felles, som ligger kanskje noe utenfor dette å kreve Arbeidsgiverforeningens eller arbeidsgivernes andel av lønnstapet, og jeg tenker her på lønn under militærtjeneste og under repetisjonsøvelser. Det er vel en statens borgerplikt, og det vil vel kanskje være naturlig at partene kan bli enige om å ta den saken opp på *det* planet. Men vi har mange andre skjevheter med kortvarige permisjoner som funksjonærene alltid, eller for å være helt sikker, nesten alltid har fått full godtgjørelse for, permisjoner ved begravelser i familien osv., osv. Der har det alltid vært skjevheter. Når det gjelder å møte en dag som rettsvitne eller en uke i lagmannsretten har det alltid vært skilnad, og disse tingene er vi nødt til å ta opp. Jeg vet ikke om jeg kan være så stor optimist å si at i de diskusjoner som jeg har hatt med arbeidsgiverne, ser det ut som om vi får et visst gehør for disse spørsmålene, og ingenting er mer gledelig enn det.

Det er også et spørsmål som vi ikke kommer forbi, og det er spørsmålet om skiftarbeid, det er spørsmål om helkontinuerlig skift,

og det er spørsmål om arbeid under dagen osv. hvor vi i dag har sett avtaler ordnet på bedriftsplanet bedre enn lovverket, og da må det kunne gå an å finne en form også for det i forbindelse med tariffrevisjonen, og et krav om tariffmessige ordninger av de spørsmåla.

Til slutt to ting som kanskje er det vanskeligste i forbindelse med en tariffrevisjon, i hvert fall er det vår erfaring. Det gjelder hvilken form for indeks, og det gjelder hvilken form for oppgjør. Vi ser at det har vært reist krav ved en rekke tariffrevisjoner om at nå skal vi ha helautomatisk indeksregulering og vi skal ha et svingetall fra 2 til 3 poeng. Og jeg må for min del si at har vi ikke tidligere hatt prisutviklinger og prisgalopper, ja, så skal vi få det i en slik situasjon. La oss tenke oss at tariffoppgjøret er over, eller vi kan jo bare ta den tariffperioden vi nå har lagt bak oss. Dersom vi skulle ha hatt et svingningstall på 2 eller 3 poeng, da ville vi formodentlig hatt kontinuerlig gående indeksregulering med tilsvarende prisforhøyelser, og jeg tror det ligger nokså klart i dagen for noen hver at det er ikke noen ordning som arbeidsfolk tjener på. Jeg vil bare nevne dette, for dette er en ting som i aller høyeste grad kommer inn i diskusjonen og som får sin avgjørelse i Representantskapet i november.

Når det gjelder oppgjørsformen sitter det nå et utvalg og steller med den saken. På representantskapsmøtet i juni i Stavanger ble det nedsatt et utvalg som til denne tariffrevisjonen skulle komme med et opplegg om oppgjørsformene. De sitter der, og de har lovt å komme med noe før tariffrevisjonen. Personlig har jeg vanskelig for å tro at det kan komme noe eksakt og noe konkret ut av det. Det er klart at når det gjelder selve oppgjørsformen så er den noe en aldri kan stadfeste som en permanent foreteelse for enhver tariffrevisjon. Jeg vil si det slik at det må være den økonomiske situasjon i det øyeblikk vi fremmer våre krav og likeledes vurdering av den 2-års periode vi går inn i som må ligge til grunn. Derfor tror jeg at dette utvalget nok må sitte enda en tid. For det er snakk om å bygge på erfaringer, og får jeg da lov til å antyde et opplegg som vi sikkert kommer til å gjøre fra administrasjonen ved denne tariffrevisjon: Det er ikke minst på grunn av situasjonen med å kunne få de lavest lønte opp, å finne fram til et samordnet, fullstendig samordnet oppgjør med adgang for forbundene til å ta ut sitt til minstelønnsatser, personlige lønninger, generelle akkordforbedringer osv., osv., men også slik at den enkelte arbeidsplass får et visst beløp å plassere i de huller som det ikke er mulig å nå verken på det sentrale eller på det forbundsvise plan. Da kan man for det første skape mer tilfredshet ved at også *de* får være med i tariffrevisjonen, men fram for alt, å kunne nå de men-

neskene som gjennom en periode eller flere har fått en skjev utvikling. Det er mulig at man på bakgrunn av en erfaring i en slik periode kan greie å framlegge en hoveddramme om hva som bør være regelen, med visse unntak på grunnlag av situasjonen.

De som nå skal ta standpunkt vil ta det etter at forbundet har hatt sine møter ute i landet. De har denne gangen i sirkulæret klart gitt uttrykk for at de ønsker en tariffrevisjon som er avsluttet i forbindelse med at løpende overenskomster løper ut. Vi har derfor i Sekretariatet vært enige om at kort tid etter at Representantskapet er holdt i november, skal kravene fremmes og forhandlinger skal opptas umiddelbart ut på nyåret, og vi skal da bruke den tiden fram både til generelle forhandlinger, som jeg håper ikke det blir mange av, eller langvarige, men dernest det vesentlige, de forbundsvis drøftelser, slik at vi fram til 14. mars — 15. mars står i den situasjon at vi kan gå til plassoppsigelser med samme tidsfrister som avtaleutløpet. Det er vår målsetting, og jeg håper at vi får forbundene med oss i et slikt opplegg.

Adolf Schmidt tar avskjed med landsmøtet.

Presidenten i Gruve-Internasjonalen, *Adolf Schmidt* måtte forlate landsmøtet, fordi han måtte tilbake til sitt arbeid i det tyske gruveforbundet. Vi står overfor store problemer, fortalte han, mange arbeidsplasser er i fare. Vi er nødt til å gå til omskoling av våre medlemmer, fordi det ikke lenger er arbeidsplasser innenfor vårt virkeområde. Schmidt takket for seg. Det er første gang jeg er i Norge, sa han, og det hadde gledet ham å være til stede på en kongress i et forbund som hadde så stor interesse for alle spørsmål ute i verden. Han håpet på fortsatt godt samarbeid, og uttalte de beste ønsker for dette landsmøtes vedtak.

Talen ble mottatt med sterkt bifall.

Det ble foretatt navneoppprop, og protokollen fra mandagens ettermiddagsmøte ble lest av Olav Grunnvol og enstemmig godkjent.

DEBATTEN OM DEN FAGLIGE OG ØKONOMISKE SITUASJON

Karl Kolstad, Vest-Agder, hadde gledet seg stort over Aspenrens innledningsforedrag. Han var fristet til å minne om den humoristiske vendingen: Jeg er så glad i deg at jeg gjerne kunne ete deg, og så føye til: Nå angrer jeg at jeg ikke har gjort det. . . Dette være sagt uten sammenligning.

Aspengren hadde vært inne på dette med demokrati i hverdagen. Man fikk håpe at dette landsmøte ville ta hans ord til etterretning,

så vi ikke opplever flere avsporinger i likhet med den vi hadde ved åpningen.

Vi har liten tilslutning til fagorganisasjonen i dag. Bare 50 prosent av de sysselsatte står tilsluttet LO. Vi må forsøke å få folk til å forstå at LO arbeider til gagn for land og folk.

Aspengren var skuffet over at de ulovlige streikene hadde fått tilslutning. Ja, det skyldes kanskje at tillitsforholdet ikke er som det skal være fra topp til bunn. Det har også sammenheng med at de lavtlønte ikke føler at deres sak blir fulgt opp. Det er ikke den nødvendige kontakt mellom ledelsen og de lavtlønte.

Odd Olsen, Sør-Trøndelag: Aspengren reiste mange spørsmål. Det ville føre for langt å gå inn på alle punkter i hans innledningsforedrag, men jeg vil stoppe opp ved noen av dem.

Jeg vil uttrykke min glede over den innstilling som toppledelsen har tatt til det internasjonale faglige samarbeid. Det er her skjedd en endring i innstillingen. Det er noe av det gledeligste som har funnet sted i det siste, og vi får nå håpe at det kommer i gang et samarbeid på tvers av de politiske skillelinjer. Forslaget om demokratiske bedriftsforsamlinger må også betegnes som et skritt i den riktige retning, men jeg vil gjerne helle litt kaldt vann i blodet på folk i denne forbindelse. Det er ingen revolusjonær reform som gjennomføres her. Styringsretten vil fortsatt ligge der hvor den ligger nå. Vi vil ikke få noen reell avgjørelse på styringen. Men det er likevel et skritt i den riktige retning. Vi skal imidlertid være klar over at vi ikke får råderetten i samfunnet før vi har hånd om hele det økonomiske liv. Det er ennå langt fram.

Noen ord om indeksoppgjøret. Her hevder Aspengren synspunkter jeg vanskelig kan godta. Han ønsker en halvautomatisk indeksregulering. Jeg tror ikke det vil kunne påvirke pengegaloppen. Han ønsker også bare én regulering i tariffperioden. En tredjedel av arbeiderne har ikke noen lønnsglidning. For dem har levestandarden en nedadgående kurve. Jeg kan ikke tenke meg at annet enn en helautomatisk indeksregulering kan garantere en lønnsglidning for dem.

Asbjørn Overvik, Sør-Trøndelag, ville også konsentrere sine kommentarer til noen få punkter.

Det kommende tariffoppgjør ville bli hardt, sa Aspengren. Ja, alle tariffoppgjør vil bli harde, så lenge vi har de samfunnsforhold vi har i dag.

Den store saken denne gang er senkingen av pensjonsalderen fra 70 til 67 år. Aspengren karakteriserte det som en viktig del av revisjonen. Vi måtte i noen grad være innstilt på at vi måtte gi en form for kompensasjon, vi måtte være villige til en viss over-

føring sa Aspengren. Jeg tror det norske samfunn har bedre råd til å betale denne kompensasjon enn de som ligger lavt i lønn. I alle fall synes jeg ikke det er på sin plass for Aspengren å gi uttrykk for dette. Det bør vi overlate til motparten. Det er en problemstilling jeg vil ta avstand fra.

Jeg vil si meg glad for de nye toner når det gjelder det internasjonale faglige samarbeid. Nå skal vi samarbeide ikke bare med vestlige faglige instanser, men også med de østlige. Vi hilser med glede en slik tendens hos LO-ledelsen.

Så litt om kommunikasjonen og demokratiet innenfor vår egen bevegelse. Jeg tror ikke det er en god nok kommunikasjon mellom topp og bunn. Vi som arbeider i grunnorganisasjonene vet at ikke alle ting er som de bør være på dette område. Toppleidelsen evner ikke å fange opp alt det som rører seg i grunnorganisasjonene. Derimot ser vi eksempler på at det gjøres forsøk på å dirigere grunnorganisasjonene.

Overvik fortalte om et rundskriv LOs distriktskontor i Trondheim hadde sendt ut til fagforeningene med advarsel mot Kiruna-tendenser og mot venstrekrefter som forsøkte å få i stand bråk, ville streiker. Jeg synes dette er en usedvanlig måte å drive arbeidet på for et distriktskontor, og jeg vil spørre Aspengren om dette er skjedde med LO-ledelsens velsignelse. Det burde heller være en oppgave for et distriktskontor å sende rapport til LO-ledelsen om de skjevheter som fins ute, og som er bakgrunnen for den uro som er til stede på enkelte arbeidsplasser.

Alf Longna, forretningsfører i Akershus arbeidsmannsforening ville komme inn på et forhold som Aspengren ikke hadde berørt, nemlig forholdet til de uorganiserte. Vi vet at det er endel som ikke vil slutte seg til LO. Vi støter stadig på folk som ikke vil gå inn i fagforeningene. De sier at de får tilleggene allikevel. Det begynner nå å bli en sterk motstand mot de uorganiserte. Jeg viser i den sammenheng til aksjonene på Standard Telefon og Kabel. Det blir hevdet at vi her står overfor et inngrep i organisasjonsfriheten. Til det vil jeg si: La dem gjøre hva de vil, la dem stå utenfor, men hvis de nekter å gå inn i fagforeningen, skal de heller ikke ha de goder som fagorganisasjonen tilkjemper seg ved tariffoppgjørene. Vi bør få dette fastslått, gjerne i lovs form. Jeg tror vi bør ofre litt på andre områder, hvis vi kan få en avtale med arbeidsgiverne på dette punkt.

Etter forslag av dirigenten ble det satt strek for de inntegnede talere.

Oskar Andersen, Bergen-Hordaland, var glad for Aspengrens ord om senkingen av aldersgrensen for pensjonen. Det var også grupper som trengte ytterligere nedsettelse. Det gjelder bl.a. de folkene som arbeider under dagen og i tunneler. Jeg har personlig erfaring på dette område. Da jeg var til legek kontroll fikk jeg beskjed om at jeg var angrepet av silikose. Jeg kunne forsette å arbeide, ble det sagt, men jeg måtte stadig være under legek kontroll. Disse grupper må ha anledning til å få pensjon tidligere.

Jakob Jakobsen, Sør-Trøndelag, syntes det var et interessant foredrag Aspengren hadde holdt.

Aspengren var inne på dette med lønns glidningen. De fleste innenfor LO er lavtlønte, og de blir i regelen stående på stedet hvil, mens funksjonærene får hevet sine lønninger, i takt med prisstigningen. Også de uorganiserte får sin del. Vi bør ta opp spørsmålet om de uorganiserte. Vi vet at mange av dem fryder seg over at noen må betale kontingent, og at de slipper dette. Noen hevder at de står utenfor av religiøse eller politiske grunner. Det må være en oppgave for LO å ta opp dette spørsmålet. Aspengren må ta opp dette om organisasjonstvang. Jeg har sendt et skriv om dette til LO, men der svarte de at det kunne de ikke gjøre her i Norge.

Aspengren sa at man måtte få en fleksibel ordning for pensjonsalderen. Man skulle ikke være nødt til å slutte når man var 67 år. Jeg håper LO og DNA vil ta dette standpunktet. Men det må være en primær oppgave å heve pensjonsgrunnlaget. Det som en pensjonist får i dag blir for knapt. Det må være en oppgave for LO å få hevet pensjonen, og det må ikke gå ut over det arbeidende folk. Det må være en statsoppgave. Jeg er enig med Overvik her.

Halvard Lund, Rausand: Bedrifts demokratiet og likelønnsspørsmålet er viktige spørsmål som bør løses. Jeg vil også støtte Asbjørn Overvik i hans synspunkt om nedsettelse av pensjonsalderen. Det må være en samfunnsoppgave, og ikke noe som arbeiderne skal betale for. Så et spørsmål til Aspengren: Vil det ikke en gang ta slutt med økningen av prisene? Går det ikke an å få slutt på den galoppen?

Christian Grøndahl, Vest-Agder: Sett på bakgrunn av det internasjonale faglige samarbeid som er innledet kan jeg ikke forstå LOs standpunkt til EEC, men det er en sak vi kommer tilbake til.

Kommunikasjonen mellom LO og grunnorganisasjonene har ikke vært så god som ønskelig kunne være. I forbindelse med Kiruna-konflikten hadde fjernsynet ute et team for å studere om slikt kunne skje i Norge. Jeg ble spurt under den etterfølgende studio-debatt og jeg svarte at det kunne nok hende. Og noe lignende svarte de øvrige lokale tillitsmenn. Aspengren som også deltok i

programmet ville advare mot uttalelser av denne art. Det kunne oppfattes slik at vi oppfordret til ville streiker. Når vi svarte som vi gjorde var det på grunnlag av de undersøkelser vi hadde foretatt på vår arbeidsplass. Dette eksemplet viser tydelig avstanden mellom grunnorganisasjonene og toppskiktet.

Marvin Nilsen, Sogn og Fjordane: Et spørsmål til LO-formannen: Vil LO gå inn for tvungen organisasjonsrett? Vil LO reise krav om å få fastlønte vernearbeidere? Vil LO kreve 4 ukers sammenhengende ferie?

Asbjørn Larsen, Kirkenes: Aspengren nevnte sykkelønsordningen og at vi hadde vært nødt til å skjære ned ytelsene fordi det var et underskudd på 30 millioner. Vi fikk en nedskjæring fra 78 uker til 52 uker og en økning av avgiften på 50 øre. Det var et tilbakeskritt. Nå opplyser Aspengren at det nok ikke var så ille.

Det er også foretatt andre forringelser. Mens 90 prosent tidligere var skattefritt, må de syke nå betale full skatt av hele syketrygden. Larsen konkluderte med å sette fram følgende forslag:

Landsmøtet ber forbundsstyret snarest ta kontakt med LO med sikte på at dagpenger under sykdom får en varighet av 78 uker. (Avtalens pkt. 15 b).

Denne ordning må gjennomføres uten konsekvens for kommende tariffrevisjon.

Kåre Rasmussen, landsstyret, tok opp punktene om en differensiert pensjonsordning og 4 ukers sammenhengende ferie. Det burde også være en ekstra ferieuke for gruvearbeidere og tunnelarbeidere. Arbeidet i tunneler er like helsefarlig som arbeid under dagen. — Rasmussen syntes LO snarest burde organisere pensjonistene. Dette med nedsettelsen av pensjonsalderen måtte hilses med spesiell glede. Sosiale goder må ikke misbrukes. Vi må ta saken i vår egen hånd. — I denne sammenheng bør vi styrke vernearbeidet. Hvis antallet ulykker kunne skjæres ned, ville vi på den måten kunne dekke kostnadene ved nedsettelsen av pensjonsalderen. Rasmussen uttalte til slutt sin tilfredshet med samarbeidet mellom øst og vest. Det er den rette veien vi må gå i vårt internasjonale faglige arbeid.

John Sørfjordmo, Sulitjelma: Det var en ting Aspengren ikke tok opp i forbindelse med de uorganiserte. Disse folkene vil ikke betale kontingent, de vil ikke betale omkostningene ved tariffrevisjonene, men de vil nyte godt av tilleggene. Ellers var taleren spesielt opptatt av arbeidstidsspørsmålet. Norsk Arbeidsmandsforbund har nærmere 23 prosent av sine medlemmer i bergverksgruppen. Det er ingen stor gruppe, men de som er sysselsatt har stor betyd-

ning for landets økonomi. Hvilken arbeidstid har disse? Jo, de har 8 timers jobb og 8 timer fri i underjords- og helkontinuerlig skift. Hele familien rammes av slik arbeidstid. Han fremmet følgende forslag:

Pensjonsalderen for underjordsarbeidere og helkontinuerlige skiftarbeidere senkes til 60 år.

Forslaget oversendes LOs Sekretariatet.

Jens Fuglesteg, Telemark: Tvangsorganisering strir mot Meneskerettighets-erklæringen. Det må kunne finnes andre ordninger for å få has på de uorganiserte. Vi må i et hvert fall kunne tvinge dem til å betale de kostnader forbundene har i forbindelse med tariffrevisjonene. — Det partipolitiske press er vel kanskje en vesentlig grunn til at enkelte motsetter seg organisering. Det er mange som ikke deler Arbeiderpartiets syn. Vi ser hvordan A-partiets regjering går til forhøyelse av avgifter, telefonavgifter osv. A-partiet har ikke noe monopol på å ivareta arbeiderklassens sak. LO burde være mer nøytral i politiske spørsmål.

Olav Torset, Møre og Romsdal, sa at vi i dag med de korte avstander vi har fått også måtte arbeide internasjonalt. Vi må drøfte våre problemer og dyrke samarbeid over grensene. LOs initiativ på dette område måtte derfor hilses med glede. — Et av de store faglige spørsmål er hvordan vi skal få bukt med lavtlønnsproblemet. Etter min mening er den eneste måten, sa taleren, å gjennomføre lønnsregulativet også for oss. For funksjonærene går lønningene opp også ved opprykking i klasse. Når vi ber om lønnspålegg, får vi til svar at budsjettet ikke tåler noen forhøyelser. Vi fikk en ½ prosent forhøyelse i folketrygdavgiftene for at trygdefondet skulle bli styrket. Det går ensidig ut over arbeiderne. Her trengs det en radikal omlegging hvis vi skal få en rettferdig samfunnsordning.

Odd Olavsén, Vestfold, trodde ikke motstanden fra de borgerlige er så stor når det gjelder bedrifts-demokratiet. Vel å merke hvis det er slik som Aspengren hevder at bedriftene skal få impulser og aktiv støtte fra de ansatte. Er dette kjernen i bedriftsdemokratiet? — Aspengren hadde pekt på at vi hadde fått en ganske pen reallønnsstigning. Dette er meget tvilsomt, for vi vet at skatter ikke er medregnet når reallønnsstigningen beregnes. — Når lavtlønnsproblemet skal løses, må de andre grupper vise resignasjon, sier Aspengren. Jeg tror ikke løsningen bør foregå på den måten.

Konrad Sætherbakken, Østfold, var enig i et samlet oppgjør og indeksregulering. I staten bør man sørge for et system som kan

brukes. Nå er det et eneste lappverk, med forskjellige satser i de 19 fylkene.

Hans Lehre, Oppland: Ved statens vegarbeidsdrift har vi et samarbeidsutvalg med 4 fra arbeiderne og 4 fra staten. Oppsynsmennene stemmer vanligvis sammen med arbeidsgiverne. Her burde også arbeids- og lønsspørsmål kunne behandles. Også et spørsmål som organisasjonsplikt burde kunne behandles innenfor dette forum. Vi har jo alt en slik avtale mellom LO og NKL. En liknende avtale måtte kunne opprettes mellom staten og vegarbeiderne. Han satte fram følgende forslag i denne sammenheng:

Ved kommende tariffrevisjon reises det krav om at Staten bare skal bruke organiserte folk.

Nå er forholdet at staten bruker små entreprenører, som i mange tilfeller har uorganiserte folk. Dette bør vi komme vekk fra. — Når det gjelder pensjonsalderen, tror jeg at det er enkelte grupper som bør ha en lavere pensjonsalder. Det bør også være adgang for eldre til å komme over fra tungarbeid til lettere jobber.

TOR ASPENGRENS SLUTTINNLEGG

Tor Aspengren skulle på et annet møte og måtte alt nå få ordet til noen sluttmerknader. Han beklaget at det var 3—4 stykker han ikke hadde oppfattet helt ut. Han ville derfor besvare spørsmålene mer generelt.

Bedriftsdemokratiet. Her er det i grunnen ikke sagt så mye nytt. Etter min mening er det framlagte forslag et skritt i den riktige retning. Det snakkes om et annet samfunnssystem. Javel, men det krever nok et veldig forhåndsarbeid.

Indeksregulering. Det er tydeligvis enkelte som ikke har forstått hva jeg sa. Jeg sa at vi ikke burde ha alt for hyppige indeksreguleringer, fordi vi neppe ville få fanget inn den prisstigning som da ville finne sted. Noen har nevnt at vi burde fryse fast prisene. Javel, men da måtte vi også være forberedt på bedriftsinstillinger og oppsigelser.

Til Overviks påtale av at distriktskontorets folk i Trondheim hadde gått utover sitt mandat ved å sende rundskriv om illegale grupper innen fagforeningene vil jeg minne om at det er et kongressvedtak som forbyr slike gruppers virksomhet. Det er distriktskontorenes forbannede plikt å gripe inn overfor slik virksomhet.

De uorganiserte. Ja, vi har forpliktet oss til å ta opp dette spørsmålet under tariffrevisjonen. Vi hadde dette med organisasjonsplikten oppe også i 1969, men det førte ikke fram. Vi blir møtt med

at dette blir en form for tvangsorganisering. Vi bør vel ikke bare løse det på den negative måten. Vi burde vel også gjøre medlemskapet i LO mer attraktivt. Vi skal også huske på at vi gjennom den Gallup vi hadde i forbindelse med LO-programmet fikk et nokså utvetydig svar på at medlemmene ikke ønsket en tvangsorganisering. Hele 60 prosent svarte nei. Vi har nå et utvalg som ser på denne saken. Den er ikke så helt enkel. Vi har ILO-konvensjonen og Menneskerettighetserklæringen som fastslår organisasjonsfriheten. Vi vet riktignok at det fins land hvor man har organisasjonsplikt, men land som vi ikke vil sammenlikne oss med. Vi må også være klar over at vi en gang fikk inn i avtalene at ingen skulle betales lønninger som lå under den avtale-fastsatte. Det var den gang vi sto svakt. Det var vi som fikk det inn. Vi har det også i våre ansettelsesbevis. Men, som sagt, vi skal ta dette spørsmålet opp også ved denne tariffrevisjonen.

Pensjonsalderen. En rekke talere har behandlet dette spørsmålet, og jeg tror at alle de forslag og tanker som er fremmet i denne sammenheng vil bli vurdert og behandlet samvittighetsfullt. Men når det blir sagt at vi både skal nedsette aldersgrensen til 65 år og at man samtidig skal øke grunnlaget, da er jeg redd for at vi spenner buen for høyt. Nedsettelse av pensjonsalderen til 67 år er et så stort løft at vi nok må ta tingene i tur og orden.

Lunde reiste spørsmålet om hvorvidt vi ikke kunne få en avtale som hindret prisstigningen. Til det vil jeg si at enten vi er blå eller rød, vil vi ikke kunne klare å føre en fullstendig kontroll med prisstigningen. Og det ville være lite realistisk å gå inn for en slik avtale. Det ville uansett avtale eller ei finne sted en utvikling på prisfronten.

Grøndahl etterlyste en uttalelse fra meg om EEC. Det var helt bevisst fra min side at jeg ikke kom inn på spørsmålet. Jeg vet at EEC-saken skal behandles på et senere møte. Grøndahl ville at jeg skulle snakke om EEC i forbindelse med den internasjonale faglige situasjon. Jeg vil ikke si mer enn at hvis vi får en integrasjon på det økonomiske område, må ingen være forbauset over at dette vil skje også på andre plan.

Kiruna. Jeg fastholder det jeg sa i det fjernsynsprogrammet Grøndahl sikter til, men da må han referere meg korrekt. Jeg uttalte at vi neppe ville få liknende aksjoner her, fordi vi hadde en hovedavtale som gjorde det mulig for de lokale tillitsmenn å ta opp spørsmål av den art som var bakgrunnen for Kiruna-konflikten. LO vil for øvrig ta opp saker i denne forbindelse når Hovedavtalen skal revideres. Vi vil bl. a. reise krav om at vernearbeidere skal få samme status som tillitsmennene.

Sykelønnsordningen. Det har vært nevnt at sykelønnsordningen hadde et underskudd på 20 millioner. Jeg for min del har aldri nevnt et slikt beløp, men det er en kjensgjerning at den ikke har vist balanse. Det var ikke noe hyggelig å måtte skjære ned karenstiden fra 78 til 52, men da regnskapet som viste et stort underskudd ble lagt på bordet, krevet arbeidsgiverforeningen denne nedsettelsen. Nå er avtalen den at hvis det er uenighet, skal det være voldgift. Sekretariatet måtte ta en avgjørelse. Vi var redde for at hvis vi hadde latt saken gå til voldgift ville vi ha fått en enda sterkere nedsettelse av karenstiden.

Det internasjonale samarbeid. Vi er glad for at vi har fått kontakter i øst og vest. Vi mener at tiden er inne for et utstrakt samarbeid.

Partipolitisk holdning. Det er en taler som har hevdet at vi ville fått flere medlemmer hvis vi hadde vært politisk nøytrale. Jeg tror ikke dette ville ha vært tilfelle. Det intime samarbeid vi har hatt med Arbeiderpartiet har gitt gode resultater.

Angrepene på A-pressen kan jeg hoppe nokså lett over. Det er vel så at A-pressen ikke dekker de faglige nyheter så godt som det burde gjøres. Jeg har jo endel med A-pressen å gjøre og jeg skal notere meg denne kritikken og fremme den i det rette forum.

Fleksibilitet når det gjelder pensjonsfratredelse. Jeg er helt enig i at man skal ha rett til å gå av ved 67 år, men man skal samtidig kunne arbeide utover denne tiden.

Når det gjelder spørsmålene om natur- og miljøvern og forbrukersakene er jeg enig i det som har vært sagt. Det er viktige problemer, og de er da også tatt opp i hele sin bredde av LO i samarbeid med AOF.

Votering:

Etter Aspengrens sluttinnlegg ble det vedtatt å sende forslagene fra Asbjørn Larsen, Jon Sørkjordmo og Hans Lehr til det nye forbundsstyre.

FORTSATT BEHANDLING AV VEDTEKTENE

Landsmøtet gjenopptok nå behandlingen av vedtektene. *Magne Mælumshagen* overtok dirigentplassen.

§ 5.

Forslag nr. 5 var ikke opptatt.

Christian Grøndahl, Vest-Agder, ville si seg enig i forslag nr. 5 fra avdeling 75. Vi behandlet dette spørsmålet på forrige landsmøte

i forbindelse med representasjonsretten. Landsmøtet besto den gang av 191 representanter. Nå er det 181 representanter. Hva skyldes dette når medlemstallet praktisk talt er det samme?

Ole Flesvig: Med full representasjon ville det ha vært 185 representanter på dette landsmøtet. Man kan ikke si at det er særlig stor variasjon. Æresmedlemmer har fullt medlemskap.

Ved voteringen ble landsstyrets innstilling vedtatt med overveldende flertall.

§ 6.

Var tidligere vedtatt.

§ 9.

Her ble vedtektskomitéens innstilling vedtatt enstemmig og uten debatt.

§ 11.

Forslag nr. 11 ble ikke opptatt.

§§ 15 og 17

ble vedtatt etter innstillingen. Forslag nr. 12 og 13 under disse paragrafer ble ikke tatt opp.

§ 19.

Kontingenten.

Ludvik Wangsmo: Dere vil se av innstillingen fra Organisasjonskomitéen at den er avhengig av kontingenten. Hvis forslaget om kontingenten ikke blir vedtatt, må vi trekke vår innstilling tilbake. Jeg vil derfor foreslå at vi tar innstillingen fra Organisasjonskomitéen opp til behandling først.

Jakob Jakobsen, Sør-Trøndelag, syntes forbundet var gått temmelig høyt med sitt kontingentforslag. Han for sin del ville ikke ta opp noe forslag når det gjaldt beløpet, men han ville antyde at man innførte månedskontingent. Det eneste han for sin del ville peke på var fordelingen av kontingenten. Klubbene burde få endel av den innkomne kontingent. Hvis ikke klubbene får penger, kan de like godt oppheves. Det forbauset ham at Flesvig mente dette spørsmålet skulle tas opp lokalt. Landsmøtet skal vedta kontingent for alle medlemmer. Vi som skal arbeide i klubbene må også ha litt penger å rutte med. Jeg må be Flesvig ta tilbake de ordene han har sagt om denne sak.

Anna Morger, Østfold, trodde det ville bli et sjokk hvis en kontingent som den som var foreslått ble vedtatt. Hun nevnte i den sammenheng bl. a. sykevakter og deltidsarbeidere. De vil vanskelig kunne klare en så høy kontingent, og særlig når vi tenker på at de uorganiserte får de samme tillegg som de organiserte. — Jeg vil for øvrig takke Arbeidsmandsforbundet for det som er gjort for oss, men legg ikke på kontingenten. Den er stor nok som den er.

Asbjørn Larsen, Kirkenes, ville gjerne ha klarlagt fordelingen. Er det kr. 18.00 som er grunnlaget? Bør ikke forsikringspremien trekkes ut. Alle i landsmøtet er enige om at kontingenten må forhøyas, men denne forhøyelsen bør ikke bli for stor.

Ommund Kløvfjell, Aust-Agder, trodde det ville være uklokt å gå til en så stor forhøyelse av kontingenten. Jeg er reddere for å komme hjem med en slik kontingentforhøyelse enn å tale mot. Han satte fram følgende forslag:

Vedtektenes framlegg til § 19, pkt. 2 endres til:
Kr. 16.00 pr. A-merke.
» 11.00 » B-merke.

Pkt. 3 endres til:
Kr. 14.00 pr. A-merke.
» 9.00 » B-merke.

Ole Flesvig opplyste at vedtektskomitéens tilstedeværende medlemmer og medlemmer i organisasjonskomitéen hadde konferert, og man var blitt enige om å senke kontingentsatsen på B-merker med kr. 1.00 — fra kr. 13.00 til kr. 12.00. Dette ble altså nå innstillingen.

Karl Kolstad, Vest-Agder, var enig med vedtektskomitéen om forhøyelse. Vi i Vest-Agder har gått til forhøyelse til kr. 18.00. Det er som det er sagt $\frac{1}{3}$ av helligdagsgodtgjørelsen. Jeg synes vi bør samle oss om denne forhøyelse. Det har gledet meg at kvinner nå er kommet opp på talerstolen. Rengjøringskvinner og sykevakter har ikke fått del i velstandsutviklingen, og jeg hadde helst sett at B-merkene var blitt satt til kr. 11.00.

Christian Grøndahl, Vest-Agder, syntes forslaget fra Jakob Jakobsen var på sin plass og ville anbefale det. Men jeg vil ikke anbefale å bruke Norsk Arbeidsgiverforenings statistikk ved indeksregulering av kontingenten. Han fremmet følgende forslag:

Til grunn legges gjennomsnittet av LOs statistikk for Bergverk og Private anlegg, samt statistikken for Statens vegarbeidsdrift og Statens Kraftanlegg.

Gunnvald Berge, Møre og Romsdal, var enig i at dette spørsmålet måtte sees i forbindelse med organisasjonskomitéens innstilling. Det står i denne innstillingen at storavdelinger skal være den prinsipielle organisasjonsform. Er det slik å forstå at de avdelinger som nekter skal tvinges inn.

Halvard Lund, Rødsand: Dette med kontingenten er et sårt punkt. Uten skikkelig kontingent vil ikke forbundet kunne virke. Men så er spørsmålet: Skal vi gå til en forhøyelse som foreslått? I min forening vil det bety en forhøyelse på 4 kroner. Hvis jeg anbefaler dette, vil jeg bli et hode kortere. Jeg synes det blir et for langt sprang. Går vi fra kr. 14.00 til 18.00, tror jeg medlemmene ute i avdelingene vanskelig vil forstå det.

Knut Nymo, Buskerud: Det er nødvendig å foreta en forhøyelse av kontingenten, hvis vi skal kunne få virksomhet i forbundet. Jeg vil anbefale vedtektskomitéens forslag med den endring som Flesvig nå har foreslått.

Behandling først av Organisasjonskomitéens innstilling.

På dette tidspunkt tok *dirigenten* opp forslaget om at Organisasjonskomitéens innstilling skulle behandles først, og dette ble vedtatt.

Formiddagsmøtet ble hevet kl. 12.50.

ETTERMIDDAGSMØTET TIRSDAG

Dirigent: *Arthur Mogstad*.
Møtet tok til kl. 15.

VERNEARBEIDET

Direktør *Bjarne Dahlberg* i Direktoratet for Statens arbeidstilsyn var kommet til stede, og forbundsformannen ønsket ham velkommen og takket ham for at han hadde villet komme til landsmøtet og redegjøre for vernearbeidet.

Dahlberg holdt dette innledningsforedraget:

Må jeg først takke forbundsledelsen og landsmøtet for innbydelsen, og anledningen som med dette er gitt å bringe dere noen betraktninger om dette som opptar oss alle: Arbeidsulykkene og de følger de drar med seg for samfunnet, men dog aller mest for dem det rammer og deres pårørende. Med jamne mellomrom blir vi

minnet om hva arbeidsulykkene koster samfunnet omregnet i kroner, og hva det representerer i tapte dagsverk. Til det siste vil jeg stille produksjons- og dagsverktapene i en litt annen relasjon: Såvidt jeg vet er Arbeidstidskomitéen fremdeles i virksomhet for å vurdere grunnlaget for en videre nedsettelse av den ukentlige arbeidstid fra 42½ time til 40 timer. Hovedproblemet en slik utredningskomité vil ha for seg er — for å si det slik — «produksjonskompensasjonen», altså produksjonsresultatet må nødvendigvis bli det samme ved arbeidstidens forkortelse. Dette er de økonomiske lovers uavviselige krav. Og det mest nærliggende løsen vil være konsentrasjon og rasjonalisering.

Jeg kan anviser et annet mulig aktivum for produksjonsmessig oppveining av forkortet arbeidstid. Om vi med et slag kunne redusere arbeidsulykkene her i landet med 50 prosent, ville så mange dagsverk være innvunnet at det ville gi tidsmessig dekning for generell nedsettelse av den ukentlige arbeidstid til 40 timer! Dette er selvsagt en *statistisk* beregning for vi har da — heldigvis — ingen matematisk fordeling av ulykker og skadefravær i alle næringsgrener og i alle bedrifter. Men det forteller hva ulykkestallene representerer og hva som kan hentes derfra i produksjonstid om ulykkene på arbeidsplassene reduseres. Jeg vil inderlig ønske at de resurser vi her har i bakhånd for en framtidig arbeidstidsnedsettelse, blir forsvarlig vurdert.

Jeg må hefte landsmøtet med endel tall fra skadestatistikken for 1970 som nå er under bearbeidelse. Det materiell vi bygger på er *Yrkesskadetrygdens* oppgaver som er grunnlaget for Rikstrygdeverkets såkalte hurtigstatistikk, en oversikt som foreligger hvert år allerede i første kvartal, med samlet oppgave over skadetall fra foregående år. Det er ikke det *totale* skadetall, men utelukkende skader som har medført mer enn 11 dagers sykefravær. Det er denne begrensning som gjør det mulig å lage hurtigstatistikker. Og for oss er omfanget fullt tilstrekkelig fordi det klart indikerer i hvilke områder de mer alvorlige arbeidsulykker inntreffer.

Når arbeidstilsynet først nå har materiell til bearbeidelse, skyldes det at det må for oss en ekstra behandling til for å trekke fra skader som refererer seg til sjøfart, luftfart, fangst og fiske. Her er det andre myndigheter som har tilsyn og dernest er det trangt i køen for bruk av komputerne.

Og en ting til: Denne oversikt omfatter ikke Svalbard, da ansatte der ikke går inn under den vanlige yrkesskadetrygd. I 1970 inntraff en arbeidsulykke med døden til følge, i 1969 var det to. I samtlige tilfeller var årsaken teknisk svikt under fordring, og problemene omkring dette er gjenstand for nitid behandling i Sikkerhetsutval-

get. La meg nytte anledningen til å be landsmøtorepresentantene fra Longyearbyen ta med en hilsen og honnør tilbake til dem som deltar i vernearbeidet i gruvene og til avdelingen der oppe som aktivt nytter sin innflytelse for at vernearbeidet blir skjøttet. Innsatsen som gjøres der oppe for å verne om liv og helse på en utsatt arbeidsplass kan stå som eksempel for mange her på fastlandet.

Videre må jeg gjøre merksom på at de tall jeg nå vil henviser til gjelder *konvensjonelle* ulykker, skader og fravær med yrkessykdom holder jeg utenfor — kan bare nevne at 360 sådanne ble registrert i 1970.

Yrkesskader som har sammenheng med gasser, kjemiske stoffer, atmosfæriske forurensninger, som vi helst møter i kjemisk-, elektrokjemisk- og metallurgisk industri, blir mer omfattende. Aspen gren nevnte behovet som er til stede for langt bedre overvåking av disse farlige arbeidsplasser. Yrkeshygienisk Institutt må gis mulighet og større kapasitet for undersøkelser i disse arbeidsmiljøene. Jeg vil gjerne tilføye at nye smelteprosesser og nye kjemiske stoffsammensetninger bør testes og måles før de settes i produksjon. I dag er det faktisk slik at de usynlige farer som beforder medisinske yrkesskader først oppdages når arbeidsfolk blir skadd.

Silikosen har vært en av disse alvorlige yrkessykdommer som har forkortet arbeidsfolks liv. Det var i sin tid en av de alvorligste skadefaktorer innen bergverksindustrien. I dag kan vi si at tilfellene er få takket være det forebyggende arbeide mot virkningen av kvartsholdig støv, og undersøkelse av dem som arbeider i slik atmosfære, og jeg vil gi honnør til forbundsledelsen for deres medvirken til at Statens vegvesen i dag for alvor søker rådgjerder for støvdemping under tørrboring, for selv boring i dagen i kvartsholdige bergarter beforder støvlunger om ikke forholdsregler tas.

I de senere år er det dukket opp en ny farekilde hvor virkningen på åndedretsorganene kan sammenliknes med silikose, det er *asbestose* — en sykdom som pådras ved innånding av asbeststøv. Det er vesentlig i skibsbygningsindustrien det nyttes og bearbeides asbest i dag, og paradoksalt nok så gjøres dette for å berge menneskeliv. Etter de mange brannkatastrofer til sjøs er det blitt brukt asbest som kledning, da dette jo er ubrennbar, men vi oppdager da at de som bearbeider dette materiale, for å hindre skader for andre, sjøl i mange tilfeller blir skadd for livet. Vi har regler for hvordan saging og sliping av asbest skal foregå, men det mest gledelige er at det nå gjennom forskning er kommet fram til ubrennbar materiell som ikke har de farlige komponenter som asbest er beheftet med.

Det var for inntrufne skader i 1969 direktoratet for første gang

brakte Yrkesskadetrygdens bearbejdede materiell, jeg kan således her vise sammenlikning mellom 1969 og 1970.

I 1969 inntraff det 89 dødsulykker totalt innen våre områder, og desverre viser tallet for 1970 en stigning til 116. I dette uhyggelige tall ligger ofrene fra snøskredtragedien i Mauranger i januar i fjor, hvor 7 arbeidere satt livet til. Videre hadde vi i 1970 katastrofen ved et skipsverft hvor ikke mindre enn 12 arbeidere mistet livet ved at et overrislingsanlegg for kullsyre ble utløst under reparasjonsarbeide ombord i en båt. Disse to tragediene er det som medvirker til det den fortvilte stigning i arbeidsulykker med døden tilfølge i 1970.

Det samlede antall arbeidsulykker i 1970 som medførte mer enn 11 dagers fravær, utgjorde 20 270, 1969 var tallet 20 220. Altså en stigning på femti.

Vi regner videre ut hva dette representerer pr. tusen årsverk, eller hvor mange arbeidsulykker det skjer gjennom et år på en flokk av tusen sysselsatte. Tallet for 1970 var 1844, i 1969 var det 1882.

Videre viser statistikken at i *Malmgruver* inntraff det i 1970 2 dødsulykker, mot hele 6 i 1969.

Jeg nevnte at skadehyppigheten pr. 1000 årsverk var i gjennomsnitt 1844. I malmgruver var det i 1970 4384 pr. tusen årsverk, men likevel en tendens til bedring fra foregående år.

Men så har vi området som betegnes *anleggsvirksomhet* og her er det tragiske tall å berette. I 1969 registrertes en gledelig reduksjon i antall dødsulykker, som utgjorde 14. For 1970 er det fælt å meddele at tallet er dobbelt. Ikke mindre enn 28 ulykker inntraff i anleggsvirksomhet i 1970 med døden som følge. 7 av disse er de tidligere omtalte ofre ved Mauranger-ulykken. I relasjon pr. 1000 årsverk har det også vært en stigning fra 1969 til 1970 innen anleggsvirksomheten fra 39.02 til 39.68.

Jeg skal ikke bruke mer statistikk, for jeg vet at mange har en viss aversjon mot disse tallkolonner som de mener brukes overfor folk når noe skal tåkelegges eller gjøres usammenhengende. Men det skal dere vite at hvis det innenfor noe felt er behov for statistikk så er det innen ulykkessektoren. Statistikken skal være indikatoren for de felter hvor vernearbeidet må intensiveres. Den må bli kjent blant folk for at de skal være klar over hvor ulykkene rammer og være rettesnoren for dem som har en gjerning å gjøre i striden mot arbeidsulykkene.

Den statistikk arbeidstilsynet nå utgir forteller ikke bare om hvor mange ulykker som skjer, men den anviser også årsaksforholdene. Som eksempel herfor kan seg påvise at av de 1460 skader innen

anleggsvirksomheten, som medførte mer enn 11 dagers sykefravær, refererte 267 skader — det tilsvarer omlag 18 prosent — seg til «*løfting, bæring eller håndtering*».

Slik kan en nå gjennom statistikken finne fram til årsaksforholdene for arbeidsulykkene fra gruppe til gruppe.

Det er en rettesnor og skriften på veggen for inspeksjonspersonellet og ikke minst for bedriftene og de ansatte innen de enkelte yrker og bransjer.

Det er hensikten med det statistiske arbeide som direktoratet utfører. Det vil fremover bli en av tilsynets viktigste publikasjoner som skal spres så langt mulighetene går.

Under den siste vernelederkonferanse som Vern og Velferd arrangerte for bygg- og anleggsbransjen, holdt sivilingeniør Ragnar Evenesen jr. et foredrag med tittelen «*Vernearbeidet inn i entreprisene på planleggingsstadiet*» og han innledet med disse ord:

«I den offentlige debatten om vernespørsmål som kom til å prege store deler av 1970, var det i første rekke lagt vekt på kontroll, etterforskning, ansvar og erstatningsspørsmål. Man synes å resignere ut fra det synspunkt at ulykker skjer, og at offentligheten således er mer interessert i hva som så hender.

Jeg tror imidlertid det nå er mer konstruktivt å samle seg om det helt vesentlige på spørsmål i vernearbeidet: nemlig hvordan vi kan forhindre at arbeidsulykker skjer.»

Ja, om vi bare kunne følge dette sindige råd, og rette søkelyset mot dette: *Hvorfor* — skjer ulykkene?

Vi har her i landet nemlig et forunderlig fenomen — til tross for innsatsen som gjøres for å forebygge arbeidsulykkene, fra bedriftene og de ansattes side, organisasjonenes innsats om samme, inspeksjonsvirksomhet, møter og konferanser, så ser det ut for at det totale skadetall er uforanderlig fra år til år. Ved den tidligere statistikkføring som direktoratet utførte, hvor man tok med rubb og rake av meldte arbeidsulykker, like fra flis i fingeren, lå det årlige totaltall mellom 25—26 000. Samme tendens gjelder skadetallet for 1970, hvor man da bare tar med ulykker som medførte mer enn 11 dagers sykefravær. Tallet i 1970 var 20 270, i 1969 20 220. En skulle nesten tro det var en ukjent naturmakt som holdt likevekt i tallet. Det er likevel en bedring å spore år for år, *relativt* sett. Det kan nevnes at i 1970 var over 20 000 flere sysselsatte enn i 1969. Så regnet over en tiårs periode blir nok bedringen atskillig prosent. Men likevel — det står ikke i forhold til innsatsen og publisiteten om arbeidsulykkene. Det er derfor jeg nytter

anledningen overfor landsmøtet igjen å minnes ingeniør Evsens vise ord: Vi må nå samle oss om *hvorfor* og *hvordan* ulykkene skjer.

Det vil da være nødvendig først å slå fast at vår Arbeidervernlovgivning faktisk er en slags konsesjonsbetingelse for den som vil drive industriell eller annen virksomhet her i landet. Det er formulert på denne måte i intimasjonen til lovens § 5 (sitat):

«Arbeidsgiveren skal sørge for at bedriften er slik innrettet og vedlikeholdt og at arbeidet er ordnet og blir utført på slik måte at arbeiderne er vernet mot skade på liv og helse så godt og hensiktsmessig som det etter forholdene lar seg gjøre.»

Og videre i 7 punkter nevnes i detalj hva arbeidsgiveren skal syte for, og slutter med (sitat) «arbeidsgiveren skal sørge for orden og god atferd i bedriften».

I lovens § 6 går det samme påbud videre til arbeidsplasser med flere arbeidsgivere, hvor de pålegges å samordne sikringstiltak for å verne sine egne og andre arbeidsgiveres ansatte mot skade på liv og helse.

Men så skal dere vite at lovmønsteret føres logisk videre til § 7 hvor det dekretes (sitat) at «arbeiderne skal selv midvirke til gjennomføring av de tiltak som blir satt i verk for å verne dem mot helseskader. De skal følge arbeidsgiverens og tilsynets pålegg, bruke påbudte vernemidler, vise varsomhet og ellers på enhver måte gjøre sitt til at skade på liv og helse kan unngås.»

Dette er arbeidervernlovens intensjoner og her pekes ut dem som primært har ansvaret for at de ansatte kan regne med å ha helse og liv og lemmer i behold under arbeidets gang.

La oss endelig ha dette klart for oss når problemet arbeidsulykkene debatteres, det må være utgangspunktet i en konstruktiv debatt om ulykkenes bekjempelse. La oss videre ha klart for oss hvilke krav loven stiller til det vi kaller *den interne vernetjeneste*. Her stilles det forpliktende krav så vel til bedriften som de ansatte. Paragrafene 9, 10 og 11 skisserer nærmere de plikter arbeidsgivere og de ansatte har for å forebygge ulykker, slik det sies innledningsvis i § 9:

«For å sikre sunne og trygge arbeidsforhold på arbeidsplassen skal arbeidsgiveren lede og i samarbeid med de tilsatte arbeidere drive et planmessig vernearbeide. Han skal i vernespørsmål samarbeide med verneombud valgt av og blant arbeiderne.»

La meg føye til at vi neppe noe annet sted innen norsk lovsamling — selv om vi blar tilbake til Kristian V i Norske Lover, finner at myndighetene dekretes parter eller personer å *samarbeide* — en i seg selv abstrakt handling. Det kan nesten lyde like absurd som om vi fikk et Kongelig påbud om at alle Rigets innvånere skal smile og være glade mellom kl. 9 og 16.

Men bakgrunnen for lovteksten er virkelighetsnær. Arbeidervernlovens §§ 9, 10 og 11, som omhandler den interne vernetjeneste, kom til ved lovrevisjonen i 1956, og det går klart fram hva mønstret for lovteksten var: Ord og ånd er hentet fra Hovedavtalen mellom LO og N.A.F., og den erfaring man gjennom årene hadde høstet om samarbeidet mellom partene.

Jeg tror vi alle må være enige om, at dersom man kunne leve opptil disse lovbud på hver eneste arbeidsplass i dette land, så ville skadestatistikken sett helt anderledes ut. Vi har håndfaste beviser for dette. Vi har de mange, mange bedrifter og foretak som forlengst har etterkommet de plikter de har etter arbeidervernloven. Og det er forlengst bekreftet at en vernemessig trygg arbeidsplass gir det beste produksjonsresultat. Vi har håndfaste beviser for at bedrifter som har satt vernetjenesten i system i løpet av kort tid har redusert skadetallene med opptil 75 prosent. Vi har bedrifter med betydelig antall sysselsatte og med nyansert maskinpark som har organisert vernetjenesten nesten til det fullkomne, idet det kan oppvises *årsperioder* hvor skader av betydning ikke har inntruffet. Det som har båret resultatet fram er et fortrolig samarbeide mellom bedriftsledelse og de ansatte, slik de kommer til uttrykk i bedriftens organiserte vernetjeneste. Slik *kan* det gjøres når forståelse og samarbeidsvilje er til stede. I dette arbeid er det ingen som har noe å *kreve* — det er spørsmål om å *yte*. Lykkeligvis går utviklingen i denne retning. Så vel fagbevegelsen som arbeidsgiverens organisasjoner er med i bestrebelsene på å vekke forståelse for vernearbeidets betydning. Det er på arbeidsplassene ulykkene skjer, det er også der de må bekjempes. Ikke minst gjelder dette bygge- og anleggsbransjen og gruvedrift, hvor forholdene under framdriften skifter fra dag til dag, fra time til time. Det vil være urealistisk å tro at noe offentlig tilsyn kan følge opp faretilbudene som melder seg under slike forhold. Her må ledelse og øvrige sysselsatte selv være vaktmannskap. La meg nytte anledningen til en anerkjennelse til de firmaer innen disse bransjer som helhjertet har tatt opp det systematiske vernearbeide og folkene på arbeidsplassen som deltar i den velsignelsesrike gjerning som verneombud og i verneutvalg. La meg også få gi honnør til fagforbundene og deres tillitsmenn som medvirker til gjennomføring og forståelse for ver-

netjenesten. Det samme gjelder også Entreprenørens Landssammenslutning og Bergverkenes Landssammenslutning som helhjertet og aktivt går inn for det samme.

I disse dager sender Vern og Velferd ut en melding om at det skjer noe i bygg og anlegg. I samarbeid med Entreprenørens Landssammenslutning, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund, Norsk Arbeidsmandsforbund og Statens Arbeidstilsyn arrangerer Vern og Velferd 20 vernekonferanser fra oktober til januar spredd over hele landet. Tidligere er det avviklet 13 distriktsmøter om samme tema for bedrifter og ansatte i bygg og anlegg. Oppslutningen har vært god, og en er viss om at det i fortsetningen skal bli det. Honnør skal de ha de nevnte organisasjoner som med slike tiltak effektiviserer forståelsen av vernearbeidets betydning.

Men tross i denne gode innsats så er det ennå langt fram, det viser skadestatistikken. Etterforskning etter ulykker viser ofte at det lovpålagte interne vernearbeid forsømmes på enkelte hold. Det vil være uriktig å beskyldre den ene part for forsømmelsene — dessverre sporer vi ofte en fullstendig negativ holdning til problemet også blant de ansatte. Vi har tilfelle hvor verneombud formelt er valgt, men intet blir gjort fordi innsats og oppslutning mangler fra begge sider.

Vi har tilfeller hvor det er vanskelig å få noen til å ta vervet som verneombud — de kvier seg rett og slett, de blir uglesett av ledelsen om de gjør sin plikt. Vi har tilfelle hvor folk rett og slett har gitt blaffen i hele jobben som verneombud fordi de ikke blir møtt med det alvor av sine arbeidskamerater som vervet har krav på. De oppnår ikke den autoritet som kreves for å gjennomføre de plikter arbeidervernlovens § 10 stiller og som er disse:

« de skal virke for gjennomføring av sunne og trygge arbeidsforhold. Finner verneombudet at det er feil eller mangler ved bedriftens vernetiltak eller det bør gjennomføres nye vernetiltak skal han melde fra om dette til arbeidsgiveren».

Og videre om verneutvalgenes virksomhet, disse som skal se til at:

- nyansatte arbeidere får rettleiing om faren ved arbeidet og om hvorledes disse kan unngås.
- Få rettet forhold som kan medføre fare for liv og helse.
- finne årsaken til ulykkene og hvordan de kan forebygges.
- Drive opplysningsarbeid for å hindre ulykker og helseskader».

Det er disse klare oppskrifter som lykkeligvis blir etterlevd av mange bedrifter i landet, men ennå er det langt igjen før vi når fram. Fra jeg kom inn i ledelsen for Statens arbeidstilsyn og med den bakgrunn jeg hadde fra mine mange år i fagbevegelsen, ble jeg klar over, at den dag vi kunne få disse gjensidige plikter inkorporert til partene i arbeidslivet å utvide hovedavtalene med et kapitell som detaljert skisserer de gjensidige plikter bedriftene og de ansatte har for å verne om liv og helse på arbeidsplassene. Det ville virke langt mer forpliktende for den enkelte bedrift til å iverksette det som er tillagt etter loven og det ville gi verneombudene status på linje med det som tillitsmannen i dag oppbærer. Det er bare ved de velordnede bedrifter så er tilfelle i dag.

Med det jeg her har fremholdt skulle en tro at bare en får arbeidervernlovens kapitell II etterlevd så var hele problemet løst. Men så enkelt er det ikke. Det offentlige må ha midler og kapasitet til å gripe inn der hvor lovbudene oversettes. De må ha ekspertise å stille til rådighet for bedriftene når vernetekniske problemer oppstår. De må kunne gi rettleiinger om tekniske normer som stilles for at maskin eller redskap kan betjenes uten skaderisiko. Tilsynsapparatet må ha kvalifisert inspeksjonskorps som kan gi råd og rettleiing for bedriftene og vernetjenesten.

Det har skjedd en viss utbygging av det offentlige tilsyn i de senere år. En betydelig omorganisering er også foretatt. porert i avtaleverket, skulle muligheten bli langt større for gjennomføring av det lovverket tilsikter. Når anledningen gis, vil jeg

I 1968 fikk vi et styre for Arbeidstilsynet hvor det sitter representanter fra hovedorganisasjonene. Styret skal følge med i virksomheten, og en av oppgavene det har er å ettergranske dødsulykker i arbeidslivet. Et utvalg går nitidig gjennom alle saker som refererer seg til dødsulykkene og vurderer om etterforskningen foregår skikkelig, om det gjøres foranstaltninger for å hindre gjentakelser, om bedriftene strammes opp hvis det har forekommet forsømmelser osv. I dag er ikke det offentlige tilsyn et lukket statskontor, og medvirker særlig til å befordre det samarbeide som i dag er til stede med arbeidslivets organisasjoner. La meg understreke: Vi reduserer ikke arbeidsulykkene over statsbudsjettet alene.

Den offentlige tilsynsvirksomhet er for tiden under vurdering og her er selve organisasjonsformen foreslått endret. I landsmøtets dagsorden foreligger 2 forslag som tenderer inn på dette, særlig den någjeldende ordning — som for øvrig er lik fra den tid vi fikk den første fabrikktilsynslov — om kommunale tilsyn, som en kan forvente blir endret, for så vidt at Staten i framtiden tilsetter det inspiserende personell.

En rekke kommuner har riktignok i de senere år tilsatt fast personell, men altfor mange har unnlatt å satse på det de burde. Det har vært ført sterk kritikk mot dette, men ofte urettferdig sådan. Jeg kjenner gode fagforeningsfolk som har deltatt som ombud i de kommunale tilsyn og blitt ytt en godtgjørelse som ikke på langt nær var opp til den innsats de gjør og de gjorde. Helhjertet har de — ofte på egen kostnad — søkt å animere til skikkelige forhold på arbeidsplassene så langt fritid og evner rakk.

Men i den foreliggende innstilling om effektiviseringen av tilsynsvirksomheten tillegges *informasjonstjenesten* den største betydning. Og her er vi ved tilsynets svakeste side i dag: Dens informative virksomhet svarer ikke til de krav som stilles. Om arbeidervernlovens bestemmelser oversittes av mange bedrifter i de små og mellomstore lovskikt, så skyldes det ikke alltid vond vilje, men kort og godt at de har ikke kjennskap til de mest elementære av lovens bestemmelser.

Det er med oppriktig glede jeg har sett at fagbevegelsen forarbeider en måling gjennom spørreskjema blant medlemmene for å dukke ned i arbeidsfolks miljø. Her skal det også komme til uttrykk meninger om arbeidsforholdene fra alle vinkler, også hva en mener om helserisikoer ved jobben. Det som her startes opp bør følges av dyptgående forskning, for det er ennå — når det gjelder arbeidsulykkene — ukjente faktorer som kan ligge bak og som bare kan avsløres gjennom forskning.

Oversiktene våre i dag viser til eks. at 75 prosent av alle ulykkene som skjer er et resultat av farlig handling, menneskelig svikt og ubetenksomhet.

Hvordan skal det forklares at en sunn og vettig kar utsetter seg for ulykke ved rett og slett å *glemme* det personlige verneutstyr som en farefull jobb krever?

Jeg møtte en gang en kar som tilfeldig berget livet under en arbeidsoperasjon som foregikk fra sjøsiden. Det var reparasjonsarbeide ved en silo som to mann skulle utføre fra en flåte. Det var streng instruks om at flytevest skulle nyttes under arbeidet. Ved et uhell tippet flåten rundt og arbeidskameraten druknet. Min hjemmelsemann berget livet. Flytevestene de var pålagt å bruke lå på kaien. De hadde rett og slett glemte dem! Og vi faktisk aksepterer dette — det gjelder liv eller død, så *glemmer* man hva man går til. Ja, også vi andre aksepterer på en måte dette, for det *hendte* jo! Det er hele vår innstilling det er noe i veien med — meg selv inkludert.

Mange, mange av de tragiske arbeidsulykker er så meningsløse at vi ofte står helt uforstående over hendingsforløpet. Det er ikke

svar nok å kalle det menneskelig svikt eller farlig handling. Det er muligens psykiske faktorer som kan føres tilbake til vedkommendes miljø som setter dømmekraften ned. Er det en psykisk belastning f. eks. å leve ukesvis borte fra sin familie for den som har anleggsarbeide som levebrød, og vil dette prege vedkommendes adferdsmønster? Ingen vet det i dag, men vi burde vite det. Jeg kan her nevne at i Sverige er det i statsbudsjettet for 1972 beregnet et betydelig beløp for miljøforskning i arbeidslivet og hvor sikkerhet og trivsel inngår som en markert del. Og her må vi komme etter, arbeidsulykkens årsak har muligens en bakgrunn som i dag er ukjent for oss. Vi kan ikke bare forenkle det hele med at det enten er sviktende tilsynskapasitet eller svikt i den interne verne-tjeneste, eller begge deler.

Selv om skadetallene, og da i første rekke dødsulykkene er så alt for store og så meningsløse, så vil jeg få framholde at uten de gode krefter som daglig gjør sin innsats for å forebygge ulykkene så ville tallene vært langt værre.

Bak de skadetall jeg har nevnt er det mer enn 1 000 00 årsverk. De er spredd over hele vårt nyanserte arbeidsliv, de er hentet fra de tusener arbeidsplasser hvor arbeidsprosessene i seg selv har og må ha en slik karakter at varsomhet må utvises om ikke ulykker skal skje. Ta en titt på bygge-, anleggs- og gruvevirksomhet, våre smelteverk, skibsbyggeriene, elektrokjemiske industrier osv. — tross alt så gjøres det en innsats når vi tenker på det absolutte ulykkestall vi har her i landet. Vet dere at det f. eks. hvert år går nærmere 500 menneskeliv tapt ved hjemmeulykker? Og videre, når regnskapet skal gjøres opp etter sommerens glede så kan vi forutsi at 400 mennesker har satt livet til ved drukning. Trafikkulykkene har nådd høyder så grufulle at det nesten er ubeskrivelig. Så om det ville være tillatt å gjøre en sammenlikning så forteller det oss at trass i alt gjøres det en innsats i arbeidslivet og æren for dette skal de ha som i arbeidsdagen skjøtter vernearbeidet på arbeidsplassen.

Men det *kan* gjøres mye mer for å vekke hver eneste en til forståelse av vernearbeidets betydning gjennom handling i det daglige arbeid. Og jeg er viss om at vi er på gli, det beste prov på dette er den aktivitet som i dag utvises fra arbeidslivets organisasjoners side — på begge sider. La meg derfor etter fattig evne appellere til landsmøtet i Norsk Arbeidsmandsforbund: Sikkerheten på arbeidsplassen er et problem som vedkommer oss alle og som *krever* av oss alle, grunnlaget er *samarbeide* mellom ledelse og de ansatte. Og her må vi få med det beste i norsk fagbevegelse.

Dahlbergs foredrag ble mottatt med sterkt bifall, forbundsformannen takket.

DEBATTEN

Harald Øveraas gjorde oppmerksom på at han hadde forberedt seg på et innlegg i denne saken. I sin innledning hadde imidlertid Dahlberg berørt en rekke av de punkter han mente å ta opp. Dette hadde medført at han etter hvert som innledningen skred fram hadde kuttet ut hva han skulle si og fått dette redusert til et minimum.

Dette mente han skulle tilsi at Dahlberg hadde holdt en god innledning.

Vår arbeidervernlov kan vi være bekjent av, sa *Øverass*, men det fins en del hull i loven, og disse burde vi tette igjen så snart som mulig. Det står bl. a. i loven at alt skal gjøres for å verne om liv og helse. Arbeiderne har også plikt til å bruke det verneutstyr som blir utlevert. Lov er bra, men det må føres kontroll med at den blir overholdt.

Er kontrollorganene gode nok, holder de mål? Vi må svare nei på et slikt spørsmål. Det er selvfølgelig vanskelig å forme en lov som dekker alt og alle, men kontrollorganene må forbedres vesentlig. Lovgiverne bør heller ikke gi adgang til dispensasjoner, slik at lovreglene ikke bør følges helt ut. Vi må også sørge for å få en bedre forskning på dette område. Vi må legge større vekt på det yrkesmessige vernearbeide, både fysisk og mentalt. Vi må ha klart for oss hvordan vår arbeidsplass skal se ut. Det blir stilt prognoser. Hvis prognosene bebuder en uheldig utvikling, må det gjøres noe for å få en endring. Det er mange ting som tyder på at vi vil bli noen roboter i produksjonslivet. Menneskene vil bare bli et nødvendiggjort onde. Mennesket er i ferd med å bli glemt til fordel for dette å skape større inntekter, større profitt. Vi må vie det enkelte menneskes velferd større oppmerksomhet.

Arbeidstilsynet er blitt gjenstand for sterk kritikk — både saklig og usaklig kritikk. Vi må gå ut fra at den enkelte gjør den jobb han eller hun er satt til ut fra de forutsetninger vedkommende har og innen den ramme loven gir adgang til det. Vi må rette tomelen mot oss selv. Det er ofte ubehagelig å stille spørsmål som vi selv må besvare. Det er lettere å føre ansvaret over på andre. Jeg er enig med Dahlberg i at vi ikke kan hefte landsmøtets kostbare tid med ting som tilhører historien. Vi trenger en konstruktiv debatt, slik at vi kan bygge opp et mer effektivt vern.

Overtidsbestemmelsene er nevnt i flere forslag under pkt. 4. Landsstyret er i prinsippet enig i disse forslag og har foreslått å

oversende dem til LO. I forslag nr. 60 foreslås at det kommunale arbeidstilsyn bør falle bort. Det er bebudet et nytt lovforslag på dette område, og det forslag som Iversen-komiteén har foreslått tegner bra.

Jeg er enig i at vi må bort fra pratestadiet og komme over til handlestadiet når det gjelder arbeidsvernet. Overtiden, støyplagen og effektivitetsjaget må bli viet større oppmerksomhet. Dahlberg har fortalt om det vernearbeid som er lagt ned ved bedriftene rundt om i landet, men vi savner noe. Vi må få sterkere presisert i vår Hovedavtale om verneombudenes status. De må ha en bedre beskyttelse, slik at de kan arbeide skikkelig. Jeg vil ikke ha sagt at verneombudene blir trakassert, men de får heller ikke forholdene lagt slik til rette at de kan få gjort sin jobb. Jeg tror vi bør konsentrere vår virksomhet opp på denne måten: 1. Vi må få større beskyttelse for våre verneombud. 2. Vi må skaffe bedre informasjon. 3. Det må kraftigere tiltak overfor de arbeidsgivere som både bevisst eller teknisk omgår pålegg som er gitt. Det burde kunne gis større bøter for å unndra seg å følge slike bestemmelser. Men dette alene er ikke noen løsning. Vi må ha lovbestemmelser som virker avskrekkende. Diskusjonen bør konsentreres om et mer effektivt vernearbeid her i landet.

Andreas Egeland, forretningsfører i Vest-Agder Arbeidsmandsforening, hadde også utarbeidet et innlegg, men han hadde kastet det, da mye alt var sagt. — Jeg har kritisert arbeidstilsynet. Jeg mener arbeidstilsynet og arbeidsgiverne på mange steder går hånd i hånd. Det gjelder særlig arbeidstilsynet på private anlegg. På bakgrunn av denne kritikk ble jeg innkalt til Direktoratet for Statens arbeidstilsyn. Jeg trodde jeg skulle få en diskusjon med Dahlberg og hans folk, men det ble det ikke noe av. Jeg har som nevnt kritisert arbeidstilsynet ved de private anlegg. Jeg vil påstå at arbeidervernloven er helt illusorisk her. Hvis jeg skal ha en bil blir den kontrollert før jeg får den godkjent. En mann på Tonstad fikk 50 kroner i bot fordi han ikke hadde godkjent skjerm på sin bil. Men på Tonstad var det en åpen sjakt uten skjerm. Den er ikke gjenstand for godkjenning, og på grunn av dette falt en gutt på 16 år ned i sjakten og ble drept. Det ble politietterforskning, men det ble ikke funnet noen som var skyldige i dette.

Etter forslag fra dirigenten ble taletiden nedsatt til 5 minutter.

Ingvald Hugaas, Giken, ville spørre Dahlberg om det var så at det skulle foretas årlig gjennomlysning av arbeidere som arbeidet under dagen. I Sulitjelma var det ikke foretatt noen gjennomlysning på 10 år.

Ole Flesvig pekte på et forhold som arbeidstilsynet burde ta

seg av. Det gjaldt de maskiner som ble brukt i anleggsarbeider. Det var store maskiner, men de som ble satt til å kjøre og bruke dem hadde ikke fått noen opplæring i å bruke dem. Det er tunge og vanskelige maskiner, og ukyndighet har ført til mange ulykker. Det er riktignok nedsatt en komité, som for flere år siden la fram sin innstilling. Intet ble gjort med dette. Det er dyrt å få ordnet med opplæring, men det er dyrt med ulykker også. Her gjelder det menneskeliv.

Torbjørn Jonassen, forretningsfører i Sogn og Fjordane Arbeidsmannsforening: Jeg har forlangt ordet for å gi myndighetene det glatte lag for det forslaget som er lagt fram. Det foreslåes at staten skal overta tilsynet og at det kommunale skal legges ned. Jeg tror ikke dette vil bety noen løsning. Det står i loven at tilsynet skal komme uanmeldt. Jeg har aldri opplevd det. Hvis vi skal komme noen vei, må organisasjonen ha et ord med i laget. Det er tilfelle i andre land, bl. a. i Amerika og i Australia. Der har fagbevegelsen direkte tilknytning til arbeidstilsynet. Der blir det ikke gjort et arbeidstak før arbeidsplassen er i orden. Hvis det skal bli noen bedring på dette område, må organisasjonen komme inn i bildet.

Karl Kolstad, Vest-Agder: En ting har skuffet meg. Det er blitt en utvidelse av adgangen til overtid. Jeg finner derfor at en vesentlig revisjon av lovverket er nødvendig. Arbeiderne på sin side må også ta en stor del av kritikken. Vi må ikke bare bruke kjeften, men også fornuften. Jeg var til stede i rettssaken om ulykken på Knaben. Alle som kjenner denne saken er klar over skyldsspørsmålet, men retten kunne ikke finne noen skyldige. Vi hadde den tragiske ulykken på havna i Kristiansand S. Jeg trodde straffeloven kunne brukes i et slikt tilfelle, men her strekker den ikke til. Hvis en bilist overtrer trafikkbestemmelsene blir han straffet. Vi bør skaffe oss straffebestemmelser som kan ramme slike forhold.

Marvin Nilsen, Sogn og Fjordane: Etter Øveraas' innlegg ser jeg mer optimistisk på dette spørsmål, og håper at det blir gjort noe. Den eneste løsning er å komme over fra akkord til fast lønn. De små «kvakkere» bryter ned alt vi har kjempet fram, de kjører 17—18 timer i døgnet, men de bare flirer hvis vi sier at det strider mot Arbeidervernloven. — Flesvig var inne på dette med opplæring av maskinkjørere. Jeg er fullstendig enig med ham. Vi må gå inn for opplæring. Vi har mange maskinkjørere som ikke vet noe om den maskinen han kjører. — Jeg er meget skuffet over arbeidstilsynet. Vi hadde en stygg ulykke på vår arbeidsplass. En mann mistet beinet. Formannen i tilsynet hadde ikke noe kjennskap til ulykken.

Harald Aune, Løkken, fremmet følgende forslag:

Foredraget om vernearbeid trykkes, og et eksemplar tildeles hver av representantene.

Det ble votert med en gang over forslaget fra Aune, og det ble enstemmig vedtatt. Det ble samtidig vedtatt å sette strek for de innregnede talere.

Olav Tuven, Skjomenanleggene: Vi er vitne til at folk bruker det verneutstyr de får, men likevel skjer det ulykker. Antakelig skyldes det at vi kommer for sent inn i bildet. Vi må bl. a. sette folk til å betjene maskiner de ikke har fått noen opplæring i å betjene, og vi får folk som ikke er vant til anleggsarbeid. Jeg vil nevne et annet forhold, som etter min mening fortjener kritikk. Nestkommanderende for statskraftverkene er også vernesjef, men det er klart at han ikke gir vernearbeidet noen fortrinnsrett. Vernearbeidet må bli en heldagsjobb. Jeg fremmer følgende forslag:

Landsmøtet ber forbundet ta opp forhandlinger med NVE om verneleder i heldagsjobb ute på de enkelte anlegg.

Christian Grøndahl, Vest-Agder: Er Arbeidervernloven god nok? Jeg tviler på det. Jeg opplevde for noen år siden at to stykker sto tiltalt for overtredelse av Arbeidervernloven, men de ble frifunnet begge to. Vi har opplevd at de som hadde ansvaret for at en 16 år gammel gutt ble drept ikke ble trukket til ansvar. Statsadvokaten rettet en sterk kritikk mot Statens arbeidstilsyn, men det resulterte ikke i noe. Jeg tror vi trenger en omfattende revisjon av Arbeidervernloven. Det må presiseres hva som skal gjøres og hva som ikke skal gjøres.

Aksel Gullesen, Giken, fikk på grunn av det dårlige høytaleranlegget ikke tak i innledningsfordraget, men hadde endel kommentarer til innlegg i debatten. Hvorfor går skadeprosenten opp på enkelte arbeidsplasser? Det skyldes ganske sikkert den mekanisering som har funnet sted, bl. a. i gruvene. Det blir skaffet dyre maskiner, og det blir gjennomført helkontinuerlig arbeid under dagen. I Sulitjelma går vi ned i mange hundre meters dybde, og mangel på folk gjør at det blir arbeidet overtid. Riktignok setter Arbeidervernloven visse grenser for overtid, men det kan gis dispensasjon. Det blir nervepress og stress. Her må det sørges for en effektiv begrensning av overtiden, det må bedre vernetiltak, og det må sørges for andre driftsmidler. Etter loven skal det foretas hyppig inspeksjon. Den finner kanskje sted, men inspektørene er ikke kompetente, de kan ikke vurdere forholdene slik at de tør gripe inn.

Harald Haugli, Akershus: På en bedrift er alt verneutstyr til stede, og det blir brukt. Likevel skjer det en ulykke. En mann med maskin blir skadet. Er denne maskinen testet før den er tatt i bruk? Jeg spør Dahlberg om dette. Hvis den var testet på forhånd, ville man kanskje ha unngått ulykken.

Andreas Egeland, Vest-Agder: Det er ikke likhet for loven. Det er det i hvert fall ikke når det gjelder Arbeidervernloven. Derfor vil jeg fremme et forslag om dette. Det er én lov for folk *med* snipp og én lov for folk *uten* snipp. Egeland's forslag var sålydende:

Landsmøtet i Norsk Arbeidsmandsforbund gir sin fulle støtte til stortingsrepresentant Jens Haugland's kamp mot byråkratiet i norsk rettsvesen.

Ragnar Tharaldsen, Bjørnevatn: Vi har et lovverk og mange forskrifter om forholdene på arbeidsplassene. Blir disse satt praksis? Vi trenger mer skolering. Det er veldig positivt å komme på kurs, men vi må også få anledning til å informere våre kamerater. Ved vår bedrift har vi faste verneombud, og vi har fått gjennomført fastlønnssystem. Dette har ført til at ulykkene er gått ned. Vi bør arbeide for å få fastlønnssystemet innført ved alle bedrifter. Da vil ikke stresstempojaget gjøre seg gjeldende. Verneombudene må også sidestilles med tillitsmennene, og må betales av bedriften. Jeg er enig i forslag nr. 60 at staten må overta tilsynet og sørge for betalingen av det.

Tormod Larsen, Bjørnevatn: Alt det formelle er i orden. Verneleder er der, instruksene foreligger og alt i det hele tatt i orden. Men på golvplanet står vi og stanger hodet mot veggen. Det må foregå en delegering av myndigheten til medlemssjiktet. Vi får ikke lov til å bestemme noe. Det har vært en komité i arbeid for å effektivisere vernearbeidet. Det kommunale tilsynet er helt ubrukbart. Her må det gjennomføres demokrati på arbeidsplassen. Verneombudene må få bestemmende myndighet.

Konrad Sætherbakken, Østfold: Er Arbeidervernloven god nok? Sikkert ikke men den er brukbar. Vi har imidlertid en del av skylda sjøl. Det kommer verneutstyr til arbeidsplassene, men problemet er ofte å få folk til å bruke det. Vi ser hvordan trailerkjørere blir utnyttet. De kjører på akkord, og resultatet er tretthet og ulykker. Adgang til utvidelse av overtid skulle aldri vært gitt. — Opplæring av maskinkjørere har vært berørt her. Vi burde etter min mening ha fått det inn som fag ved våre elementærtekniske skoler. Når det gjelder vernearbeidet bør det også inn som fag ved disse skoler. Mange steder har de ikke peiling på vernearbeidet. I mange kommuner har de fast ansatte folk, og det utføres også mye godt vernearbeid i mange bedrifter. Det er imidlertid ikke alltid så greit å håndheve alle bestemmelser. Det koster penger.

DAHLBERGS SLUTTINNLEGG

Direktør *Bjarne Dahlberg* beklaget den dårlige akustikken i salen. Nå ville imidlertid hans foredrag komme i særtrykk slik at alle representantene ville få høve til å lese det i sin sammenheng.

Det er blitt pekt på her at i de tilfeller Arbeidervernloven blir overtrådt burde det brukes straffemidler. Arbeidstilsynet har ikke noen muligheter til å tildele straffer. Det tilkommer de vanlige domstoler.

Det er blitt kritisert at vi er gått til utvidelse av overtiden. Jeg vil understreke at enhver dispensasjon må først på forhånd være forelagt fagforeningen på vedkommende bedrift.

Lovregler for trailer-kjøring blir etterlyst. Dette spørsmålet er nettopp i disse dager tatt opp på internasjonal basis. Her er det nemlig nødvendig å få internasjonale bestemmelser.

De små kvakkere — intreprenører — på anleggene har vært nevnt. De utfører en uvetting kjøring med egen transportbil. Vi har fått forespørsel fra flere forbund, og vi har tatt saken opp til behandling.

Hugaas fortalte at de ikke hadde hatt gjennomlysning av gruvearbeiderne på 7 år. Hvorfor er ikke denne saken tatt opp før nå, her på landsmøtet. Den burde vært reist for lengst av fagforeningen deroppe.

Dette med opplæring til bruk av maskiner er tatt opp, og også testing av maskiner. Det siste blir da i stor utstrekning gjort. Motorkjøretøyer skal testes, men en annen sak er om de som tester dem har de nødvendige forutsetninger for å kunne gjøre det. Ellers er det meningen at vi i samarbeid med de interesserte forbund skal ta opp spørsmålet om opplæring av maskinkjørere.

Fastlønnssystemet har vært nevnt i forbindelse med arbeidsulykker. Formannen nevnte det også i sin åpningstale. Vi bør selvsagt så hurtig som mulig undersøke hvorvidt de lønnssystemer vi bruker er ulykkesfremmende. Fagbevegelsen bør selvsagt ta dette spørsmålet opp i hele sin bredde.

Grøndahl og Egeland hevdet at arbeidstilsynet hadde vært det lunkneste av alt her i landet. Dette kommer fra tillitsmenn i fagbevegelsen. Jeg må selvsagt ta slike uttalelser inn over meg. Blir jeg betraktet som tjener for den ene part i arbeidslivet, bør jeg pakke sammen. Jeg tror ikke de mener dette for alvor. Det er likevel sårt for meg å høre dette. Ulykken ved Knaben blir nevnt. Det er mange ting som kunne trekkes fram i denne sammenheng, men det er ikke mulig å komme inn på denne saken her.

Arbeidervernloven er brukbar, men det er også spørsmål om å bruke den riktig. Vi må gi den kjøtt og blod.

Bergingeniørene blir kritisert. De er ikke kyndige, sies det. Det er første gang jeg hører her.

Det skal være uanmeldt inspeksjon. Det står i loven, men i praksis er det ikke alltid så lett å etterleve. Vi må ofte bruke helikopter når vi skal til bergverk eller anlegg. Og det kan ikke skje uten at det merkes på forhånd.

Hvis vi skal gi Arbeidervernloven kjøtt og blod, må vi gjøre en innsats sjøl. Her må mer informasjon og instruksjon til hvis vi skal forstå betydningen av vernearbeidet skikkelig. Jeg takker forbundsledelsen fordi jeg fikk lov til å komme på dette landsmøtet. Det er alltid hyggelig å få diskutere dette spørsmål med gamle fagforeningskamerater.

Dahlbergs sluttinnlegg ble mottatt med sterkt bifall.

Votering.

Forslaget fra Olav Tuven ble oversendt det nye forbundsstyre. Det samme ble gjort med forslaget fra Tormod Larsen.

Forslaget fra Andreas Egeland ble avvist, da det ikke var fremmet før strek var satt og fordi det lå utenfor dagsordenens punkt om vernearbeid.

Protokollen fra formiddagsmøtet ble lest av Ingrid Johansen, og den ble enstemmig godkjent etter en merknad av K. Sætherbakken.

DEBATT OM MØTEORDNINGEN

Dirigenten foreslo at man holdt på med møtet fram til kl. 19.00.

Chr. Grøndahl, Vest-Agder, hadde ikke noe mot å holde på til kl. 19.00. Men det var litt merkelig at dette ikke kunne vært opplyst i formiddagsmøtet. Man måtte kunne forlange at en slik forandring ble varslet god tid i forveien.

Kr. Sætherbakken, Østfold: Jeg tror vi skulle komme gjennom dagsordenen nå hvis vi kutter ned tiden til 5 minutter.

Harriet Andreassen trodde det var en misforståelse når det ikke var klart at vi skulle fortsette til kl. 19.00.

Karl Kolstad foreslo at man sluttet kl. 18.00 som bestemt i forretningsordenen.

Dirigenten tok opp sitt antydende forslag om å slutte kl. 19.00.

Alfred Haugen: Denne kvelden er den eneste vi kan ha kveldsmøte på. Vi har gruppemøter i morgen ettermiddag, og torsdag har vi landsmøtefesten.

Einar With: Det går an å begynne kl. 8.30 i morgen. Vi sparer inn tid på det.

Dirigenten foreslo nå at vi skulle begynne kl. 8.30 onsdag morgen og avbryte nå kl. 18.00.

Dette ble enstemmig vedtatt.

ORGANISASJONSKOMITÉENS INNSTILLING

Det var tidligere vedtatt at man skulle behandle organisasjonens innstilling, før man tok en avgjørelse i kontingentparagrafen.

Organisasjonskomitéens innstilling med kommentarer.

1. Komitéens forslag bygger på forutsetningen av at landsmøtet vedtar Vedtektskomitéens forslag vedrørende forbundets og avdelingenes kontingent. Dette gjelder så vel kontingentesnørrelse som bestemmelsen om indeksregulering av kontingenten.
2. Det nye forbundsstyret og forbundets administrasjon skal så snart som mulig etter landsmøtets avslutning ta de nødvendige skritt til å danne storavdelinger i de fylker hvor man til nå ikke har denne ordning.

I likhet med den ordning man til nå stort sett har bygd på, skal det tas sikte på å ha en storavdeling i hvert fylke.

I fylker der geografiske-, kommunikasjonsmessige- og administrasjonsmessige forhold skaper særlige vansker for gjennomføring av et godt organisasjonsarbeid, kan det ansettes mer enn en fastlønnet tillitsmann.

3. Prinsipielt skal alle avdelinger under storavdelingens virkeområde tilsluttes storavdelingene.

De igangværende storavdelingers struktur og sammensetning kan ikke endres uten forbundsstyret eller landsstyrets godkjennelse.

Det er komitéens forutsetning at forbundsstyret får landsmøtets fullmakt til å dispensere for enkelte avdelingers vedkommende om inntreden i storavdelinger. Dette gjelder enkelte avdelinger ved bergverkene og ved Statens kraftanlegg.

4. Den tidligere ordning med tilskudd til storavdelingene opphører fra samme tidspunkt som de nye kontingentsatser trer i kraft.

Til erstatning for den tidligere tilskuddsordning gir landsmøtet forbundsstyret fullmakt til å praktisere en tilskuddsordning som gir de enkelte avdelinger økonomisk grunnlag til å drive en best mulig faglig virksomhet.

Ordningen skal omfatte alle avdelinger med helt eller delvis lønnet tillitsmann(menn).

5. Forbundsstyret får fullmakt til å arbeide for sammenslutning av storavdelinger uten hensyn til fylkesgrensene der slik sammenslutning er formålstjenlig.

Ludvik Wangsmo.

Bernt Alfsen. Arthur Mogstad. Asbjørn Overvik. Pål Båtstad.

Kommentarer til organisasjonskomitéens innstilling:

Organisasjonskomitéen har oppfattet sin oppgave slik at man skulle finne fram til en innstilling med sikte på å løse overgangen til storavdelinger for hele forbundets organisasjonsområde.

Følgende fylker sto igjen da komitéen begynte sitt arbeid: Finnmark, Nordland, Nord-Trøndelag og Hedmark.

Etter at komitéen hadde sitt første møte, har det for Nord-Trøndelag og Hedmarks vedkommende blitt gjort vedtak om å starte storavdelinger uavhengig av hva som måtte komme til å bli vedtatt av landsmøtet.

Man kunne således arbeide i de senere møter med tanke på hva man måtte foreslå for å gjennomføre ordningen også for Finnmark og Nordland.

Det har alltid vært et økonomisk spørsmål hvor de ulike faktorer som danner grunnlag for storavdelinger er betydelig ulikt for de enkelte fylker. Disse faktorer er: Medlemstall — geografiske forhold og dermed kommunikasjonsforhold, og strukturelle forhold, det vil si hvilke avtaleområder — yrkesområder avdelingen er oppbygd på. Dette siste har vesentlig betydning for forretningsførernes arbeidsmengde.

Alle vil forstå at disse forhold er svært ulike i vårt vidstrakte land, og komitéen ble fort enig om at man måtte se hele forbundets og avdelingenes økonomiske forhold under ett, og at man på dette grunnlag måtte finne en løsning som bygger på fellesskaps-tanken. Det vil si at alle medlemmer må yte det samme og ha samme krav på gjenytelser fra organisasjonsapparatets side, og at dette må skje uansett hvor i landet man er bosatt.

Ved oppbygging av storavdelinger har forbundet støtt på en del vansker med å få avdelingene ved bergverkene med på ordningen, og organisasjonskomitéen fikk seg overlatt dette med tanke på at man skulle finne fram til et akseptabelt forslag.

Komitéen kom fram til at dette bare kunne løses gjennom den kontingentordning som er foreslått av Vedtektskomitéen, og på dette grunnlag har man valgt å gjøre hele innstillingen avhengig av at dette blir vedtatt.

Når det gjelder den nye formen for tilskuddsordning til storavdelingene, har man foretatt beregninger basert på regnskapet til igangværende storavdelinger, men komitéen har ment det vil være uriktig å låse fast tilskuddsordningen i bestemte summer til de enkelte avdelinger.

Det bør være helt klart at den foreslåtte ordning er avhengig av meget stor fleksibilitet i tilskuddsordningen, men selv om forbundsstyret på denne måten vil få betydelige fullmakter, skal det ikke innebære fare for at det faglige arbeid i avdelingene skal lide av den grunn. Det skulle tvert imot indikere at alle medlemmer blir ytet den service de har krav på, og at dette kan skje også i de fylker der forholdene som foran nevnt på mange måter er svært vanskelige, og hvor økonomien etter den tidligere ordning ikke har vært tilstrekkelig for å drive et forsvarlig faglig arbeid.

Komitéen ser ikke bort fra at man etter en tids erfaring kan komme fram til mer bundne former for tilskudd, men inntil man har høstet slike erfaringer vil det etter komitéens mening være riktig å la forbundsstyret få fullmakt og ansvar for dette.

Komitéen har valgt å holde på at storavdelinger i prinsippet skal baseres på en avdeling i hvert fylke. Man har da i første rekke tenkt på Finnmark og Nordland i denne sammenheng.

Man mener det ikke skal være noe til hinder for at de her nevnte fylker har bare en storavdeling hver. Det skal heller ikke være noe hinder for at det kan ansettes mer enn en lønnet tillitsmann i avdelingen dersom behovet tilsier det. Eksempelvis kan den ene av disse bare ha vegsektoren som arbeidsområde, og den andre kan samle sin virksomhet om de andre områder. Av flere grunner er dette bedre enn å ha to eller flere storavdelinger i samme fylke.

Komitéen har nevnt at man også kan bryte med prinsippet om en storavdeling for hvert fylke på den måten at to går sammen. Man har da særlig hatt Øst- og Vestfold, Aust- og Vest-Agder i tankene.

Landsmøtet bør ellers sterkt henstille til avdelingene i Sulitjelma om å gå sammen til en avdeling. Det samme kan være tilfelle også i Sør-Varanger.

Til slutt skal komitéen få bemerke at det ikke bare er forholdene omkring danningen av storavdelinger i Finnmark og Nordland som har ligget til grunn for vår innstilling. Det er like mye spørsmålet om en sikring av de framtidige arbeids- og levemuligheter for flere av de igangværende storavdelinger som har vært avgjørende.

Vårt forbunds virkeområde er så vidt forskjellig, og bevegelsen i medlemsstokken er betydelig. Ingen avdeling som består i dag kan

med sikkerhet si hva den vil stå overfor på lengre sikt. Det skulle derfor være en betryggelse for alle avdelinger og dermed medlemmer at man vedtar en ordning som sikrer alle i felles økonomisk løft.

Ludvik Wangsmo, som har vært formann i Organisasjonskomitéen redegjorde for innstillingen. Han ville gi en kort kommentar til innstillingen i tilknytning til vedtektskomitéens forslag om kontingenten. Denne komitéen ble nedsatt i fjor vår av landsstyret. Det var to ting som var årsaken. For det første var det spørsmålet om Rausand gruvearbeiderforenings vedtak om at den ikke ville gå inn i storavdelingen. Den andre årsaken var at vi ikke hadde klart å gjennomføre vedtaket om storavdelinger i Nordland og Finnmark. Vi syntes det var et litt for svakt medlemsgrunnlag. Heller ikke i Hedmark og Nord-Trøndelag har det vært mulig hitil å få i stand storavdeling. Vanskelighetene her har bl. a. skrevet seg fra fagforeningene ved bergverkene. Nå fikk Organisasjonskomitéen overlatt seg denne saken. Fra representantene i Møre og Romsdal kommer et forslag om at alle avdelinger skal gå inn i storavdelingene. Vi er kommet til at det å tvinge avdelinger mot deres vilje ikke er den riktige framgangsmåten. Spørsmålet om opprettelse av storavdelinger er først og fremst et økonomisk problem. Det er for så vidt ikke avhengig av hvorvidt en eller flere avdelinger står utenfor. Vi har også avdelinger ved Statens kraftanlegg som ønsker å stå utenfor. Der er årsaken en annen.

De fylker som står igjen, særlig da Nordland og Finnmark har store vanskeligheter også rent geografisk og klimatisk. Det er dette vi baserer vår innstilling på. I samme forbindelse må vedtektskomitéens innstilling om lik kontingent sees. Uavhengig av hvilken avdeling en står i må en svare den samme kontingent. Da rydder vi av veien vanskeligheten med de utenforstående.

Vi har startet storavdelinger i fylker hvor medlemsgrunnlaget strengt tatt ikke skulle tilsi det. Viljen har vært til stede, og det har gått forholdsvis godt.

En kontingent på kr. 18.00 vil ikke bety noen vesentlig forhøyelse for de fleste avdelinger. Storavdelinger har alt gjennomført kr. 18.00, og her har vi størsteparten av forbundets medlemmer.

Det er nå vedtatt å danne storavdelinger i Nord-Trøndelag og Hedmark. Det blir da en ganske liten del av våre medlemmer som ennå ikke står tilsluttet gjennom storavdelinger. Det står i punkt 2 at forbundsstyret og administrasjonen skal ta skritt til å danne storavdelinger «så snart som mulig». iV har formulert dette slik for at

avdelinger som står utenfor, skal få anledning til å melde seg til storavdelingene fra 1. januar 1972.

Wangsmo viste til punkt 1 i innstillingen om kontingenten. Blir den vedtatt i samsvar med vedtektskomitéens innstilling, tar jeg innstillingen opp på komitéens vegne.

Dirigenten refererte følgende forslag:

Asbjørn Hagen, Foldal, foreslo:

Foreslår at gruppemøtene blir holdt før behandling av organisasjonskomitéens innstilling.

Det var tidligere vedtatt at Organisasjonskomitéens innstilling skulle behandles før kontingentspørsmålet, så det var uråd å vedta Hagens forslag.

Forbundsformannen: Vi skal i morgen behandle EEC-spørsmålet og gruppen skal først ha møte i morgen ettermiddag.

Asbjørn Hagen trakk sitt forslag tilbake.

Dirigenten opplyste at morgendagens møte ville bli fra kl. 8.30 til kl. 13.30.

Christian Grøndahl hadde fremmet et forslag om at landsmøtene ble lagt til annen tid enn september.

Det ble oversendt forbundsstyret.

Ettermiddagsmøtet ble avsluttet kl. 17.55.

FORMIDDAGSMØTET ONSDAG 15. SEPTEMBER

Dirigent: Magne Mælumshagen.

Møtet tok til kl. 8.30. Det ble foretatt navneopprop.

Karl Pettersen bad om at forslag på representanter til tariff-rådene ble levert til valgkomitéen. Valgkomitéen skal ikke behandle disse i detalj, men gruppene skal ta stilling til forslagene.

Guddal refererte protokollen fra ettermiddagsmøtet tirsdag, og den ble godkjent.

LIKESTILLING MELLOM STATENS OG FYLKENES VEGARBEIDERE

Før EEC-debatten ble det tid til å behandle forslag nr. 40, sålydende:

Nr. 40

Avd. 16, Skjomen-anleggenes Fagforening, og
» 7, Vest-Agder Arbeidsmannsforening, foreslår:

Forbundet må gå inn for å få fylkets vegarbeidere likestilt med statens arbeidere.

Motivering:

Vi må få vekk skilnaden på fylkets og statens vegarbeidere. Slik det er i dag kan en fylkesvegarbeider nedstemme et forslag til ny overenskomst uten å risikere at han trenger å gå til streik. Mange fylkesvegarbeidere føler det også diskriminerende.

Landsstyret innstiller:

En orientering om fylkesvegarbeidernes stilling vil bli gitt på landsmøtet.

Ole Flesvig ga denne redegjørelsen: Dette har vært en langdryg sak. Vi har arbeidet med pensjonssaken helt fra 1957. Vi er kommet et skritt av gangen. Ved forrige traiffrevisjon tok vi opp spørsmålet, men vi fikk ikke noen generell løsning. Pensjonssaken blir nå tatt opp ved tariffrevisjonen. Fylkene skulle ha svart i januar i år. Vi har forhandlet med fylkene, men nå er By- og herredsforbundet blitt forhandlingspartner. Det er meningen at det skal opprettes en pensjonsordning som blir likestilt med statens. Ordningen skal generelt gjøres gjeldende fra 1. januar 1970. Det er imidlertid et par fylker som ført vil gjøre pensjonsordningen gjeldende fra 1. januar 1971. De fylker dette gjelder har da gått med på at i tilfelle det er noen som i løpet av 1970 har oppnådd pensjonsalderen, skal disse få utbetalt en bevilgningspensjon som svarer til det samme pensjonsbeløp som om ordningen var trått i kraft ett år tidligere, og dette har vi gått med på.

Når pensjonsordningen blir gjort gjeldende med tilbakevirkende kraft, innebærer dette at arbeiderne også må etterbetale pensjonsinnskudd. Slike etterbetalinger vil da bli fordelt over et lengre tidsrom.

Alle de arbeidere som har gått av med pensjon i mellomtiden skulle også etterbetale pensjonsinnskuddet, men det er vel uvisst om slikt pensjonsinnskudd blir krevd etterbetalt for de som allerede er pensjonister. Alle timer som er opparbeidet på stas- og fylkesvegarbeid vil telle likt for vedkommende arbeider. Forskjellen er at pensjonsutbetalingen vil skje fra to forskjellige pensjonskasser, men dette vil ikke arbeiderne komme til å merke. Statens Pensjonskasse og den opprettede pensjonskasse i Norges Byforbund — Norges Herredsforbund vil samordne dette seg imellom.

Øystein Larsen: Ved siste tariffrevisjon ble det opprettet den samme tariffavtale.

Karl Kolstad: Jeg håper denne opplysning er riktig.

Jakob Jakobsen, Sør-Trøndelag, uttalte sin store glede over den ordningen Flesvig hadde fortalt om. Vi må selvsagt få den samme pensjon enten vi har arbeidet for staten eller fylket, eller begge etater.

Med denne debatt anså man seg ferdig med forslag nr. 42.

EEC-SPØRSMÅLET

Landsmøtet gikk nå over til å behandle dagsordenens punkt 6: Orientering om EEC. Det ble trukket lodd om hvem av innlederne — statssekretær Ulf Sand og fellestillitsmann Ragnar Kalheim — skulle tale først, Ulf Sand ble trukket ut som første mann.

ULF SANDS INNLEDNINGSFOREDRA

Statssekretær *Ulf Sand* holdt dette foredraget:

Forhandlingene klargjør betingelsene.

I dag er Norge i forhandlinger for å få klarlagt betingelsene for et eventuelt medlemskap i et utvidet europeisk fellesskap (EF) — et EF der også Storbritannia, Irland og Danmark er med. Det er umulig å ta standpunkt til forhandlingsresultatet før det ligger på bordet. Først da er det mulig å ta et virkelighetsnært standpunkt for eller mot et norsk medlemskap.

Når forhandlingsresultatet ligger på bordet, skal det avholdes en rådgivende folkeavstemning. Å bryte forhandlingene nå, er i virkeligheten det samme som å nekte folk en demokratisk rett, nemlig fritt å få ta sitt standpunkt når alle fakta er klare.

Når forhandlingsresultatet er klart, må hver enkelt av oss veie det imot de politiske programmer en føler seg bundet av. For min del betyr det at jeg vil ta mitt standpunkt til medlemskap eller ikke, ved å veie forhandlingsresultatet mot LOs handlingsprogram og Arbeiderpartiets program. Finner jeg at disse programmer best lar seg realisere utenfor et utvidet EF på de oppnådde betingelser, vil jeg gå imot medlemskap for Norge. Finner jeg derimot at programmene best lar seg realisere innenfor et utvidet EF, vil jeg gå inn for medlemskap.

For min del vil jeg gjerne presisere at jeg ser det som sterkt ønskelig at vi får et forhandlingsresultat som vi finner akseptabelt. Alle andre resultater av den prosessen vi er inne i enn fullt med-

lemskap, vil gjøre at Norge ikke kommer med i de avgjørende beslutningssentra i vest-europeisk økonomisk politikk.

Dette gjelder både en assosieringsordning, en frihandelsløsning og en handelsavtale. Alle andre tenkelige løsninger enn medlemskap — ikke minst de å stå helt utenfor et utvidet EF — gjør at Norge ikke får være med på å ta de beslutninger som er av avgjørende betydning for vår framtidige utvikling.

Økonomi eller politikk.

Mange stiller spørsmålet om debatten om vårt forhold til EF er en debatt om økonomi eller politikk.

Dette er en aldeles umulig problemstilling. Spørsmålet om hvordan et land ønsker å utvikle sin økonomi — hvilke virkemidler som skal brukes — hvilke prioriteringer som skal foretas — er i virkeligheten spørsmål om politikk.

Det er i virkeligheten ikke mulig å skille samfunnsøkonomi og politikk.

De økonomiske beregninger som er foretatt er statiske — og dermed *kortsiktige* — beregninger som viser hvordan fortjenesten i enkelte bedrifter blir påvirket av de endrede markedsforhold. Ut fra slike kortsiktige beregninger kan det sies at sosialøkonomene er enige om at det ikke medfører noen økonomisk katastrofe å bli stående utenfor et utvidet EF.

På litt lengre sikt derimot — når en i tilsvarende beregninger også må ta hensyn til den vridning i handelen mellom landene som følger av endrede markedsforhold, og når en i beregningene må ta hensyn til den dynamikk som legger i en mer fornuftig bruk av de teknologiske og industrielle ressurser — da kan ikke sosialøkonomene lenger basere sine utsagn på viten alene. Vi har i dag ikke gode nok metoder for å få slike beregninger nøyaktige nok. Da blir det også et spørsmål om den enkelte sosialøkonoms tro og forhåpninger.

Men på *enda lengre sikt* — når diskusjonen i virkeligheten er en diskusjon om hvordan vi ønsker å organisere vår samfunnsøkonomi i framtida — da er vi i virkeligheten midt oppe i politikken. Spørsmålet blir da om vi ønsker å være med på oppbyggingen av planøkonomi i internasjonal målestokk, eller om vi ønsker å drive ene og alene vår planlegging innen landets grenser, slik vi har gjort til nå.

Internasjonal planøkonomi — nødvendig for selvråderetten.

Hovedspørsmålet på litt lengre sikt er om vi ønsker å bygge opp et planøkonomisk Vest-Europa. Det er — riktignok på mange måter

mangelfullt — utviklet en form for planlegging innen de enkelte land. I de første etterkrigsårene var Norge et foregangsland her, bl. a. med de nasjonalbudsjettmetoder som var utviklet her i landet.

Ønsket om en planlegging av samfunnsøkonomien har etter hvert slått igjennom i alle politiske avskygninger og i alle land i Europa. Det hører nå historien til at Høyre kalte de norske langtidsprogrammene for «Draumkveder».

Det som nå i virkeligheten er spørsmålet er om vi vil utvikle dette systemet videre, eller om vi også i framtida skal sette planleggingens grenser ved vår riksgrense.

Skal vi få en fornuftig organisering av vårt framtidssamfunn, må vi lære oss å bruke våre økonomiske ressurser mest mulig hensiktsmessig, ikke bare i det enkelte land, men også i større målestokk.

Hensiktsmessig bruk av de økonomiske ressursene kan bety meget. Hovedpoenget må være at vi disponerer ressursene på en slik måte at vi får en kvalitetsmessig bedring i det enkelte menneskes livskår.

Dette går dels ut på at vi må bruke våre ressurser for å skape det materielle grunnlag for en levestandardsbedring for alle grupper i vårt samfunn.

Men dels går dette også ut på at vi legger grunnlaget for en miljøvennlig politikk — at vi både nasjonalt og internasjonalt bruker ressursene på en miljøforbedrende måte.

Vi kan på nasjonalt plan føre en vekstpolitikk så meget vi selv vil, men får vi en konjunkturedgang i de land som ligger rundt oss, er det ikke mange dagene før problemene kommet hit også. I virkeligheten er vår såkalte «nasjonale selvråderett» på dette felt sterkt begrenset.

Kan vi derimot bidra til — på internasjonalt plan, gjennom internasjonal planlegging — å hindre at konjunkturedgangen i det hele tatt inntreffer, vil meget være oppnådd.

Men da må vi også inn i de besluttende sentra på internasjonalt plan. Står vi utenfor disse, blir vår råderett begrenset til at vi bare tilpasser oss den situasjon som andre land legger opp til.

Miljøproblemene.

At også miljøforurensningene er internasjonale problemer er vel alle i prinsippet enige om. Disse problemene er nå tatt opp i full bredde i EF, og Kommisjonen har utarbeidet et miljøverndokument. Det videre arbeid med dette er nå slik at Kommisjonen vil ta kontakt med de 6 medlemslandene og med søkerlandene med sikte på å finne fram til konkrete tiltak som kan settes ut i livet fra Kom-

misjonens side. I opplegget til det miljøpolitiske handlingsprogram som Kommisjonen legger opp til, blir følgende oppgaver prioritert:

1. Få redusert utslippene av noen av de farligste luftforurensninger og vannforurensninger.
2. Å minske de forurensningene som skyldes bruken av de enkelte produkter, og stoffer som skriver seg fra industrielle prosesser.
3. Et samordnet forskningsprogram på dette felt.
4. Bedre arealdisponering og sikring av naturområder.

Videre vil en vurdere de forvaltningsmessige problemer i forbindelse med miljøvern, en vil vurdere avfallsdisponeringen og en vil arbeide med overslag som viser de økonomiske kostnader ved et effektivt miljøvernarbeid.

Det er helt klart at det miljøprogram som her er skissert i Kommisjonens opplegg, i det alt vesentlige faller sammen med det opplegg vi etter hvert får for norsk politikk på dette området.

EFs opplegg på dette området vil bli et nødvendig supplement til vår egen politikk, og den vil bidra til at problemene lettere kan ses fra en internasjonal synsvinkel.

Fagbevegelsen i EF.

Fra enkelte hold er det blitt hevdet at vi ikke lenger kan fortsette med vårt nåværende system med frie forhandlinger mellom partene på arbeidsmarkedet om lønns- og arbeidsforhold om vi kommer med i EF.

I de nåværende EF-landene er pris- og inntektspolitikken — og dermed også det offentlige innflytelse på tariffpolitikken — organisert vidt forskjellig. Det ene ytterpunktet er Nederland, der det offentlige har drevet en meget aktiv pris- og inntektspolitikk i hele etterkrigstida, med forsøk på en sterk offentlig innflytelse over inntektstilleggene.

I Frankrike, Belgia og Italia, driver derimot det offentlige bare i liten grad egentlig inntektspolitikk.

Poenget er imidlertid at samtlige EF-land baserer seg på frie forhandlinger mellom partene i arbeidslivet om fastsettelsen av lønns- og arbeidsvilkår, og det er derfor absolutt ingen grunn til å tro at denne praksis vil bli endret for Norges vedkommende ved medlemskap.

Den innflytelsen som fagbevegelsen vil ha på de nasjonale lønnsforhandlinger vil derfor være avhengig av medlemskap i EF.

Dette gjelder også på andre områder på nasjonalt plan. Ser vi

på de nåværende EF-land, finner vi at fagbevegelsen ikke på noen måte har svekket sin innflytelse på det nasjonale plan gjennom deltagelsen i EF.

Internasjonal kapital organiserer seg på tvers av de formelle markeds grensene. Vi ser at framveksten av multinasjonale konserner skjer uansett om vi har større markedsdannelse eller ikke. Dette kan være produksjonsmessig rasjonelt, men det stiller oss overfor vanskelige styringsproblemer — styringsoppgaver som bare kan løses gjennom internasjonal planlegging.

Internasjonal kapital stiller også fagbevegelsen overfor nye og vanskelige oppgaver på det internasjonale plan.

Fagbevegelsens største sjanse på dette felt ligger i at vi får utviklet internasjonale organer — både offentlige organer som fagbevegelsen er med i, og egne organer for fagbevegelsen selv. Bare et aktivt arbeid i slike organer gir fagbevegelsen økte muligheter for styrke også på det internasjonale plan. Her er i virkeligheten EF-samarbeidet en av fagbevegelsens største sjanser.

Påstander i EF-debatten.

Den debatt vi har hatt om EF-problematikken, har vært skjemet av en rekke påstander som savner ethvert grunnlag i virkeligheten. Skremselsagitasjonen skifter innhold etter hvert, alt etter som forhandlingene avdekker det virkelige innholdet i påstandene.

Jeg synes likevel det er riktig at vi på det nåværende stadium av debatten ser på enkelte påstander som stadig kastes fram.

a) «Utlendingene vil kjøpe opp våre bedrifter.»

Prinsippet i dag er at våre konsesjonsbestemmelser beskytter de norske eierinteressene. I sammenheng med EF-problematikken kan vi i prinsippet inndele våre konsesjonsbestemmelser i to typer:

- a) De som diskriminerer utlendinger.
- b) De som ikke diskriminerer utlendinger.

Det er helt klart at de konsesjonsbestemmelser som diskriminerer overfor utlendinger må oppheves overfor EF-landene. Overfor tredjeland — altså land utenfor EF-området — kan de imidlertid opprettholdes uforandret.

Like klart er det imidlertid at de konsesjonsbestemmelser som ikke diskriminere overfor utlendinger kan opprettholdes. Og like klart er det at de kan skjerpes, dersom vi finner det ønskelig.

I dag er dette de langt fleste konsesjonsbestemmelser, og det er disse konsesjonsbestemmelsene som gir oss den beste kontroll med

eierutviklingen i næringslivet. Noen eksempler vil kunne illustrere tankegangen:

I dag er en bedrift konsesjonspliktig om den har en kraftleie på 1000 MW eller mer, uansett om bedriften er norsk eller utenlandsk eiet.

Ved senking av denne grensen, blir flere bedrifter konsesjonspliktige. Regjeringen vurderer derfor nettopp nå å senke denne konsesjonsgrensen til 500 MW.

Et annet eksempel: Aksjeoverdragelser, slik at mer enn 20 prosent av aksjene samles på en hånd, er etter gjeldende lovgivning konsesjonspliktig. Regjeringen vurderer nå å sette denne grensen ned til 15 eller 10 prosent.

Når vi i tillegg vet et Regjeringen vurderer innføringen av skjerpede konsesjonsbestemmelser for å sikre miljøvern-interesser og de ansattes interesser, samt vurdere innført statlig forkjøpsrett til aksjer — og at alt dette da må gjelde for norske og utenlandske bedrifter, for ikke å kolliderer med prinsippet om ikke-diskriminering — da vil en forstå at mulighetene til å holde kontroll med eierinteressene i norsk næringsliv, er like store enten Norge blir stående utenfor eller innenfor EF.

b) «Husleiene vil stige.»

Denne påstanden bygger på det faktum at enkelte rentesatser ligger noe høyere i de fleste EF-landene enn de gjør på de tilsvarende lån i Norge. Økt rentebelastning vil derfor slå ut i økte husleier, hevdes det.

Dette felles kapitalmarked vil føre til en utjamning i rentenivået mellom landene, noe som sannsynligvis vil føre til noe høyere renter på enkelte låntyper i Norge.

La oss se litt å gyldigheten av disse påstandene:

Vi kan i prinsippet dele kreditmarkedet i Norge inn i en offentlig og privat sektor.

Lån ytt gjennom de offentlige banker — statsbankene — vil fremdeles kunne opprettholde sitt rentenivå. Husbankfinansierte hus vil derfor ikke få stigende husleier som følge av EF-medlemskap.

Hva så med privatfinansierte hus?

Renten på privat langsiktig norsk lånekapital ligger noe lavere enn den tilsvarende rente i de fleste EF-landene. Det er derfor grunn til å regne med økt rente på langsiktig lånekapital i Norge som følge av EF-medlemskap.

Dette behøver imidlertid ikke slå ut i økte husleier. Ifølge bestemmelsene i EF er det intet til hinder for at det i Norge ytes

spesielle rentesubsidier til sosiale formål, og herunder også boligformål.

De økte rentekostnader i privatfinansierte boliger kan derfor subsidieres vekk. En annen sak er om vi er interessert i å gjøre dette for større luksusboliger.

c) «Norge blir oversvømmet av utlendinger ved EF-medlemskap.»

Dette er en av de aller verste påstandene, fordi den så lett kan misbrukes i det nasjonale overmots navn.

Påstanden bygger på at det vil bli innført et felles arbeidsmarked mellom Norge og EF-landene ved et norsk medlemskap. Derved vil utlendinger søke arbeid i Norge, og kanskje virke lønnsstrykende på vårt arbeidsmarked.

La oss se litt hvordan det felles arbeidsmarked har fungert i EF.

Antall fremmedarbeidere innen EF viser store variasjoner fra år til år, alt avhengig av situasjonen på arbeidsmarkedet.

La oss se på året 1969, da antall fremmedarbeidere i de 6 EF-land totalt sett var meget stort.

Til sammen var dette, ifølge tilgjengelig statistisk materiale en tilgang på 859 000 fremmedarbeidere i EF-landene i dette året. Det som så er det interessante spørsmålet, er hvor disse 859 000 fremmedarbeiderne kom fra. En skulle jo anta, siden Italia etter euro-eisk målestokk, har en stor arbeidsledighet (3,4 prosent i 1969), at mesteparten av de 859 000 fremmedarbeidere ville komme fra dette land. Det skulle jo eksistensen av det felles arbeidsmarked føre til.

Av de 859 000 var det imidlertid bare 145 000, eller 16,9 prosent, som kom fra Italia. 22 000, eller 2,6 prosent, kom fra andre EF-land, mens hele 692 000 arbeidstakere, dvs. hele 80,6 prosent, kom fra land utenfor EF-området.

Jeg har for illustrasjonens skyld brukt tall fra 1969, men et tilsvarende mønster har vi for de enkelte år.

Poenget er altså at de langt fleste fremmedarbeidere i EF-landene kommer fra land utenfor EF-området, altså land som ikke er med i det felles arbeidsmarked.

Vandringene av arbeidskraft går altså på tvers av de formelle skiller for det felles arbeidsmarkedet.

Hva så med Norge om det opprettes et felles arbeidsmarked med EF-landene?

I de siste årene er det så å si ikke nektet arbeidstillatelser for arbeidstakere fra EF-landene som har kommet til Norge og søkt arbeid her. I og med at vi ikke har nektet arbeidstillatelser, har vi

altså i virkeligheten hatt et system overfor EF-landene som funksjonerer som et felles arbeidsmarked.

Dette har ikke skapt spesielle problemer for Norge. På tross av at arbeidstakere fra EF-landene ikke er blitt nektet arbeidstillatelse i Norge, har ikke arbeidstakere fra EF-landene bidratt til å skape vanskeligere forhold på vårt arbeidsmarked, og det kan ikke påvises at de har virket lønnstrykkende.

En annen sak er selvfølgelig at det eksisterer *problemer* i forbindelse med fremmed arbeidskraft, problemer som bl. a. har sammenheng med språkvanskeligheter, forskjellige miljømessige og kulturelle egenarter og utdanning.

Men dette gjelder all fremmed arbeidskraft, enten de kommer fra EF-land eller fra andre land, og har intet med den spesielle EF-problematikken å gjøre.

d) «Våre hytter, fritidshus og hytteområder blir kjøpt opp av utlendinger.»

Under forhandlingene er det klarlagt at dette ikke er en holdbar påstand. Vi kan, i vår konsesjonspraksis på dette felt, om vi blir medlem i EF, diskriminere overfor folk som ikke er bosatt i Norge.

Det er altså bostedet som blir avgjørende. I praksis betyr dette at en nordmann bosatt i Norge kan behandles med fortrinnsrett framfor f. eks. en vest-tysker bosatt i Vest-Tyskland. Er derimot vest-tyskeren bosatt i Norge, kan vi ikke diskriminere mot ham.

Dette blir ikke noe problem, fordi de aller fleste vest-tyskere nå engang er bosatt i Vest-Tyskland.

e) «Vi kan ikke føre noen selvstendig sosialpolitikk om vi blir medlem av EF.»

Dette utsagnet bygger hovedsakelig på at det i Roma-traktaten heter at sosialpolitikken i EF-landene skal harmoniseres.

EF-landenes trykkesystemer varierer imidlertid fra land til land innen området, og den andel av bruttonasjonalproduktet som går til sosiale formål varierer sterkt.

Det er riktig at EFs organer er interessert i en harmonisering av trykkesystemene, men det en da først og fremst har i tankene er å få de sosiale tilbakeliggende områdene, bl. a. Sør-Italia, opp på et forsvarlig sosialt nivå.

Norsk sosialpolitikk — som i internasjonal sammenheng har et forholdsvis høyt nivå — vil i det hele tatt ikke bli berørt i negativ retning ved et norsk EF-medlemskap.

f) «Vi kan ikke drive en fornuftig distriktspolitikk om vi kommer med i EF.»

Denne påstanden bygger av og til på en tro om at vi må harmonisere virkemidlene i den økonomiske politikk om vi kommer med i EF, og av og til har påstanden et slags ideologisk fundament om at selve det økonomiskpolitiske system som eksisterer i EF skaper en sentraliseringsvirkning.

Begge deler er like galt. Norge kan opprettholde og videreutvikle de virkemidler vi selv vil i distriktutbyggingen, uavhengig av om vi kommer med i EF eller ikke. Vi kan fortsette med investerings-tilskott og vi kan innføre etableringskontroll i pressområdene om vi finner dette ønskelig. Vårt statsbanksystem kan fortsette, og det kan videreutvikles. Våre private kredittinstitusjoner kan bli samfunnsinstitusjoner, avhengig av vår egen politiske vilje, men uavhengig av EF-medlemskap eller ikke.

Påstanden om at selve det økonomiske system som EF bygger på i seg selv, skaper et sentraliseringsproblem, holder ikke i virkeligheten. Det som kalles sentralisering av den økonomiske politikk i EF, er i virkeligheten et samarbeid om den del av den økonomiske politikk som landene har felles interesser i, f. eks. konjunktur- og stabiliseringspolitikken. Men et slikt samarbeid vil selvfølgelig ikke virke effektivt om de enkelte land nærmest føler at de tvinges til å føre en politikk mot sin vilje.

Alt internasjonalt samarbeid, også på det økonomiske området skjer i virkeligheten på frivillighetens grunnlag.

Avslutning.

Enkelte tar avstand fra EF-samarbeidet fordi de hevder at Roma-traktaten er gjennomsyret av kapitalistisk tankegang.

Det lar seg imidlertid vanskelig påvise hva som er kapitalisme i Roma-traktaten.

I virkeligheten er det en rammetraktat, som skaper nye muligheter for internasjonal økonomisk planlegging, men som ellers stiller medlemslandene fritt m.h.t. hvilken politikk de vil føre.

Små land har i dag i virkeligheten svært begrensede manøvreringsmuligheter i internasjonal økonomi. Stiller en seg utenfor de internasjonale beslutningsprosesser, amputerer en i virkeligheten sin selvråderett. Da må de små land bare tilpasse seg det som andre land gjør.

Er en derimot med i internasjonalt samarbeid, har en muligheter til å være med der hvor avgjørelsene tas. Da gis selvråderetten et nytt innhold. Vi ser da også nå hvordan Sverige forsøker å manøvr-

rere seg inn i en forhandlingsposisjon, slik at svenskene skal komme med i de besluttede organer i EF.

Jeg er klar over at det kan innvendes mot dette at internasjonalt samarbeid kan være meget mer enn det samarbeid som er utviklet i EF. Det finnes da alternativer, sier en.

Poenget er imidlertid at i EF har en kommet betraktelig lenger i dette samarbeidet enn en har gjort i noen andre internasjonale samarbeidsorganisasjoner. Det er dette som må være vårt tankekors: Vi kan ikke bygge vår framtid på ønsketenkning og luft-slott — vi er nødt til å ta hensyn til realitetenes verden.

RAGNAR KALHEIMS INNLEDNINGSFOREDRA

Fellestillitsmann *Ragnar Kalheim* holdt dette foredraget:

Striden om medlemskap i Fellesmarkedet har vi hatt gående i ca. 10 år i vårt land. Denne striden har vært særdeles intens etter at Stortinget i juni 1970 med 137 mot 17 stemmer vedtok å søke om medlemskap i EEC. Og denne striden vil ytterligere tilspisse seg i framtida.

På et meget viktig punkt er motstanderne og tilhengerne øyensynlig enige. Vi er enige om at vi står foran en historisk avgjørelse, men før denne avgjørelsen i Stortinget skal spørsmålet forelegges for en rådgivende folkeavstemning, antakelig på ettervinteren. Denne rådgivende folkeavstemning vil bli lagt til for Stortingets endelige avgjørelse. Det må $\frac{3}{4}$ flertall forat medlemskap skal kunne vedtas.

Vi skal ikke være redde for å ta denne striden, men den må ikke føre til en splittelse av fagbevegelsen. Også på dette punkt bør det være enighet mellom motstandere og tilhengere. Det er et historisk valg, som må tas på et saklig grunnlag.

Vi bør også være enige om at denne historiske avgjørelsen for Norge ikke ligger i hva slags landsbrukspolitikk eller hva slags fiskeripolitikk Norge skal følge som medlem av Fellesmarkedet. Det er helt andre ting vi må ta stilling til.

Den historiske avgjørelsen gjelder spørsmålet om å inngå en traktat som for oss fagorganiserte har den underlige bestemmelse at den ikke har noen prøvetid og ikke noen oppsiingstid. Den er ugjenkallelig. Du kommer inn, men du kommer ikke ut igjen, hvis du ikke liker den. Et liknende valg har Norge aldri stått overfor. Vi skal inngå en avtale, som vi ikke kan bli løst fra. Vi har et ordtak som passer på dette forhold: Gir du Fanden lillefinger'n, så tar'n hele handa. Vi har alt gitt bort lillefinger'n, men vi har ennå ikke revet handa tilbake, men det er nettopp det vi må gjøre i dag.

Som kjent er det ingen som har stått fram i ordskiftet om EEC og sagt at de er tilhengere av EEC. Det er faktisk ingen tilhengere. De sier at de ikke har tatt standpunkt. Vi hørte nettopp av Ulf Sand at heller ikke han hadde tatt noe standpunkt. Han og alle de andre vil vente og se på resultatet av forhandlingene.

Nå er jo dette en framgangsmåte som samsvarer med vår organisasjonspraksis. Vi innleder forhandlinger og tar standpunkt når resultatet foreligger. Det er en god gammel regel i fagbevegelsen. Under normale forhold ville dette være den mest korrekte framgangsmåte, men det er et *men*. . . Det er ikke tale om normale forhold. Forutsetningen for at Norge blir medlem er at Norge på forhånd godtar alle prinsipielle mål, som Fellesmarkedet har stilt opp, og vi må godta det organisasjonsapparat som er opprettet i Brussel. Da først skal Norge få lov til å forhandle om detaljer. Forhandlingene dreier seg bare om tilpasninger til fellesmarkedet politikk. Det er dette som er tilfellet. Derfor den sterke motstand. Det er ikke riktig som det blir påstått at det ikke er tatt noe standpunkt. De som har vært med på å søke medlemskap har alt tatt standpunkt. Det er motstanderne som har gått mot Roma-traktaten.

Tilsynelatende var saken om norsk medlemskap i Fellesmarkedet avgjort da Stortinget i juni i fjor hadde gjort sit tvedtak. Det var alle de politiske partier som sto bak vedtaket. Bare 7 fra Arbeiderpartiet, 7 fra Senterpartiet og 3 fra Kristelig Folkeparti dissenterte og stemte mot. Bak vedtaket sto også praktisk talt hele den norske presse. Rederforbundet, Industriforbundet, Arbeidsgiverforeningen, en rekke andre forbund og toppledelsen i LO sto bak. Med andre ord en oppsamling av makt på tverrpolitisk grunnlag. Til overmål viste en undersøkelse for 1 år siden det resultatet at 51 prosent av det norske folk sluttet opp om avgjørelsen, mens 37 prosent var mot.

Hva er situasjonen i dag. Den siste Gallup som for 2 uker siden ble tatt opp viser at det bare er 18 prosent som går inn for fullt medlemskap eller andre former for tilslutning, mens hele 72 prosent er motstandere av medlemskap i EEC. 10 prosent har ikke tatt noe standpunkt. Innenfor Arbeiderpartiet er 18 prosent tilhengere. 74 prosent tilhører de borgerlige partier. Blant ungdomsorganisasjonene er det bare Unge Høyre som går inn for medlemskap. Alle de andre er mot. En svingning på mer enn 2—3 prosent når det gjelder vanlig stemmegivning blir betraktet som oppsiktsvekkende utslag. Hva skal man si om svingningen i norsk opinion når det gjelder EEC? Også i Stortinget er det skjedd en svingning. Da Stortinget i juni i år voterte over et EEC-forslag var det 37 som stemte for brudd i forhandlingene.

Hva er forklaringen på denne veldige forandringen i opinionen?

Det er gjort forsøk på å gi en forklaring. Det har vært sagt at det norske folk er blitt utsatt for demagogi. Ulf Sand sa det ikke like ut, men vi husker at handelsminister Per Kleppe i sommer ga uttrykk for noe liknende da han uttalte: «De som er motstandere er blitt offer for det lave informasjonsnivået».

Hvor er det man finner det lave informasjonsnivå? Jeg tror ikke det er på motstandersiden. Derimot har vi eksempler på en informasjonsvirksomhet som er av en slik art at den karakteriserer seg sjøl. Jeg skal sitere fra en av de informasjonsbrosjyrer som er sendt ut av Utenriksdepartementet. I innledningen til en brosjyr om sosialpolitikken heter det:

«Roma-traktaten er en økonomisk avtale som er sterkt preget av sosial tankegang. Allerede traktatens innledning gjør det klart at økonomiske og sosiale spørsmål skal vurderes i sammenheng, idet medlemslandene erklærer at de er besluttet på å «sikre sine lands økonomiske og sosiale framgang».

Dette innledningsavsnittet virker ganske overraskende og sjokkerende på de fleste. Jeg skal nå sitere en mann, som må formodes har ganske god greie på sosiale spørsmål, og som kan uttale seg med en viss autoritet. Han sier følgende i en tale han holdt:

«Det som klart skiller Norge fra EEC-landene i den sosialpolitiske sektor er selve prinsippene som sosialpolitikken drives etter. Det er en vesensforskjell mellom Norge og EE-landene. I EEC er prinsippene at trygde o. l. er knyttet til organisasjoner i arbeidslivet, mens i Norge er de knyttet til norsk statsborgerskap. Dette betyr at innenfor EEC er det en mengde mennesker som faller utenfor de vanlige trygde- og pensjonsordninger. Her i Norge har alle rett til syketrygd, arbeidsløshetstrygd osv. så lenge de overhodet er i arbeid, det er sørget for dekning for *hele* befolkningen. Dette er en veldig viktig ting å være klar over, man må anse at større grupper av nødstedte i EEC-landene blir nødt til å falle tilbake på de rent sosiale tiltak enn i Norge. Disse grupper av mennesker er i de fleste EEC-land henvisst til de tradisjonelle veldedige organisasjoner, som kirker, klostre osv. Dette har overhodet ikke noe preg av en *rett* til sosialhjelp, dette er en ren veldedighet, og det er her vesensforskjellen ligger mellom Norge og EEC-landene. Dette kan komme til å gå ut over oss i framtida, vi kan risikere at disse som faller utenfor trygdeordningene i EEC-landene kom-

mer til oss, slik man har opplevd det i USA. Der opererer de forskjellige statene med helt ulike trygdeordninger, og man får enorme flyktninger av de vanskeligst stilte i landet til stater med en mer utbygd sosialhjelp. Folkeflytningen fra Sørstatene til Nord-statene har resultert i den overopphetede situasjonen i storbyene der, med ghettoer, opptøyer og en enda verre slum enn før.»

Hvem er det som har sagt dette? En demagog, en ansvarsløs motstander av EEC? Nei, jeg kan fortelle at det jeg har sitert er ingen ringere enn dosent og sosialmedisiner Per Sundbø, som bl. a. har vært formann i Det norske Arbeiderpartis sosiale utvalg.

Det var kraftig kost, og det står i sterk motstrid til det som Ulf Sand sa. Han sa at vår sosialpolitikk ikke ville bli berørt av EEC's sosialpolitikk. Vi trenger vel ikke betvile at dosent Sundby er kommet med sin sosialpolitiske erklæring ut fra ønsket om å gi objektive opplysninger, nøytrale opplysninger. Ulf Sand uttalelse bærer imidlertid preg av at han har tatt standpunkt på forhånd.

Jeg tror det er en meget lettfattelig forklaring på den svingning i opinionen som har funnet sted. Det norske folk er selvsagt ikke falt som offer for demagoger og kverulanter.

Det blir sagt at man bør vente på resultatet av forhandlingene. Når man forhandler tar man sikte på å gjøre forandring, skape noe nytt, skape en ny virkelighet. Hva skal det forhandles om? Skal Fellesmarkedets udemokratiske organisasjon forandres, skal de avgjørende prinsipper om fri kapitalbevegelse, fri etableringsrett og fritt arbeidsmarked forandres? Nei, det er det ikke tale om. Det er det norske samfunnet som skal forandres. Det skal gjennomføres en ny politikk for de fagorganiserte, for fiskerne og for høndene og en ny økonomisk politikk skal etableres. Har høndene reist krav om dette? Har fiskerne og kystbefolkningen bedt om dette? Har de fagorganiserte reist krav om fri kapital- og etableringsrett? Nei, verken lokalt eller sentralt. Da må det bli krise, da må det bli strid. Dette med medlemskap i EEC har ikke rot i grunnorganisasjonene.

La meg se på et av de argumenter som har vært brukt for å forsvare medlemskap i EEC. Forurensingsproblematikken har vært brukt som argument for at vi måtte gå inn. De små land vil ikke alene kunne løse forurensingsproblemlene. Nei, det er noe alle er klar over. Vi kan ikke løse disse problemer lokalt eller regionalt. Heller ikke på nasjonalt grunnlag, men bare gjennom et internasjonalt samarbeid. Men skal vi nå fram til en løsning må det skje på tverrpolitisk grunnlag og på tvers av de politisk-økonomiske blok-

kene. Det må løses i de internasjonale fora. Det pågår nå et arbeide for å løse foreurenningen i Østersjølandene. Sverige, Finland, Danmark, Polen, Sovjet-Samveldet og Øst-Tyskland har tatt opp et samarbeid for å komme fram til praktiske ordninger. Østersjøen står i fare for å bli et dødt havn. Her ser vi at nasjoner på tvers av politiske motsetninger finner fram til samarbeid. På samme måte må forurensingsproblemet bli løst i internasjonal målestokk. På tvers av landegrensene, på tvers av blokker. La oss derfor ikke bruke dette argument i striden omkring EEC!

Jeg vil for øvrig berømme Ulf Sand, som i et hvert fall skiller seg gledelig ut fra mange av sine meningsfeller ved at han ikke påstår at medlemskap i EEC er absolutt nødvendig av økonomiske grunner. Ulf Sand er økonom sjøl, og han er klar over at alle økonomer hevder at Norges medlemskap *ikke* vil innvirke på landets økonomi, at det ikke er ensbetydende med økonomisk ruin hvis vi blir stående utenfor.

Saken er at de som forsvarer vedtaket om at vi skulle forhandle i Brussel alt har tapt diskusjonen. Det eneste argument de nå fortvilet holder fast på er at hvis England og Danmark blir medlemmer og hvis Sverige får en eller annen løsning, så *kan* vi ikke stå utenfor. I den sammenheng vil jeg peke på at Fellesmarkedets folk representerer 5 prosent av jordens befolkning. Det som etter min mening er viktig er at vi hindrer en splittelse i Norden, og her sitter vi med nøkkelen til en nordisk løsning. Vi må sørge for at Norden ikke blir splittet. Vi står foran en hard politisk kamp. Det begynner nå å bli klart at det eneste kort tilhengerne har tilbake er skremmelspropagandaen, at vi kan bli isolert og at dette vil føre til en økonomisk katastrofe. Vi reiser oss til motstand mot denne skremmelspropaganda. Vi krever at vi sjøl må få avgjøre den kurs vårt land skal ta, at vi sjøl må få bestemme i vårt land.

TO FORSLAG — ET FLERTALS- OG ET MINDRETALSFORSLAG FRA LANDSSTYRET

Dirigenten opplyste at det forelå to forslag i saken. Et flertall på 16 i landsstyret fremmer sitt forslag og et mindretall på 11 stemmer har sitt forslag. Han refererte disse forslagene:

FLERTALLETS FORSLAG

1. Norsk Arbeidsmandsforbunds landsmøte ser det som sitt mål å bidra til å utvikle et verdenssamfunn der det arbeidende folk selv styrer den økonomiske og sosiale utvikling.

2. For å nå et slikt mål må norsk arbeiderbevegelse bygge ut samarbeidet med arbeiderbevegelsen i andre land. Det er arbeiderbevegelsen — og bare den — som kan bekjempe storkapitalens meningsløse sløsing med naturressurser, utnyttning av arbeiderklassen i rike som i fattige land og den økende forurenningen.
3. Vi står i dag i en situasjon hvor storkapitalen er i ferd med å styrke sine maktposisjoner gjennom en maktkonsentrasjon i store konsern. Gjennom Roma-traktaten og samarbeid i Vest-Europa har disse mektig kreftene befestet sine posisjoner.

Prinsippene om fri kapitalbevegelse — fritt arbeidsmarked — fri etableringsrett tilfredstillende direkte et svar på storkapitalens behov. Det reduserer mulighetene for folkevalgt kontroll med samfunnsutviklingen, og flytter viktige beslutninger fra Norge til overnasjonale ikke-sosialistiske organer enten det nå er kapitalistiske eller byråkratiske maktsentra.

4. I en slik situasjon er de uvesentlig å diskutere forhandlingsresultatet etter som det ikke forhandles om å endre EEC's grunnleggende prinsipper. Det vesentlige i spørsmålet om Norges forhold til EEC er hvilken samfunnsutvikling vi ønsker i Norge. I denne sammenheng har forhandlinger om sektorinteresser på områdene landbruk og fiske begrenset betydning for norske lønsmottakere.
5. Enkelte EEC-tilhengere forsøker med alle midler å skremme Norge inn i EEC med påstander om økonomiske problemer dersom vi blir stående utenfor. Vi vet nå at dette ikke er riktig — de fleste norske fagøkonomer sier at rent økonomiske argumenter ikke kan tas til inntekt for medlemskap.
6. Det er mektige og innflytelsesrike grupperinger som går inn for å få Norge inn i EEC, så som hele den organiserte pengemakten — deler av departementsbyråkratiet — det meste av den politiske eliten. Tilhengerne har kontroll med det meste av pressen og nyhetsformidlingen. Tilhengerne har også en aktiv støttespiller i det nåværende EEC, da det innen disse land er sterk interesse for å få Norge med som medlem.
7. Det er særlig viktig at arbeiderklassen ikke blir splittet i dette spørsmålet. N.A.F.s landsmøte vil tilkjennegi både respekt og anerkjennelse til yrkespolitikere, men samtidig vil man minne om at fortiden har vist at yrkespolitikere har tatt katastrofalt feil. Framtida hører det unge Norge til, og landmøtet vil oppfordre alle medlemmer og tillitsmenn til å slutte opp om fagbevegelsens ungdomsorganisasjon, AUF, i det arbeid den driver

for å samle norsk arbeiderbevegelse om motstanden mot norsk medlemskap i EEC.

8. I denne alvorlige situasjon er det viktig at alle motstandsgrupperinger åpent tilkjennegir sitt standpunkt og går aktivt inn for å motarbeide norsk medlemskap i EEC.

MINDRETALLETS FORSLAG

Spørsmålet om norsk medlemskap i EEC er en viktig og vanskelig sak.

Myndighetene har gitt uttrykk for at, før det norske Storting tar den endelige avgjørelsen skal folket få si sin mening i form av en rådgivende folkeavstemning. Det må være myndighetenes ansvar å gi saklig og objektiv informasjon, slik at den vanlige mann og kvinne kan treffe sitt valg til beste, ikke bare for vårt land, men også for den øvrige verden.

Landsmøtet i Norsk Arbeidsmandsforbund vil be forbundets medlemmer om å sette seg nøye inn i dette spørsmål, og om at de deltar i folkeavstemningen.

I likhet med Landsorganisasjonen i Norge, finner landsmøtet i Norsk Arbeidsmandsforbund ikke å kunne ta noe konkret standpunkt til Norges tilknytningsforhold til det Europeiske Fellesskap, på det nåværende tidspunkt. Først når en i detalj kjenner forhandlingsresultatet er tida inne til å fatte endelig standpunkt.

For norsk arbeiderbevegelse må det være en forutsetning for medlemskap at de demokratiske rammer innen fellesskapet er så vide at LOs handlingsprogram kan gjennomføres i vårt land.

Landsmøtet krever at Landsorganisasjonen innkaller til ekstraordinær kongress for å behandle vårt forhold til det Europeiske Fellesskap når forhandlingsresultatet foreligger.

Dirigenten: Vi har alt en omfattende talerliste, og vi er nødt til å nedsette taletiden. Vi foreslår 5 minutter for første og 3 minutter for annet innlegg, bortsett fra Øystein Larsen og Knut Westgaard som innleder om de to foreliggende forslag.

Dirigentens forslag ble vedtatt enstemmig.

Øystein Larsen: Vi har nå hatt to innledningsforedrag — ett mot og ett for tilslutning til EEC. I landsstyrets møte i vår forelå en søknad om støtte til Folkebevegelsen. Dette ble besluttet utsatt til landsmøtet. Landsstyret var enig om å foreslå en uttalelse. Det forslaget som landsstyret slutter opp om går i samme retning som Kalheims innledningsforedrag. Det vi regner som hovedsak er Roma-

traktaten. Det er den vi går mot. Vi kan ikke se at de forhandlinger som nå pågår kan ha noen betydning for vårt syn. Det er små grupperinger innenfor det norske folk som har interesse av tilslutning. Propagandaen for tilslutning har da heller ikke hatt noen gjennomslagskraft. Vi peker i vårt forslag til uttalelse på at vi gir vår fulle støtte til AUF. I forbindelse med AUF vil vi føre kampen mot EEC. Mindretallet foreslår «vent — og se-politikk». Det er politikk vi ikke kan godta. Vi ser at LO står på samme linje og at ledelsen her vil dempe ned på diskusjonen. Mindretallet vil sitte på gjerdet. De aller fleste har imidlertid tatt sitt standpunkt. Det er en bevisst forhandlingstaktikk, og en kan få mistanke om at man forsøker å lure oss inn i EEC. Det er kanskje en påstand som vil bli møtt med at LOs og DNAs ledelse ikke har tatt standpunkt for innmeldelse. Formelt er kanskje dette riktig, men det foreligger mange uttalelser fra framtrepende tillitsmenn i LO, som viser at det er tatt standpunkt. Den tidligere nestformann, Odd Højdahl, som har gitt en klar uttalelse om tilslutning til EEC uansett forhandlingsresultatet. Også LOs formann har i et intervju med Dansk Arbejdsmands- og Specialarbejderforbunds fagblad tatt et uforbeholdent standpunkt for.

Det blir pekt på at LO har lagt opp til en informasjon om EEC. Ja, det er gitt adgang til EEC-turer. Vi har også her representanter med på disse EEC-turene. Her har vi aldri hørt noen innvendinger mot EEC. LO har også ansatt en egen mann i Brussel. Vi er ikke mot internasjonalt samarbeid fordi vi er mot EEC. Vi er medlem av vår faglige Internasjonale, og vi vil fortsatt være med i det faglige internasjonale samarbeid. Vi burde også søke kontakt med engelskmennene. De går mot tilslutning. Det engelske gruvearbeiderforbundet er enstemmig gått mot innmeldelse i EEC.

Kalheim pekte på Norden, og jeg gir min fulle tilslutning til ham på dette punkt. Vi kan risikere å drive inn en kile mellom de nordiske folk. Jeg vil anbefale flertallets forslag.

Knut Westgaard, forbundsstyret, ville først komme med et par merknader til Øystein Larsens innlegg. Formannen sa at han hadde følelsen av at vi kanskje ble lurt med på noe. Jeg har den tiltro til LOs ledelse og Det norske Arbeiderpartis ledelse at de ikke ønsker å lure noe inn på oss. Kalheim sa at Roma-traktaten er ugjenkallelig, og dette har Larsen gitt sin tilslutning til. Fellesskapet kan vel være gjenstand for utvikling, og dermed også Roma-traktaten.

Kalheim sa at Ulf Sand ikke pekte på noen ulemper ved medlemskap i EEC. Jo, han pekte på mulighetene vi hadde innenfor EEC.

Jeg skal ikke her komme inn på de generelle tingene i forbindelse med EEC. Et flertall på 16 medlemmer legger fram et forslag som

innbyr landsmøtet til å ta et klart standpunkt mot medlemskap. Et mindretall har stemt for at landsmøtet, Norsk Arbeidsmandsforbund, ikke skal ta et standpunkt på det nåværende tidspunkt.

Disse to uttalelsene gir ikke uttrykk for forskjellige syn på EEC, men to forskjellige syn på *behandlingsmåten*. Det er en viktig sak. Hvorfor skal vi ikke ta med oss resultatet av forhandlingene? LO har rådet forbundene til ikke å gjøre endelige vedtak. Flertallet ser bort fra denne tilråding. Jeg tar opp mindretallets forslag og anbefaler landsmøtet å gå inn for det.

Anders Bjarne Rodal, forretningsfører i Møre og Romsdals Arbeidsmandsforening: Er fagbevegelsen radikal eller konservativ? Vi vet hva vi har, men vi vet ikke hva vi får. Regjeringen har lagt fram en omfattende melding om EEC, men før avgjørelsen blir truffet, skal saken legges fram for folket til avstemning. Det må da være riktig å vente på forhandlingsresultatet. Det er vanlig organisasjonspraksis. Her skal vi ikke kjøpslå om våre prinsipper. Det foreligger to forslag i denne saken. Flertallsforslaget inneholder krav om brudd i forhandlingene. Jeg anbefaler forslaget fra Knut Westgaard.

Etter forslag fra dirigenten ble det satt strek for de inntegnede talere. Det sto 24 på talerlista.

Ivar Seljeseth, Sogn og Fjordane (til forretningsordenen): Her forekommer det gjentakelse på gjentakelse. Gikk det ikke an å votere med en gang? De fleste har gjort seg opp en mening.

Torbjørn Jonassen, forretningsfører i Sogn og Fjordane arbeidsmandsforening: EEC bygger på pengesekken. Samme hvilke overgangsordninger vi får, så vil ikke grunnlaget endre seg. Vår råderett blir helt illusorisk hvis vi går inn. Jeg anbefaler flertallets forslag.

Knut Nymoen, Buskerud, syntes dette var en vanskelig sak, men forhandlingene måtte fullføres. Vi må først se resultatet. Først skal det holdes en folkeavstemning, og så skal Stortinget ta den endelige avgjørelse. Vi må ha denne tillit til våre folkevalgte. Han anbefalte Westgaards forslag.

Odd Olavsén, Vestfold: Hvem kommer til å betale kalaset hvis vi går inn i EEC? Jo, det blir arbeiderne. Sand var ikke redd for den fri kapitalbevegelsen. Han er statssekretær, men vi som står på arbeidsplassen vil nok få merke følgene. I et utvidet marked vil vi ganske sikkert oppleve lønnstrykking. Vi vet hva vi får når vi går inn i EEC. — Jeg savner en del i det forslaget som er lagt fram av flertallet i landsstyret. Punkt 7 synes jeg er svakt utformet. Alle ungdomsorganisasjoner går mot EEC. Derfor er det uriktig å peke bare på AUF. — Jeg advarer mot å stole alt for mye

på de folkevalgte. Vi må stole på de fagorganiserte. Olavsén ville foreslå at punkt 7 ble forandret og at det ble tilføyet et nytt punkt. Han refererte dette forslaget.

Dirigenten beklaget at det ikke lenger var adgang til å fremme forslag. Det var satt strek.

Jens Fuglesteg, Telemark, syntes ikke det kom fram nye momenter i dikusjonen, og han ville forslå at det ble votert med en gang.

Halvard Lund, Rausand: Jeg ser det slik at vi skal ta en avgjørelse etter at forhandlingsresultatet foreligger, og først etter at saken er blitt forelagt folket til en rådgivende avstemning.

Asmund Opponnen, Kirkenes, minnet om at man i sin tid hadde hatt en Berlin-Roma-akse. EEC er en gammel tanke som er tatt opp og gitt et nytt ansikt. Sand sa at det var umulig å ta standpunkt i dag, men i et innlegg på 25 minutter gir han EEC sin anbefaling. Her gjøres forsøk på å fordunkle saken. Jeg vil anbefale forslag nr. 82 fra Nordens Klippe.

Karl Kolstad, Vest-Agder, var glad for det klare standpunkt som landsstyrets flertall hadde tatt. Jeg vil så sterkt jeg kan advare mot et medlemskap i EEC. Stem for flertallsforslaget!

Hans O. Kleiven, landsstyret: Det rår mange uklare punkter. Det er vedtatt av Stortinget med stort flertall å oppta forhandlinger. Forhandlingene skal følges av en rådgivende folkeavstemning. Det er uttalt av alle partier at de vil bøye seg for en folkeavstemning. Ville det da ikke være riktig å avvente forhandlingsresultatet? Det er sagt i flertallsforslaget at yrkespolitikere kan ta feil. Ja, vel alle kan ta feil — Ragnar Kalheim, Ulf Sand og flertallet i landsstyret. Vi står foran et valg. Jeg tror det ville være en dårlig ting om Norsk Arbeidsmandsforbunds 27. landsmøte skulle innlede en splittelse i norsk arbeiderbevegelse. Derfor vedta mindretallets forslag.

Oskar Andersen, Bergen-Hordaland: Etter å ha hørt de to innledere er jeg fullstendig desorientert. Hva vil skje hvis vi ikke slutter oss til EEC? Jeg har ennå ikke tatt standpunkt til hvilket forslag jeg vil stemme for.

Jon Sørffjordmo, Sulitjelma: Det er et vanskelig spørsmål vi står overfor. Det heter i flertallsforslaget at yrkespolitikere kan ta feil. Men også andre kan ta feil. Vi er vant til å ta standpunkt når alle forhold er klarlagt. Etter min mening er ikke dette tilfelle i dag, og det ville være galt å ta et standpunkt. La oss vente til forhandlingsresultatet foreligger. Det er folket i valg som skal standpunkt. Det er sagt at man vil lure oss inn i EEC, men vi har høve til å si vår mening når forhandlingsresultatet foreligger. Det vil etter min mening være uriktig at landsmøtet tar denne avgjørelse og

binder våre medlemmer. La oss med åpent sinn vente og se hva som blir resultatet. Jeg vil stemme for mindretallets forslag.

Asbjørn Overvik, Sør-Trøndelag: Det ville være et brudd med våre radikale tradisjoner hvis en kongress i Arbeidsmandsforbundet unnlot å ta et standpunkt. Landsmøtet har bare én ting å gjøre: å vedta flertallets forslag. Mindretallets forslag går ut på at vi ikke skal ta stilling til en så viktig sak. Resonnementet er at vi ikke er i stand til å se rekkevidden i denne saken. Vi skal overlate det til fagfolkene. I denne sammenheng vil jeg spørre: Hva blir det da igjen av demokratiet i hverdagen? Vi fikk en klar advarsel fra Aspengren om blokkdannelser, han advarte mot slike tendenser. EEC betyr at vi oppretter nye grenser, en ny blokk. Jeg vil anbefale flertallets forslag vedtatt.

Odd Olsen, forretningsfører i Sør-Trøndelag arbeidsmandsforening: Dette spørsmålet er meget viktig. Vår avdeling har behandlet spørsmålet i styret og i representantskapet. Og vi har tatt et klart standpunkt. Det blir sagt at vi som er mot EEC går mot de demokratiske rettigheter. Er det å styrke de demokratiske rettigheter å gi de kapitalistiske krefter frihet. — Oskar Andersen savnet saklige utredninger om hva som ville skje hvis vi ble stående utenfor EEC. Det er enstemmighet blant fagøkonomene om at det ikke vil bety noen krise hvis vi blir stående utenfor. Rektor og tidligere prisminister Gunnar Bøe sa i sin 1. maitale på Orkanger at det ville være en fordel for vårt land å stå utenfor. I Sør-Trøndelags arbeidsforening er det et overveldende flertall mot EEC. Dermed har vi ikke sagt at vi er mot internasjonalt samarbeid.

Christian Grøndahl, Vest-Agder: De tall som Kalheim la fram tydet på at medlemstilhengerne startet godt opp, men det er ikke mange igjen i dag. Ulf Sand kjørte opp med endel skremselsargumenter. Det snakkes om at det er for tidlig å ta et standpunkt. Vi har ikke landsmøte før om 4 år. Da er det for sent. Vi må ta standpunkt i dag, og jeg vil anbefale flertallets forslag.

Ole Flesvig: Ulf Sand sa i sitt innledningsfordrag at i Fellesskapet ville fagbevegelsen få sin store sjanse. Det er et annet inntrykk de har fått som har vært på Brusselbesøk. — Det står i Roma-traktaten at innenfor Fellesskapet skal ingen diskrimineres. Når Norge blir avfolket og gård og grunn som er forlatt skal selges, hvem vil da få forkjøpsrett? Blir det ikke de som har økonomisk makt? Selv i dag gis det dispensasjon, slik at utlendinger får slå under seg norsk eiendom. Hvordan vil det ikke bli når vi kommer inn i EEC. Da vil de som har penger kjøpe opp norske hytteområder.

Rodal mente vi måtte samarbeide med sosialister i andre land.

Det er vi for, men vi vil ikke blande kapitalister inn i dette samarbeid.

Kleiven mente at dette landsmøte ville splitte fagbevegelsen hvis vi vedtok flertallets forslag. Norsk Arbeidsmandsforbund har aldri vært redd for å ta et standpunkt, og det har alltid stått på venstre fløy. Vi vil ikke noen splittelse, men samle venstrekreftene. For øvrig er ikke vårt forbund det første fagforbund som har tatt et standpunkt. Grafisk Forbund tok et klart standpunkt alt i mai. I det vedtaket som ble gjort på landsmøtet i Grafisk ble det krevd brudd i forhandlingene.

Tellef Rislå, landsstyret: Det foreligger to forslag her — et flertalls- og et mindretallsforslag. Jeg går inn for mindretallsforslaget, men jeg går ikke dermed inn for EEC. Jeg vil ikke si ja til innmeldelse i dag. Hadde det foreligget et forslag om dette, ville jeg ha stemt mot. Jeg vil at vi her som ellers skal følge den skikk at vi venter til det foreligger et forhandlingsresultat. Det vil ikke si det samme at vi sitter på gjerdet. Jeg anbefaler Westgaards forslag.

Konrad Sætherbakken, Østfold, hevdet at han foreløpig stilte seg avventende. Foreløpig var han motstander. Han syntes derimot det var uriktig å vedta et forslag om ting man ikke vet noe om. Vi må fortsette forhandlingene og avvente et resultat. Jeg kan ikke ta noe standpunkt før det foreligger et resultat.

Aksel Gullesen, Giken, syntes ikke det var noe vanskelig å ta et standpunkt. Vi ser hvordan kapitalen får stadig sterkere makt. Riktignok er kapitalen blitt mer kamuflert. Det er blitt ulven i fåreklær. Det store argumentet blant tilhengerne er at så lenge Storbritannia har søkt, må også Norge søke. Storparten av den engelske fagbevegelsen går mot EEC. Hva vil Norge gjøre hvis England holder seg utenfor? Så vidt jeg forstår vil det neppe bli flertall for innmelding i parlamentet. Jeg vil anbefale flertallets forslag.

Olav Torset, Møre og Romsdal: De som er motstandere av EEC tok et standpunkt alt i 1963. Skal vi vente og se på resultatet? Når vi kjøper en eiendom, så får vi et skjøte. Roma-traktaten er et slikt skjøte, og der står betingelsene. Her får monopolkapitalen fritt spillerom. Roma-traktaten tar ikke noe hensyn til distriktsutbyggingen, til fiskeriene eller jordbruket. Selvråderetten blir tatt fra oss.

Kåre Rasmussen, landsstyret: Kalheim hevdet at når vi var kommet inn i EEC, var det ikke mulig å komme ut igjen. På spørsmål sa stortingsrepresentant Arne Kielland på et møte i Sandnes at selvfølgelig vil vi kunne komme ut igjen. Men det vil koste oss, tilføyde han. Hvis vi sammenlikner de to innledningsforedragene,

så inneholdt Sands foredrag realiteter. Kalheim spiller på følelsene. Jeg er sjøl mot EEC og er medlem av Folkebevegelsen, men jeg mener ikke det er riktig å ta et standpunkt her på landsmøtet. Det skal vi gjøre ved folkeavstemningen. Deretter skal Stortinget ta sin avgjørelse. Punkt 7 i flertallets forslag går ut på å splitte arbeiderbevegelsen. Jeg har inntrykk av at vi skal presses til å ta et standpunkt — for eller mot. Jeg håper at det er såpass høyt under taket i Arbeidsmandsforbundet at man vil forstå og respektere hverandre på tvers av de standpunkt han har i EEC-saken.

John Nordnes, Vestfold, støttet flertallets innstilling. Les avisene grundig i morgen. Da vil man se hvordan vedtaket blir bedømt.

Jakob Jakobsen, Sør-Trøndelag: Jeg vet ikke hva som er riktig i EEC-debatten. Det er delte meninger om dette spørsmålet. Jeg syntes det måtte være mulig å komme fram til et felles forslag. Vi står foran et kommunevalg, og vi bør vokte oss for å splitte.

Magne Mælumshagen, Oppland: Personlig er jeg sterkt i tvil når det gjelder EEC. Vi vet for lite, til tross for at jeg etter fattig evne har forsøkt å sette meg inn i saken. Dels ved å lese dokumenter og dels ved besøk i EEC-land. Vi kan samles i alle områder, kommuner, fylker, utover landegrensen. Merkelig at samarbeidet skal slutte ved landegrensene. Jeg synes at forhandlingene i Brussel må sluttføres. Det må være forhastet å ta standpunkt før det har skjedd. I dagens situasjon mangler vi fullstendig kjennskap til saken. Forhandlingsresultatet vil avklare dette. Jeg for min del vil stemme for mindretallets forslag.

Hans Bunes anbefalte flertallsforslaget.

Kurt Mortensen, Kirkenes: Her blir det argumentert med vente — og — se-linjen, og det blir pekt på at vi må følge demokratiske spilleregler. Etter at alle grunnorganisasjoner har behandlet denne saken, burde det være grunnlag for våre sentralorganisasjoner å ta et standpunkt. Det var interessant å høre Ulf Sand. Jeg merket meg at han sa at Norge ville kunne eksistere selv utenfor EEC. Italia har fått merke hva det vil si å være medlem av EEC. Der ville de nasjonalisere elektrisitetsvesenet, men det ble kullkastet av EEC. Noe liknende ville vel hende oss hvis regjering og Storting ville nasjonalisere kraft- og gruvedrift. Jeg er helt enig i hovedinnholdet i flertallsforslaget, men jeg kan ikke være enig i punkt 7. Jeg vil foreslå at punkt 7 blir byttet ut med forslag nr. 82 (på side 34), sålydende:

Avd. 53, Nordens Klippe, Kirkenes, foreslår:

Forbundet henstiller til Regjeringen om å trekke søknaden om medlemskap i EEC tilbake. Det forlanges at Norge tar initiativ til at forhandlin-

ger om økonomisk samarbeid i Norden gjenopptas. Forbundet støtter Folkebevegelsen mot norsk medlemskap i Fellesmarkedet.

Dirigenten gjorde oppmerksom på at det var satt strek og at det ikke kunne tas opp forslag.

Harald Øveraas, administrasjonen: Jeg er for flertallets forslag. Jeg tror dette er en av de viktigste saker landsmøtet behandler. Ulf Sand sa at vi fortsatt ville få anledning til å bestemme alle ting. Vil ikke Brussel ha noe det skal ha sagt? Det overrasker meg at man ikke skal kunne ta standpunkt i dag. Her er det ikke spørsmål om poteter og sild. Er det noen som innbiller seg at kapitalen gir fra seg råderetten? Er kapitalen villig til å sage av den grenen den sitter på? Vi snakker over hodet på hverandre. Det blir sagt at vi skal vente og se på forhandlingsresultatet. Vi vet hva det dreier seg om. Det forhandles ikke om Roma-traktaten. Kapitalen skal ha fritt spillerom. Det går igjen i hele Roma-traktaten. Jeg er ikke tilhenger av samarbeid med kapitalen. Jeg vil bekjempe den. Da må vi holde oss utenfor kapital-kretsen, utenfor EEC.

Martin Rognli, Troms: Det er full anledning til å ta et standpunkt når vi skal ha folkeavstemning, og jeg vil støtte Westgaards forslag.

Kurt Mortensen (til forretningsordenen): Vår forslag er plasert under feil punkt i dagsordenen. Jeg mener det må være anledning til å ta opp forslag som er trykt i dagsordenen.

Knut Westgaard var etter å ha hørt debatten blitt bestyrket i at det egentlig ikke var så store divergenser. Det var behandlingsmåten det var uenighet om.

INNLEDERNES SLUTTINNLEGG

Ragnar Kalheim hadde ikke noe særlig å føye til. Det har gjentatt seg her som i mange andre forsamlinger — det er ingen som agiterer for innmelding i EEC. Det er ingen som åpent argumenterer for EEC. Det viser at når det gjelder det faktiske er det enstemmighet. Kleiven er redd for at et vedtak her vil føre til splittelse. Hvem har innledet splittelsen? Hvem står for tanken om splittelse av Nordens folk? Hvis vi skal unngå splittelse, må vi ta et standpunkt. Spørsmålet om hvorvidt medlemskapet er ugjenkallelig er blitt berørt. Så vidt jeg vet er det ikke noen uenighet på dette punkt. Går vi inn, så kan vi ikke komme ut av EEC. Det fins ingen legal bestemmelse om dette. Rodal sa at han ville vente og se. Det er en måte å kamuflere sitt standpunkt på. Hvis mindretallets for-

slag mot formodning skulle bli vedtatt her, skulle jeg tippe at dette ville få stort oppslag i Aftenposten.

Ulf Sand repliserte til Kalheims påstand om at medlemskap i EEC ville forringe våre muligheter til en utbygging av sosialpolitikken. Overfor dette er det nok å referere formålsparagrafen i Roma-traktaten som klart og tydelig går ut på at hensikten er å arbeide for en stadig sterkere stigning i levestandarden. Det står også at det skal arbeides for å høyne den sosiale standard.

Sand ville minne om den prosedyre som nå blir fulgt. Det blir forhandlet om betingelsen for medlemskap, og når forhandlingsresultatet foreligger skal det forelegges det norske folk ved en rådgivende avstemning. Hvis man ser noe udemokratisk i dette, da forstår jeg ikke hva det menes med demokrati. Arbeiderpartiets ansvarlige ledelse har erklært at man vil bøye seg for et flertall ved denne folkeavstemning. Er dette udemokratisk?

Ole Flesvig var opptatt av at utlendinger ville kjøpe opp våre hytteområder. Dette beror på en fullstendig misforståelse. Roma-traktaten sier at vi ikke skal diskriminere borgere i medlemsland. Men nå som før blir bostedet avgjørende. Våre konsesjonslover vil fortsatt gjelde, og det er opp til våre myndigheter nå som tidligere å avgjøre hvem som skal kunne kjøpe eiendom i Norge.

Det er blitt hevdet at Findus er blitt kjøpt opp av utenlandske konsern. Men jeg vil i den sammenheng peke på at dette har skjedd mens vi ikke har vært medlemmer av EEC.

Jeg er helt enig med dem som har sagt at vi skal bekjempe kapitalmakten, sa Sand, men her er det spørsmål om hvilke virkemidler vi skal bruke. Vi skal være klar over at uansett medlemskap eller ikke i Fellesskapet vil vi stå overfor multinasjonale konserner. Kampen mot de multinasjonale selskaper må føres på den internasjonale front, og da er det spørsmål om vi ikke står bedre rustet når vi er innenfor EEC.

Dermed var debatten om EEC avsluttet.

Dirigenten: Det er reist kritikk over at forslag om EEC er plassert under galt punkt 6), men det vil ikke ha noen praktisk betydning, da de standpunkter som er kommet fram i de to innsendte forslag har dekning i de to forslag som er lagt fram.

Christian Grøndahl, Vest-Agder (til forretningsordenen): En ting er klart, at forslaget fra Nordens Klippe er plassert under pkt. 7 på dagsordenen. Nå behandler vi punkt 6, og man kan derfor ikke legge det til side når vi behandler punkt 6.

Ludvik Wangsmo (til forretningsordenen): Formelt er det riktig at dette forslaget skulle kunne tas opp nå, men på den andre siden

vil det bare vanskeliggjøre voteringen. Jeg vil foreslå at vi først stemmer over flertallets forslag. Vi kan jo ta det punkt for punkt.

Arne Pedersen, landsstyret, foreslo navneoppnop.

Karl Kolstad, Vest-Agder, syntes ikke det skulle være nødvendig. Da måtte skriftlig avstemning heller være bedre.

Det ble foretatt en votering. Bare 14 stemte for navneoppnop. Da 20 er nødvendig bortfaller dette. Etter ytterligere en del debatt om voteringsmåten ble saken tatt opp til votering.

FLERTALLSFORSLAGET VEDTATT

Ved alternativ votering ble flertallets forslag vedtatt med 132 mot 64 stemmer, som ble avgitt for mindretallets forslag.

Det ble votert særskilt over punkt 7 i flertallsforslaget og det ble vedtatt mot 18 stemmer som ble avgitt for forslaget fra Nordens Klippe.

Øystein Larsen takket de to innleiderne for deres orienteringer. Det er forskjellige oppfatninger om dette spørsmålet. Vi må sørge for at denne uenighet ikke må splitte arbeiderbevegelsen. Vi skal leve sammen fortsatt.

UTTALELSE OM INDO-KINA

Dirigenten la fram følgende forslag fra landsstyret om krigføringen i Indo-Kina:

Landsmøtet i Norsk Arbeidsmandsforbund hilser det vietnamesiske folk og støtter dets kamp for frihet og uavhengighet.

I mange år har USA ført en brutal krig mot Vietnam, en krig som også er blitt utvidet til Laos og Kambodsja. Krigen har påført de indokinesiske folk store lidelser og enorme materielle ødeleggelser.

USA's krigshandlinger har i første rekke gått ut over det vietnamesiske folk, i nord som i sør. Massebombingen har lagt tusenvis av byer og landsbyer i ruiner. Den kjemiske krigføringen representerer et miljømord av veldig omfang. Omfattende deportasjoner som et ledd i den såkalte «vietnamiseringen» truer med å ødelegge landets struktur og sosiale organisasjoner og dermed grunnlaget for den nasjonale kultur. Fengslinger og tortur hører til dagens orden i Sør-Vietnam, der USA støtter et korrump regime i Saigon uten støtte i folket.

Massakrer som i My Lai har vakt forferdelse over hele verden. Men My Lai er ikke noe enkeltstående tilfelle. I sin kamp mot frigjøringsstyrkene har USA brukt de mest barbariske våpen og lagt for dagen en brutal hensynsløshet.

En voksende verdensopinion krever slutt på USA's voldshandlinger i Vietnam. Også i USA selv har denne opinionen vokst i styrke.

Landsmøtet har med tilfredshet merket seg den norske regjeringens erklæring om at den vil gå inn for en anerkjennelse av Nord-Vietnam. En slik anerkjennelse er en solidaritetshandling fra norsk side.

Norsk Arbeidsmandsforbund krever at regjeringen følger opp denne linjen med initiativ som kan stanse USA's krig mot et folk som kjemper for en nasjonal og sosial frigjøring, og som har rett til å bestemme over seg selv og forme sin egen framtid.

Den såkalte «vietnamiseringen», som USA nå går inn for, representerer ikke annet enn en fortsettelse av krigen med andre midler. Norsk Arbeidsmandsforbund vil be den norske regjering om å støtte det 7-punktsforslag den provisoriske revolusjonære regjering i Sør-Vietnam har lagt fram, som et utgangspunkt for forhandlinger.

Dette generøse forslaget gir muligheter for en varig fred i Vietnam og i hele det indokinesiske området, på ett grunnlag som er det eneste som kan føre fram:

Folkenes rett til selvbestemmelse.

Forslaget ble enstemmig vedtatt.

Dirigenten meddelte at møtet torsdag ville bli satt kl. 8.00. Ettermiddagsmøtet ble avsluttet kl. 17.55.

FORMIDDAGSMØTET TORSDAG 16. OKTOBER

Dirigent: John Nordnes.

Møtet ble satt kl. 8.00.

Dirigenten foreslo at ettermiddagsmøtet ble avsluttet kl. 16.00 på grunn av landsmøtefesten, og at middagspausen ble innskrenket til en time, fra kl. 12.00 til kl. 13.30.

Jakob Jakobsen, Sør-Trøndelag, foreslo at middagspausen ble satt til en time, fra kl. 12.00 til kl. 13.00.

Ved voteringen ble Jakobsens forslag vedtatt.

Det ble foretatt navneopprop.

Protokollen fra ettermiddagsmøtet onsdag ble lest av Olav Grunnvoll, og den ble godkjent uten merknader.

ORGANISASJONSKOMITÉENS INNSTILLING

Landsmøtet gikk så tilbake til dagsordenens punkt 3 om Organisasjonskomitéens innstilling og dermed også vedtektenes § 19.

Ludvik Wangsmo: Det er flere ting i forbindelse med behandlingen av Vedtektskomitéens innstilling som gjør at landsmøtet kommer i tidsnød. Jeg tar ikke ordet for å forsinke saksbehandlingen, men for å klargjøre den videre behandling. Da vi behandlet kontingentspørsmålet sa vi som sitter i Organisasjonskomitéen at vi først måtte vedta kontingenten. Når jeg nå presiserer dette påny, er det ikke for å legge munnkurv på noen, men jeg vil peke på at det ikke har noen hensikt å diskutere realiteten i Organisasjonskomitens innstilling hvis landsmøtet ikke er villig til å gå på vedtektskomitéens forslag om kontingentens størrelse.

Det er blitt spurt om på hvilken måte tilskuddene til avdelingene skal gis. Vi kan ikke fastsette i kroner og øre hvor store beløp vi skal yte. Samtlige storavdelinger skal få en tilskuddsordning som gir dem økonomisk grunnlag til en god virksomhet. Vi har basert våre beregninger på de storavdelinger vi har og på de vil vil få i nærmeste framtid. Det er dessuten plusset på 10 prosent for en tenkt stigning i priser og utgifter. Kontingentforhøyelsen innbefatter en indeksregulering. Så blir spørsmålet dette: Er dere villige til å gi forbundet de midler som betinger at vi kan støtte storavdelingenes virksomhet? Dette har nøye sammenheng med hele vår virksomhet. Etter at vi gikk over til storavdelingene har medlemsnedgangen stoppet opp, ja det er tegn til oppgang. Skal vi vedlikeholde og fortsette denne aktiviteten? Det kan vi ikke gjøre uten å få skikkelig økonomisk grunnlag. Forbundets økonomi er bestemt av faste utgiftsposter, avhengig av pris- og lønnsutviklingen. Vi kan ikke komme utenom denne utvikling. Vi må ha dekning for de faste utgifter.

Organisasjonskomitéens innstilling og kontingentspørsmålet er det vesentlige i denne sammenheng. Men uansett om vi vedtar Organisasjonskomitéens innstilling, må vi på grunn av underskuddet i driften ha kontingentforhøyelse. Vår innstilling forutsetter lik kontingent for alle avdelinger over hele landet. Alle medlemmer skal bære utgiftene. Hvis vi ikke får landsmøtet til å vedta lik kontingent, kan vi ikke gjennomføre ordningen med storavdelinger i Nordland og Finnmark.

Vi har noen innlegg fra kvinnelige representanter om kontingenten. Jeg tror det skulle virke tilfredsstillende når vi reduserer B-merkekontingenten fra 13.00 til 12.00 kroner. Dermed skulle vi ha imøtekommet kravet fra kvinnene.

Vi har fått oppgaver fra en rekke avdelinger om den någjeldende kontingent. Det vil bety at de som har mange kvinnelige medlemmer vil få en nedgang i kontingenten. For de fleste vil det ikke bety noen særlig større kontingent. Det vil kanskje bli en halv eller hel kroner.

Til slutt dette: En må være klar over at endel av kontingenten omfatter forsikringen, og den er gått opp betraktelig. Det er ellers alt vedtatt å tilføre Kampfondet 1.00 kroner pr. medlem. Stønaden er også forhøyet. Det er nok realistisk å si at dette betinger at kontingenten går opp. Vi har 3 storavdelinger som alt har 18.00 kroner. Det betyr uvesentlig for de øvrige avdelinger om vi vedtar den foreslåtte kontingent. Vi har fått liten reaksjon fra Finnmark og Nordland når det gjelder denne kontingentforhøyelsen. Det er et godt tegn. Jeg håper at landsmøtet på solidaritetens basis vil

gi oss mulighet til å hjelpe de som ligger svakest an, og jeg vil be landsmøtet så enstemmig som mulig slutte opp om forslaget om kontingentforhøyelse.

Anders Bjarne Rodal, Møre og Romsdal, syntes Organisasjonskomitéen hadde gjort et godt arbeid. Punkt 3 er blitt bedre etter den revisjon som er foretatt. De to siste avsnitt kan jeg imidlertid ikke godta. Møre og Romsdals arbeidsmandsforening fremmer derfor følgende forslag:

I de fylker eller grupper forbundsstyret/landsstyret har godkjent storavdelinger med heltidsansatt tillitsmann, utreder forbundet det beløp avdelingen har til lønnsutgifter og arbeidsgiveravgift for tillitsmannen, dog slik at storavdelingene fremdeles står som arbeidsgivere.

De avdelinger som er av slik størrelse at de må leie kontorhjelp, kan på søknad innvilges $\frac{1}{2}$ av lønnsutgiftene til slik hjelp, begrenset oppad til kroner 6500.00.

Dette forslaget er realistisk og vil gi klare retningslinjer. De fylkesforeninger som tidligere har hatt selvbestemmelsesrett, vil få sin råderett.

Forslag nr. 33 har ikke gått gjennom de organisasjonsmessige kamper, og jeg vil ikke anbefale dette forslaget.

Asmund Opponen, Kirkenes, ville påtale en uttalelse av Wangsmo om at alle ansvarlige tillitsmenn ikke hadde reagert. Nei, vi går ikke mot, men det må være en overgangsordning. De enkelte fagforeninger må få ta stilling til spørsmålet. Organisasjonskomitéens innstilling er for kategorisk. Vi synes ellers forbundsstyret får for vidtgående fullmakter.

Hans Lehre, Oppland: Det gjelder punkt 4. Hvorfor har forbundsstyret villet endre tilskuddsordningen? I vårt fylke har vi hatt bare gode erfaringer med den ordningen vi har hatt. Klubbene har sin selvstendige administrasjon. Jeg tror de enkelte klubber får dårlig økonomi hvis vi skal få den nye ordningen.

Halvard Lund, Rausand: Vi er kommet til det punkt som vår forening er særlig interessert i. Forbundsstyret er kjent med den diskusjon vi har hatt om det. Jeg er glad for at det står et forslag i dagsordenen fra Møre og Romsdal (forslag nr. 33), og det forundrer oss at forretningsføreren i denne avdeling tar avstand fra et forslag han har vært med på.

Erling Westerås, Møre og Romsdal: Når det gjelder punkt 2 ville vi gjerne ha strøket den siste setning. Også vår forening var mot storavdeling i Møre og Romsdal. Vi satte oss mot å gå inn i storavdelingen. Vi fikk ikke lov til å stå utenfor, mens Rausand fikk mulighet til å stå utenfor. Det er ikke rettferdig. Rausandsaken skal jo opp på dette landsmøte.

Bernt Alfsen: Forslag fra Møre og Romsdal (Forslag nr. 30), kan jeg ikke anbefale. Hvis vi vedtar dette forslaget, låser vi fast store beløp. Det ville ikke være forsvarlig å vedta. Jeg tror Organisasjonskomitéens innstilling er dekkende på det punkt. Vi må se det hele i sammenheng. — Spørsmålet er om hvordan tilskuddene skal gis. Jeg tror ikke det vil by på noen vanskelighet. Hver avdeling må sette opp et budsjett og søke om det beløp de trenger. Jeg tror ikke det blir noen vanskeligheter med å praktisere denne ordningen. Jeg vil be landsmøtet om å stemme for vedtektskomitéens forslag om kontingenten.

Magne Mælvshagen, Oppland: Jeg ser Organisasjonskomitéens endelige anerkjennelse av storavdelingene. Det var spenning omkring dannelse av storavdelinger. Forbundet har ikke tatt noe prinsippvedtak om organisasjonsformen. Det skal gjøres nå. Det hevdes av enkelte som står sterkt, at de kan klare seg utenfor, men nettopp de bør støtte de svake. — Jeg er enig med Alfsen i at foreningene må utarbeide budsjetter.

Strek og 3 minutters taletid.

Dirigenten foreslo strek for de inntegnede talere og 3 minutters taletid.

Ole Flesvig (til forretningsordenen): Etter forretningsordenen blir man da avskåret fra å sette fram forslag. Jeg har tegnet meg og vil forbeholde meg å sette fram forslag om å foreta en prinsippvotering.

Det ble vedtatt å sette strek og innskrenke taletiden til 3 minutter.

Karl Kolstad, Vest-Agder: Vi kan legge på kontingenten, men vi bør samtidig sørge for å få lavtlønningene opp, slik at alle blir i stand til å betale en høyere kontingent. Det henstilles til oss ute i storavdelingene å holde god økonomi. Det bør også henstilles til ledelsen å gjøre det samme. Når det skal settes ned en komité til å granske økonomien og kontingenten, så bør ikke medlemmene håndplukkes.

Asbjørn Overvik, Sør-Trøndelag, var ikke stemt for en kompromissløsning. Når et flertall har fått inn for storavdeling, så har vi plikt til å gå inn for dette, selv om det går på tvers av enkeltes synspunkter. Den største svakhet er at vi har trukket opp en firkantet ramme, men vi har ikke brydd oss med å fylle denne rammen med kjøtt og blod. Vedtektskomitéen og Organisasjonskomitéen har samvittighetsfullt arbeidet med dette spørsmålet. En av grunnene til at disse komitéer ble nedsatt var at forbundets kart ikke alltid stemte med forholdene ute i landet. Innstillingen tar sikte på

å gi storavdelingene det innhold de bør ha i framtiden. Det har vært snakket om kontingenten. Det er vel ikke noe gledelig å ta en slik kontingent. Vi kan stille krav til ledelsen, men vi må stille krav til oss selv når det gjelder økonomien.

Hans O. Kleiven, landsstyret: Når Organisasjonskomitéen har stilt som forutsetning at kontingenten blir forhøyet, så skyldes det at økonomien og virksomheten har sammenheng. Jeg sitter med en følelse av det er mangel på solidaritet på enkelte hold. I dag kreves det mer solidaritet enn noen gang.

Ingvald Hugaas: Jeg vil støtte dem som går inn for den organisasjonsformen vi har i dag. Vi bør ikke tvinges til å gå inn i storavdelinger. Hvis det blir tilfelle, så må jeg etter 45 års medlemskap overveie å gå ut. Hvis et flertall i Sulitjelma ønsker det, går jeg med. Jeg anser det imidlertid nokså nytteløst å prate mot. Da storavdelinger ble dannet, ble det sagt at vi skulle rasjonalisere. Det har ikke vært tilfelle. Det er ikke sammenheng i dette. Jeg vil at vi skal stå fritt.

Einar Valde, landsstyret, fant grunn til å gå tilbake til det som fant sted på landsmøtet i 1963, og senere i landsstyremøtet i 1964. Da fastsatte landsstyret en bestemmelse på grunnlag av vedtaket i 1963. Han siterte dette vedtaket, som var sålydende:

Jeg kan forstå at det er enkelte foreninger som finner å ville stå alene. Jeg skal ikke kritisere dette, men jeg vil kritisere den forskjellige behandling som ti foreninger har fått. Den ene høyer seg lojalt, mens den andre stritter imot. Da må vi reagere. Vi har ennå en forening i vårt fylke som ikke har villet bøye seg. Jeg synes dette er et forhold som ikke kan godtas og viste til forslag nr. 33. For øvrig anbefalte han Organisasjonskomitéens forslag.

Ragnar Tharaldsen, Bjørnevatn: Vi er enige i at kontingenten må opp. Vi har fremmet et forslag på kr. 16.00 og kr. 11.00. Vi kan ikke godta en kontingent på kr. 18.00 og kr. 13.00. Vi kan ikke komme tilbake til våre avdelinger med en slik forhøyelse. Når det gjelder storavdelinger i Nordland og Finnmark, er det vel ikke så lett å få slike organisert her. Vi er for øvrig kommet fram til gode resultater på vår arbeidsplass uten storavdeling.

John Staveli, Malmo: Vi kan ikke være med på at gruveforeningen skal gå inn i storavdelingene. Kontingentens størrelse er vi ikke mot. Vi går inn for lik kontingent, men vi vil fortsatt stå utenfor storavdelingene. Han anbefalte for øvrig Organisasjons- og vedtektkomitéens innstilling.

Gunvald Berge, Møre og Romsdal, støttet forslaget om lik kontingent for alle medlemmer. Det er en rettferdig ordning. Samtidig anbefalte han forslaget fra Rodal.

Ingvald Strømhaug, Folldal: Vi har gått mot storavdeling. Jeg vil be landsmøtet om å se på forslag nr. 33, og at man danner en storavdeling av foreningene ved bergverkene.

Harald Øveraas, administrasjonen: Det snakkes så mye om demokrati i hverdagen. Her praktiserer vi dette. Vi har hatt en stivbeint organisasjon. Det var riktig at landsmøtet i 1963 vedtok å gå over til storavdelinger. Oppbyggingen har gått greit, men vedtaket har vært for stivbeint. Vi har vært på glid. Noen har fått dispensasjon, mens andre har fått kniven på strupen. Vi bør ikke tvinge noen til å gå inn — hverken i Sulitjelma eller ved Syd-Varanger. De som ønsker det, skal ha anledning til å stå utenfor storavdelingene. Det som det er spørsmål om er å øke aktiviteten. Med det kjennskap jeg har til forholdene tror jeg de vil ha storavdelinger i Nordland og Finnmark. Både i Syd-Varanger og i Sulitjelma kan de klare seg alene. Jeg vil ikke dermed ha sagt at de hyller valg-språket: Skitt i Norge, leve Toten! Noen har etterlyst rasjonalisering etter vedtaket i 1963. Hva har skjedd på organisasjonsområdet. Vi har mindre mannskap. Samtidig blir det klaget over at de ser så lite til tillitsmennene. Vi skal love å komme mer ut til distriktene hvis økonomien blir bedret.

Knut Arnesen, landsstyret: Det er kommet innvendinger fra gruvefolkene mot storavdelinger. Jeg tror dem når de sier at de klarer seg sjøl. Men det fins medlemmer som står svakt. De må støttes. Det er hovedgrunnen for innstillingen fra Organisasjonskomitéen. Også spørsmålet om kontingenttrekk tilsier storavdelinger.

Odd Olsen, Sør-Trøndelag: Norsk Arbeidsmandsforbund har stolte tradisjoner. Det vedtak som ble fattet om storavdelinger viser at vi på dette område har vært radikale. Fagforeningsfolk er konservative. Vi merker noe til denne konservatismen i Arbeidsmandsforbundet. Det har fra bergverksavdelingene vært reist innvendinger mot denne innstilling. Bergverksavdelingene vil kanskje ikke få så mye nytte av storavdelingene. I våre avdelinger har vi 3 foreninger ved bergverk og også Møre og Romsdal har et par. Jeg kunne tenke meg å være med på forslaget fra Møre og Romsdal. Det skulle by på særlige vansker å danne en slik storavdeling.

Olav H. Stigen, landsstyret, hadde hatt visse betenkeligheter når det gjaldt punkt 4 i innstillingen. Vi burde ha beholdt den gamle ordningen. Noe av selvbestemmelsesretten ble tatt fra oss.

Gunnar Antonsen, Bjørnevatn: Finnmark fylke har en lengde på 80 mil, og kommunikasjonene er ikke gode. Det er vanskelig å komme fram, særlig om vinteren. Vi er ikke mot storavdelinger. Vi må hjelpe de små. Det er bare spørsmål om hvor langt vi kommer.

Vi må minst ha 5 sekretærer i Finnmark, hvis de skal kunne nå over hele distriktet. Hvem skal betale dem? Jeg tviler på at spørsmålet om storavdeling i Finnmark er tilstrekkelig utredet.

Ludvik Wangsmo: Siste taler var i tvil om det kunne dannes storavdeling for Finnmark. Det foreligger et forslag i flere alternativer, som vil bli forelagt foreningene i fylket. — Til Hugaas vil jeg si at han får lese kommentarene. Landsmøtet oppfordrer Sulis om å gå sammen. Organisasjonskomitéen har ikke villet tvinge gruvearbeiderne i Nordland. Forbundsstyret kan dispensere. Ingen behøver frykte for at det blir brukt tvang. Men vi skal være klar over at jo flere avdelinger vi får med, dess sterkere blir storavdelingen. — tilskuddsordningen har vært diskutert. Forslaget fra Rodal kunne vi godt være med på, men vi skal være klar over at ikke alle ville klare seg med *det* tilskuddet. Vi har gått ut fra gjennomsnittet, og med 20 storavdelinger vil det stå til disposisjon 1 million pr. år. Forbundsstyret vil i samarbeid med storavdelingene gi det nødvendige tilskudd. Når det har gått noen år vil vi kanskje komme fram til en fast tilskuddsordning. En ting er sikkert: Ingen avdeling skal ligge på kne og be om dette tilskuddet!

Voteringen.

Dirigenten slo fast at debatten nå var avsluttet. Han foreslo at man tok en prøvevotering om kontingenten.

Landsmøtet var enig i dette, og § 19 ble tatt opp til prøvevotering, slik vedtektskomitéen hadde forslått den.

Voteringen viste at det var stort flertall for den foreslåtte kontingent. Det ble så foretatt en endelig votering. Det ble foretatt opptelling. Kontingenten ble vedtatt mot 40 stemmer. Resultatet ble hilst med bifall.

Også Organisasjonskomitéens innstilling vedtatt.

Deretter ble Organisasjonskomitéens innstilling tatt opp til votering, og den ble vedtatt mot noen spredte stemmer.

Bjarne Rodal ba om at innstillingen ble votert over punktvis.

Ole Flesvig: Innstillingen er alt vedtatt, og jeg trekker mitt forslag tilbake.

Arne Pedersen, landsstyret, trakk tilbake så vel det prinsipielle som subsidiære forslaget fra Buskerud.

Jakob Jakobsen, Sør-Trøndelag, etterlyste votering over sitt forslag.

Ole Flesvig: Dette forslaget angikk avdelingenes vedtekter.

Asmund Opponen, Kirkenes: *Dirigenten* har vært effektiv, men han bør ikke være for effektiv.

Man gikk så over til å behandle § 21.

Asbjørn Larsen, Kirkenes, anbefalte forslag nr. 20. Det er ikke mulig å få inn kontingenten fra de medlemmer som kommer inn under de tilfeller som er nevnt her. Vi foreslår at ordet «tilleggs-trygd» blir strøket.

Arne Pedersen, landsstyret: Jeg skulle gjerne ha støttet dette forslaget men vi må ta det fattede vedtak til etterretning.

Ole Flesvig: Når det er solid flertall for innstillingen, bortfaller selvsagt dissensene.

Jakob Jakobsen, Sør-Trøndelag: Det gjelder § 21 om kontingentfritakelse. Punkt 5 er dårlig formulert. Det står «kan». Det burde stått «skal». I den tidligere paragraf sto det 25—30 år og 1500 innbetalte merker. Nå er det en meget uklar formulering. Jeg tar opp følgende forslag:

§ 21, punkt 5, 2. avsnitt får følgende ordlyd:

Medlemmer med 30 års medlemskap og innbetalt ordinær kontingent i 1500 uker kan utnevnes til æresmedlemmer.

Petter Pedersen, Kirkenes: Det blir sagt at det er ingen ære ved å være passivt medlem i 30—35 år. Nei, men en sånn mann burde være kompetent til æresmedlemskap. Det er mange forskjellige måter å være aktiv på. Vi har mange anonyme organisasjonsfolk. Skal vi nå begynne å rasjonalisere bort æresmedlemmer?

Harriet Andreassen, administrasjonen: Det sto i de gamle vedtektene at de som hadde innbetalt 1500 merker skulle bli æresmedlemmer. Når det gjelder rengjøringskvinnene er det kanskje noen som kommer opp i 1500 merker, men de færreste gjør det. Det burde være anledning til å utnevne de som har gjort en god jobb. Da kan foreninger sende inn forslag om å utnevne fortjente medlemmer til æresmedlemskap.

Voteringen.

Det ble votert alternativt mellom de framsatte forslag og innstillingen. Innstillingen ble vedtatt med stort flertall.

Paragrafene 22, 26, 27 og 32 ble vedtatt enstemmig etter innstillingen.

Paragraf 33.

Ole Flesvig: Her er det en liten endring. Det skal stå: «For å få fri forsikring må man ha vært medlem av forbund tilsluttet LO i minst 10 år».

Asmund Opponen, Kirkenes: Mange vil falle utenfor en slik bestemmelse.

Ole Flesvig: Det er medlemskapet i LO det går på.

Arne Pedersen, landsstyret: Det står medlemskap i fagforbund i LO, men det er jo flere forbund som ikke har vært med i forsikringsordningen.

Ole Flesvig: Det har ingen betydning i denne forbindelse. Når de kommer over til oss, vil medlemskap i et LO-forbund i 10 år telle.

Dermed var debatten om denne paragraf slutt, og innstillingen ble vedtatt enstemmig.

AVDELINGENES VEDTEKTER

Ole Flesvig orienterte om de endringer som var foretatt i avdelingenes vedtekter. I § 3 pkt. 1 er kr. 4.00 endret til kr. 5.00, og ordet «minst» strykes. Annet avsnitt strykes. Disse endringer er foretatt fordi bestemmelsene er så vanskelig å praktisere.

I § 4 er B-merkenes pålydende endret til kr. 12.00, og pkt. 3 og 3 utgår. Punkt 4 blir pkt. 2 og endres til:

«Skylder et medlem kontingent for mer enn 12 uker tapes alle rettigheter i forbundet.

Paragrafene 5 og 7 må sees i sammenheng. Når dette med årsmøtene er endret, er det for å få en fleksibel ordning. I punkt 2 skal det stå: «Valg av styret skal foregå på årsmøtet etter innstilling av gruppen».

I § 5 punkt 4 endres første setning til: Årsmøtet velger 2 revisorer/kontrollkomité til å føre kontroll med foreningens regnskaper. Siste setning i 1. avsnitt endre til: Valget foregår på første medlems/representantskapsmøte. Siste avsnitt endres til: Foreninger med mer enn 150 medlemmer skal benytte fagrevisor. Punkt 5 endres til: Et medlem kan ikke nekte tillitsverv som foreningen eller forbundet velger det til.

I § 6 er det bare redaksjonelle endringer.

§ 7. Denne paragrafen er fullstendig forandret. Det som er skjedd her er at *måten* man velger representanter på er en annen. Vi er gått over til at valget skal foregå på klubbplanen.

I punkt 8 er det ingen forandringer.

Til slutt pekte *Flesvig* på at det ble gitt forbundsstyret fullmakt til å redigere disse vedtekter rent språklig. Selvsagt skal det ikke endres noe i innholdet, men under behandlingen kan det oppstå enkelte småfeil, som vi må få fullmakt til å rette på.

Arthur Mogstad overtok nå som dirigent.

Bjarne Rodal, Møre og Romsdal, etterlyste det forslaget han hadde tatt opp under § 7.

Paragraf 4 ble vedtatt enstemmig etter innstillingen.

§ 5.

Asbjørn Larsen, Kirkenes, syntes paragrafen hadde en altfor kategorisk bestemmelse om at det skulle være fagrevisor i foreninger som har over 150 medlemmer. Vi mener at det bør stå fritt for foreningene, og vi setter fra følgende forslag:

Avdelingens vedtekter § 5, punkt 4 siste setning får følgende ordlyd: «Storavdeling skal benytte fagrevisor. Foreningen må stå fritt i bruk av fagrevisor».

Ole Flesvig: Dette er ikke av de store sakene. Når tallet 150 er nevnt er det fordi vi mener at større foreninger helst bør ha fagrevisor. Det vil være en betryggelse. Jeg synes ikke det ligger noen mistillit i dette.

Asmund Opponen, Kirkens, mente denne bestemmelse rokker ved den faglig-politiske immunitet.

Innstillingen ble vedtatt moe en del stemmer, som ble avgitt for *Asbjørn Larsens* forslag.

Paragraf 6 ble enstemmig vedtatt i samsvar med innstillingen.

§ 7.

Asbjørn Overvik, Sør-Trøndelag: Denne paragraf er meget viktig. Foreninger blir fratatt selvbestemmelsesretten. Han viste til forslag nr. 35. Han syntes det var merkelig at vedtektskomitéen ikke hadde kommet inn på dette forholdet. I Selbforeningen har vi praktisert den ordningen at klubbstyret er valgt etter samme mønster som gruppestyrene, men dette har ikke hjemmel i vedtektene. Vi tar derfor opp følgende forslag:

§ 7. Punkt 5.

Etter første punktum:

Klubbstyret velges etter samme mønster som gruppestyrene.

Odd Olavsens, Vestfold, var enig med *Overvik* i at det måtte være adgang til å ha klubber, og at dette måtte komme til uttrykk i vedtektene. Han tok opp følgende forslag:

Vedtektskomitéens forslag til endringer i avdelingens vedtekter vedtas av landsmøtet med følgende endringer:

§ 7, punkt 5: Andre setning strykes og erstattes med:
Gruppene konstituerer seg selv med formann og to styremedlemmer.
Punkt 6: Nest siste avsnitt tilføyes:
Klubbene har rapportplikt til avdelingens styre etter hvert møte.
Punkt 6: Siste avsnitt tilføyes:
Klubbens medlemmer kan skifte ut klubbstyret eller deler av det når
over halvparten av medlemmene forlanger det.

Punkt 7, siste ledd i Vedtektskomitéens forslag forandres til:
Alle medlemmer har adgang til årsmøtet med tale-, forslags-
og stemmerett.

Ivar Seljeseth, Sogn og Fjordane, trakk tilbake forslag nr. 36 og
37 og ville stemme for forslag nr. 30.

Harald Øveraas, administrasjonen: Det har vært stor ulikhet ute
i avdelingene når det gjelder praksis. Det har ikke vært mulig å
følge de vedtekter vi har hatt. Det er bakgrunnen for at vi her
forsøker å skape et system for forholdet mellom klubber og grup-
per. Etter de gjeldende vedtekter måtte man kalle sammen rene
gigantmøter. Klubbens virksomhet er meget viktig, men vi må
også ha en organisasjonsmessig overbygning, og det er det vi vil
skape her. Dette bør ikke være noen hindring for å kunne velge
klubbstyrer. Vi må ikke låse det hele fast. Av og til må vi kanskje
bryte vedtekter. Ute i distriktene må dere vurdere dette, men visse
retningslinjer må man ha. Dere må selv finne de praktiske former.
Det blir nevnt at vi ikke får noen realisering av demokrati i hver-
dagen hvis vi innfører representantskap og dermed utelukker de
enkelte medlemmer fra å kunne møte med stemmerett. I den sam-
menheng vil jeg nevne at ikke samtlige medlemmer kan komme hit
på landsmøtet og ha stemmerett. Det ville føre til kaotiske tilstan-
der. Forslag til punkt 7 er grundig diskutert, men det er selvsagt
ikke det eneste hellige. Det kan være grunnlag for en annen for-
mulering av punkt 5.

Ole Flesvig syntes ikke det var nødvendig å føye mye til det som
Øveraas hadde sagt. Det har vært reist tvil om hvorvidt man burde
ha disse detaljer inn i vedtektene. Det kan det selvsagt være noe i.

Odd Olsen, Sør-Trøndelag: Det er riktig som Øveraas sier at
vedtektene må være smidige. De formuleringer som foreligger her
er bedre enn de gamle, da man simpelthen måtte la vedtektene
ligge. Jeg vil ikke komplisere saken. Det forslaget som foreligger
er brukbart. Jeg synes også Overviks forslag måtte være brukbart.
Vi burde i et hvert fall prøve dette en periode.

Jakob Jakobsen, Sør-Trøndelag, var enig med Overvik i hans syn
på klubbene. De bør få en status. Jeg tror det vil være farlig for

forbundet hvis alle grunnorganisasjonene blir avviklet. Jeg fram-
satte et forslag tirsdag om at klubbene skulle få litt økonomisk
støtte, men dette forslaget er ikke kommet opp. Jeg tro vi bør
overveie dette. Jeg er enig med Overvik i at klubbene er meget vik-
tige ledd i vårt organisasjonsapparat.

Dirigenten foreslo nå at strek ble satt, og dette forslaget ble
vedtatt.

Odd Olavsens, Vestfold: Jeg går ikke opp på talerstolen for å
krangle, men jeg vil ha fram medlemmenes krav. Jeg synes med-
lemmene bør ha stemmerett på avdelingenes årsmøter. Jeg forstår
ikke at det kan sammenliknes med landsmøter. Jeg opprettholder
mitt forslag.

Ivar Seljeseth, Sogn og Fjordane, presiserte at han hadde truk-
ket forslagene nr. 36 og 37 fordi disse var dekket av Rodals forslag.

Ole Flesvig ba Seljeseth om unnskyldning. Han hadde trodd at
Seljeseth hadde opprettholdt sine forslag. Hvordan klubbene skal
drives, tror jeg ikke det behøver å stå noe om i vedtektene, sa Fles-
vig. Det må jeg bli en sak for avdelingene, og pengene må tas fra
foreningskassene. Jeg tror ikke det er nødvendig å ha slike detaljer
i vedtektene. Klubber og grupper går om hverandre. Når det gjel-
der Olavsens forslag, vil jeg peke på at forholdene i Vestfold ikke
er representative for hele landet.

Det ble så spørsmål om hvorvidt man skulle votere over Rodals
Punkt 1, mot 1 stemme.

Punktene 2, 3 og 4, enstemmig.

Punkt 5, mot noen få stemmer.

Punkt 6, også mot noen få stemmer.

Punkt 7, mot noen få stemmer.

Punkt 8, ble vedtatt enstemmig.

Det ble så spørsmål om hvorvidt man skulle votere over Dodals
forslag.

Bernt Alfsen (til forretningsordenen): Dette forslaget ble tatt
opp under behandlingen av § 19. Denne paragrafen er vedtatt, og
vi kan ikke behandle et forslag som rokker ved dette vedtaket.

Rodal, Møre og Romsdal: I vår dagsorden står dette forslaget
oppført som nr. 30. Det må da være mulig å ta det opp her.

Det ble votert over Alfsens forslag om at denne saken var av-
gjort, og dette ble vedtatt. Etter at denne votering var foretatt opp-
sto en kort debatt, der Egeland, Vest-Agder og Karl Kolstad, Vest-
Agder, mente det burde være fornyet avstemning. Dirigenten anså
imidlertid voteringen for helt klar, og dermed ble det.

§ 14 ble enstemmig vedtatt i samsvar med innstillingen.

Formiddagsmøtet ble avsluttet kl. 11.45.

ETTERMIDDAGSMØTET TORSDAG 16. SEPTEMBER

Dirigent: Magne Mælumshagen.

Møtet ble satt presis kl. 13.00. Protokollen fra formiddagsmøtet ble lest av Ingrid Johansen.

Christian Grøndahl, Vest-Agder, ville ha protokollert at det ikke var foretatt alternativ votering, slik at det hadde vært mulig å stemme for to avvikende forslag (Olavsens og Rodals).

Protokollen ble godkjent uten flere merknader.

§ 9 Avstemningsregler.

Odd Olavsén, Vestfold, ville be landsmøtet om å gi sin tilslutning til forslag nr. 38.

Ved voteringen ble innstillingen vedtatt mot 66 stemmer.

Regler om valg av representanter til LO-kongressen.

Odd Olsen, Sør-Trøndelag: Jeg er glad for at det nå ser ut til at disse avstemningsreglene skal bli endret. Jeg håper at dette vedtaket blir enstemmig, og det er også mitt håp at LO vil lytte til det råd de får fra vårt forbund og endre de uverdige regler som foreligger.

Ved voteringen ble innstillingen enstemmig vedtatt.

DAGSORDENENS PUNKT 4

DEN FAGLIGE OG ØKONOMISKE SITUASJON

Innkommne faglige forslag:

Pensjon — Gruvearbeidere:

Nr. 41

Avd. 7, Vest-Agder Arbeidsmannsforening, og
» 16, Skjomen-anleggenes Fagforening, foreslår:

Forbundet må i langt sterkere grad engasjere seg for å få i stand en bedre pensjonsordning for gruvearbeiderne. Gruvearbeiderne må få en pensjonsordning i likhet med statsarbeiderne.

Motivering:

Gruvearbeiderne har et hardt og helseskadelig yrke, og det er ikke mange gruvearbeidere som etter fylte 60 år ikke lider av en eller annen form for fysisk eller psykisk skade. Ut fra dette må disse arbeidere få en pensjon som kan hjelpe på økonomien dersom de må slutte i arbeidet.

Nr. 42

Distriktsorganisasjonen for bergverkene — Distrikt III, foreslår:

Landsmøtet ber forbundets ledelse gjennom LO og myndighetene fremme krav om at pensjonsalderen for gruvearbeiderne senkes. For underjordarbeidere må pensjonsalderen senkes til 60 år og for de øvrige gruvearbeidere til 65 år.

Pensjonsbeløpene må heves til Folketrygdens nivå.

Pensjon — statsarbeidere:

Nr. 43

Avd. 16, Skjomen-anleggenes Fagforening, foreslår:

Pensjonsalderen må settes ned til 65 år med adgang til å søke pensjon etter fylte 60 år.

Opptjeningstiden for pensjon bør settes ned fra 360 måneder til 300 måneder. Utregningen av pensjon må foretas etter den lønnsklasse vedkommende er plassert i, og bli lik for alle i staten.

Nr. 44

Avd. 405, Rana-anleggets Fagforening, foreslår:

Det må arbeides med å få nedsatt pensjonsalderen for anleggsarbeidere til 60 år.

Motivering:

Forbundet må overfor de rette instanser ta opp forhandlinger med henblikk på å få pensjonsalderen for anleggsarbeiderne nedsatt til 60 år. I en alder av 50—60 år er det en større prosent av anleggsarbeiderne som er utslitt og av den grunn får nedsatt arbeidsevne. Mange må i denne alder forlate sitt akkordarbeid og så bli henvist til lettere og mindre betalt arbeid. Dette er vi vitne til daglig, og de som dette gjelder er av den oppfatning at det er først og fremst en senking av pensjonsalderen som kan rette opp dette.

Nr. 45

Vegarbeidernes stedlige styre — Midtre distrikt, Hedmark, foreslår:

Norsk Arbeidsmandsforbund må gå inn for å løse pensjonssaken for alle vegarbeidere og få disse inn i Statsarbeidertrygden, uansett om det er stats-, fylkes- eller kommunale vegarbeidere, og pensjonsalderen må settes ned til 63 år.

Motivering:

Vi mener at pensjonsalderen i vegsektoren — 65 år — er for høy med den rasjonalisering og arbeidseffektivisering vi har i dag. Ar-

beidet består som oftest i betjening av store maskiner og biler, og det viser seg at de som betjener disse blir altfor tidlig utslitt. Dette på grunn av det press disse mennesker er utsatt for for å få disse store kostbare maskiner til å lønne seg. De blir gående på skift og får forskjøvet sin døgnrytme og spisevaner, noe som er en stor belastning.

Landsstyret innstiller:

(Nr. 41-42-43-44-45.)

Det nye forbundsstyret får i oppdrag å arbeide videre med pensjonsspørsmålene.

Ferieloven:

Nr. 46

Avd. 7, Vest-Agder Arbeidsmannsforening, foreslår:

Ferieloven må få bestemmelser som gir arbeidstakeren rett til 4 ukers sammenhengende ferie i tiden 16. mai—30. september, dersom arbeidstakeren ønsker det. Ved oppdeling av ferien må dette bare skje etter at den enkelte arbeidstaker har fremmet ønske om dette.

Nr. 47

Avd. 16, Skjomen-anleggenes Fagforening, foreslår:

På de arbeidsplasser det er tilrådelig av omsyn til bedriften, skal arbeiderne ha 4 ukers sammenhengende ferie. Ved oppdeling av ferien skal den 4. ferieuke være sammenhengende dersom arbeidstakeren ønsker det.

Nr. 48

Avd. 405, Rana-anlegges Fagforening, foreslår:

Ferieloven må få en klarere utforming med henblikk på 4 ukers sammenhengende sommerferie.

Motivering:

Det er i dag et sterkt ønske fra anleggsarbeiderne om 4 ukers sammenhengende sommerferie. Disse arbeidere, som stort sett må bo borte fra heimen og i mange tilfelle ikke får reise hjem mer enn 2—3 ganger i året, må gis anledning til å få 4 ukers sammenhengende ferie. I tillegg til dette har disse arbeidere et hardt yrke som for eks. tunnelarbeid, og kan av den grunn trenge lengre ferie til å samle nye krefter.

Nr. 49

Distriktsorganisasjonen for bergverkene — Distrikt III, foreslår:

Landsmøtet retter en henvendelse til myndighetene med krav

om at det lovfestes 4 ukers sammenhengende sommerferie for arbeidstakere i Nord-Norge.

Motivering:

Med de lange avstander som arbeiderne i Nord-Norge har til sentrale og typiske feriesteder i inn- og utlandet er det store vanskeligheter for å få en skikkelig ferie med oppstykket ferietid.

Landsstyret innstiller:

(Nr. 46-47-48-49.)

Forslagene tiltres, slik at 4 ukers ferie blir fast regel med anledning til å treffe avtale om andre ordninger på den enkelte arbeidsplass.

Nr. 50

Distriktsorganisasjonen for bergverkene — Distrikt III, foreslår:

Feriegodtgjørelsen for arbeiderne i Nord-Norge må økes.

Motivering:

Utgiftene til feriereiser blir forholdsvis høye for arbeidere i Nord-Norge i forhold til arbeiderne i sørlige deler av landet.

Landsstyret innstiller:

Forslaget kan ikke tiltres. Spørsmålet om en øking av feriegodtgjøringen oversendes LO og må gjelde alle lønnstakere.

Arbeidervernloven:

Straffebud.

Nr. 51

Avd. 7, Vest-Agder Arbeidsmannsforening,

» 16, Skjomen-anleggenes Fagforening, foreslår:

Overtredelse av Arbeidervernlovens bestemmelser må straffes i følge lovens bestemmelser. Det må også bli klarere bestemmelser ved utmåling av erstatningskrav til arbeidstakere som blir utsatt for arbeidsulykke som følge av uaktsomhet fra arbeidsgiverens side.

Motivering:

Bestemmelsene om straff må innskjerpes, idet en lov som sjelden eller aldri gir straff for overtredelser må betraktes som illusorisk.

Arbeidere som utsettes for arbeidsulykker må få en raskere behandling av sitt erstatningskrav, og det må bli klarere bestemmel-

ser om hvem som skal være skyldig i lovens forstand når en arbeidsulykke inntreffer.

Landsstyret innstiller:

Forslaget tiltres. Forbundsstyret anmodes om å arbeide videre med saken.

Overtidsarbeid:

Nr. 52

Avd. 7, Vest-Agder Arbeidsmannsforening og

» 16, Skjomen-anleggenes Fagforening, foreslår:

Det må bli strengere bestemmelser for bruk av overtidarbeid. I tilfelle av uforutsette hendinger, slik at det må arbeides overtid, bør dette innskrenkes til ikke å overstige 10 timer i 2 påhverandre følgende uker.

Dersom det må arbeides overtid bør arbeidsgiveren illegges en avgift til staten.

Arbeidernes representanter må også få mer bestemmelsesrett når det gjelder søknader om dispensasjon for bruk av utvidet overtidarbeid.

Motivering:

Med tanke på jevnere sysselsetting og sikkerhetsmessige hensyn, må vi arbeide for at overtidarbeid blir innskrenket til det minst mulige. Arbeidstilsynet må utføre regelmessig kontroll av lønningslistene til den enkelte arbeidsgiver, og overtredelse av lovens bestemmelser må straks påtales.

Bestemmelser om avgift fra arbeidsgiver til staten ved bruk av overtid, vil begrense den overtid som flere arbeidsgivere i dag gjør bruk av. Det må også komme inn bestemmelser som gir arbeidernes representanter adgang til å nekte at dispensasjon for utvidet overtid blir gitt.

Nr. 53

Avd. 8, Sør-Trøndelag Arbeidsmannsforening, foreslår:

§ 26, punkt 1, endres slik at lengden av overtid begrenses til 25 timer pr. måned.

Nr. 54

Distriktsorganisasjonen for Bergverkene — Distrikt II, foreslår:

Lengden av overtidarbeid i henhold til endringslover, sist av 10. mai 1968 oppheves, og bestemmelsene i loven av 18. juni 1956 gjeninnføres.

Vi vil derfor henstille til landsmøtet at de vedtar en skarp protest til de lovgivende myndigheter som har gjennomført denne ordning.

Motivering:

De endringer i lov om arbeidervern av 10. mai 1968 om utvidet adgang til å pålegge arbeidstakerne overtidarbeid i inntil 20 timer i 2 på hverandre følgende uker — mot tidligere 10 timer — er et tilbakeslag for fagbevegelsens tidligere arbeid for å stoppe de utglidninger som har funnet sted på dette området. Arbeidstidsforkortelsen er blitt illusorisk i og med denne bestemmelse.

Landsstyret innstiller:

(Nr. 52-53-54.)

Forbundet avventer resultatet av LO-kongressens vedtak vedrørende dette spørsmål, men er i prinsippet enig i at overtidarbeid innskrenkes til minst mulig.

Arbeidstid.

Nr. 55

Avd. 111, Løkken Gruvearbeiderforening, foreslår:

Landsmøtet oversender krav til Arbeidstidskomitéen om å ta opp til vurdering en forkorting av arbeidstiden for underjordsarbeidere.

Motivering:

Løkken Gruvearbeiderforening fremmet for over 20 år siden krav til myndighetene om kortere arbeidstid innen gruveindustrien. Det førte til 40 timers arbeidsuke for underjordsarbeidere i 1950, men egentlig førte det bare til en forkorting med litt over 4 timer, da det med 48 timers arbeidsuke var inklusive spisepauser i arbeidstiden, mens de nå er eksklusive. I og med at rammen for overtidarbeid er utvidet bør vel den ordinære arbeidstid settes ned.

Forkortelse av arbeidstiden vil etter vår mening ikke bli produksjonshemmende, idet det er en kjensgjerning at kortere arbeidstid gir større effektivitet pr. arbeidstime i dette yrket.

Hvis ikke arbeidsforholdene blir lagt slik til rette innen gruveindustrien at de kan konkurrere med annen industri om ledig arbeidskraft, vil dette føre til rekrutteringsvansker.

Nr. 56

Distriktsorganisasjonen for bergverkene — Distrikt II, foreslår:

Nedsettelse av arbeidstiden for tunnel- og underjordsarbeidere fra 40 til 35 timer pr. uke.

Arbeidstiden for helkontinuerlige skiftarbeidere bør også settes ned.

Motivering:

Distriktsorganisasjonen motiverer sitt forslag med det samme som avd. 111, Løkken, og tilføyer videre at arbeid under jord i støv, røyk og larm i høyt oppdrevet tempo er en stor påkjenning, både fysisk og psykisk.

Nr. 57

Distriktsorganisasjonen for bergverkene — Distrikt III, foreslår:

Landsmøtet retter en henvendelse til myndighetene med krav om at arbeidstiden for helkontinuerlige skiftarbeidere lovfestes til 33 $\frac{2}{3}$ timer i gjennomsnitt pr. uke.

For underjordsarbeidere må det også kreves en radikal nedsettelse av arbeidstiden.

Landsstyret innstiller:

(Nr. 55-56-57.)

Det vil bli gitt en nærmere redegjørelse på landsmøtet om forbundets arbeid med saken.

Nr. 58

Avd. 7, Vest-Agder Arbeidsmannsforening og

» 16, Skjomen-anleggenes Fagforening, foreslår:

Lik arbeidstid for arbeidere og funksjonærer. De må også få like vilkår når det gjelder personlige godtgjørelser.

Motivering:

Det kan ikke være riktig at vi som arbeidernes representanter skal godta at funksjonærene til stadighet har kortere arbeidsdag. Vi må heller ikke godta at den som går med slips og hvit skjorte har rett til høyere lønn og personlige godtgjørelser. Det må bli en likestilling i vårt samfunn.

Landsstyret innstiller:

Forslaget tiltres. Arbeidet med å få bort forskjellsbehandlingen mellom de enkelte grupper i arbeidslivet må fortsettes og intensiveres.

Arbeidstilsynet.

Nr. 59

Distriktsorganisasjonen for bergverkene — Distrikt II, foreslår:

Bestemmelsen i § 33, punkt 2: Arbeider må ikke som medlem av kommunalt tilsyn være med på granskinger eller tilsynsvirksomhet når det gjelder den virksomhet han arbeider i, uten at departementet samtykker i det,

er en uheldig ordning og må endres.

Motivering:

Som grunnlag for denne påstand kan anføres: I Verran kommune er i denne valgperioden formannen og nestformannen i det kommunale arbeidstilsyn ansatt ved Fosdalens Bergverk A/S og Folla Fabrikker. Tilsynet blir på denne måte mye hemmet i sin virksomhet i kommunens to største bedrifter. Dette gjelder særlig påleggs- og inspeksjonsvirksomheten.

For Fosdalens vedkommende får som regel det kommunale arbeidstilsyn først melding om pålegg og dispensasjoner som kopieres fra Direktoratet etter at inspeksjoner og fullmakter er gitt av Bergverksinspektøren.

Flere kommuner slås sammen til enheter, og formannen får hel-dagsjobb og kan ivareta tilsynsarbeidet fullt effektivt.

Med den nåværende ordning med formann ansatt ved en bedrift, har han liten anledning til å vareta tilsynsarbeidet i sin ordinære arbeidstid. Når han er ferdig på jobben er kontorer og forretninger stengt.

Nr. 60

Avd. 7, Vest-Agder Arbeidsmannsforening og

» 16, Skjomen-anleggenes Fagforening, foreslår:

Det nåværende kommunale arbeidstilsyn bør falle bort. I stedet innsettes et ambulerende arbeidstilsyn, lønnet av staten.

Motivering:

Det nåværende arbeidstilsyn valgt av kommunestyrene (bystyrene) må falle bort. Staten må overta ansvaret for kontroll av sikkerheten på arbeidsplassene. Det må ansettes flere inspektører i de forskjellige distrikter for de forskjellige arbeidsgrupper, slik at hver inspektør ikke får større distrikt enn at det kan føres effektiv kontroll. Vi ser det videre som en betingelse at den som utfører kontrollen har praksis og erfaring i det yrket kontrollen måtte omfatte. Dette vil medføre økte utgifter i budsjettet for arbeidstilsynet, men det er arbeidernes liv og helse det gjelder.

Landsstyret innstiller:

(Nr. 59-60.)

Spørsmålet om arbeidervern vil bli behandlet som eget punkt på landsmøtet.

Landsstyret er for øvrig enig i at en omorganisering må finne sted.

Hovedavtalen:

Forhandlingsrett:

Nr. 61

Avd. 7, Vest-Agder Arbeidsmannsforening og

» 16, Skjomen-anleggenes Fagforening, foreslår:

Ved neste revisjon av Hovedavtalen må det komme inn bestemmelser om at forretningsførerene får forhandlingsrett på like fot med plasstillitsmennene.

Motivering:

Dette er et ønske som særlig gjør seg gjeldende ved private anlegg. Tillitsmennene har vært, og er fremdeles utsatt for en eller annen form for forfølgelse dersom de tar opp saker som ikke passer arbeidsgiveren.

Dersom forretningsførerene hadde plasstillitsmennenes forhandlingsrettigheter, kunne slike forfølgelser elimineres. Han kunne også ta seg av ting når tillitsmannsapparatet blir slapt i tjenesten.

Det må likevel presiseres at slike forhandlinger kun må finne sted i de tilfeller de stedlige plasstillitsmenn ønsker det.

Landsstyret innstiller:

Forslaget oversendes LO.

Tilskudd fra arbeidsgiver til fastlønt tillitsmann:

Nr. 62

Avd. 12, Telemark Arbeidsmannsforening, foreslår:

For å bedre avdelingens økonomi bør det snarest bringes klarhet i spørsmålet om tilskudd fra arbeidsgiver. I første rekke tenkes da spesielt på vegsektoren.

Motivering:

Ordningen med fastlønt tillitsmann bør så absolutt være en fordel for arbeidsgiveren, og følgelig må det være rimelig å kreve at for eksempel vegetaten er med på å bære utgiftene.

Nr. 63

Avd. 36, Oppland Arbeidsmannsforening, foreslår:

Storavdelingene må få tilført økonomisk støtte fra vegvesenet. Vegvesenet er sikkert tjent med at forhandlingsapparatet er forenklet og effektivisert på denne måte. Det er derfor naturlig med støtte til driften av storavdelingene.

Støtten må gis under den klare forutsetning at det står avdelingene helt fritt å ansette daglig leder, også leder fra andre grupper enn vegvesenet.

Motivering:

Alle parter er tjent med at det er etablert en fast forhandlingsordning. Dette betyr raskere og mer ensartet behandling.

Det å opprettholde et slikt forhandlingsapparat koster, og dette bør ikke ensidig belastes den ene part — arbeideren.

Skal ordningen med storavdelinger kunne opprettholdes, og avdelingene beholde en sunn og fri økonomi, må en snarest komme fram til en ordning med støtte fra vegvesenet.

Avdelingene er av en så vidt beskjedne størrelse at alle utgifter i lengden ikke kan skaffes til veie ved forhøyelse av kontingenten.

Nr. 64

Vegarbeidernes stedlige styre — Midtre distrikt, Hedmark, foreslår:

Statens bedrifter holder fastlønte tillitsmenn for å ivareta arbeidernes interesser i lønns- og arbeidstvistesaker.

Motivering:

Tillitsmennenes arbeidsoppgaver består i å fremme de krav som både arbeidere og funksjonærer stiller til bedriften. Dette arbeid blir en stor belastning for en som ellers skal ivareta sitt daglige arbeid i bedriften. Mye av det organisasjonsmessige arbeid må utføres utenfor arbeidstiden, og dette mener vi ikke er riktig i dagens samfunn. Vi mener derfor at bedriften bør holde en fastlønt tillitsmann som på dagtid kan ordne opp i forholdene på en raskere og mer effektiv måte.

Vi har etter vår avtale med staten rett til 12 arbeidsdager pr. år med lønn for å utføre organisasjonsmessige oppdrag og offentlig ombud. Det er for det meste de samme folkene som er aktive i det organisasjonsmessige og i det politiske arbeid, og det blir ofte en lang dag for disse folkene. Når det så går utover de tariffestede 12 dager, griper det ofte også sterkt inn i økonomien for den enkelte. Av denne grunn så er det også ofte vanskelig å få folk til å delta aktivt i tillitsmannsarbeidet.

Landsmøtet bør derfor drøfte denne saken og legge det fram for staten til drøftelse, slik at en kan få endret på dette forhold.

Landsstyret innstiller:
(Nr. 62-63-64.)

Forslagene oversendes det nye forbundsstyret til videre behandling.

Organisasjonsplikt:

Nr. 65

Avd. 12, Telemark Arbeidsmannsforening, foreslår:

Det henstilles til administrasjonen å utrede spørsmålet om kontingent e.l. til ikke-medlemmer som fins på arbeidsplassene.

Motivering:

Det synes urimelig og ikke i pakt med solidaritetstanken at en del arbeidstakere skal kunne arbeide under ordnede arbeidsforhold uten å ta den minste del av byrdene ved tilretteleggingen.

Nr. 66

Avd. 18, Rogaland Arbeidsmannsforening, foreslår:

En framtidig endring av Hovedavtalens § 1 må nå gjennomføres slik at alle arbeidstakere ansatt i tariffbundne bedrifter og arbeidsteder skal være faglig organisert, eller i de tilfeller hvor det er en eller annen som ikke ønsker å stå tilsluttet organisasjonen blir foretatt trekk for disse med det samme beløp som de organiserte til enhver tid må betale i kontingent.

Motivering:

Det er en stor del av lønsmottakerne som regner med at det ikke har noen hensikt å organisere seg, da de likevel får de samme lønns- og arbeidsvilkår som de organiserte.

Dette kan ikke skje uten at en får endret Hovedavtalens § 1. Slik det er i dag kan en ikke ta kamp på spørsmålet om endring i Hovedavtalen, og en må derfor få endert Hovedavtalens utløpstid slik at den følger utløpstiden for tariffoppgjøret.

En forutsetter da at en først og fremst forsøker å få forhandlet om eventuelle endringer i Hovedavtalen før partene tar opp forhandlinger i tariffspørsmålene.

Nr. 67

Avd. 27, Troms Arbeidsmannsforening, foreslår:

Ved kommende tariffrevisjon søker forbundet sammen med LO å få inn i overenskomstene at uorganiserte som arbeider hos arbeidsgivere som forbundet har inngått avtale med skal trekkes i lønn for

administrasjonsavgift til forbundet tilsvarende den kontingent som organiserte betaler.

Det gis medlemskap i forbundet til de som trekkes for administrasjonsavgift hvis de ønsker det.

Motivering:

I dag praktiseres overenskomstens bestemmelser for alle som arbeider på en arbeidsplass hvor forbundet har opprettet avtale. På samme arbeidsplass kan det være en stor del som er uorganiserte. Dette synes vi er en stor urettferdighet når en vet hva det koster av tid og penger å få til landsomfattende overenskomster. Det må derfor være rimelig at alle som arbeider på en arbeidsplass hvor det er opprettet avtale er med og betaler for det.

Landsstyret innstiller:

(Nr. 65-66-67.)

Forslagene oversendes LO med anmodning om at LO arbeider for å få endret lover og avtaler slik at det gis anledning til å trekke uorganiserte en avgift i de tilfelle de arbeider på områder hvor tariffavtale er opprettet.

Kontingenttrekk:

Nr. 68

Avd. 36, Oppland Arbeidsmannsforening, foreslår:

Kontingenttrekk må kunne settes i verk etter flertallsvedtak i fagforeningen, uten derpå følgende personlig underskrift av det enkelte medlem. Kontingenttrekk må likestilles med skatte-, trygde- og bidragstrekk, og loven må endres i henhold til dette.

Motivering:

Vårt nåværende system med å innhente underskrift av samtlige medlemmer er både tungvint og urasjonelt. Dette må bli en for- eningssak i likhet med andre saker som tas opp til behandling.

Landsstyret innstiller:

Forslaget tiltres.

Samarbeidsavtalene:

Nr. 69

Avd. 14, Raudsand Gruvearbeiderforening, foreslår:

Forbundsstyret utarbeider forslag til retningslinjer for samarbeid mellom tillitsmenn og ledelsen innen konserner, og legger dette fram for landsmøtet.

Landsstyret innstiller:

Forslaget om utarbeidelse av retningslinjer vedrørende konsernutvalg oversendes det nye forbundsstyret, som får pålegg om å ta saken opp med de aktuelle forbund.

Nr. 70

Avd. 16, Skjomen-anleggenes Fagforening, foreslår:

Samarbeidsavtalene må endres slik at arbeiderne får medinnflytelse og ansvar i bedriftslivet. Arbeidernes medinnflytelse og ansvar ved utforming av arbeidsplass og arbeidsforhold må inngå i samarbeidsavtalen.

Motivering:

Samarbeidsavtalenes utforming hindrer den demokratiske utvikling på arbeidsplassene, idet den ikke gir arbeiderne medbestemmelsesrett. Arbeidernes krav om medbestemmelsesrett og ansvar er i dag høyst aktuell. Demokratiseringsprosessen på arbeidsplassene uteblir på grunnlag av samarbeidsavtalenes antidemokratiske utforming.

Landsstyret innstiller:

Forslaget tiltres.

Kollektiv hjemforsikring:

Nr. 71

Avd. 12, Telemark Arbeidsmannsforening og

» 7, Vest-Agder Arbeidsmannsforening, foreslår:

Forbundet må foreta tilbakebetaling av inntrukket premie for kollektiv hjemforsikring til de medlemmer som har reservert seg mot ordningen.

Motivering:

Avdelingene har bare oversikt over de medlemmer som er stasjonert i distriktet.

De ambulerende medlemmer har avdelingene liten eller ingen oversikt over. Det er da ingen annen enn forbundet som kan foreta en korrekt tilbakebetaling.

Landsstyret innstiller:

Forslaget kan ikke tiltres. Dette er en ren administrativ sak, og forbundsstyret må treffe avgjørelse om på hvilken måte tilbakebetalingen skal foretas.

Overenskomstene:

Nr. 72

Avd. 16, Skjomen-anleggenes Fagforening, foreslår:

Forbundet bør sørge for at det ved neste tariffrevisjon blir opprettet egen uavhengig overenskomst for brakkebetjeningen ved Statens jernbane- og kraftanlegg.

Motivering:

Brakkebetjeningen ved Statens jernbane- og kraftanlegg er slik det praktiseres i dag helt umyndiggjort ved avstemning over sin avtale. En slik diskriminering av grupper i medlemsstokken må bort.

Landsstyret innstiller:

Forslaget kan ikke tiltres.

Nr. 73

Avd. 53, Nordens Klippe, Kirkenes, foreslår:

Landsmøtet vedtar en henstilling til forbundets ledelse om at det før neste tariffrevisjon legges vekt på at overenskomstene på en bedre måte gir uttrykk for hva som egentlig menes med de enkelte paragrafer. Vi mener de enkelte paragrafer må få en mer enkel formulering, slik at overenskomstene i større grad enn tidligere kan forstås av tillitsmenn og det enkelte medlem i det daglige arbeid.

Landsstyret innstiller:

Forslaget oversendes de enkelte tariffråd med henstilling om å være merksam på ønsket om en klarere formulering.

Organisasjonsformen:

Nr. 74

Avd. 44, Grubernes Arbeidsmannsforening, Bjørnevatn, foreslår:

Landsmøtet pålegger forbundet å arbeide aktivt for å endre den nåværende organisasjonsformen innen LO.

Motivering:

Vi mener at 37 forbund og 37 fagblad er en stor og unødvendig økonomisk belastning, som kan være årsaken til de stadig økende kontingentforhøyelser. Vi kan tenke oss at eksempelvis 15 forbund kunne gå sammen om å utgi et blad, eller også at alle fagblad innstiller og erstattes med en dagsavis utgitt av LO.

Landsstyret innstiller:

Det bør fortsatt arbeides for endringer av organisasjonsformen.

Fastlønnssystem:

Nr. 75

Avd. 405, Rana-anleggenes Fagforening, foreslår:

Forbundet må snarest ta opp spørsmålet om et fastlønnssystem for sine medlemmer.

Motivering:

Tiden må være inne til å ta opp til alvorlig overveielse spørsmålet om gjennomføring av fastlønnssystem for en rekke grupper innen vårt avtaleverk.

Spørsmålet er ikke av ny dato. Det har blant annet vært behandlet i NVE's hovedsamarbeidsutvalg for 2 år siden, uten at det er videre fulgt opp.

Det er en kjensgjerning at det akkordsystem vi har i dag i enkelte avtaler er direkte skadelig for arbeiderne.

I brevkurset «Program 69» var det tusenvis av LO-medlemmer som hadde et klart krav om fastlønnssystem.

Landsstyret innstiller:

Forslaget tiltres.

Det nye forbundsstyret får i oppdrag å intensivere arbeidet med innføring av fastlønnssystem.

Ulykkesforsikring:

Nr. 76

Distriktsorganisasjonen for bergverkene — Distrikt III, foreslår:

Landsmøtet vedtar at samtlige arbeidstakere må tilbys samme forsikringsordninger som funksjonærene innenfor de enkelte bedrifter. Minstekravet til ulykkesforsikring som Arbeidsmandsforbundet må fremme snarest må være kr. 25 000.00 ved død og kr. 50 000.00 ved invaliditet, samt at arbeidsgiveren dekker premien.

Landsstyret innstiller:

Forslaget oversendes tariffrådene til videre behandling.

Større fordeler for organiserte:

Nr. 77

Avd. 18, Rogaland Arbeidsmannsforening, foreslår:

Landsmøtet henstiller til forbundet å ta kontakt med forsikrings-

selskapet Samvirke om ytelse av lån til en rimelig rente til medlemmene ved husbygging o.l.

Motivering:

Det er en kjent sak at en stor del av medlemmene har en viss motvilje mot de kollektive forsikringsordninger som er gjennomført i det siste. Vårt forslag vil imidlertid medføre at medlemmene får en følelse av at de gjennom de kollektive ordninger, i tillegg til de øvrige goder, også vil få hjelp når de skal investere i nybygg o.l. På den måte vil arbeiderne forstå at ved å holde medlemsboka i orden vil en få hjelp når det virkelig trenges.

Landsstyret innstiller:

Forslaget oversendes Samvirke.

Nr. 78

Avd. 36, Oppland Arbeidsmannsforening, foreslår:

De organiserte må gis særfordeler i forhold til de uorganiserte. Dette må gjelde:

Utvidet oppsigelsesvern. — Ansiennitetsrettigheter bare for de organiserte. — De organiserte må samtykke i at overenskomstens bestemmelser ikke skal brukes overfor uorganiserte. — Ekstra ytelser til de organiserte i form av forsikringer og tilleggstrygd. Tilleggstrygden beholdes inntil vi får *tariffestet* full lønn under sykdom.

Motivering:

Vi kan ikke lovfeste organisasjonsplikt, men vi kan gjøre et faglig medlemskap så attraktivt som mulig. Medlemsboka må bli så verdifull «gullkantet» at den ikke kan unnværes.

Landsstyret innstiller:

LO må arbeide for å utvide særrettigheter for de organiserte arbeidere.

Opplæring av nyansatte:

Nr. 79

Distriktsorganisasjonene for bergverkene, Distrikt II, foreslår:

Norsk Arbeidsmandsforbund reiser snarest krav gjennom LO til de lovgivende organer om at det vedtas en lov som plikter arbeidsgiverne til å foreta en skikkelig opplæring av nyansatte. Opp-læringstiden må være minst 6 måneder. Spesielt mangelfull er opplæringen i gruve- og anleggssektoren.

Motivering:

Opplæring av de nyansatte er slik som det praktiseres i dag helt prisgitt arbeidsgiveren. Tar en for seg så farlige yrker som anlegg og gruve så er det helt uholdbart at opplæringen skal foregå rent tilfeldig. Arbeidsgiveren roper stadig etter større effekt, nye og større maskiner blir stadig tatt i bruk, slik at kravet til den enkelte stadig blir større. En opplever å se nyansatte bli satt til å betjene maskiner som de ikke har noe større kjennskap til, og med det resultat enten å skade seg selv eller ødeleggelse av kostbart utstyr. Mangelfull opplæring har forårsaket mange ulykker. Hver ulykke er en tragedie.

**Landsstyret innstiller:
Forslaget tiltres.**

Tilleggstrygden:

Nr. 80

Avd. 36, Oppland Arbeidsmannsforening, foreslår:

Tilleggstrygden må for all del ikke falle bort eller ytelsene forringes. Satsene bør heller økes. Dette inntil vi får tariffestet full lønn under sykdom. Det må kunne finnes en ordning for administrasjon av tilleggstrygden, en ordning som bare skal gjelde for organiserte. Dette må kunne ordnes på en av de følgende måter: Gjennom avtale med Samvirke — avtale med sparebankene — gjennom LO, LO's distriktskontorer og eventuelt de lokale samorganisasjoner, eller direkte ved de enkelte fagforbund. Ordningen er allerede tariffestet. Arbeidsgiveren foretar trekket. Det er bare et spørsmål om administrasjonsapparatet. Arbeidsgiverens og egenandelen må økes slik at nåværende satser kan opprettholdes.

Motivering:

Dette er et av de beste kort vi har på handa ved nyorganisering. Ordningen teller mye for de den omfatter og som er uheldig å bli gående sykmeldt i lengre tid. Tilleggstrygden er en særordning av klasse. Kjemper vi dette gjennom politisk, slik at det blir alle manns eie, er det øyeblikkelig en selvfølge og snart glemt hvem som gjennomførte også denne reform. La dette derfor forbli på medlemsboka.

**Landsstyret innstiller:
Forslaget oversendes LO.**

Forslag nr. 40 ansåes for bortfalt. Man tok først opp forslagene 41, 42, 43, 44 og 45.

Alfred Haugen redegjør for pensjonsspørsmålet.

Gruvesekretær *Alfred Haugen* kom med denne redegjørelsen:

Under forbundets landsmøte i 1967 ble pensjonsspørsmålet for gruve- og tunnelarbeidere inngående drøftet.

Landsmøtet vedtok enstemmig en uttalelse som straks ble oversendt Sosialdepartementet ved tidligere statsråd Arvik.

I brevet til sosialministeren understreket vi spesielt betydningen av henstillingen i uttalelsen om at de grupper som på grunn av sitt yrke bør ha en lavere pensjonsalder, må få dette ordnet gjennom Folketrygden i sin helhet, slik at det ikke blir nødvendig med private særordninger.

Det bør også nevnes at Bergverkenes Landssammenslutning i brev til Sosialdepartementet ga forbundets henvendelse sin fulle støtte.

Etter å ha sendt flere purrekriv til Sosialdepartementet for å få en konferanse om pensjonsspørsmålet, ble det endelig holdt et møte i departementet den 8. mai 1968, hvor Bergverkenes Landssammenslutning og forbundet var representert.

Under konferansen ble det bl. a. nevnt at det i nær framtid skulle oppnevnes en komité til å utrede spørsmålet om pensjonsalderen i Folketrygden og spørsmål i samband med dette.

Det ble videre opplyst at den komité som vil bli nedsatt også skal tas opp til særskilt vurdering hvordan pensjonsspørsmålet bør løses for yrkesgrupper som har behov for en lavere pensjonsalder en Folketrygdens.

At både arbeidsgiverforeningen og Landsorganisasjonen skulle være representert i komitéen var en forutsetning.

Jeg vil gjerne nevne at i likhet med arbeiderne under dagen i bergverk, har skogsarbeiderne avtale om førtidspensjonering ved fylte 65 år. Spørsmålet om en ytterligere senkning av pensjonsalderen for skogsarbeiderne ble tatt opp i Stortinget den 15. januar 1969 av representanten Harald Løbakk, som også gikk inn for at Staten skulle ta på seg de merutgifter en slik førtidspensjonering fører med seg.

I sitt svar pekte sosialministeren på at når det gjaldt både finansieringen og spørsmålet om en senkning av pensjonsalderen, ville sosialministeren avvente innstillingen fra Pensjonsalderkomitéen.

Det skal også nevnes at distriktsorganisasjonene for bergverkene i Nord-Norge i brev den 3. november 1970 til daværende sosialminister stilte krav om at pensjonsalderen for underjordsarbeidere settes ned til 60 år, og at pensjonsbeløpet må heves til minst Folketrygdens satser.

Den 25. januar i år svarte tidligere sosialminister Årvik følgende:

Pensjonsspørsmålet for gruvearbeidere.

Jeg har mottatt Deres brev av 3. november 1970.

Jeg har kjennskap til at pensjonsordningen for gruvearbeidere inngår som et ledd i tariffavtalen mellom Bergverkenes Landssammenslutning og Norsk Arbeidsmandsforbund. Hver enkelt bedrift ordner med sine egne forsikringsforpliktelser.

Størrelsen av pensjonene er et tariffspørsmål og bør tas opp gjennom fagforeningen.

Gjeldende pensjonsalder i folketrygden er 70 år. Som De sikkert kjenner til er det reist krav om en nedsettelse av pensjonsalderen. En komité som har i oppdrag å utrede spørsmål i forbindelse med en eventuell nedsettelse av pensjonsalderen ventes å avgj sin innstilling om kort tid. Komitéen skal bl. a. uttale seg om pensjonsordninger for særlige yrkesgrupper som nå har lavere pensjonsalder enn den vanlige.

Så snart komitéen har avgitt sin innstilling, vil den bli sendt ut til uttalelse, bl. a. til Landsorganisasjonen i Norge og Norsk Arbeidsgiverforening. Deretter vil saken bli lagt fram for Stortinget.

Med vennlig hilsen
Egil Aarvik.

Pensjonsalderkomitéen ble oppnevnt ved Kgl. res. 4. oktober 1968 og innstilling avgitt 28. januar 1971.

Komitéens flertall har foreslått at den alminnelige pensjonsalder settes ned til 67 år fra 1. januar 1973. «Behovet for at enkelte yrkesgrupper skal få pensjon fra lavere alder en den alminnelige pensjonsalder i Folketrygden, må dermed ansees for å bli vesentlig redusert,» heter det i innstillingen.

Under avsnittet i innstillingen fra Pensjonsalderkomitéen vedrørende spørsmål om særskilte pensjonsaldere for spesielle yrkesgrupper, finner man følgende: «De aldersgrenser under 67 år som allerede er fastsatt, bør vanligvis opprettholdes uforandret også etter at pensjonsalderen er senket til 67 år.

Komitéen peker på at Sosialdepartementet og Stortingets sosialkomité under forarbeidet med gjennomføringen av Folketrygden, uttale at pensjonsordninger for bestemte yrkesgrupper, som hadde behov for særlig lav pensjonsalder, måtte ordnes gjennom supplerende pensjonsordninger utenfor Folketrygden og at slike ordninger måtte finansieres av næringen selv. Man mener at dette synspunkt vil bli ytterligere styrket hvis pensjonsalderen blir satt ned til 67 år.

Det er videre klart, heter det i innstillingen, at en ordning med særskilt lavere pensjonsalder innenfor Folketrygden for bestemte yrker, vil føre til at en rekke yrker vil framsette krav om lavere pensjonsalder en den alminnelige.

Atskillige slike krav er for øvrig blitt oversendt til komitéen.

I det hele tatt vil en ordning med gjennomføring av særskilte lavere pensjonsaldere innen Folketrygdens ramme, føre til store administrative vansker for Folketrygdens organer, heter det i innstillingen.

Komitéen foreslår at man utbygger ordningen med unntak av førtidspensjon.

Jeg kan i den forbindelse nevne at enkelte bedrifter innen Bergverksindustrien har gjennomført en ordning med førtidspensjonering etter bestemte regler. Noen bedrifter har opprettet supplerende pensjonsordninger for sine ansatte, mens andre bedrifter ikke har noen slik ordning.

Sist, men ikke minst, under tariffrevisjonen i fjor, ble det oppnådd en betydelig forbedring når det gjelder ytelsene i Pensjonsavtalen for gruvearbeidere under dagen.

Beløpet ble hevet fra kr. 6100.00 til 9635.00 pr. år inntil oppnådd pensjonsalder etter Folketrygden.

Ved senere reguleringer er pensjonsbeløpet ved full opptjenings- tid kr. 11 050.00 pr. år fra 1. mai 1971.

Beløpet som er et middeltall av grunnpensjonen for enslige og ektepar med gjeldende tillegg, er man enige om skal reguleres i takt med reguleringen i Folkepensjonen.

Det er alltid et spørsmål om prioritering av kravene.

Til slutt i dette innlegg har jeg derfor lyst til å nevne noe jeg mange ganger har hørt under diskusjoner om pensjonssaken, nemlig at forbundet først og fremst må satse på å få hevet standarden for de som allerede har pensjon. Personlig synes jeg at en slik innstilling til saken har mye for seg.

Ola Tuven, Skjomenanleggene: Nedsettelsen av pensjonsalderen for tunnelarbeiderne er en rettferdssak. Anleggsgruppen er en meget utsatt gruppe. De trues ofte med oppsigelse når de blir gamle. Derfor må vi skaffe disse en nedsettelse av pensjonsalderen. Vi trekker vårt forslag nr. 43 og støtter forslag nr. 44.

Ingvald Hugaas, Sulitjelma, var glad for at han enda en gang fikk anledning til å tale gruvefolkets sak. Vi er et tålmodig folkeferd. Jeg skal ikke i denne sammenheng nevne Kiruna, men noe liknende kan også hende hos oss. Arbeidstida for gruvefolk er ikke endret på 21 år. Når det gjelder pensjonen er beløpene endret, men aldersgrensen er ikke forandret. For mitt eget vedkommende har jeg arbeidet 47 år under jorda. Nå kunne jeg godt tenke meg å få noen år over jorda også, slik at jeg kunne se litt av sola. Jeg håper at dette landsmøte vil hjelpe gruvefolket og vedta det forslaget som Distriktsorganisasjonen for bergverkene har satt fram.

Jakob Jakobsen, Sør-Trøndelag: Pensjonssaken er en sak som det

har vært arbeidet med i mange år uten at det er kommet noe positivt ut av det. Alle fylker må tvinges inn under den samme pensjonsordning som statens vegarbeidere har. Det må bli en oppgave for forbundet å føre denne saken videre. Jeg vil takke forbundet for det som hittil er gjort, men det må snarest arbeide for en felles ordning.

Harald Johansen, Rana: Forbundet må snarest mulig ta opp forhandlinger om å få nedsatt pensjonsalderen til 60 år. Når folk kommer i den alderen, kan de ikke arbeide lenger. Da må de i et hvert fall forlate akkordlaget.

Andreas Egeland, Vest-Agder, reiste et spørsmål om pensjonens størrelse for personer som hadde fått skadetrygd. Skal pensjonen regnes på grunnlag av den lønn de hadde da de ble skadet.

Ole Flesvig ville oppklare en misforståelse som øyensynlig er oppstått om pensjonsforholdene i Sør-Trøndelag. Der har vi fått den samme ordning, men pengene kommer fra to kasser. Det er bare en formell sak. Det eneste som står igjen i dette fylket er at dokumentet om ordningen skal skrives under.

Oskar Andersen, Bergen-Hordaland: Ungdommen er ikke i samme situasjon som oss. Vi kom inn i arbeidslivet for 50—60—70 år siden. Det var ikke så mange tilbud. Og det er disse som skal gå sammen med unge spreke gutter, mens tempoet blir skrudd opp. Vi vet snart ikke vår arme råd, for vi holder ikke ut dette kjøret. Vi kan selvsagt ta ut førstidspensjon. Men vi liker ikke å gå tiggergangen. Vi vil gjerne ha klare bestemmelser. Pensjonsalderen må settes ned.

Dirigenten foreslo nå strek, og dette ble vedtatt.

Christian Grøndahl, Vest-Agder, kunne fortelle at Jens Haugland akter å ta opp denne saken i Stortinget, som grunnlagt spørsmål.

Thorodd Borch, Svartnes: Velferdssamfunnet bygger på et grunnlag av rettferd, men det er likevel tvilsomt om vi har fått sosial rettferdighet. Det er ikke blitt en rettferdig fordeling av inntektene og de trygdene vi burde ha. Vi har fått folketrygd, men grunnpensjonen er for lav. De som har hatt for liten inntekt mens de var yrkesaktive får for lite tillegg.

Konrad Sætherbakken, Østfold: Jeg vil lov til å minne om vegarbeideren på Rakkestad, som måtte vente til han var 70 år før han fikk utbetalt pensjon. Han måtte gå av da han var 68 år, han fikk Kongens fortjenstmedalje, men pensjon kunne han ikke få, fordi han ikke hadde hatt sammenhengende arbeid i Statens vegvesen. Det hadde vært avbrutt av arbeid for kommunen og fylket, og dermed hadde han ingen rettigheter.

Alfred Haugen: Det er bred enighet om at pensjonsalderen skal

senkes, og underjordsarbeidere bør ha en lavere pensjonsalder. Pensjonssaken har vært en hjertesak for meg siden jeg kom inn i forbundet. Til sjuende og sist vil det bli snakk om en prioritering, og jeg mener at pensjonssaken bør prioriteres høyest.

Innstillingen ble enstemmig vedtatt, og likeledes Grunnvolls tilleggforslag til forslag nr. 44. Deretter ble Hugaas's forslag enstemmig vedtatt.

Forslagene om ferieloven, forslagene nr. 46, 47, 48 og 49, ble deretter tatt opp til behandling.

Olav Grunnvoll, landsstyret: Rana-anleggenes fagforening er fornøyd med landsstyrets innstilling, men jeg tar opp forslag nr. 48.

Ved voteringen ble landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 50.

Asbjørn Larsen, Kirkenes, tok opp forslag nr. 50.

Landsstyrets innstilling ble vedtatt med stort flertall.

Forslag nr. 51.

Magnus Mælumshagen, landsstyret: Jeg er enig i at Arbeidervernloven bør endres på dette punkt. Arbeidsgiveren er etter gjeldende lov bare gjenstand for straffeforfølgning når det har vært vist grov uaktsomhet. Han tok opp følgende forslag:

«Arbeidervernlovens bestemmelser om erstatninger ved arbeidsulykker forandres slik at arbeidsgiveren er erstatningspliktig så sant ikke ulykken er et resultat av grov uaktsomhet fra arbeidstakerens side».

Harald Øveraas: Det forslaget som Mælumshagen har lagt fram faller i tråd med innstillingen. Vi må øve press på myndighetene, og det er også i samsvar med landsstyrets oppfatning.

Karl Kolstad, Vest-Agder: Det er greit det forslaget som landsstyret har fremmet, men det riktige ville være å få inn konkrete og klare bestemmelser. Jeg hadde dette spørsmålet oppe på landsmøtene i 1963 og 1967. Det eneste som er skjedd er at det er åpnet adgang til mer overtid!

Harald Øveraas: Det er opp til oss å få inn representanter på Stortinget som kan vedta lover i samsvar med våre ønsker og krav. Det er Odelsting og Lagting som vedtar lovene.

Landsstyrets innstilling ble enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 52, 53 og 54.

Også her ble landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt.

Gruvesekretær *Alfred Haugen* ga denne orientering:
Fagbevegelsen har i alle år spilt en sentral rolle i arbeidet for å redusere arbeidstiden.

48 timers uken ble innført ved lov i 1919.

Noen ytterligere forkortelse av den alminnelige arbeidstid ble ikke gjennomført før i 1959.

Fra 1. mars 1959 ble den ukentlige arbeidstid redusert fra 48 til 45 timer.

Ved lov av 28. juli 1949 ble arbeidstiden for arbeidere under dagen i gruver satt ned til 40 timer i uken og med faringstiden innreket i arbeidstiden.

Her skal også nevnes at før arbeidstidsforkortelsen var spise-pausen inkludert i arbeidstiden, mens den etter forkortelsen ble eksklusiv.

I realiteten betyr dette at arbeidstidsforkortelsen for gruvearbeidere under jord ble ca. 4 timer pr. uke.

I samme lov ble den alminnelige arbeidstid i helkontinuerlig skiftarbeid satt ned til 45½ time pr. uke og ytterligere til 42 timer pr. uke ved lov av 7. desember 1956.

Ved en voldgiftsdom i 1952 i tvist mellom Norsk Arbeidsgiverforening og Landsorganisasjonen i Norge, er det avgjort at bestemmelsen om 40 timers arbeidsuke under dagen i gruver også skal omfatte arbeid under dagen i kalkstein- kleberstein- og kvartsgruver.

Nedsettelse av arbeidstiden for tunnelarbeidere til 40 timer pr. uke, ble gjort gjeldende ved lov av 13. april 1962.

Med virkning fra 1. juli 1968 ble den ukentlige maksimalarbeidstid ytterligere redusert til 42½ time pr. uke.

Nedsettelse av arbeidstiden for døgnkontinuerlig- og helkontinuerlig skiftarbeid til 40 timer pr. uke, ble gjennomført fra 1. oktober 1970.

Når det gjelder begrunnelsen for at gruve- og tunnelarbeidere fikk kortere arbeidstid, var denne at «Arbeidet pågår under hygieniske forhold som ikke står — og som det er vanskelig å bringe opp — på samme yrkeshygieniske nivå som er alminnelig for bedrifter i dagen».

Det er 22 år siden arbeidstiden for arbeid under dagen i gruver ble satt ned til 40 timer i uken.

Denne korte oversikten viser at i løpet av de nevnte 22 år er den alminnelige arbeidstid satt ned 2 ganger. Det samme gjelder arbeidstiden for helkontinuerlig- og døgnkontinuerlig skiftarbeid

uten at det er skjedd noe som helst med arbeidstiden for arbeidere under dagen i gruver.

Spørsmålet om en ytterligere nedsettelse av arbeidstiden for underjordsarbeidere ved gruver og anlegg ble reist av forbundet i brev til Kommunal- og arbeidsdepartementet den 5. mars 1970.

I samme brev ba vi departementet om at Arbeidstidskomitéen av 1964 får utvidet sitt mandat til også å omfatte underjordsarbeidere ved gruver og anlegg.

Etter at saken hadde vært lagt fram for Arbeidsgiverforeningen, LO og Arbeidstidskomitéen, mottok forbundet gjenpart av brev, datert 25. november 1970 fra departementet til de nevnte organisasjoner og hvor det bl. a. heter: «En er imidlertid i noen tvil om det vil være den mest velegnede framgangsmåte å gjøre bruk av komitébehandling og eventuell derav følgende lovgivning når det gjelder spørsmålet om ytterligere nedsettelse av arbeidstiden for grupper av arbeidstakere som allerede har 40 timers arbeidsuke.

Departementet antar at man i første omgang bør få vurdert om det er hensiktsmessig å søke å komme fram til en løsning av det spørsmål som er reist av Norsk Arbeidsmandsforbund gjennom direkte forhandlinger mellom hovedpartene i arbeidslivet, og en henstiller til partene å overveie en slik framgangsmåte.»

Den 1. februar i år skriver Kommunal- og arbeidsdepartementet til forbundet og meddeler at både Arbeidsgiverforeningen og LO har sagt seg enige i at man søker å løse spørsmålet gjennom direkte forhandlinger mellom partene.

Forbundet har senere purret på både LO og Arbeidsgiverforeningen for å få avtalt forhandlingsmøte.

Den 5. august i år mottok forbundet følgende brev fra Bergverkenes Landssammenslutning: «På grunnlag av Kommunal- og arbeidsdepartementets henvendelse til LO og N.A.F. i brev av 25. november 1970, nedsatte BVL en komité som arbeider med saken. Det er et omfattende emne som trenger en grundig bearbeidelse. Det vil med andre ord ta tid før vi er beredt til å møte forbundet til en realitetsdrøftelse. Vi kan på det nåværende tidspunkt bare forsikre at saken ikke vil bli forhalet.»

Til slutt vil jeg si at arbeid i gruver og tunneler sliter ut sin mann hurtigere enn de fleste andre yrker. Det kan det ikke være særlig tvil om, og i tillegg kommer mangel på sosiale foranstaltninger og annet som disse arbeidere må unnvære i forhold til det stasjonære arbeid i industrien.

Fra forbundets side vil vi gjøre det som er mulig for å få arbeidstiden nedsatt for underjordsarbeidere.

Asmund Opponen, Kirkenes, hevdet at blodprosenten og poten-

sen gikk ned for gruve- og tunnelarbeidere, og han mente derfor at arbeidstiden måtte ned i 35 timer pr. uke.

Flere forlangte ikke ordet, og innstillingen ble vedtatt.

Forslag nr. 58.

Odd Olavsén, Vestfold, var enig i selve forslaget, men vi måtte vokte oss for å så splid mellom arbeidere og funksjonærer. Vårt arbeid for å oppnå likhet måtte ikke føre til at funksjonærenes nivå blir senket.

Karl Kolstad, Vest-Agder: Vårt krav om likestilling bør nå bli imøtekommet. Det er et rettferdig krav, og våre stortingsmenn må særlig ta seg av dette spørsmålet.

Landsstyrets innstilling ble enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 59 og 60

ble ikke tatt opp.

Forslag nr. 61.

Landsstyrets innstilling ble enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 62, 63 og 64.

Johan Nordnes, Vestfold, ville gjerne ha tilføyd landsstyrets innstilling at forslaget tiltres og deretter oversendes osv.

Øystein Larsen: Det er jo dette vi mener, og vi kan godt være med på Nordnes's tilføyelse.

Landsstyrets innstilling med Nordnes's tilføyelse ble deretter enstemmig vedtatt.

NEDTRAPPINGEN AV VEGARBEIDSDRIFTEN

Konrad Sætherbakken, Østfold, henstilte til redaksjonskomitéen at den la fram en uttalelse om nedtrappingen av vegarbeidsdriften.

Øystein Larsen: Vi skal forsøke å lage utkast til en slik uttalelse.

Forslag nr. 65, 66 og 67.

Einar With, Rogaland: Dette er et spørsmål vi har hatt oppe en rekke ganger. Vi har prøvd mange midler, uten resultat. Etter min mening må vi ta Hovedavtalen og de øvrige avtaler med hvis vi skal løse denne saken. Spørsmålet har vært behandlet på flere fagkongresser og forbundslandsmøter. Aspengren nevnte i sin innledning at LO ville ta det opp ved den kommende tariffrevisjon. Vi som kjempet for organisasjonsfrihet ble forfulgt på arbeidsplassene. I dag blir § 1 i Hovedavtalen brukt til å legalisere at man

skal være uorganisert. Vi må få en endring i dette forhold, og jeg tar opp forslag nr. 66.

Odd Olavsén, Vestfold, kunne være enig i landsstyrets innstilling, men i tilfelle vi fikk en slik avgift måtte den gå til dekning av det formål som ble oppgitt. Etter Olavséns oppfatning måtte vi ikke bruke tvang.

Alf Logna, Akershus: Jeg tror ikke på noen avgift. Det eneste jeg tror på er å få bestemmelser som sier at de uorganiserte ikke får noen av de goder vi tilkjemper oss. I Akershus hadde vi en bedrift som hadde 100 prosent organisasjon. Så kom det 5 nye. De ville ikke organisere seg. Ved denne bedriften får vi bl. a. nye klær. Vel, klubbformannen gikk til arbeidsgiveren og fortalte at de 5 nye ikke ville organisere seg. Det resulterte i at de 5 ikke fikk klær. De gikk til arbeidsgiveren og klaget, og han sa at klær var en av de goder som var gitt i tariffavtalen til de organiserte. Da organiserte de seg, og vi hørte ikke noe mer om de religiøse grunner, som de tidligere hadde oppgitt som årsak. — Vi må få avtaler som uttrykkelig sier at bare de organiserte skal ha godene.

Lars Nilsen, administrasjonen, syntes Lognas eksempel var vel og bra, men stort sett har vi ikke noen kontroll med dette. Vi bør heller ha en avtaleavgift, og den avgiften må gå til dette formål.

Einar With, Rogaland, trodde den arbeidsgiveren Logna fortalte om var en sjelden arbeidsgiver. Det forslag som Rogaland har lagt fram er støttet av LO's økonomiske kontor.

Landsstyrets innstilling ble vedtatt mot 1 stemme.

Forslag nr. 68.

Olaf Lauvli, Oppland, tok opp forslag nr. 68.

Landsstyrets innstilling ble vedtatt enstemmig.

Forslag nr. 69.

Gruvesekretær *Alfred Haugen:* Vi vil ta opp spørsmålet om å få retningslinjer i likhet med de som Jern og Metall har vedtatt. Slike retningslinjer vil ha betydning for Sulitjelma gruver, Skorovas og Grong gruver.

Landsstyrets innstilling ble vedtatt mot 1 stemme.

Forslag nr. 70.

Landsstyrets innstilling ble vedtatt enstemmig.

Forslag nr. 71. Kollektiv hjemforsikring.

Hovedkasserer *Bernt Alfsen:* Dette er en sak som har vært behandlet mange ganger. Dette med tilbakebetaling av premie til

de som har reservert seg ligger innenfor avdelingenes oppgaver, men fra 1970 har vi overtatt dette arbeid for storavdelingene. Vi kommer vil til å ta det også neste år. Vi vil kanskje gjøre det for samtlige avdelinger i forbundet. Men jeg tror ikke det blir en endelig løsning. Etter hvert blir reservasjonene trukket tilbake, slik at det blir mindre og mindre å ta seg av.

Karl Kolstad, Vest-Agder: Jeg synes det hadde vært unødvendig å trekke denne kontingenten, så for så vidt kunne vi ha tatt vårt forslag tilbake.

Arne Pedersen, landsstyret: Jeg tror ikke Kolstad er klar over realiteten i denne saken. Jeg tror vi gjør klokt i å tiltre landsstyrets forslag.

Karl Kolstad, Vest-Agder, var villig til å trekke sitt forslag tilbake.

Landsstyrets innstilling ble vedtatt mot 1 stemme.

Forslag nr. 72.

Edvard Moen, Skjomenanleggene, tok opp forslag nr. 72.

Odd Olavsén, Vestfold, støttet forslaget.

Ludvik Wangsmo: Vi har mindre grupper som har egen overenskomst, men de stemmer sammen med de mannlige medlemmer. Hvis vi tar avstemning for hver gruppe, kan vi komme opp i vanskelige situasjoner. Det ville kanskje bli en styrke, hvis vi var oppe i en spesiell situasjon. Vi kunne erklære punktstreiker. På den annen side ville vi kanskje skade oss selv, hvis vi delte opp avtaleforholdet.

Ved voteringen ble innstillingen vedtatt mot noen få stemmer.

Forslag nr. 73.

Alfred Haugen: Jeg er enig i at det er ønskelig med klarere bestemmelser i våre tariffer, og det er kanskje nødvendig med en teknisk revisjon. Det blir bl. a. sagt at vi ikke skal ha *bør* og *kan* i våre tariffer, men *bør* er bedre enn ingen ting. Vi må også huske på at det er to parter om en avtale.

Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 74

ble enstemmig tiltrådt.

Forslag nr. 75.

Olav Grunnvoll, landsstyret, tok opp forslaget og anbefalte det.

Harald Øveraas, administrasjonen: Spørsmålet om overgang til

andre lønssystemer er blitt mer og mer aktuelt. Bildet har forandret seg totalt. De gamle lønssystemer har utspilt sin rolle. Vi må se oss om etter andre lønssystemer. De lønssystemer vi har er uttrykk for mistillit til arbeidstakerne. Akkordformen er nedverdiggende. Jeg har reist dette spørsmålet på kurser og diskutert med medlemmene. Vi har ortodokse grupper som har tviholdt på akkordsystemet, men som nå er kommet fram til andre vurderinger. Jeg har alltid ment at vi må se på dette i et videre perspektiv — i sammenheng med sykestrygden, pensjon osv. Ved bergverkene er man nå kommet fram til fastlønsavtaler på noe forskjellige premisser. Også for anleggsstyrkene har man fått fastlønssystemer. De går ikke ut på timelønn, men årslønn. Vi håper at disse tiltak skal falle gunstig ut. Vi vet hva effektivitetsjaget betyr.

Skulle det ikke være mulig å få et annet system til utskifting av akkordsystemet? Mange tror at det blir spørsmål om reduksjon i lønna. Først må vi bli prinsipielt enige om saken, og så må vi forhandle oss fram til lønnsstørrelse. Jeg tenker da på årslønna. Det må bli lik betaling for overtid, full lønn under permisjon, også for eks. å delta i en begravelse. Arbeider og funksjonær må behandles likt. Det vil sikkert gå lang tid før vi kan komme fram til en lik avtale for alle på en bedrift. Men først da vil den enkelte føle seg tilfreds når vi har fått has på de gamle lønssystemer. Vi kan ikke få noen endelig konklusjon, men jeg tror at det hersker bare én mening om dette spørsmål.

Oskar Andersen, Bergen-Hordaland, var stort sett enig med Øveraas. I anleggsdrift i dag består arbeidet vesentlig i vedlikehold og reparasjon av maskiner. Vi må derfor få en forandring i lønnsystemet.

Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 76.

Asbjørn Larsen, Kirkenes: Vi er skuffet over innstillingen. Vi synes ikke dette spørsmålet skal behandles ved tariffrevisjonen. Vi trekker vårt forslag tilbake og setter fram et nytt, sålydende:

Gruvearbeidere er av helsemyndighetene satt i høyeste fareklasse i bestemmelsene i ulykkestygdloven.

Kravet fra gruvearbeiderne om en rimelig gruppe- og ulykkesforsikring må derfor løses snarest.

Landsmøtet pålegger forbundet å fremme følgende forslag for BVL's arbeidsgivergruppe:

1. Den kollektive ulykkesforsikring må være minst kr. 25 000.00 ved død, og kr. 50 000.00 ved invaliditet.
2. Gruppelivsforsikring uansett dødsårsak kr. 15 000.00.

3. Kollektiv reiseulykkesforsikring. På reise i bedriftens tjeneste med reisemål (avstand avtales lokalt) bort fra det faste arbeidssted, må de ansatt forsikres for kr. 200 000.00 ved død, og kr. 400 000.00 ved invaliditet.

Forsikringen for arbeiderne må i sin helhet betales av den enkelte bedrift, eller avtales under ett for hele BVL og forsikringsselskapet. Forsikringen må løses uten konsekvenser for tariffoppgjøret.

Arbeidsgiverne i Nord-Norge har vist seg positive overfor slike ordninger, forbundet bør derfor påvirke arbeidsgiverne.

Alfred Haugen: Det er riktig at denne saken ble behandlet på gruvekonferansen i Sulitjelma. Det blir sagt vi burde reise saken overfor arbeidsgiverne, men det har ikke vært mulig å få respons. Det er en del bedrifter som har gjennomført slike ordninger, og jeg skal være med på den tanken som Larsen reiser. Jeg anbefaler likevel landsstyrets innstilling.

Dirigenten: Gjelder landsstyrets innstilling det nye forslaget?

Kurt Mortensen, Kirkenes: Kan ikke landsmøtet være med på å oversende Larsens forslag til redaksjonskomitéen?

Med overveldende flertall ble det vedtatt å oversende Larsens forslag til redaksjonskomitéen. Senere ble det vedtatt sendt forbundstyret, som alt har oversendt det til Bergverkenes Landsammenslutning.

Forslag nr. 77.

Einar With, Rogaland: Den Kollektive forsikringsordningen ble vedtatt mot 13 stemmer på landsmøtet, men det har vært mange som har gått mot ordningene ute i avdelingene. Senere har vi vedtatt Grunnforsikringen. Men hva skal vi gjøre forat denne forsikringen skal bli attraktiv? Jeg tror vi bør ordne det slik at Samvirke også yter lån. Jeg vil anbefale forslaget fra Rogaland.

Landsstyrets innstilling ble vedtatt mot 1 stemme.

Forslag nr. 78.

Magne Mælumshagen, landsstyret, hevdet at LOs medlemstall ikke har steget i samsvar med økingen av de sysselsatte. Vi må derfor gjøre medlemskapet i fagorganisasjonen mer attraktivt.

Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 79

ble enstemmig vedtatt i samsvar med innstillingen.

Forslag nr. 80

ble vedtatt i samsvar med innstillingen.

Møtet ble avsluttet kl. 15.50. Det ble vedtatt at fredagsmøtet skulle begynne kl. 10.00, av hensyn til landsmøtefesten.

Formiddagsmøtet fredag 16. september.

Dirigent: Magne Mælumshagen.

Formiddagsmøtet startet kl. 10.00. «Frihetens forpost» ble sunget unisont. Det ble gitt endel meldinger, og endel permisjonssøknader ble innvilget. Det ble foretatt navneopprop.

Christian Grøndahl, Vest-Agder: På gårldagens møte etterlyste jeg et forslag, og jeg foranlediget at jeg fikk en protokolltilførsel. Jeg har nå fått løfte på at mitt forslag vil bli tatt opp under forskjellige forslag.

PUNKT 7 FORSKJELLIGE FORSLAG

Her forelå følgende forslag:

Minstefradrag i selvangivelsen:

Nr. 84

Avd. 53, Nordens Klippe, Kirkenes, foreslår:

Landsmøtet henstiller til LO at spørsmålet om heving av minstefradraget i selvangivelsen tas opp snarest.

Landsstyret innstiller:

Forslaget tiltres.

Legeundersøkelse:

Nr. 85

Distriktsorganisasjonen for bergverkene, Distrikt II, foreslår:

Det må gjennomføres ved lov at alle lønnsinntakere har krav på en årlig legeundersøkelse bekostet av arbeidsgiveren. Bedriftslegeordningen må utbygges. Forbundet fremmer denne saken gjennom LO's instanser.

Motivering:

I et moderne samfunn skulle dette være en selvfølge. Å forebygge sykdom og ivareta helsen er det viktigste, og samfunnet må legge

dette til rette slik at det kan gjennomføres på en tilfredsstillende måte. Ved større bedrifter er det opprettet bedriftslegeordninger, men dette er langt fra tilfelle i de rekker av små-bedrifter som finnes her i landet. Her må de ansatte ta initiativet selv. Ved slike små bedrifter finnes ikke engang utdannet førstehjelpsmann, og en slik ordning er uholdbar og må bedres snarest.

Landsstyret innstiller:

Forslaget tiltres.

Diktafonopptak på landsmøtet:

Nr. 86

Avd. 7, Vest-Agder Arbeidsmannsforening, foreslår:

Forbundets framtidige landsmøter bør bli tatt opp på diktafon.

Motivering:

Vi mener det er av stor betydning at landsmøtene blir tatt opp på diktafon. Landsmøtedeltakerne har da et langt bedre grunnlag for å følge med i de saker som er blitt behandlet.

Landsstyret innstiller:

Forslaget kan ikke tiltres. Forbundsstyret må i hvert enkelt tilfelle ta stilling til referatformen.

Voksenopplæringen:

Nr. 87

Avd. 36, Oppland Arbeidsmannsforening, foreslår:

Vedtaket av 1965 om voksenopplæringen må følges opp av Regjeringen, og forholdene legges slik til rette at mulighetene blir reelle. Arbeidstakerne må ytes lønn under opplæringen. Forbundet må be om at så skjer.

Motivering:

Voksenopplæringen er en viktig forutsetning for gjennomføringen av bedriftsdemokratiet og demokrati i det hele tatt. Slik det er i dag blir det et gap mellom eldre og yngre arbeidskraft, og det blir stadig større.

Landsstyret innstiller:

Forslaget tiltres.

Sikring av friarealer:

Nr. 88

Avd. 36, Oppland Arbeidsmannsforening, foreslår:

Retten til våre friarealer må sikres for allmennheten. De private fjellområder, de store private jaktarealer og de private elver og vann må åpnes for alle. Dette må skje i lovs form, på tvilsomme foretakender.

Motivering:

Våre naturherligheter må bli allemannseie. Vi må komme bort fra ordningen med en rekke jakt- og fiskekort innen små områder. Det må bli rimelige kort for store områder. Minste område en kommune, men det er ønskelig med atskillig større områder. I dag er den alminnelige borger i ferd med å miste den lille adgang de har hatt til disse rettigheter. Det å drive jakt og fiske er i mange tilfeller blitt et «riksmannsprivilegium». Det å eie fjellområder, elver, vann og friarealer (feriesteder) er i ferd med å bli et nytt «statussymbol». Er det noen rimelighet i at en «pendlers» arbeidsbil er belagt med «luksusskatt», mens store deler av f. eks. Hardangervidda kan stenges for allmennheten, og det er skattefritt. Dette er ikke luksus. Her må det reageres raskt.

Landsstyret innstiller:

Forslaget tiltres.

LO's skoler:

Nr. 89

Avd. 44, Grubernes Arbeidsmannsforening, foreslår:

Det bygges en tilsvarende skole i Troms fylke som den på Sørmarka.

Motivering:

Dette er ingen forbundssak, men istedenfor at de enkelte forbund kjøper opp nedlagte skoler og bondegårder på Øst- og Sørlandet for skolering av sine medlemmer. Utdannelse og skolering bør først dekkes i de tre nordligste fylker før forbundene enkeltvis investerer

Landsstyret innstiller:

Forslaget oversendes LO.

Kurt Mortensen, Kirkener, tok opp nedenstående forslag og anbefalte det oversendt redaksjonskomitéen:

Landsmøtet i Norsk Arbeidsmandsforbund henstiller på det sterkeste til Storting og Regjering om straks å ta de nødvendige skritt for anerkjennelse av Den Tyske Demokratiske Republikk.

Videre må begge de tyske stater bli opptatt i FN.

Oversendelse av dette forslag til redaksjonskomitéen ble enstemmig vedtatt.

Dirigenten pekte på at forslag nr. 81, 82 og 83 var behandlet i forbindelse med andre spørsmål på dagsordenen og det var derfor ikke nødvendig å ta dem opp her.

Forslag nr. 84.

Innstillingen fra landsstyret ble enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 85.

Alfred Haugen: I Arbeidervernlovens § 8 er det en bestemmelse som sier at det er påbudt at det skal være bedriftslege eller annet legetilsyn ved bergverkene. Det er riktig at gruvearbeidere er utsett for silikose. Derfor disse bestemmelser. Det ble i en tidligere debatt sagt at det ikke var foretatt gjennomlysning på 7 år i Sulitjelma. Jeg skal like over landsmøtet til Sulitjelma, og jeg skal ta dette spørsmålet opp med ledelsen.

Utgiftene ved legetilsyn skal bestrides av bedriften, og arbeiderne skal ha betaling for inntil 8 timer for å kunne få legetilsyn.

Umiddelbart etter at Haugen hadde hatt ordet grep han det på ny og opplyste at det nok berodde på en misforståelse når det hadde vært sagt at det ikke hadde vært noen gjennomlysning av gruvearbeiderne i Sulitjelma på 7 år. Det var generell gjennomlysning som ikke hadde funnet sted der oppe.

Landsstyrets innstilling ble vedtatt, og det ble også etter forslag av Haugen vedtatt at administrasjonen skulle få fullmakt til å arbeide for opprettelse av bedriftlegeordning ved småbedrifter.

Forslag nr. 86.

Forslaget ble ikke tatt opp.

Forslag nr. 87, 88 og 89 ble vedtatt i samsvar med innstillingen.

INDEKSREGULERING AV KONTINGENTEN

Christian Grøndahl, Vest-Agder, tok nå opp sitt tidligere fereferte forslag om måten indeksregulering av kontingenten skulle foregå på.

Forslaget ble enstemmig vedtatt.

KOMMUNEVALGET

Her forelå to forslag, ett fra landsstyrets flertall og ett fra Harald Øveraas.

LANDSSTYRETS FLERTALLSFORSLAG

Kommunevalget blir en viktig styrkeprøve mellom de borgerlige og arbeiderbevegelsen i Norge.

Det er av stor betydning for de fagorganiserte at den politiske del av arbeiderbevegelsen er sterkest mulig representert i kommunestyrene landet over.

Arbeiderpartiet og Landsorganisasjonen har i fellesskap utarbeidet et program for «Demokrati i hverdagen» som på mange måter er blitt valgets hovedsak. Et viktig ledd i en slik politisk målsetting er utviklingen av demokrati i arbeidslivet, som Regjeringen nå har fremmet forslag om.

Norsk Arbeidsmandsforbunds landsmøte oppfordrer forbundets medlemmer og andre fagorganiserte til å gi sin støtte til Arbeiderpartiet ved kommunevalget 1971.

Harald Øveraas' forslag:

Et hvert valg som avholdes, enten dette er kommunevalg eller stortingsvalg, er en styrkeprøve mellom den borgerlige politiske ideologi — som representerer kapitalen, og arbeiderbevegelsen — som vil omforme samfunnet i sosialistisk retning.

Det er således av vesentlig betydning for de fagorganiserte at den politiske del av arbeiderbevegelsen er sterkest mulig representert i kommunestyrene.

Årets kommunevalg er ikke noe unntakelse for denne styrkeprøve, men vil likevel bli tillagt oppmerksomhet av to spesielle grunner.

For det første vil valget måtte avspeile styrkeforholdet mellom de ideologiske hovedretninger vi har i vårt land.

For det andre vil det måtte markere velgernes holdning til spørsmålet om Norges tilslutning til EEC.

Enhver fremgang for de krefter og kandidater som går inn for norsk tilslutning til EEC, vil bli oppfattet som et tillitsvotum for denne politikk.

Derfor oppfordrer landsmøtet medlemmene til å gi sin stemme til de kandidater fra arbeiderbevegelsen som er motstandere av en slik tilslutning.

møtet og også refererte de stemmetall som ble avgitt for de forskjellige forslag.

NORSK VEGPLAN

Det forelå følgende forslag til uttalelse:

Norsk Arbeidsmandsforbund oversendte 19. desember 1969 en uttalelse om Norsk Vegplan til Det kgl. Samferdselsdepartement.

Uttalelsen er også sendt Det norske Arbeiderpartis gruppe i Stortinget og Samferdselskomitéens formann.

Uttalelsen beskjeftiger seg særlig med drift i statens egen regi kontra privat entreprise.

Norsk Arbeidsmandsforbunds landsmøte vil gi sin fulle støtte til forbundsstyrets uttalelse, og krever at staten selv i størst mulig utstrekning benytter både egne folk og egne maskiner.

Landsmøtet vil også understreke den sosiale betydning arbeid i egen regi vil ha ved at vegarbeiderne vil bli fordelt på praktisk talt alle landets kommuner. Dette vil ofte gi økonomisk svake distrikter og utkanstrøk en del sikre arbeidsplasser. Dette opprettholder bosettingen og gir skatteinntekter til kommunen. Entreprenørene vil for det meste komme fra pressområdene, og storparten av arbeidsstyrken som blir nyttet vil være folk fra andre distrikter.

Arne Pedersen, Buskerud, foreslo ordene «Selv i størst mulig utstrekning» ble strøket.

Ole Flesvig: I dag leier Vegvesenet fra private maskineiere $\frac{2}{3}$ av de maskiner som benyttes. Vegvesenet sjøl eier bare $\frac{1}{3}$ av den maskinpark som benyttes.

Thorodd Borch, Svartnes, var enig i uttalelsen. Man burde få et lignende vedtak for Statens havnevesen.

Ole Flesvig: Denne uttalelse gjelder Statens Vegvesen, men jeg har ikke noe mot at det vedtas en lignende uttalelse for havnevesenet.

Kåre Rasmussen, landsstyret, støttet henstillingen om å få en lignende uttalelse for havnevesenet.

Ole Flesvig: Bak den uttalelse som blir fremmet her ligger forbundets uttalelse til myndighetene av 19. desember 1969. Den peker på en rekke ting, som vi ikke kan ta opp igjen her.

Øystein Larsen: Redaksjonskomitéen er nå ferdig med sine innstillinger, og det er vanskelig å ta opp flere saker.

ANERKJENNELSE AV DEN ØST-TYSKE REPUBLIKK

Redaksjonskomitéen hadde innstilt på at Kurt Mortensens forslag skulle vedtas.

Olaf Lauvli, Oppland, fremmet følgende forslag:

De forslag som foreligger vedrørende kommunevalget settes under avstemning uten debatt.

Dette for å spare tid, dessuten kommer det ikke noe godt ut av en slik diskusjon.

Jakob Jakobsen, Sør-Trøndelag, syntes dette var en rar måte å behandle en sak på.

De som hadde tegnet seg måtte da få ordet.

Karl Kolstad, Vest-Agder: Skal vi ikke diskutere saken, bør begge forslag trekkes tilbake.

Olaf Lauvli ba om votering over sitt forslag med en gang.

Det ble votert og Lauvlis forslag ble vedtatt med stort flertall.

Øystein Larsen ville presisere at det her dreide seg om et forslag fra landsstyrets flertall og mindretall.

Odd Olsen, Sør-Trøndelag: Her skal vi behandle en meget viktig sak, og så skal vi ikke ha anledning til debatt. Han foreslo forslagene oversendt redaksjonskomitéen.

Dirigenten: Landsmøtet har vedtatt at det skal voteres med en gang.

Ved voteringen ble flertallets forslag vedtatt mot 47 stemmer.

Asbjørn Overvik, Sør-Trøndelag, bad om å få kontravotering.

Øystein Larsen henstilte til dirigenten å ta en kontravotering.

Dirigenten anså dette for unødvendig.

Imidlertid ble det etter endel debatt foretatt kontravotering, og denne viste at 92 stemte for flertallets forslag og 47 for mindretallets.

Forslag fra Hans Bunes.

Hans Bunes, Oslo, hadde tidligere fremmet dette forslaget:

De arbeidstakere som må bo utenfor hjemmet i kortere eller lengere tid, får et unormalt liv. Likedan deres familier.

For å bedre og normalisere deres livskår, bør forbundsledelsen ta opp dette spørsmålet med LO.

Forslaget ble enstemmig oversendt forbundsstyret.

Det ble nå tatt en kortere pause, slik at redaksjonskomitéen kunne ta stilling til enkelte forslag.

ARBEIDERPRESSENS DEKNING AV LANDSMØTET

Asbjørn Overvik, Sør-Trøndelag, fikk ordet til forretningsordenen. Han uttalte sin misnøye over arbeiderpressens dekning av landsmøtet. Han håpet arbeiderpressen ville gi en bedre dekning enn det som hittil hadde vært tilfelle. Han ville henstille til arbeiderpressens representanter at de refererte det som skjedde på lands-

Forslaget ble enstemmig tiltrådt.
Thorodd Borch opptok nå forslag om at det skulle vedtas en lignende uttalelse om entreprenørbruk for Statens Havnevesen. Uttalelsen om Vegplanen ble vedtatt mot 1 stemme.

ARBEIDSTIDA FOR UNDERJORDARBEIDERE OG HELKONTINUERLIGE ARBEIDERE

Redaksjonskomitéen hadde følgende innstilling:

ARBEIDSTIDA FOR UNDERJORDSARBEIDERE OG HELKONTINUERLIGE SKIFTARBEIDERE

Landsmøtet understreker det tidligere krav overfor myndighetene om en ytterligere reduksjon av arbeidstida for disse grupper. Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

FORSLAGET FRA INGVALD HUGAAS

Redaksjonskomitéens flertall innstilte på at forslaget fra Hugaas om en rasjonaliseringskomité ble avvist. Mindretallet, *Tormod Larsen* og *Karl Kolstad* foreslo at en slik komité ble nedsatt.

Karl Kolstad: En komité for å se på rasjonalisering og effektivisering av forbundets administrasjon kan da ikke oppfattes som mistillit til tillitsmennene. Vi plikter å finne fram til den best mulige administrasjonsordning. Jeg vil anbefale Hugaas' forslag vedtatt.

Tormod Larsen, *Bjørnevattn*: Vi bør forsøke å gjøre våre organisasjoner så effektive som mulig. Jeg vil anbefale at en slik komité blir nedsatt. Det innebærer ikke noen mistillit til forbundsledelsen.

Harald Øveraas, administrasjonen: På bakgrunn av det som tidligere har skjedd her i dag (i forbindelse med behandlingen av kommunevalg-uttalelsene) skulle jeg være tilbøyelig til ikke å si noe, men jeg vil likevel si noen ord om Hugaas' forslag. Det hevdes at det ikke innebærer noen mistillit, men etter formen det har fått må det oppfattes som mistillit mot forbundsledelsen, forbundstyret og landsstyret. Hvis dette forslaget blir vedtatt, bør landsmøtet sørge for å få vekk de tillitsmenn vi har. Jeg skulle ha interesse av å se mandatet til en slik komité. Jeg vil ikke dramatisere saken, men jeg vil si: Tenk dere vel om før dere voterer i denne saken.

Konrad Sætherbakken, *Østfold*, syntes det var unødvendig med en lang debatt her. Han sluttet seg fullt ut til *Øveraas*.

Ingvald Hugaas, *Giken*, sluttet seg helt ut til *Tormod Larsen*

hadde sagt. Forslaget gir ikke uttrykk for noen mistillit til ledelsen. Men det er selvsagt mange poster i et regnskap som det er mer eller mindre nødvendig å ha der. Jeg vil anbefale mindretallets innstilling.

Karl Kolstad, *Vest-Agder*, skulle forsøke å beherske seg, og han ville også si til *Øveraas*: Prøv å beherske deg! Hvis forslaget har fått en uheldig formulering, kan vi jo sende det til redaksjonskomitéen.

Asbjørn Larsen, *Kirkenes*: Jeg er enig i at forslaget har fått en uheldig formulering. Send det tilbake til redaksjonskomitéen.

Harald Øveraas: Jeg går ut fra at landsmøtet har forstått hva jeg mener. Jeg har snakket om det forslaget som foreligger.

Karl Kolstad, *Vest-Agder*, foreslo at forslaget ble tilbakesendt redaksjonskomitéen.

Øystein Larsen kunne ikke innse at man oppnådde noe ved å sende forslaget tilbake til redaksjonskomitéen. Den eneste mulighet for kompromiss jeg kan se er at mindretallet går over til flertallet.

Ved voteringen ble *Kolstads* forslag forkastet med stort flertall. Deretter ble flertallsinnstillingen vedtatt med like stort flertall.

Forslaget fra *Thorodd Borch* om en uttalelse om entreprenør i Statens Havnevesen ble etter forslag av *Øystein Larsen* oversendt til forbundsstyret.

BEVILGNINGENE

Bernt Alfsen la fram innstillingen fra budsjettkomitéen. Det hadde foreligget 14 søknader, og innstillingen var enstemmig.

Folkebevegelsens faglige utvalg	
— Oslo-området	kr. 0
Norsk Arbeidersangerforbund	> 750.00 engangsbevilgning
Arbeidernes Ungdomsfylking	> 2 000.00 pr. år i landsmøteperioden
Kommunistisk ungdom	> 750.00 —>—
Sosialistisk Folkepartis Ungdom	> 750.00 —>—
Framfylkingen	> 750.00 engangsbevilgning
Arbeidernes Avholdslandslag	> 750.00 —>—
Norges Kristne Arbeideres Forbund >	750.00 —>—
Den norske Spaniakomitéen	> 1 000.00 —>—
Vietnambevegelsen i Norge	> 1 000.00 —>—
Sambandet Norge/Sovjetunionen ...	> 1 000.00 —>—
Landsforeningen for Hjerte og Lungesyke	> 1 000.00 —>—
Norsk Folkehjelp (Hjelp til Øst- Pakistanske flyktninger)	> 4 000.00 —>—
Arbeidernes Ungdomsfylking (til sin informasjonsvirksomhet mot til- melding i EEC)	> 8 000.00 —>—

GENERELL DEBATT

Anders Bjarne Rodal, Møre og Romsdal: Det ble på forrige landsmøte gitt uttrykk for at det ble bevilget for lite til ungdomsbevegelsen. Jeg var enig i det, men jeg tror det er uriktig som foreslått her at bevilgningen spres på flere organisasjoner. Vi bør konsentrere bevilgningen til AUF, som er den organisasjon som samler de fleste arbeiderungdommer. Vi ser den tilslutning kommunistene og SF har — 1 prosent på kommunistene og 4 prosent på EF. Jeg er også mot at man bevilger til organisasjoner som angriper DNA og støtter borgerlige forslag for å ramme DNA. Vi bør ikke lage politisk lapskaus også på dette møte.

Karl Kolstad, Vest-Agder, ville ta opp forslag om at det ikke ble bevilget noe til politiske organisasjoner. Deri lå ingen mistillit til DNA, det partiet han for sin del hadde stemt med. Hans forslag var sålydende.

Foreslår at det på dette landsmøtet ikke bevilges penger til noe politisk parti.

Fagorganisasjonen bør være fri og partipolitisk uavhengig.

Man bør stå i nær kontakt med den til enhver tid sittende Regjering for å ivareta de fagorganisertes rett, slik at samfunnsgodene blir fordelt på en rettferdig måte.

Halvard Lund, Rausand, syntes det mest demokratiske måtte være å bevilge likt til ungdomsorganisasjonene. Han foreslo:

Jeg tillater meg å foreslå for landsmøtet at det bevilges det samme beløp til alle ungdomsorganisasjoner som sogner til arbeiderklassen.

Karl Pettersen, forbundsstyret, ville ikke ta opp noen politisk debatt. Her kommer budsjettkomitéen med en enstemmig innstilling, og han syntes landsmøtet enstemmig burde slutte seg til den.

Asmund Opponen, Kirkenes, trodde ikke Rodals framstilling var riktig. Det er en kjensgjerning at vi har de ungdomsorganisasjoner som har søkt om bidrag. Det er morgendagens menn.

Knut Nymoen, Buskerud, anbefalte budsjettkomitéens enstemmige innstilling.

Jakob Jakobsen, Sør-Trøndelag, syntes den første taleren, Rodal, burde praktisere demokrati i hverdagen.

Odd Olsen, Sør-Trøndelag, trodde i motsetning til Rodal at vi måtte bøye oss for den kjensgjerning at vi har tre arbeiderpartier. Jeg har sittet i et kommunestyre hvor vi har hatt vippeforhold. Vi har et forholdsvis godt samarbeid, men det burde vært bedre.

La oss samle oss. La oss si som Rudolf Nilsen:

Nuvel — hva så om jeg er kommunist,
du tranmælit og han sosialist?
For frender, frender er vi dog til sist.

Dirigenten foreslo strek og dette ble vedtatt.

Kurt Mortensen, Kirkenes: Jeg er meget glad for at budsjettkomitéen har levert en enstemmig innstilling. Det er jo bare symbolske bevilgninger vi bevilger. Jeg er kommunist, men jeg har alltid støttet bevilgning til AUF. Jeg er også enig i at AUF får en bevilgning til informasjonsvirksomhet i kampen mot EEC-medlemskap. Jeg håper budsjettkomitéens innstilling blir vedtatt enstemmig.

Thorodd Borch, Svartnes, var dypt skuffet og vonbroten over Rodals innlegg. Han var enig i budsjettkomitéens enstemmig innstilling. Vi er representanter for de forskjellige politiske partier, og vi kan ikke ta ensidig standpunkt. Vi må støtte opp om vår felles sak.

Karl Kolstad, Vest-Agder: Jeg trekker tilbake mitt forslag.

Dirigenten: Etter forretningsordenen kan ikke et forslag trekkes tilbake på det nåværende tidspunkt.

Harriet Andreassen, administrasjonen: Det må da være forsamlingens sak om han vil trekke sitt forslag tilbake.

Det ble vedtatt at Kolstads forslag trekkes tilbake.

DE ENKELTE BEVILGNINGER

Det ble så foretatt votering over de enkelte bevilgninger og resultatet her ble:

Folkebevegelsens faglige utvalg — ingen bevilgning mot 1 stemme.

Norsk Arbeidersangerforbund kr. 750.00 enstemmig.

Det ble votert over Lunds forslag om lik bevilgning til alle ungdomsorganisasjonene. Det ble forkastet med stort flertall. Deretter ble bevilgningen på kr. 2000.00 til AUF vedtatt mot 2 stemmer.

Kommunistisk Ungdom — kr. 750.00 mot 8 stemmer.

Sosialistisk Folkepartis Ungdom kr. 750.00 mot 6 stemmer.

Framfylkingen — kr. 750.00 mot 2 stemmer.

Arbeidernes Avholdslandslag — kr. 750.00 mot 1 stemme.

Norges Kristne Arbeideres Forbund — kr. 750.00 mot 2 stemmer.

Den norske Spaniakomité — kr. 1000.00 mot 5 stemmer.

Vietnambevegelsen i Norge — kr. 1000.00 enstemmig.
Sambandet Norge/Sovjetunionen — kr. 1000.00 mot 1 stemme.
Landsforeningen for hjertesyke og lungesyke — kr. 1000.00 enstemmig.
Norsk Folkehjelp — kr. 4000.00 enstemmig.

Bivilgningen til AUF's EEC-informasjon.

Ole Flesvig: Personlig synes jeg at det foreslåtte beløp er for lite. Jeg vil foreslå kr. 15 000.00.

Innstillingen om kr. 8000.00 ble vedtatt med 108 mot 73 stemmer.

HANS O. KLEIVEN TAKKER FOR SEG

Hans O. Kleiven, landsstyret: Jeg skal forlate landsmøtet og har bedt om ordet for å si takk for meg. Jeg går nemlig ut av landsstyret og vil takke for samarbeidet i de to perioder jeg har sittet der. Jeg har fått mange gode kamerater her og har bare gode minner fra denne tiden. Takk for meg og lykke til med det videre arbeid.

Formiddagsmøtet ble avsluttet kl. 13.00.

Ettermiddagsmøtet fredag.

Dirigent: Arthur Mogstad.

Ettermiddagsmøtet ble satt kl. 15.00. Protokollen fra fredagens formiddagsmøte ble lest av Olav Grunnvoll, og den ble godkjent uten merknad.

VALGKOMITÉENS INNSTILLING

Valgkomitéens innstilling ble lagt fram. Den var sålydende:

Valgkomitéens enstemmige innstilling:

Formann:

Nestformann, samt saksbehandler for Vegsektoren, Statens Fyr- og Merkevesen og Statens Havnesen:

Hovedkasserer:

Sekretær for Bergverkene:

Sekretær for Rengjøring:

Sekretær for Private anlegg, Maskinentreprenører samt Statens jernbane- og kraftanlegg:

Sekretær for Vegsektoren, Statens Fyr- og Merkevesen og Statens Havnesen:

Øystein Larsen.

Ole Flesvig.
Ludvik Wangsmo.
Alfred Haugen.
Harriet Andreassen.

Harald Øveraas.

Lars Nilsen.

Ludvik Wangsmo tiltrer som hovedkasserer ved Bernt Alfsens avgang på grunn av oppnådd pensjonsalder sommeren 1972.

Valgkomitéen henstiller til landsstyret å ansette ny opplysningssekretær på et så tidlig tidspunkt at Harald Øveraas kan få satt den nye sekretæren inn i arbeidet.

Forbundsstyret:

Oslo: Karine Pedersen, gjv., Rengjøring.

Oslo: Egil Aspaas, ny, Private anlegg.

Buskerud: Karl Pettersen, gjv., Jernbaneanleggene.

Akershus: Harald Haugli, gjv., Veg.

Østfold: Knut Westgård, gjv., Veg.

Oppland: Arthur Bråten, ny, Gruve-Mineral.

Varamenn:

Oslo: Ruth Haugen, ny, Rengjøring.

Oslo: Yngvard Lindborg, ny, Private anlegg.

Buskerud: Ole Klem, gjv., Jernbaneanleggene.

Akershus: Høibert Karlsen, gjv., Veg.

Østfold: Konrad Sætherbakken, ny, Veg.

Oppland: Asmund Karusbakken, ny, Gruve-Mineral.

Landsstyret:

Hedmark: Thorleif Myrhvang, ny, Veg.

Vestfold: John Nordnes, ny, Veg.

Telemark: Olav H. Stigen, ny, Veg.

Aust-Agder: Tellef Rislå, gjv., Veg.

Vest-Agder: Andreas Egeland, ny, Private anlegg.

Rogaland: Thorleif P. Støle, ny, Gruve.

Hordaland: Gustav Merkesdal, gjv., Statens anlegg.

Sogn og Fjordane: Ivar Seljeseth, ny, Veg.

Møre og Romsdal: Einar Valde, gjv., Diverse grupper.

Sør-Trøndelag: Harry Jakobsen, ny, Private anlegg.

Nord-Trøndelag: Arthur Mogstad, gjv., Gruve.

Nord-Trøndelag: Martin Melby, ny, Veg.

Nordland: Viktor Evjen, ny, Gruve.

Nordland: Lillemor Strøm, gjv., Rengjøring.

Troms: Martin Rognli, ny, Veg.

Finnmark: Asbjørn Larsen, ny, Gruve.

Varamenn:

Hedmark: Asbjørn Furali, ny, Veg.

Vestfold: Odd Olavsens, ny, Veg.

Telemark: Gunnar Jore, ny, Veg.

Aust-Agder: Ommund Kløvfjell, ny, Veg.

Vest-Agder: Arnfinn Stokkeland, ny, Private anlegg.

Rogaland: Kjell Pedersen, ny, Gruve.

Hordaland: Terje Haugland, ny, Statens anlegg.

Sogn og Fjordane: Marvin Nilsen, ny, Veg.

Møre og Romsdal: Leif Breivik, ny, Diverse grupper.

Sør-Trøndelag: Arnt Renå, ny, Private anlegg.

Nord-Trøndelag: Gunnar Haltli, gjv., Gruve.

Nord-Trøndelag: Leif P. Øye, ny, Veg.
Nordland: Gerhard Tuven, ny, Gruve.
Nordland: Lilly Hansen, ny, Rengjøring.
Troms: Henry Riise, ny, Veg.

Finnmark: Ragnar Tharaldsen, ny, Gruve.

Angående forslag fra Svalbard om representasjon i landsstyret, gis forbundets styre fullmakt til å innkalle en representant når forholdene ligger til rette for det.

Kontrollkomitéen:

Oscar Rydén (formann).

Fra sommeren 1972 tiltrer Bernt Alfson som kontrollkomitéens formann og Oscar Ryden går da ut.
Johs. Haugen, gjv.
Ruth Karlsen, ny.

Varamenn:

Kjartan Olsen, ny.
Karl Olstad, ny.
Ragnvald Pedersen, gjv.

LO's representantskap:

Ole Flesvig, forbundsadministrasjonen.
Christian Grøndahl, Knaben Gruver.
Kåre Rasmussen, NVE, Stavanger.
Asbjørn Overvik, Selbu.

Varamenn:

Alfred Haugen, forbundsadministrasjonen.
Ingvald Strømhaug, Follidal.
Olav Grunnvoll, Rana-anleggene.
Peder Aldal, Tysse i Samnanger.

TARIFFRADENE

Vegsektoren:

Østfold:

Konrad Sætherbakken, vedlikeh. Varamann: Erlind Fredriksen, vedlikeh.

Akershus:

Harald Haugli, vedlikeh. Varamann: Johan Stokholm, vedlikeh.

Hedmark:

Arne Martinsen, vedlikeh. Varamann: Leif Sjølien, vidlikeh.

Oppland:

Hans O. Kleiven, maskin. Varamann: Hans Lehre, anlegg.

Buskerud:

Helge Tosseviken, vedlikeh. Varamann: Knut Nymoen, vedlikeh.

Vestfold:

John Nordnes, maskin. Varamann: Odd Olafsen, maskin.

Telemark:

Svein Svendsen, vedlikeh. Varamann: Tarald Sundet, vedlikeh.

Aust-Agder:

Tellef Rislå, vedlikeh. Varamann: Arthur E. Halvorsen, maskin.

Vest-Agder:

Karl Kolstad, anlegg. Varamann: Ola Dugan, vedlikeh.

Rogaland:

Markus Wiik, vedlikeh. Varamann: Kasper Fjelde, vedlikeh.

Hordaland:

Peder Aldal, anlegg. Varamann: Arne Eide, anlegg.

Sogn og Fjordane:

Magnus Nyland, anlegg. Varamann: Toralf Årdal, vedlikeh.

Møre og Romsdal:

Sigurd Heilevang, anlegg. Varamann: Erling Husøy, anlegg.

Sør-Trøndelag:

Jakob Jakobsen, vedlikeh. Varamann: Magne Berg, vidlikeh.

Nord-Trøndelag:

Odd Modell, maskin. Varamann: Morten Antonsen, vedlikeh.

Nordland:

Kåre Bøystad, anlegg. Varamann: Andreas Nermark, anlegg.

Troms:

Kåbel Hansen, maskin. Varamann: Ivar Langstrand, maskin.

Finnmark:

Knut Arnesen, maskin. Varamann: Ole Aikio, maskin.

Private anlegg:

Andreas Andreassen, Rogaland. Varamann: Aksel Larsen, Rogaland.
Ingvald Lindborg, Oslo. Varamann: Hans Bunes, Oslo.
Bjarne Dalshagen, Buskerud. Varamann: Arne Pedersen, Buskerud.
Arnt Renå, Sør-Trøndelag. Varamann: Halvor Gravem, Møre og Romsdal.
Bergfinn Englund, Sogn og Fjordane. Varamann: Oskar Andersen, Hordal.
Finn Hanssen, Nordland. Varamann: Per Ingebrigtsen, Nordland.

Maskinentreprenører:

Per Svendsen, Oslo. Varamann: Svein E. Nysether, Sør-Trøndelag.

Brakkebetjening — private anlegg:

Ingrid Grini, Oslo.
Agnes Bugge, Møre og Romsdal.

Statens kraftanlegg:

Marvin Nilsen, Vik-anleggene. Varamann: Normann Yndestad, Vik-anleggene.

Theodor Frydenberg, Mauranger. Varamann: Arne Vongen, Mauranger.
Edvard Moen, Skjomenanleggene. Varamann: Ole Tuven, Skjomen-anleggene.

Arthur Magnussen, Grytten-anleggene. Varamann: Nils J. Rodal, Grytten-anleggene.

Bergsvein Gulljord, overføringsanl. Varamann: Kåre Høyjord, overføringsanleggene.

Olav Grunnvoll, Rana-anleggene. Varamann: Harald Johansen.

Brakkebetjening — Statens kraftanlegg:

Borghild Henden, Mauranger. Varamann: Torbjørg Marthinsen, Skjomen-anleggene.

Statens jernbaneanlegg:

Ole Klemo, Lier. Varamann: Karl Pettersen, Spikkestad.
Karl Olstad, Grorud, Oslo. Varamann: Hans Øøen, Oslo.
Anders Green, Oslo. Varamann: Jørgen Bergundhaugen, Oslo.
Karen Sygnabere, Oslo. Varamann: Helga Fiskarbekk, Lier.

Statens havnevesen:

2. distrikt:

Kåre Førde, Mudderapparat. Varamann: Johan E. Johansen, Fartøy 5. distr.

3. distrikt:

Erling Gurskevik, anlegg. Varamann: Leif Breivik, anlegg.

4. distrikt:

Johannes Thom, vedlikeh. Varamann: Sverre Ulf Larsen, vedlikeh.

5. distrikt:

Thorodd Borch, anlegg. Varamann: Kjell Knutsen, anlegg.

Statens Fyr- og Merkevesen:

Amund Løndal, Lauvstad. Varamann: Magnus Reite, Folkestadbygd.

Mineral:

Trygve Evensen, Lalm. Varamann: Arthur Bråten.
Jens P. Kines, Hamarfald. Varamann: Otto Furnes.
Viggo Endresen, Kragerø. Varamann: Olav Thorsen.
Birger Sjøvold, Røra. Varamann: Hallbjørn Hoel.
Olav Torset, Skredestranda.

Skifer:

Anders Gulliksrud, Otto. Varamann: Asbjørn Karusbakken.
John Norheim, Oppdal. Varamann: Bjarne Vestmann.

Bergverk:

Thorleif P. Støle, Titania A/S. Varamann: Kjell Pedersen.
Henning Godtfredsen, Sulitjelma. Varamann: Sverre Moldjord.
Asbjørn Hagen, Follidal. Varamann: Halvard Lund.
Magnus K. Sundt, Røros. Varamann: Johs. Storrønning.
Johs. Johannessen, Vigsnes. Varamann: Erling Evanger.
John Staveli, Malm. Varamann: Magne Lyngstad.
Johan Hårstad, Løkken. Varamann: Reidar Blokkum.
Kurt Mortensen, Kirkenes. Varamann: Tormod Larsen.

Rengjøring:

Esther Roaldkvam, Stavanger. Varamann: Aslaug Olsen, Haugesund.
Karine Pedersen, Oslo. Varamann: Ruth Haugen, Oslo.
Karen Johannessen, Bergen. Varamann: Judith Øfsthus, Bergen.
Lillemor Strøm, Bodø. Varamann: Tordis Hammer, Mo i Rana.
Ingrid Johansen, Trondheim. Varamann: Margit Korssjøen, Røros.
Martha Johannessen, Halden. Varamann: Solveig Waldeland, Drammen.

I de tilfeller varamann ikke er oppnevnt, får forbundsstyret fullmakt til å oppnevne denne.

Valgkomitéens formann, *Karl Pettersen*, knyttet følgende merknader til innstillingen: En valgkomité vil alltid stå overfor mange problemer. Valgkomitéen har rettet seg etter de forslag som distriktene har sendt inn. Det som vi har forsøkt er å fordele representantene så rettferdig som mulig. Førrige landsmøte foretok valg som skapte visse skjevheter. Vi har forsøkt å rette dette opp. Vi hadde vel sjøl mye av skylda for dette. Ved dette landsmøte har vi hatt 23 å velge så å si bundet, og dertil har vi hatt 3 utjevningsmandater. Vi har fordelt dem slik: 1 på Nordland, 1 i Oslo og 1 i Nord-Trøndelag. I Nordland er det store avstander og store muligheter for tilsig av nye medlemmer. Det er derfor naturlig at Nordland får det ene mandat. I Oslo har vi en stor kvinnelig forening, og det er naturlig at de blir representert. I Nord-Trøndelag holder de nå på med å danne storavdeling, og det vil styrke dette arbeid hvis de får en representant.

Vi har også fått et forslag om at Svalbard skulle få en representant i landsstyret. Vi har vurdert dette, men vi er blitt stående ved at vi overlater til forbundsstyret å innkalle en representant fra Svalbard når forholdene ligger til rette for det.

Det er ellers meget vanskelig med den gruppering vi har i vårt forbund å kunne tilgodese alle grupper. Vi mener vi har oppnådd dette med vår innstilling.

Når det gjelder sammensetningen av forbundsstyret har vi flyttet noe på grensene. Det kan kanskje spørres om vi har flyttet noe for langt på grensene.

Når det gjelder tillitsmennene er det ikke mye å si. Øystein Larsen og Ole Flesvig foreslår vi gjenvalgt. Bernt Alfsen som har vært hovedkasserer siden 1955 oppnår pensjonalden sommeren 1972, og vi foreslår at han blir etterfulgt av Ludvik Wangsmo. Han skulle ha de aller beste kvalifikasjoner. Han har vært regnskapsfører tidligere, og ellers skulle han fylle kravene. Under forutsetning av at Wangsmo blir valgt til AlfSENS etterfølger vil stillingen som saksbehandler for Private anlegg, maskinentreprenører og Statens jernbane- og kraftanlegg bli ledig. Her foreslår vi Harald Øveraas. Ellers gjenvalg for saksbehandleren av rengjøring, Harriet Andreasen. Lars Nilsen forslår vi skal være saksbehandler sammen med Flesvig av veksektoren, Statens fyr- og merkevesen og Statens Havnevesen. Stillingen som ny opplysningssekretær forslår vi blir besatt så tidlig som mulig, slik at Harald Øveraas, før han overtar etter Wangsmo kan sette den nye inn i dette viktige arbeid.

Valgkomitéen vil med dette anbefale den enstemmige innstilling.

DEN GENERELLE DEBATT

Olav Grunnvoll, landsstyret, trodde det var en feil ved saksbehandlingen. Landsmøtet måtte først ta stilling til den nye fordelingen.

Andreas Egeland, Vest-Agder, takket for tilliten ved at han var foreslått som medlem av landsstyret. Han foreslo i sitt sted Karl Kolstad.

Karl Pettersen ville gi den opplysning at Kolstad representerte vegvesenet, og det ville da forrykke fordelingen.

Karl Kolstad, Vest-Agder, takket også for tilliten, men ville foreslå Ola Dugan i sitt sted.

Kjell Lysholm, Svalbard: Når jeg satte fram forslag om et Svalbard burde få en representant i landsstyret, mente jeg å ha grunnlag for det. Vi behøver ikke utvide antallet av den grunn. Vi har vår egen avtale, og vår arbeidsgiver står utenfor Arbeidsgiverforeningen. Vi vil gjerne følge med i det som foregår på fastlandet. På Svalbard har vi en medlemsstokk på 470. I 1970 har vi betalt kr. 97 500.00 i kontingent. Med dette beløpet og med de få utgifter som forbundet har på oss, synes jeg Svalbard burde ha en representant. Forbundet har sin sekretær på Svalbard. Jeg er formann i foreningen, formann i bedriftsrådet og i velferdsrådet. Vi har enkelte medlemmer trygdet, vi har ulykkestrygd og frivillig

trygd. Vi kommer ikke inn under samme syketrygd som på fastlandet, men vi håper at vi skal få en ordning. Vi bør en gang få en representant i landsstyret. Jeg takker valgkomitéen for det forslag som den har fremmet om å gi forbundsstyret fullmakt til å innkalle en representant fra Svalbard.

Olav Grunnvoll, landsstyret, foreslo at det ble votert over fordelingen av representantene.

Karl Pettersen opplyste at de fem førstnevnte tillitsmenn skal ha stemmerett i forbundsstyret. Når det gjelder opplysningssekretær er det forutsetningen at landsstyret skal foreta ansettelsen.

Øystein Larsen: Det foreligger nå et forslag fra valgkomitéen. Ikke noe annet, og da bortfaller det som Grunnvoll hevder.

Olav Grunnvoll ba om å få sitt forslag tilført protokollen.

DE ENKELTE VALG

Enstemmig og med akklamasjon ble de innstilte tillitsmenn valgt.

FORBUNDSSTYRET

De innstilte medlemmer og varamenn ble enstemmig valgt.

LANDSSTYRET

Andreas Egeland, Vest-Agder, foreslo Karl Kolstad i sitt sted.

Karl Pettersen: Dette lar seg ikke gjøre. Jeg vil henstille til Egeland å trekke sitt forslag tilbake. Vi må holde oss til fordelingen på de forskjellige grupper.

Andreas Egeland opprettholdt sitt forslag.

Med stort flertall ble Egeland valgt som medlem av landsstyret.

Markus Wiig, Rogaland, foreslo Einar With istedenfor Støle.

Erling Evanger, Stord, foreslo Johs. Johannessen i steden for Støle.

Karl Pettersen: Vi kan ikke foreslå noen fra en annen gruppe. Da ville vi frarøve gruvene en mann.

Thorleif Støle ble valgt med stort flertall.

Ellers ble innstillingen for landsstyrets vedkommende enstemmig vedtatt.

Også den øvrige del av innstillingen ble enstemmig tiltrådt.

AVSLUTNINGEN

Dirigenten: *Arthur Mogstad* fastslo at dagsordenen nå var ferdigbehandlet. Han takket på vegne av dirigenter og sekretærer. Ikke alt er gjort så bra, men vi har da gjort det vi kunne.

Øystein Larsen overtok klubba og sa:

Vi er nå kommet til avslutningen av landsmøtet. Jeg vil først få takke for tilliten ved gjenvalget av tillitsmennene. Vi takker også for den oppslutning om de standpunkter vi har tatt. Vi er glad for dette, og vi skal fortsette i samme lei. Jeg vil takke dirigenter og sekretærer og foreslår at de får 200 kroner hver. (Dette ble vedtatt.) Jeg retter også en takk til forbundets funksjonærer. For å kunne avvikle et landsmøte på skikkelig vis er det nødvendig med forberedelser før landsmøtet.

Vi har hatt et stort mannefall her i forbundsstyret og landsstyret. Årsaken er at vi har vedtatt nye vedtekter, som bestemmer at hvert fylke skal ha sine representanter. Jeg retter en takk til alle de som nå går ut: Kjartan Olsen, Egil Aspaas og Thorvald Solheim, som går ut av forbundsstyret, og disse som går ut av landsstyret: Knut Arnesen, Bjarne Løkås, Tarjei Fossjord, Olav Grunnvoll, Kåre Rasmussen, Th. Solli, Gunnar Haltli, som har møtt som varamann for Ernst Evjen siden i fjor, Arne Pedersen, Hans Kleiven og Alfred Guddal.

Jeg vil rette en spesiell takk til Selma Holmquist og Oscar Ryden som nå går ut som medlemmer av kontrollkomitéen. Jeg vil også nevne at vår hovedkasserer Bernt Alfsen neste år går av.

Elias Volan som har fulgt forhandlingene på dette landsmøte har bedt om å få ordet.

ELIAS VOLAN

Elias Volan som tross sine 84 år ennå er forholdsvis rørig og fortsatt åndelig vital holdt deretter under åndeløs stillhet i forsamlingen en glimrende framført tale. Han fortalte her at han alt som 17-åring var kommet med i fagorganisasjonen. Jeg har opplevd mange harde kamper, sa han, men jeg har hatt gleden av å se store resultater av det arbeid jeg har deltatt i for å bedre arbeidsklassens kår. Han fortalte om hvordan han i moden alder var kommet til Sovjet-Unionen og sett hvilke resultater som var oppnådd der etter revolusjonen. Det var stor nød der etter revolusjonen. Nå er forholdene der borte blitt bedre. Det var det russiske folk med Lenin i spissen som innledet den internasjonale kamp for bedre kår over hele verden. Dette internasjonale arbeid har gitt også det norske folk levelige kår. Naturligvis er det mangler. Det vil vi alltid synes, men vi har tilkjempet oss stadig bedre kår. Jeg er glad for at jeg i mange, mange år har fått lov til å stå som talsmann for arbeiderklassen. Det er kanskje det siste landsmøte i Norsk Arbeidsmandsforbund jeg får anledning til å overvære. Jeg vil derfor rette

en takk forat jeg har fått anledning til å være til stede. Jeg vil takke for den støtte jeg har fått. Jeg vil utbringe et lenge leve for arbeiderbevegelsen. Takk for meg!

Volans tale ble mottatt med minuttlangt bifall, som gjentok seg da *Øystein Larsen* på ny takket den staute veteran.

Knut Olafsson takket på vegne av de danske, finske og svenske gjester. Det har vært tatt viktige avgjørelser på dette landsmøte. Vi håper at beslutningene må bli til gagn for dette forbund. Jeg ønsker Norsk Arbeidsmandsforbund lykke til i de kommende år og takker til slutt for all gjestfrihet.

Bjørn Tore Godal, formannen i AUF takket på vegne av de innenlandske gjester. På meg har dette forbundets 27. landsmøte virket sterkt. Dette landsmøte har gjort viktige vedtak om en rekke store problemer, om miljøet på arbeidsplassen og ikke minst i spørsmålet om EEC. På vegne av AUF vil jeg få rette en spesiell takk til landsmøtet for bevilgningen til vårt informasjonsarbeid mot medlemskap i EEC. Vi skal gjøre vårt til at dette informasjonsarbeid blir utført på samvittighetsfull måte. Borgerlige krefter forsøker å spille på muligheten for indre splid. Vi skal legge arbeidet an slik at vi får politisk avklaring og slik at vi kommer ut av denne kampen med enhet og styrke. Dette landsmøte har i høy grad bidratt til en slik utvikling.

Øystein Larsen takket for alle de gode ord som var rettet til forbundet. Vi håper på fortsatt nært samarbeid med de organisasjoner som har vært representert her.

En del av de som nå går ut av aktivt arbeid fortjener en liten blomst ved avskjeden, og forbundsformannen kalte fram disse: Margit Kristiansen, Oscar Ryden, Elias Volan, Th. Solli og Selma Holmquist. (De ble overrakt blomster.) Vi vil også sende noen blomster til de som ikke har hatt anledning til å være til stede, bl. a. til Jorunn.

Jeg håper at dette landsmøte vil gi gode resultater og at vi i de kommende år vil få stadig større medlemstilslutning. Med dette vil jeg erklære det 27. ordinære landsmøte for avsluttet og går ut fra at protokollen for det siste møte kan godkjennes av forbundsstyret.

FORBUNDETS TILLITSMENN:

Formann: *Øystein Larsen*. Nestformann: Ole Flesvig. Hovedkasserer: Bernt Alfsen. Sekretærer: Alfred Haugen, Ludvik Wangsmo, Harald Øveraas, Lars Nilsen, Harriet Andreassen, Edvard Laxå, distriktssekretær, Walter Ørnhaug, Svalbard-sekretær.

Forbundsstyremedlemmer:

Kjartan Olsen, Oslo. Karl Pettersen, Spikkestad. Harald Haugli, Sørumsand. Knut Westgård, Askim. Karine Pedersen, Oslo. Torvald Solheim, Sollihøgda.

Landsstyret:

Arthur Mogstad, Malm. Th. Solli, Hauge i Dalane. Gunnar Haltli, Løkken Verk. Arne Pedersen, Hokksund. Egil Aspaas, Hvalstad. Hans O. Kleiven, Vågåmo. Alfred Guddal, Hjelldalen. Tellef Rislå, Herefoss. Knut Arnesen, Skaidi. Bjarne Løkås, Valsnesfjord. (Varam. Thorleiv Myhrvang møter.) Tarjei Fossjord, Brunkeberg. (Varam. Olav H. Stigen møter.) Olav Grunvoll, Selfors. Gustav Merkesdal, Mauranger. Kåre Rasmussen, Stavanger. Einar Valde, Ålesund, Lillemor Strøm, Bodø.

Kontrollkomiteén:

Oscar Rydén, Nittedal. Johs. Haugen, Oslo. Selma Holmquist, Oslo.

LOs revisjonskontor:

Ingemund Haugen. Kåre Lindemark.

Referentsjef:

Henry Harm.

REPRESENTANTER

Avd. 1. Buskerud, 1. Kåre Bråten. — 2. Solveig Valdeland. — 3. Helge Tosseviken. — 4. Odd Fekjan. — 5. Knut Nymoen. — 6. Henry Granbakken. — Avd. 2. Akershus, 7. Thorbjørn Ruud. — 8. Erling Svendsen. — 9. Isak Holter. — 10. Olav Granlund. — 11. Arne Stenersen (forfall). — 12. Arnt Dynger. — 13. Odd O. Berg (forfall). — 14. Alf Logna. — Avd. 3. Møre og Romsdal, 15. Erling Westerås. — 16. Gunnvald Berge. — 17. Amund Løndal. — 18. Erling Gurskevik. — 19. Sigurd Heilevang. — 20. Olmar Lien. — 21. Oddvin Haukeberg. — 22. Lars P. Rør. — 23. Nils Johan Rodal. — 24. Arthur Magnussen. — 25. Gerd Jørgensen. — 26. Olav Torseth. — 27. Olav Pedersen. — Avd. 5. Oslo, 28. Ruth Haugen. — 29. Ruth Karlsen. — 30. Elsa Fransen. — 31. Ragnhild Hermansen. — Avd. 6. Bergen-Hordaland, 32. Arne Mathiassen. — 33. Kåre Sjøholm. — 34. Oskar Andersen. — 35. Ole I. Holme. — 36. Jens Tveit Aga. — 37. Peder Aldal. — 38. Arne Eide. — Avd. 7. Vest-Agder, 39. Christian Grøndahl. — 40. Arnfinn Stokkeland (forfall).

— 41. Oskar Hansen. — 42. Torleif Høyland. — 43. Karl Kolstad. — 44. Ola Dugan. — Avd. 8. Sør-Trøndelag, 45. Arnt Renå. — 46. Sven Nysæter. — 47. Magne Skjørstadhaug. — 48. Harry Jakobsen. — 49. Johannes Storrønning. — 50. Asbjørn Fossvold. — 51. Magnus Sundt. — 52. Margit Korsjøen. — 53. Ingrid Johansen. — 54. Marie Olsen. — 55. Ole Krogstad. — 56. Magnus Borgos. — 57. Magne Berg. — 58. Jakob Jakobsen. — 59. Asbjørn Overvik. Av. 9, Sogn og Fjordane, 60. Marvin Nilsen. — Avd. 11, Østfold, 61. John S. Moe. — 62. Anna Morger. — 63. Martha Johannessen. — 64. Gunnar Holm. — 65. Erland Fredriksen. — 66. Konrad Sætherbakken. — Avd. 12, Telemark, 67. John Odd Grave. — 68. Jens Fuglesteg. — 69. Olav Rønjom. — 70. Lina Rennemo. — 71. Barth Arnesen. — Avd. 14, Rausand, 72, Halvard Lund. — Avd. 15, Aust-Agder, 73. Arne Svendsen (forfall). — 74. Kristian A. Flørenæs. — 75. Arthur E. Halvorsen. — 76. Ommund Kløvfjell. — 77. Gudmund Gjømle. — Avd. 16, Skjomenanleggene, 78. Edvard Moen. — 79. Ola Tuven. — Avd. 18, Rogaland, 80. Aslaug Olsen. — 81. Andreas Andreassen. — 82. Aksel Larsen. — 83. Kasper Fjelde. — 84. Markus Wiig. — Avd. 20, Sulitjelma, 85. Arne Nedregård. — Avd. 21, Oslo, 86. Karl Olstad. — 87. Kåre Sletvold. — 88. Rolf Jacobsen. — 89. Hans Bunes. — 90. Ingvar Lindbom. — Avd. 22, Sogn og Fjordane, 91. Andreas Ommedal. — 92. Toralf Aardal. — 93. Arthur Solstad. — 94. Kåre Førde. — 95. Magnar Nese. — 96. Nils Lillestøl. — 97. Ivar Seljeseth. — 98. Bergfinn Engelund. — Avd. 24, Bidjovagge, 99. Einar Karlsten. — Avd. 26. Drag, 100, Odd Ellingen (forfall). — Avd. 27, Troms, 101. Hilbert Sandnes. — 102. Martin Rognli. — 103. Martin Sletten. — 104. Kåbel Hansen. — Avd. 34, Stord, 105. Erling Evanger. — Avd. 36, Oppland, 106. Magne Mælumshagen. — 107. Hans Lehre. — 108. Ola N. Gjerve. — 109. Sigurd Opsahl. — 110. Henry Eng. — 111. Asmund Holen. — 112. Gunvor Kristiansen. — 113. Åsmund Karstensen (varamann). — 114. Odd Arve Rusten. — 115. Kåre Lund. — Avd. 37, Vest-Finnmark, 116. Sverre Sivertsen (forfall). — Avd. 38, Inn-Trøndelag, 117. Martin Melby. — 118. Olav Susegg. — Avd. 41, Folgefonnanleggene, 119. Lars Engtrø. — 120. Terje Haugland. — Avd. 44, Bjørnevatt, 121. Gunnar Antonsen. — 122. Tormod Larsen. — 123. Per M. Hansen. — 124. Ragnar Tharaldsen. — Avd. 51, Follid, 125. Asbjørn Hagen. — 126. Ingvald Strømhaug. — 127. Axel Nyheim. — Avd. 53, Nordens Klippe, 128. Asbjørn Larsen. — 129. Kurt Markussen. — 130. Kurt Mortensen. — 131. Asmund Opponen (forfall). — 132. Petter Pedersen. — Avd. 69, Malmo, 133. Magne Lyngstad. — 134. John Staveli. — 135. Einar Nerstad. — Avd. 70, Sandnes, 136. Henning Godtfredsen. — Avd. 75, Giken, 137. Aksel Gullesen.

— 138. Viktor Evjen. — 139. Ingvald Hugaas. — Avd. 96, Innhavet, 140. Ole Nikolaisen. — Avd. 99, Vestfold, 141. Odd Olavsen. — 142. Alfred Støland. — 143. John Nordnes. — Avd. 101, Mo i Rana, 144. Finn Hanssen. — Avd. 111, Løkken, 145. John Hårstad. — 146. Ralf Salberg. — 147. Håkon Haugen. — 148. Harald Aune. — Avd. 114, Namdal, 149. Morten Antonsen. — Avd. 128, Sulitjelma, 150. John Sørfjordmo. — Avd. 131, Ringsaker, 151. Mikal Mikkelsen (forfall). — Avd. 142, Longyearbyen, 152. Kjell Lysholm. — 153. Bjarne Nordfjord. — 154. John Ilstad. — 155. Ingvald Johansen. — Avd. 152, Drammensbanen, 156. Toralf Kristiansen. — 157. Oskar Svendsen. — Avd. 156, Glåmdal, 158. Erling Brenna. — Avd. 170, Stange, 159. Sigmund Sveen. — Avd. 171, Hamar, 160. Arne Martinsen. — Avd. 176, Åsnes, 161. Eilif Syvertsen. — Avd. 182, Steinkjær, 162. Johan Arntsen. — Avd. 192, Os-Tolga, 163. Leif Sjølien. — Avd. 197, Namsen, 164. Rolf Buknotten. — Avd. 206, Skaland, 165. Trygve Jakobsen. — Avd. 214, Sandbekk, 166. Torleif P. Støle. — 167. Thorbjørn Selebø. — Avd. 215, Mosjøen, 168. Andreas Nermark. — Avd. 220, N.V.E. Linjearb., 169. Ola Aalbu. — 170. Harry Granmo. — 171. Bersvein Gulljord. — 172. Sveinung Huka. — Avd. 242, Trysil, 173. Even Stabo. — Avd. 257, Dunderlandsdalen, 174. Roald Fornes. — Avd. 359, Bodø-Røsvik, 175. Per Kåsmo. — 176. Oddvar Medås. — Avd. 377, Kabelvåg, 177. Gunnar Nilsen. — Avd. 404, Bergen, 178. Solveig Lie. — Avd. 405, Rana, 179. Harald Johansen. — Avd. 442, Frøskeland, 180. Kåre Bøystad. — Avd. 469, Sør-Helgeland, 181. Leif Lorentsen Skomo. — Avd. 487, Bleikvassli, 182. Ole K. Brønseth. — Avd. 491, Bodø, 183. Lilly Hansen. — Avd. 502, Hylla, 184. Odd Sem. — Avd. 513, Svartnes, 185. Thorodd Borch.

UTENLANDSKE GJESTER

Internasjonalen for stats- og kommunalansette: *Arne Born*.
 Internasjonal Byggnads- og Træindustriarbejderunion: *John Løfblad*.
 Gruveinternasjonalen: *Adolf Schmidt*.
 Det tyske Gruvearbeiderforbund: *Adolf Schmidt*.
 Nordiska Väg- och Anlægningsarbejdareunionen: *Knut Olofsson*.
 Nordiska Byggnads- och Träarbetarefederationen: *Arnold Johansen*.
 Nordisk Funktionærsammenslutning: *Laust Larsen*.
 Kvindeligt Arbejderforbund i Danmark: *Agnes Berger* og *Toni Grøn*.
 Dansk Funktionærforbund: *Laust Larsen* og *Frank Steffensen*.
 Svenska Gruvindustriarbetareförbundet: *Axel Bomann*, *Herbert Lestander* og *John Näslund*.
 Statsanställdas Förbund i Sverige: *Nils Lindström*.
 Svenska Byggnadsarbetareförbundet: *Hilbert Fränberg*.

Statsanställdas Förbund i Finland: *Tapio Malmivuori*, *Antero Savinen* og *Vieno Suutari*.
 Finlands Byggnadsarbetareförbund: *Frans Sillanpää* og *Ingmar Blom*.

INNENLANDSKE GJESTER

Regjeringen: *Bjartmar Gjerde*.
 Landsorganisasjonen: *Tor Aspengren* og *Tor Halvorsen*.
 Det norske Arbeiderparti: *Ronald Bye* og *Øivind Hvattum*.
 LO's presse- og informasjonskontor: *Per Haraldsson* og *Knut Ribu*.
 Statstjenestemannskartellet: *N. R. Mugaas* og *Reidar Bråthen*.
 Norsk Kommuneforbund: *Arne Born* og *Asbjørn Rogstad*.
 Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund: *Øivind Henriksen* og *Rasmus Solend*.
 Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund: *Håkon A. Ødegaard* og *Leif Andresen*.
 Norsk Papirindustriarbeiderforbund: *Rolf Hauge* og *Arne Marthin- sen*.
 Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund: *Arne Moe* og *Rolf Frøysland*.
 Bekleddningsarbeiderforbundet: *Odd Owren* og *Martha Eriksen*.
 Norsk Jernbaneforbund: *Egil Halvorsen* og *Olav Habberstad*.
 Norsk Skog- og Landarbeiderforbund: *Torstein Lund* og *Kåre Frang*.
 Norsk Tjenestemannslag: *Hjalmar Andersen* og *Gerd Raaer*.
 Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund: *Kåre Haga* og *Helge Stijfeld*.
 AOF: *Rolf Lasse Lund*.
 Arbeidernes Ungdomsfylking: *Bjørn Tore Godal*.

Spesielt innbudte:

Margit Kristiansen, *Elias Volan*, *Jorulf Haugli*, *Ludolf Wikøren* — vinner av forbundets verve- og agitasjonskampanje 1970 og *Bjarne Dahlberg*, Arbeidstilsynet.

